

Statsforvalteren i Agder

Årsrapport 2022

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
3 Årets aktiviteter og resultater	8
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	8
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	8
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	11
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne	12
Hovedmål 4 - Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	14
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	15
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	15
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	21
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	22
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	24
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	25
3.1.1.6 Andre oppdrag	27
3.1.1.7 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	27
3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	28
3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	29
3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	29
3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene	31
3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	33
3.1.1.13 Bærekraftig landbruk	34
3.1.1.14 Andre oppdrag	37
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	37
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	37
3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	39
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	40
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	42
3.1.2.5 Andre oppdrag	42
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne	43
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	43
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	45
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	47
3.1.3.4 Andre oppdrag	51
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	51
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	52

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	53
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	63
3.1.4 Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	63
3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	63
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	68
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	68
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	68
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	68
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	68
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	68
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	68
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	68
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	68
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	68
3.2.9 Landbruksdepartementet	69
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	69
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	102
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	103
3.6 Andre forhold	104
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	105
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	105
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	105
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	105
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	106
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	106
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	106
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	107
5 Vurdering av framtidsutsikter	108
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	108
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	109
6 Årsregnskap	110
7 Vedlegg	111

1 Statsforvalterens beretning

Jeg legger med dette fram Statsforvalteren i Agders årsrapport for 2022. Jeg mener den samlede resultatoppnåelsen også dette året må karakteriseres som god, til tross for de betydelige utfordringer vi står oppe i.

Jeg opplever at ledelse i dag ikke bare handler om avveining mellom drift og utvikling, fornyelse og innovasjon, men også om fortløpende å håndtere kriser. Krig, migrasjon, natur- og klimakrise, samt mangel på økonomi og arbeidskraft, utfordrer oss, og fordrer endret og bedret ledelse.

Måloppnåelse, ressursbruk og prioriteringer

Vi gikk inn i 2022 med et overført mindreforbruk fra 2021 på 6,9 mill. kr, og har brukt 5 mill. av dette i tillegg til årets bevilgning for å opprettholde driften. Overføringen, samt ekstra prosjektfinsiering, gjør det mulig å ha et mindreforbruk på 1,9 mill. kr, som søkes overført til 2023. Foreløpig budsjett for 2023 viser at embetet ligger an til et stort merforbruk. Dette er status før ytterligere nedbemanning og andre tiltak settes inn.

Organisasjonen viser tydelige tegn på slitasje. Den påbegynte nedbemanningen med tilpasning til reduserte rammer kommer på toppen av et utfordringsbilde i endring, med økende saksmengde og tap av erfarne medarbeidere. Agder preges av omfattende satsinger innen energi. Produksjon av hydrogen, ammoniakk, biozin, batterifabrikk samt etablering av vindmøller til lands og til havs presser arealbruken og tilhørende håndtering i embetet. I kombinasjon med svært store restanser fra foregående år av klagesaker på byggesaksområdet, og økning i rettighetssaker på helseområdet, har dette medført at en stor andel av de tilsatte over lengre tid har presset sin kapasitet til det ytterste. De viktigste prioriteringene i styringen av embetet gjennom 2022 har vært knyttet til denne krevende ressursituasjonen. Vi har nedprioritert å håndtere kommunens dispensasjonsvedtak etter plan- og bygningsloven, og har ofte restansedugnader. Samtidig søker vi å øke medarbeidernes kompetanse, og har fokus på hvordan vi kan jobbe smartere og utvikle bruken av det nye arbeidsplasskonseptet. Jeg har hatt spesiell oppmerksomhet på tiltaksplan for å redusere saksbehandlingstiden på klager etter plan- og bygningsloven, og på å redusere belastningen som følge av reduserte budsjetter innen helse og miljøvern i den nye budsjettmodellen.

Rekruttering og nedbemanning er nå en vesentlig del av vårt arbeid for å tilpasse organisasjonen til embetets oppdrag og ny budsjetttramme. Vi merker godt at kompetansetilfanget på Agder er begrenset, og at «kampen om hodene» hardner til. Lønnsnivået i embetet er en betydelig og voksende utfordring. Statsforvalterens lønnsnivå er blant de laveste i offentlig sektor i regionen, og både kommunene og andre statsetater tilbyr vesentlig bedre lønn. Erfarne saksbehandlere i embetet rekrutteres til samme type stillinger i kommunene på Agder, som ofte ligger 100' – 150' over lønnsnivået i embetet. Dette svekker rekrutteringen, og gjør det vanskeligere å holde på verdifulle medarbeidere over tid. Dette forholdet er en direkte årsak til at vi ikke kan overholde tidsfristen for klagebehandlingen innen plan- og byggesak, men p.t. har over ett år saksbehandlingstid.

Rollen som rettsikkerhetsgarantist er den delen av vår portefølje som er best kjent i befolkningen, og vi betrakter rettsikkerhetsoppdraget som embetets kjernevirksomhet. Klagesaksbehandling og tilsyn har derfor klar førsteprioritet ved ressursmangel. Samtidig er politikkformidling og utviklingsarbeid i samhandling med kommunene også en vesentlig oppgave i volum, som vi mener også er en helt avgjørende forutsetning for at det skal være mulig å opprettholde kvalitet og kompetanse i rettsikkerhetsoppdraget over tid. Dette er også spesielt viktig for de minste kommunene, som har størst behov for den faglige støtten embetet kan gi.

Som statsforvalter vektlegger jeg dialogen med kommuneledelsen og vil prioritere dette høyt også framover. Tillit og resultater bygges gjennom dialog basert på en gjensidig god rolleforståelse og respekt for de oppgaver vi er satt til å forvalte. Vi har hatt møter med alle våre kommuner både i skjønsmøter og i egne møter om mer spesifikke utfordringer, som kommuneøkonomi mm. Jeg mener dette bidrar til at kommunene har god styring, og at vi har kun få og korte innslag av kommuner på ROBEK fra Agder.

Statsforvalteren samarbeider tett med Agder fylkeskommune, og vi legger Regionplan Agder 2030 til grunn for felles innsats og samhandling i regionen vår. Jeg mener planen er et kraftfullt verktøy for å nå målet om at "Agder i 2030 skal være et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår". Jeg har månedlige møter med fylkesordfører og fylkeskommunedirektør for å samordne arbeidet, og deltar i fylkeskommunens forum og rådsmøter knyttet til oppfølging av planen.

«Laget rundt barnet» er sentral bærebjelke i dagens nasjonale føringer i oppvekst- og helsesektoren. Det er økende forventninger til at kommunene skal jobbe tverrfaglig, forebyggende og med tidlig innsats for å hjelpe sårbare barn og deres familier. Statsforvalteren er pådriver for god samhandling mellom alle tjenestene, til beste for det enkelte barn og familie. Levekårsutfordringene på Agder er store, men jeg opplever en region som jobber strukturert med samhandling for å nå vårt felles mål om å utvikle Agder.

Miljøvernfeltet i embetet er fortsatt preget av at vi nå står midt i det grønne skiftet, med stor aktivitet og høyt arbeidspress både for oss og kommunene. Samtidig ivaretagelse av både natur, klima og næringsutvikling krever balansering av sterke og konfliktfylte interesser.

Embetet viderefører ambisjonen om å ta FNs bærekraftsmål i bruk som en gjennomgående struktur for embetets arbeid. Vi mener embetet med sin brede tverrfaglige portefølje og strategiske posisjon som bindeledd mellom staten og kommunene, bør bli en sentral aktør i arbeidet for at Norge skal kunne nå sine mål på alle de 17 områdene. Det ligger også godt til rette for å samarbeide med fylkeskommunen om dette, ikke minst innen analyse og indikatorer mm.

Statsforvalteren i Agder fikk i juni 2022 i oppdrag fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) å gjennomføre en konsekvensutredning om deling av Kristiansand kommune. Statsforvalteren har utført hoveddelen av utredningsarbeidet med egne medarbeidere. Arbeidet er gitt høyeste prioritet i embetet, og har vært en krevende oppgave som har krevd mye ressurser.

Interne forhold

Erfaringene fra den raske digitaliseringen av arbeidsformer og utstrakte bruk av hjemmekontor under pandemien, har gitt mulighet for vann-vinn effekter for

både ansatte og arbeidsgiver. Praktisk mulighet til å rekruttere medarbeidere fra et større omland vil eksempelvis være vesentlig for vårt embete. Samtidig er det blitt tydelig hvor viktig fellesskapet på arbeidsplassen er. Vi trenger å møtes for å sikre trivsel, arbeidsglede, kreativitet og erfaringsoverføring. Vi har derfor innført en generell ordning hvor ansatte etter søknad og individuell vurdering kan få avtale om inntil to dager hjemmekontor i uka.

DFØs rapport «Færre men bedre» viser at Statsforvalteren i Agder har tatt det største nedtrekket i landet som følge av den nye budsjettfordelingsmodellen. En så stor nedbemanning kan lett gi negative reaksjoner i en organisasjon. Årets medarbeiderundersøkelse viste likevel svært gode resultater, og rekord i deltagelse. Bare et område scoret vi svakt på; «Framtidstro». Jeg har derfor vært svært tydelig på at dette må gjøres til en bredere omstillingsprosess, hvor vi kan trekke inn kreative elementer og nye arbeidsmåter som forebygger negativt fokus. Embetet vil likevel måtte gjøre smertefulle prioriteringer framover. Jeg antar at med rettsikkerhetsoppdraget definert som embetets kjernevirksomhet, vil klagesaksbehandling og tilsyn fortsatt måtte gis høy prioritet. Den planlagte koblingen av alle våre oppdrag mot FNs 17 bærekraftsmål vil også være en styrke og et nyttig verktøy når knappe ressurser skal fordeles mellom de ulike sektorer og arbeidsoppgaver.

Eksterne forhold

Det overordnede globale og nasjonale utfordringsbildet er preget av større usikkerhet om framtida enn på lang tid, med klima- og naturkrise, krig i våre nærområder, energikrise og økonomisk utfordrende tider. I tillegg kommer demografiske endringer, som nå er tydelige i helsesektoren og i arbeidsmarkedet generelt. Jeg ser at disse store utfordringene treffer Agder sterkt og til dels sterkere enn andre regioner i Norge. Agder er i kjernen av det grønne skiftet innen energi- og industrisektoren, og Agder har mottatt et høyt antall flyktninger fra Ukraina målt pr innbygger. Våre utfordringer på levekårsområdet gir et svakere ressursgrunnlag til å håndtere utfordringene.

I lys av den sterke investeringstakten i det grønne skiftet, har det blitt mer og mer tydelig at vi har to vesentlige utfordringer i forhold til miljømessig bærekraft innen FNs 17 bærekraftsmål – klima og naturmangfold. Det er av helt vesentlig betydning at vi framover velger tiltak som bidrar til samtidig oppnåelse av begge disse. Hvis vi velger tiltak i det grønne skiftet som er isolert sett gode for klima, men ødeleggende for naturmangfoldet, vil ikke omleggingen være bærekraftig på sikt. Nedbygging av uberørt natur er også i seg selv negativt for klima.

Vi ser nå at svekkelse av tradisjonelle media, splittede befolkninger og falske nyheter i økende grad synes å rukke ved demokratiets grunnforutsetninger i mange land. Jeg mener også det er grunn til årvåkenhet for tonen i den demokratiske prosessen også hos oss. Dette øker viktigheten av statsbyråkratiets rolle som garantist for faktabasert forvaltning og politikkutvikling. Statsforvalteren er, og skal fortsatt være, både en rettsikkerhetsgarantist og en kompetanseressurs for kommuner og innbyggere i vår region. Heller ikke Norge og Agder er skånet for mulig økt konfliktnivå framover, ikke minst knyttet til behovet for kraftigere tiltak i klimapolitikken, vern av de siste rester av intakt natur, migrasjon og integrering, og inntekts- og levekårsfordelingen i samfunnet.

Agder har tradisjonelt ligget under landsgjennomsnittet på mange viktige levekårsindikatorer. Selv om tallene nå på en del områder peker i riktig retning, er det fortsatt mye arbeid som gjenstår før vi er på landsgjennomsnittet. Det er både skuffende og overraskende at vi ser så vidt sparsomme effekter etter flere tiår med målrettet felles innsats. Mye av grunnlaget for å lykkes, er å sikre at ungdommer får fullført sine utdanningsløp. Forsatt sliter regionen med alt for mange som baserer sitt livsopphold på støtte fra NAV. Det er en utfordring at mange jobbsøkere ikke har de kvalifikasjonene som etterspørres.

Vi jobber fra embetets side kontinuerlig med å løfte fram levekårsutfordringene i regionen. Det er dekning for å si at problemstillingen er godt forankret både hos regionale og kommunale aktører. Vi har i 2022 deltatt aktivt i det regionale partnerskapet sammen med kommuner, fylkeskommuner og regional stat. Vi har prioritert planarbeidet knyttet til nye store næringsetableringer og de store vegprosjektene i landsdelen. Det er derfor min vurdering at embetet har løst sine oppgaver tilfredsstillende også dette året.

Det er videre min klare oppfatning at de ulike aktørene på Agder samhandler godt, slik at vi samlet sett bør ha gode forutsetninger til å få til en positiv utvikling for landsdelen.

Arendal, 28. februar 2023

Gina Lund

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalteren er statens, dvs. Kongens og Regjeringens, representant i fylket. Statsforvalteren er administrativt underlagt Kommunal- og distriktsdepartementet, men utførte i 2022 faglige oppdrag for 13 departementer og en rekke direktorater og tilsyn. Statsforvalteren har også oppgaver for Kongehuset..

Statsforvalteren har en svært bred portefølje og mange ulike oppgaver. Embetets rolle kan beskrives gjennom de fire hovedoppgavene som er angitt i våre styrende dokumenter:

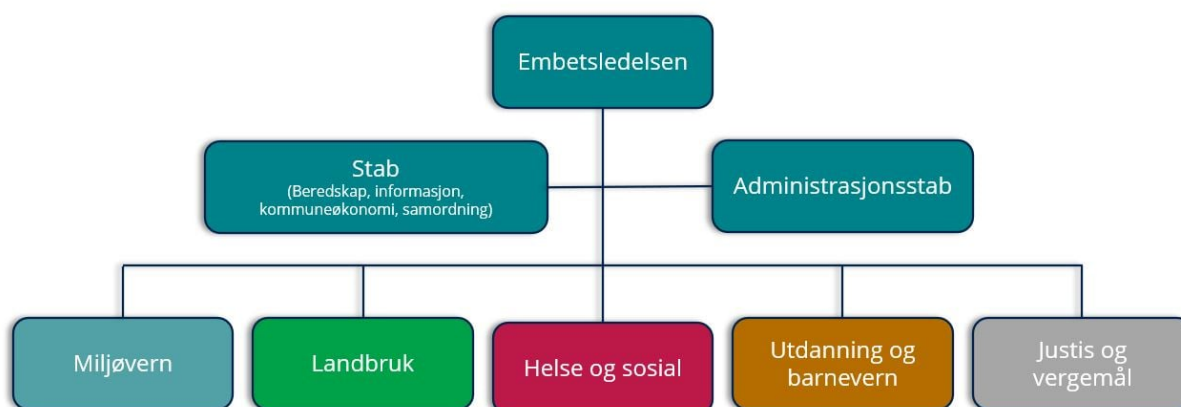
- **Sektormyndighet og iverksetter.** Statsforvalteren er regional sektormyndighet for flere departementer på en rekke viktige politikkområder.
- **Rettssikkerhetsmyndighet.** Statsforvalteren skal sørge for rettssikkerheten for den enkelte innbygger, virksomhet og organisasjon ved å se til at grunnleggende prinsipper som likebehandling, likeverd, forutsigbarhet, uavhengighet, habilitet og rettferdighet blir ivarettatt i forvaltningen. Vi er klageinstans for kommunale vedtak og tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene.
- **Samordningsmyndighet.** Statsforvalteren skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylkene. Vi har et særlig ansvar for å samordne statens styring av kommunene.
- **Informasjonsformidler og tilbakemelder.** Statsforvalteren skal holde sentrale myndigheter orientert om viktige spørsmål i fylket og om hvordan nasjonal politikk virker i vår region. Vi skal også formidle relevant informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organer.

Embetet har løpende kontakt med andre embeter på alle nivå i organisasjonen, og utveksler erfaringer og ideer med andre fylker. Særlig gjennom første del av 2022 har kontakten fortsatt vært preget av pandemien, med større grad av digital samhandling og færre fysiske treffpunkt enn før pandemien. Arbeidet på ledernivå med styringsdialogen og Statsforvaltermøtene, Statsforvalternes arbeidsutvalg (SFAU), og i samarbeidsorganene med Statsforvalternes fellestjenester (STAF) på det administrative området, er nå tilbake til normale arbeidsformer. Erfaringene fra pandemien og arbeidet med Vidsyn-programmet har bidratt til økt kontakt mellom alle ti embeter, og økt vekt på videre harmonisering og erfaringsutveksling mellom embetene. Det uformelle nettverket til de assisterende statsforvalterne understøtter dette arbeidet.

Statsforvalteren er det viktigste bindeleddet mellom sentral stat og kommunene, og kommunene er totalt sett embetets viktigste målgruppe og samarbeidspartner. Både embetsledelsen og avdelingsdirektørene prioriterer kommunedialogen høyt, og bruker mye tid på dette. I første del av 2022 var dialogen preget av pandemien, og deretter har mottak av flyktninger vært sentralt. Vår faste samling for ordførere og kommunedirektører i mai ble i år erstattet av digital nasjonal storsamling. Samlingen i november ble derimot gjennomført som fysisk konferanse. Vårt mål er fortsatt å besøke alle kommuner i heldagsmøte en gang i hver valgperiode, men pandemien har forsinket dette arbeidet. Vi krafthsamlar nå med sikte på å besøke alle kommunene i løpet av første halvdel av neste valgperiode, og ha ferdig oppdaterte kommunebilder for alle kommuner i løpet av 2023. Andre viktige aktører og samarbeidspartnere er bl.a. helseforetaket, fylkeskommunen, politiet, KS, næringslivet, organisasjoner og andre regionale statsetater. Vi samarbeider også tett om samordning av den statlige tilsynsaktiviteten.

2.2 Organisasjon og ledelse

Organisasjonskart 2022

I 2022 hadde embetet 171 ansatte og disponerte 152 årsverk. Alle medarbeidere har nå kontorsted i Arendal, med unntak av tre verneområdeforvaltere som har eksterne kontorer i hhv. Sirdal, Valle og Kristiansand kommuner.

Det er ikke gjennomført organisasjonsendringer i 2022, men en strategiprosess som kan gi endringer ble igangsatt helt i slutten av året. Vi har fem ordinære fagavdelinger ledet av en avdelingsdirektør. Beredskap, samordning, kommuneøkonomi og kommunedialogen er organisert i stab. Gjenværende del av administrasjonsavdelingen er nå organisert som en stab. De enkelte fagavdelingene er organisert i faggrupper med faggrupeleder. Faggrupelederne har en faglig koordineringsrolle, men ikke personalansvar.

Samarbeid på tvers av avdelingene er vektlagt ved innplassering av de ulike faggruppene i det nye bygget i Arendal fra desember 2020. Vi mener dette bidrar til å styrke det tverrsektorielle arbeidet i embetet. Vi jobber fortsatt med å optimalisere effekten av at vi stitter i åpne kontorlandskap. Statsforvalteren gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Statsforvalteren i Agder fikk totalt en tildeling på kr 125 671 000 i 2022 på ordinær drift. I dette beløpet ligger overføring av mindreforbruk på kr 6 739 000 fra 2021 og kompensasjon for lønnsoppgjør i 2022 på kr 1 923 000. Tildelt beløp er lavere enn 2021. Reduksjonen skyldes nedtrekk i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell.

Lønnsandelen av driftsutgiftene på kap. 0525 post 01 utgjør 80,1% i 2022 mot 82,5% i 2021. Årsaken til reduksjonen på 2,4% er i hovedsak reduserte lønnskostnader i 2022 sammenlignet med 2021. Endring i beregning av pensjonskostnader til hendelsesbasert beregning av pensjon i 2022 har gitt oss reduserte pensjonskostnader. Hvis vi sammenligner oss med andre embeter viser det seg at lønnsandelen av driftsutgifter ligger på omtrent samme nivå.

Husleieandelen av driftsutgiftene utgjør 12,3%. I beløpet for husleie på kr 15 160 000 er det trukket fra refusjoner fra STAF på kr 1 658 000. Økte strømpriser i 2022 har for Statsforvalteren i Agder medført en økning i strømkostnadene med ca. kr 840 000.

Gjenåpningen av samfunnet førte til at det var stort behov for å møtes fysisk, noe som førte til økte reiseutgifter hos oss, sammenlignet med de to årene før. I 2022 har vi hatt fire Statsborgerseremonier, hvor to har blitt avholdt i Kristiansand, ett på Kaldvild i Lillesand kommune og ett i Arendal kulturhus. Til sammen møtte 404 personer opp til en høytidelig markering av statsborgerskapet, og til sammen 1057 deltok i feiringen. I forbindelse med krigen i Ukraina og tilstrømmingen av flyktninger, samt at vi fremdeles har håndtert pandemien, har vi på flere avdelinger, særlig på helse, utdanning og beredskap, måttet bruke overtid for å ivareta kritiske funksjoner i embetet.

Statsforvalteren i Agder er et av embetene som har fått stort nedtrekk i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell. Det at vi har midler med oss fra tidligere år gjør det lettere å greie tilpasningen. Budsjettavviket for 2022 ble på 1,6%.

Antall journalposter i 2022 var 57245 i ePhorte og 48474 for VERA. For ePhorte er det på nivå med året før og tallene for vergemål-ephorte er vanskelig sammenlignbare siden vi hadde utfordringer med rapporteringen i 2021.

Statsforvalteren i Agder hadde i 2022 et sykefravær på 5,4%. I pandemiårene 2020 og 2021 var sykefraværet svært lavt på henholdsvis 2,82% og 3,98%, mens det de to årene før pandemien lå på henholdsvis 4% i 2018 og 5% i 2019. I hovedsak er det langtidssykmeldte som trekker opp fraværet, men vi ser at korttidsfraværet har økt fra 3. kvartal og ut året. Dette skyldes i stor grad at mange fikk covid, influensa, og andre luftveisvirus. Vi har derfor valgt å tilby ansatte influensavaksine gjennom vår bedriftshelsetjeneste i år, noe 56 ansatte takket ja til.

Lønnsnivået for kvinner ligger nå på lønnsnivået til menn, når vi ser organisasjonen samlet. Vi ser likevel at på saksbehandlernivå så har kvinner fremdeles lavere lønn enn menn. Sammenligner vi med 2021, ser vi at det totalt i virksomheten har vært en økning i lønnsnivået til kvinner i forhold til menn, fra 95,6 % i 2021 til 97,7 % i 2022. Sammenlignet med andre embeter ligger vi høyest totalt sett, men vi er omtrent på gjennomsnittet på saksbehandlernivå.

Vi har hatt en økning i turnover sammenlignet med 2021. En del av forklaringen skyldes at omstillingsavtalene som ble gitt i forbindelse med samlokaliseringen utløp 31.12.22. Det må påpekes at vi i hovedsak ser vi at vi mister ansatte til annen offentlig sektor som tilbyr langt høyere lønn, og at vi på mange fagfelt mister dyktige ansatte fordi vi ikke er konkurransedyktige på lønn. Det er bekymringsfullt fremover hvor vi ser at kampen om kompetansemedarbeiderne er stor.

Statsforvalteren i Agder hadde ved utgangen av 2022 171 medarbeidere, 118 kvinner og 53 menn. Vi har hatt en liten økning i andel medarbeidere over 60 år, til 24 % i 2022. Ved utgangen av 2022 hadde vi 15 midlertidig ansatte, 11 kvinner og 4 menn. Dette er en liten økning fra 2021, hvor vi hadde 11 midlertidige fordelt på 7 kvinner og 4 menn.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2022	2021
Antall ansatte	171.0	173.0
Utførte årsverk	151.8	152.8
Turnover (%)	10.5	8.1
Sykefravær (%)	5.4	4.0
Samlet tildeling alle poster	354 996.6	453 624.3
Budsjettavvik (%)	1.6	5.8
Driftsutgifter (brutto)	133 693.0	135 435.0
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	80.1	82.5
Lønnsutgifter per årsverk	892 775.0	888 540.0
Husleie (tusen kr)	15 160.0	14 120.0
Journalposter (totalt)	105 819.0	88 198.0

Lønnsutgift per årsverk: Endring til hendelsesbasert beregning av pensjon fra 2021 til 2022 har ført til lavere pensjonskostnader i 2022. Tall i 1000 på "samlet tildeling alle poster", "driftsutgifter" og "husleie".

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Samlet vurdering

Formidling og oppfølging av nasjonal politikk i Agder har også i 2022 vært en hovedoppgave for alle embetets fagavdelinger og faggrupper. Vi vurderer at statlig politikk og målsettinger i hovedsak er godt kjent både i kommunene og helseforetakene mm., og til dels også i befolkningen ellers. Den samlede måloppnåelsen vurderes derfor som relativt god.

Arbeidet generelt og kommunedialogen spesielt har også i 2022 vært preget av pandemien og ettervirkningene av denne. Nødvendig prioritering av rettssikkerhetsoppgavene har begrenset hvor mye ressurser som kan brukes på faglig utviklingsarbeid og forebyggende tiltak. Flyktningmottak som følge av krigen i Ukraina har vært et viktig tema i kommunedialogen. Konsekvensutredningen av mulig deling av Kristiansand kommune har vært et stort og krevende arbeid som har krevd mye ressurser internt. Avveining mellom næringsareal og vern av natur har vært et vesentlig tema i arealplanarbeidet dette året.

Arealpolitikk og planarbeid

Arealplanfeltet er et stort, viktig og krevende arbeidsfelt med stor politisk oppmerksomhet, både for kommunene og Statsforvalteren. Det er vår oppfatning at den nasjonale politikken innen arealforvaltning, by- og samfunnsutvikling er godt kjent i kommunene, men at det fortsatt er svært krevende å sikre at politikken reflekteres godt i de konkrete planer og beslutninger som kommunene vedtar. Dette bildet er forsterket av sterke politiske føringer både nasjonalt og regionalt om rask regulering av konkurransedyktige industritomter for fremtidig kraftkrevende industri og fornybar energi, og for å tilrettelegge kystsonerealer for "blå vekst" som del av det grønne skiftet. Vi deltar nå aktivt i flere store planprosesser i regionen, både i utvidet styringsgrupper og ulike arbeidsgrupper.

Utvikling av "grønn industri" og "blå vekst" har mange ønskede og positive virkninger for samfunnet. Målkonfliktene mellom økologisk, sosial og økonomisk bærekraft er imidlertid mange og krevende, og etter hva vi kan se av nasjonal karakter. Hvis en slik grønn omstilling skal kunne bli økologisk bærekraftig ser vi et klart behov for justeringer av det juridiske rammeverket for arealplanlegging. Plan- og bygningsloven må utvikles slik at det i mye større grad blir mulig å stille krav om skadereduserende tiltak, restaurering og økologisk kompensasjon for i størst mulig grad nulle ut den naturskaden som følger av en utbygging. Det er også et behov for en rask nasjonal klargjøring av hva som kan ansees som vesentlig samfunnsmessig verdi, og hva som er mindre samfunnsnyttig, jf. T-2/16 kap. 2c. En slik klargjøring er nødvendig for å sikre nasjonal kalibrering av påkrevde avveininger etter T-2/16. Vi etterspør et nasjonalt verktøy for å vurdere reell bærekraft i en arealplan, her under en operativ indeks for samlede miljøskade som både kommuner og tiltakshavere kan drive målstyring etter. Pågående nasjonalt og regionalt arbeid for å få på plass verktøy for å arealregnskap og naturregnskap vil etter vår oppfatning bli et svært viktig grunnlag for å utvikle gode styringsverktøy for å regulere den samlede belastningen på naturen som følge av fremtidig utbygging.

Arealplanarbeidet ved embetet er tverrfaglig, og har solid forankring i avdelingsledelse og embetsledelse. Fagavdelingenes ansvar for og bidrag til planarbeidet er klart definert. I embetets dialog både med politisk og administrativt nivå i kommunene har bærekraftig og trygg arealbruk stort fokus. Som del av vår daglige saksbehandling av ulike arealplaner gir vi skriftlig og muntlig veiledning om nasjonale forventninger og retningslinjer til både offentlige etater og private aktører. Vi arbeider løpende med å tydeliggjøre bærekraftsmålene og klimamålene. Vi får mange tilbakemeldinger på at vår faglige spisskompetanse og konstruktive dialog med kommunene med tidlig og tydelig deltakelse i planprosessene i stor grad bidrar til å heve kvaliteten på arealplaner, og dermed helt klart bidrar til måloppnåelse. Utviklingen viser også etter vårt skjønn at denne innsatsen over tid er et viktig bidrag til å styrke kommunenes evne til å arbeide godt med arealplanfeltet. Mange gamle arealplaner og omfattende bruk av dispensasjoner er likevel et vedvarende problem.

Arbeidet med etablering av batterifabrikk i Arendal har et svært stort omfang og pågår i høyt tempo, noe som utløser mye merarbeid på ulike områder. Både kommunen og vi selv har akutt behov for økt kapasitet og kompetanse til å følge opp prosessene på en forsvarlig måte.

Statsforvalteren har jordvern høyt på dagsorden i kommunedialogen, og i møte med næring, samferdselsmyndigheter og andre interessegrupper. Vi opplever fremdeles at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern.

Vi har stort fokus på å ivareta barn og unges interesser og folkehelse i arealplanleggingen, med faste fagressurser fra helse- og sosialavdelingen og utdanning- og barnevernsavdelingen. Tall fra Ungdata og annen kunnskap brukes inn i våre innspill for å fremme det systematiske arbeidet rundt barn og unge. Videre har vi stor oppmerksomhet på gode oppvekstmiljø, sosiale møteplasser (lek/grøntareal), trygge skoleveier, og tilrettelegging for gode kollektivknutepunkt med sykkel/moped parkering mm. Vi opplever at arbeidet vårt bidrar til klar økning i kvaliteten på arealplaner for disse interessene i mange saker, og dermed er et viktig bidrag til måloppnåelse.

Selskapet Nye Veier AS har fremdeles store plan- og utbyggingsprosjekter i Agder. Vi opplever nå en klar trend med økt vektlegging av blågrønn bærekraft og miljøhensyn, her under åpning for mer gjenbruk av eksisterende vegtraséer. Dette har bedret samordningen mellom oss to statlige aktører, og bidratt til mer konstruktive planprosesser og bærekraftig arealbruk i tråd med sentrale forventninger.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er vår vurdering at kommuner, etater og virksomheter som har oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap i all hovedsak er godt kjent med rolle- og ansvarsfordelingen på området. Ukraina-krigen og påfølgende fokus på flyktninghåndtering og atomberedskap har bidratt til å styrke denne

forståelsen.

Covid-19-håndteringen har hatt redusert fokus utover i 2022 og har i stadig økende grad funnet sin plass i den daglige driften. Russlands invasjon av Ukraina medførte økt fokus på håndtering av flyktninger og på atomberedskap. Dette medførte at nye aktører kom på banen i et allerede etablert krisehåndteringssystem, noe som var utfordrende. Det tok noe tid før dette fungerte optimalt.

Kommunene har hatt omfattende oppgaver knyttet til flyktninghåndteringen. Statsforvalteren har benyttet samme møtestruktur som under covid-19 for å viderebringe informasjon fra nasjonale myndigheter og svare på spørsmål. Mye dialog har gått direkte mellom UDI/IMDi og kommunene. Statsforvalteren har ønsket å bli involvert i prosessen rundt valg av kommuner for bosetting av flyktninger, slik at vår kommunekjennskap kunne vært en del av beslutningsgrunnlaget.

En kompliserende faktor i håndteringen har vært at en del informasjon har vært sikkerhetsgradert. Spesielt gjelder dette kontakten med kommunene, som ikke har sikkerhetsgraderte sambandsmidler. Gjennom tilpasninger og midlertidige godkjenninger har vi klart å gjennomføre noen samlinger der lavgradert informasjon har blitt formidlet, men dette har ikke kunnet være en løpende aktivitet.

Kriseutvalget for atomberedskap har vært på beredskapsnivå 3 og 2 gjennom Ukraina-krisen og har regelmessig sendt ut situasjonsrapporter. Disse har vært delt med kommunene og den regionale atomberedskapsorganisasjonen. Statsforvalteren har hatt mange henvendelser fra kommunene angående jodtabletter og andre konsekvensreducerende tiltak mot atomforurensing. Vår opplevelse er at dette har opptatt publikum i stor grad.

I lys av kraftsituasjonen ble det høsten 2022 iverksatt et arbeid med å oppdatere Å Energi (tidligere Agder Energi) sitt planverk for kraftrasjonering. Statsforvalteren støtter nettselskapet i dette arbeidet, som videreføres selv om risikoen for kraftrasjonering nå er kraftig redusert. Arbeidet er basert på nasjonale føringer, og Statsforvalteren og Å Energi har i fellesskap utarbeidet en veileder for kommunene i utpeking av prioriterte abonnenter.

Grunnet krigen i Ukraina har totalforsvarsarbeidet fått ytterligere økt fokus nasjonalt, regionalt og lokalt. HV-08s øvelse GJALLARHORN har vært en milepæl i arbeidet og gitt mye og god læring, herunder også gjennom evaluering og oppfølging. Statsforvalteren gjennomførte i samarbeid med Forsvaret et totalforsvarsseminar for Fylkesberedskapsrådet og kommunene i desember.

Tilsyns- og øvelsesaktiviteten ble økt i 2022 i forhold til i 2021. Det er vår erfaring at kommunenes beredskapsbevissthet og krisehåndteringsevne fortsatt er god selv om nesten tre år i krisemodus har vært belastende.

Helse- og sosialområdet

Helse- og sosialavdelingens oppdrag løses generelt gjennom dialog, veiledning og pådriverarbeid. Vi har i 2022 videreført vårt systematiske arbeid med implementering av ny policy for tilsynssaker og ny saksbehandlingsveileder, noe som ble ytterligere tilrettelagt for gjennom lovendringene i helselovgivningen fra 01.07.2022. Vår vurdering er at mulighet for strengere prioritering og bruk av ulike behandlingsmåter i oppfølging av klager/bekymringsmeldinger, fører til at vi i større grad oppnår formålet med tilsyn. Vår erfaring er at endringene i all hovedsak er blitt mottatt positivt, både hos klagerne og virksomheter. Klagesaker gir oss innsikt i områder der vi systematisk har iverksatt opplæring, veiledningstilbud eller funnet grunnlag for stedlig tilsyn. Vi har videreført et sterkt fokus på barn og unges rettigheter og behov siste året, herunder ved å være i dialog med psykisk helsevern for barn og unge (ABUP). Vi har tidligere fått svært få rettighetssaker om nødvendig helsehjelp derfra. Med kunnskap om økningen nasjonalt av henvisninger til ABUP/BUP etter pandemien, så vi derfor behov for å være i dialog med ABUP med råd og veiledning oppimot barn/unges rettssikkerhet ved avslag på henvisning. Dette har resultert i en tidobling av saker fra 2021 til 2022 fra ABUP. Vår vurdering er at dette fører til økt rettssikkerhet for en spesielt sårbar gruppe.

Vi følger med på det langsiktige, systematiske folkehelsearbeidet gjennom planarbeid og gjennom Agder-tall fra FHLs undersøkelse av styringsindikatorer for dette. Vi har nyttiggjort oss disse tallene for kommunene i Agder, blant annet er de presentert i en folkehelsesamling for kommunene. Det er nå en større sammenheng mellom de identifiserte folkehelseutfordringer i kommunenes folkehelseoversikter og mål og tiltak for folkehelsearbeidet, enn tidligere. Det er prioriterte tiltak for å møte hovedutfordringene foruten sosial ulikhet hvor det var noe divergens mellom at det var en utfordring og igangsatte tiltak. Gjennom verktøyet «Kommunebilder» følger vi videre med på dette. Det er avklart med fylkeskommunen at de i større grad følger med på befolkningen i Agders folkehelse, mens vi følger med på om systematikken mellom folkehelseloven og plan- og bygningsloven følges. Her er det noen definerte indikatorer, som fortsatt er under utvikling. Etter en skjønnsmessig vurdering av om kommunene har en systematisk tilnærming til folkehelse slik folkehelseloven krever, har vi vurdert kommunene til rødt (svak), gul (middels) og grønn (sterk). Det vi så langt har kommet frem til er at 8 kommuner i Agder er "grønne", 11 er "gule" og 7 er "røde". Innspill som gis til kommuneplaner, primært de store kommuneplanene, både samfunns- og arealplaner, er innenfor områdene medvirkning, barn- og unges interesser, tilgang til naturområder og gå-vennlige nærmiljøer, sosiale møteplasser, støy, boligsosialt arbeid og aldersvennlig samfunn. Vi opplever at det er viktig å samarbeide med planavdelingen om å invitere til fagdager og webinarer som omhandler miljø og helse. Vi lykkes da i større grad å nå de som jobber med plan, i tillegg til de som jobber med folkehelse. Selv om vi ser en positiv utvikling i kommunene, synes nok utbyggers interesser fortsatt å være mer til stede og fremtredende enn behov for gode sosiale boforhold. I mange mindre kommuner er det sparsomt med kompetanse om slike forhold, vår rolle blir desto viktigere. Vi møter også kommunene med veiledning ved behov.

Helsefellesskapet, hvor Statsforvalteren er representert ved fylkeslegen, er etablert i henhold til nasjonal helse- og sykehusplan. Dette har nå vært operativt på Agder i mange år, og er blitt en godt etablert plattform for dialog mellom ledelsen i kommunene og sykehuset.

Vi har sterkt fokus på boligsosial handlingsplan «Bolit for velferd». Det er etablert et regionalt velferdsråd for Agder og Vestfold/ Telemark i samarbeid med Husbanken, og vi har godt samarbeid med Husbanken omkring boligbygging.

Barn og unge

Statsforvalteren har i 2022 fått flere henvendelser knyttet til brudd på taushetsplikt og behov for veiledning knyttet til meldeplikt til barnevernet. Vi har veiledet på dette regelverket sett i lys av tverrfaglig samarbeid. Det at kommunene møter Statsforvalteren tverrsektorielt blir godt mottatt og gir større

effekt enn om vi møter tjenestene hver for oss. Til tross for eget webinar om dette og mye veiledning ut til tjenestene er det likevel usikkerhet om dette i kommunene.

I forbindelse med ny barnevernlov har Statsforvalteren laget veiledningsfilm om endringer i sentrale bestemmelser. Filmen er delt på våre hjemmesider. Denne måten å gjøre lovverket kjent og veilede på gjør at kommunene lettere kan bruke dette i eget utviklingsarbeid og gjøre alle aktuelle ansatte kjent med lovverket.

Barn i barnehage og elever i skolen har rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Vi merker gjennom henvendelsene vi får at kommunenes kompetanse på dette er bedret. Sakene er ofte mer komplekse før de meldes til oss, og skolene har i flere tilfeller allerede startet arbeidet med tiltak etter aktivitetsplikten. Erfaringene kommunene har gjort seg i skolen videreføres i arbeidet med godt og trygt barnehagemiljø, og planene for dette arbeidet er innarbeidet i flere kommuner.

Kommuneøkonomi

Ved inngangen til 2023 er hovedbildet at kommunene i Agder fortsatt har god styring og kontroll over økonomien. De fleste kommunene har fortsatt relativt gode reserver på disposisjonsfond etter mange år med gode regnskapsresultater. Imidlertid ser vi for økonomiplanperioden 2022-2025 at mange av kommunene må budsjettere med bruk av disposisjonsfond for å få økonomiplanen i balanse. Bare et fåtall av kommunene på Agder budsjetterer med et netto driftsresultat i tråd med den generelle anbefalingen fra Teknisk Beregnings Utvalg (TBU) om 1,75% av brutto driftsinntekter.

Et særtrekk for alle kommunene på Agder har vært at utbytte fra Å Energi (tidligere Agder Energi) over lengre tid har vært stabilt og høyt. For 2023 er utbyttet basert på selskapets resultat i 2021, som var rekordhøyt. Samlet utbytte for Agder-kommunene i 2023 er 827 mill. kroner. Dette er mer enn 3 ganger høyere enn gjennomsnittlig utbytte for perioden 2019 til 2022. Utbyttelnivået for resten av økonomiplanperioden (2024-2026) er imidlertid svært usikkert, blant annet pga. forslag om nye skatteregler for kraftselskapene. Kommuner med konsesjonskraftinntekter får i 2023 et ettårig trekk i rammetilskuddet pga. høye konsesjonskraftinntekter. Mange kommuner har avvik mellom det anslaget for trekk som de har lagt til grunn i årsbudsjettet for 2023, og det trekket som er varslet fra regjeringen. Vi vil derfor i 2023 følge spesielt med på den videre utviklingen i kommunenes kraftrelaterte inntekter.

Dialogen med kommunene om kommuneøkonomi ble også i begynnelsen av 2022 preget av koronapandemien. Vi arrangerte ikke fysisk vårsamling for ordførere og kommunedirektører i mai 2022, men oppfordret kommunene til å følge «digitalt stormøte» om kommuneproposisjonen for 2023.

Høstkonferansen for ordførere og kommunedirektører ble holdt som fysisk møte.

De årlige skjønns møtene som vi gjennomfører i august/september med alle våre 25 kommuner ble arrangert som fysiske møter, og vi benyttet også i 2022 anledningen til å utvide tidsrammen for å kunne ha dialog om blant annet koronahåndteringen, den ukrainske flyktningsituasjonen og fastlegesituasjonen med hver enkelt kommune.

Høsten 2022 hadde vi dialog med i kommunene om kompensasjon for koronarelaterte merutgifter og inntektstap for 1.halvår 2022. Ved tildelingen av skjønnsmidlene tok vi også i 2022 utgangspunkt i kommunenes egenrapporterte merutgifter og inntektstap, og korrigererte for de generelle kompensasjonstiltakene gjennom rammetilskuddet. Vi ba kommunene om en enkel rapportering for 1.halvår 2022, og på samme måte som tidligere år la vi en helhetlig vurdering til grunn ved tildelingen av skjønnsmidlene.

I Agder var det ikke mulig å kompensere alle kommuner fullt ut for deres merutgifter med vår fylkesramme på 100 mill. kroner. Tilleggskompensasjonen fra departementet bidro imidlertid til at det store flertallet av kommunene fikk en kompensasjon på minimum 85% av merutgiftene.

Høsten 2022 hadde vi også dialog med aktuelle kommuner om tildeling av skjønnsmidler til vertskommuner i forbindelse med den ukrainske flyktningsituasjonen.

En av Agder-kommunene (Froland kommune) er registrert i ROBEK ved utgangen av året. Kommunen har nå bekreftet overfor Statsforvalteren at hele det udekkede merforbruket vil bli dekket inn i årsregnskapet for 2022. Kommunen forventer i tillegg et mindreforbruk på ca. 8 mill. kroner for 2022. Statsforvalteren forventer derfor at Froland kommune kan meldes ut av ROBEK-registeret etter at kommunestyret har vedtatt årsregnskapet for 2022 i mai/juni 2023.

Landbruk

Det var knyttet en viss spenning til hvordan jordbruksåret 2022 ville bli med et utfordrende geopolitisk bakteppe, sterkt økende gjødselvarerpriser og betydelig kostnadsvekst på andre produksjonsmidler. Dette var tema på vårt vårmøte i jordbrukets beredskapsforum, hvor vi fikk en gjennomgang av forsynings- og markedssituasjonen internasjonalt, nasjonalt og regionalt for de viktigste innsatsfaktorene i jordbruket. Dette gav en felles situasjonsforståelse i «jordbruksfamilien» på Agder, og god kunnskap som trygget organisasjonene og aktørene. De nasjonale ordningene med kostnadskompensasjon og strømstøtte gjorde at bøndene agerte som normalt. Sammen med en god vekstsesong gav dette et tilnærmet normalår med gode avlinger av god kvalitet for både grovfôr, korn, potet, grønnsaker og bær. Dette med unntak for kommunene i indre og østre deler av Agder, hvor vi fikk en for lang tørkeperiode midt i vekstsesongen. Søknadene om avlingssvikt viser at avlingsnivået var i underkant av 50% av et normalår i de områdene som ble rammet.

I primærskogbruket har vi hatt en ny «all time high» avvirkning i 2022. Vi er i likhet med næringsaktørene bekymret for skogkulturaktiviteten i fylket. Det avvirktes store arealer og foryngelsen er brukbar, men statistikken fra 2022 og tidligere år viser at vi har altfor lav aktivitet på ungskogpleie i fylket. Dette vil vi ta initiativ til å sette på dagsorden i partnerskapet med organisasjonene og næringen i 2023 og årene fremover. Vi tror dette er en nasjonal utfordring og ønsker oss støtte fra sentralt hold for å løfte problemstillingen og vurdere en nasjonal satsing.

Vi har gjennom 2022 arbeidet videre med å forbedre internkontrollen for forvaltningen av de økonomiske virkemidlene i landbruket. Dette er en prosess som videreutvikles år for år. For de ordningene som vi forvalter har vi nå et gjennomgående og levende system. I den kommunale forvaltningen er det stor variasjon og vi ser at de er sårbare for endringer i personalsituasjonen. Dette gjelder både kapasitet og kompetanse. De som er best og har et

gjennomgående godt system, er også best rustet til å tåle endringer. Veiledning av kommunene i å etablere, dokumentere og etterleve internkontrollen er en stor og utfordrende oppgave. Vi er «eksperter» på ordningene, ikke på internkontroll, og både vi og kommunene må ta et steg av gangen.

2022 har vært et aktivt år knyttet til landbruksbasert næringsutvikling i vår region. Den regionale landbruksstrategien settes ut i livet blant annet gjennom to større satsinger, Matregion Agder og Tre på Agder med tilstøtende prosjekter. Begge disse satsingene involverer hele verdikjeden innen henholdsvis jord og skog og bidrar til en koordinert innsats fra næringene og virkemiddelapparatet. Våre ressurser er begrensende for hva vi kan bidra med i disse viktige regionale satsingene og historisk vet vi at vi kan medvirke til å realisere nasjonal politikk og utløse aktivitet.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Samlet vurdering

Vår egen vurdering er at tilstanden på Agder innen samordningsoppdraget kan karakteriseres som «godt samordnet». Arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder har over tid vært vellykket. Det er innarbeidet en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embetet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgs-sekretariatene er nå tett og godt.

Agder er i dag en relativt homogen region med 25 kommuner og en fylkeskommune, hvor interkommunalt samarbeid og felles innsats på store utfordringer fungerer relativt godt. Regionplan Agder 2030 legges bredt til grunn for arbeidet, og fylkeskommunens samhandlingsarena #våtagder er et nytt positivt bidrag. Det er svært sjelden konflikter knyttet til statlige pålegg til kommunene. Vi mener ordningen med at Statsforvalteren samordner statlige innsigelser til planer etter plan- og bygningsloven fungerer godt. Det er en utfordring for Statsforvalteren samordningsfunksjon på fylkesnivå at økende antall statlige etater omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling. Samarbeidet i fylkesberedskapsrådet er tett og godt.

Embetet har også i dette året hatt fokus på samordning av arbeidet mot barn og unge, med ivaretagelse av sårbare grupper som særlig framhevet. Samordning av arbeidet på helsesektoren, både mellom kommunene og i overgangen mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten, er en vesentlig oppgave som vektlegges løpende.

Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Statsforvalteren har over flere år i stadig sterkere grad fokusert på barns medvirkning, og barns beste, i saker som også angår disse. Dette gjelder alle type saker, som plansaker, økonomisk sosialhjelp så vel som helsehjelp. Selv om det ikke alltid er belyst, er kommunene mer oppmerksomme på dette nå enn for få år tilbake.

«Laget rundt barnet» er et mye brukt og kjent begrep i både barnevernsreformen og kompetanseløftet. Kommunene jobber for at tjenestetilbud skal være organisert på en slik måte at hjelp og støtte skal komme frem til barnet. Samordningen fokuserer på gode helhetsløsninger, som godt tilbud til elever og foresatte som trenger det. I barnehage og skole er det en klar bevissthet på at barnet skal få et godt helhetlig tilbud. Det betyr at laget får oppmerksomhet i etablerte organer nær barnet, men også i tverrfaglige fora der 2. linje- og spesialisttjenestene er med. I barnevernsreformen melder alle kommunene at de jobber med forebyggende plan, og vi har mottatt slike planer fra fire kommuner. I kompetanseløftet er 23 av 25 kommuner med som enkeltkommuner eller i nettverk.

Statsforvalteren ser at kommunene finner både verktøy og metoder for å bedre det helhetlige tjenestetilbudet for barn og unge. Dette gjennom arbeid med Bedre tverrfaglig innsats, fellesprosjektet «Helhetlig oppfølging av risikoutsatte barn og familier», Nye Mønstre og Godt begynt.

Samordning av det boligsosiale arbeidet

Vi vurderer at arbeidet for å sikre bredt samarbeid og koordinert innsats i det boligsosiale arbeidet i Agder har gitt gode resultater også i 2022. Det regionale velferdsrådet for Agder og Vestfold/Telemark sammen med Husbanken har en avgjørende rolle i å samordne regionale aktører i møte med kommunenes arbeid oppimot f.eks barn og unges levekår, universell utforming, sosiale tjenester og boligsosiale forhold.

Oppgaven med å sikre særlige tiltak for vanskeligstilte barnefamilier, og personer med behov knyttet til rus og psykisk helse, i det løpende arealplanarbeidet i kommunene, er som før helt sentral. Vi har spesielt fokus på differensiert boligbygging, med sosiale møteplasser, og ser etter forhold som kan påvirke sosial integrering og segregering.

Samordning av tilsyn

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket, og tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Denne konklusjonen bygger på at arbeidet over lengre tid har hatt en fast organisering og framdrift. Samtidig gir kommunene gjennom tett kontakt i vår kommunedialog i all hovedsak positive tilbakemeldinger.

Internt i embetet har vi «Statsforvalteren tilsynsgruppe», der alle fagavdelingene som har kommunerettede tilsyn deltar. For å sikre samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi «Statsforvalteren tilsynsforum». Her møter også alle andre statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. Ett av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsyn. Vi føler vi nå er godt i gang med å ha dette som etablerte rutiner på Agder.

Vi har også hvert år et møte i Tilsynsforum der vi deler erfaringer og læring etter tilsyn. Fagavdelingene følger også opp med erfaringsdeling til kommunene innen sine sektorer.

Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Våre bidrag på klimaområdet fører helt klart til større oppmerksomhet om hvordan kommunen kan benytte sine roller til å kutte i klimagassutslippene både

fra egen drift, og tilrettelegge for at innbyggerne kan redusere sine utslipp. Vi formidler en tydelig forventning om at samtlige kommuner nå må lage egne veikart for hvordan de skal yte sitt bidrag til Norges klimamål i 2030 og 2050.

Vi har i en årrekke vært aktive bidragsyttere i alle regionale planfora, noe som har gjort at vi alltid inkluderes og tas med på råd, og anerkjennes som en tydelig, faglig sterk stemme i klimasaken. Vi har hatt særlig fokus på at klima- og naturmangfold må ses i sammenheng. Dette har vært en direkte årsak til at det nå pågår arbeid med regional plan for naturmangfold i Agder. Vi er imidlertid bekymret for at det fremdeles er langt mellom liv og lære, og at det er krevende å få politisk oppslutning om nødvendige tiltak.

Bærekraftsoppdraget gjør det lettere å sette klimaarbeidet i en større sammenheng, og slik lettere nå flere sektorer. I Agder er det et stykke vei å gå før de økologiske og sosiale bærekraftsmålene får like stor vekt som de økonomiske målene i politiske beslutninger.

For fagområdene jord- og skogbruk registrerer vi en raskt økende oppmerksomhet om klima både hos forvaltningen og ikke minst i næringen. Oppfølging av lovpålagt foryngelse etter hogst, fremme satsing på lokal treindustri og vårt arbeid for økt bruk av tre i bygg, bidrar til realisering av prosjekter med klimaeffekt. Vårt informasjonsarbeid rettet mot jordbruket gir resultater. Kurs og kompetanseheving innenfor eksempelvis ny teknologi i jordbruket og energiløsninger har bidratt til realisering av gode klimagassreduserende prosjekter.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalteren utfører oppgavene relatert til helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket gjennom ulike aktiviteter og tiltak. Etablering og vedlikehold av et bredt beredskapsnettverk med kommuner og regionale aktører er sentralt. Vi legger ansvarsprinsippet til grunn for vårt arbeid, og terskelen for å ta kontakt er lav.

Under covid-19-pandemien og Ukraina-krigen har vi samordnet på regionalt nivå gjennom regelmessige møter i Fylkesberedskapsrådet og med kommunene.

Utenom Fylkesberedskapsrådet samordner Statsforvalteren gjennom Atomberedskapsutvalget og Infopool Agder. FylkesROS – ROS Agder – er også et verktøy for samordning. Analysen er under revisjon. Statsforvalteren opplever det som utfordrende å involvere eksterne aktører i utarbeidelse og oppfølging av ROS Agder.

Agder er et enhetlig fylke der aktørenes geografiske grenser i stor grad er overensstemmende med fylkesgrensen. Det er en utfordring for Statsforvalterens samordningsfunksjon når etatene omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling. Det at alle aktører har god kunnskap om fylket er avgjørende for effektiv samordning i alle faser av beredskapsarbeidet.

Liv og helse vil være tema i de fleste hendelser, og derfor er fylkeslegen fast representant i Statsforvalterens krisestab, Fylkesberedskapsrådet og Atomberedskapsutvalget. Tilsynene med beredskapen i kommunene gjennomføres ofte sammen med helse- og sosialavdelingen. Gjennom pandemien og Ukraina-krigen har vi sett nytten av å involvere alle avdelingene ved embetet langt tettere i beredskapsarbeidet.

Statsforvalterens og Glitre Netts arbeid med oppdatering av krafrasjoneringsplanverket er et godt eksempel på samordnede tiltak for å finne gode helhetsløsninger.

Arbeidet med totalforsvaret krever stor grad av samordning mellom aktørene. Ukraina-krigen har gitt dette arbeidet ytterligere aktualitet og en rekke aktiviteter har vært gjennomført. HV-08s øvelse Gjallarhorn har vært en fin arena for samordning mellom Forsvaret, regionale aktører og kommunene.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne

Samlet vurdering

Statsforvalterens rolle som rettssikkerhetsgarantist er den delen av vår portefølje som er best kjent i befolkningen, og vi betrakter rettssikkerhetsoppdraget som embetets kjernevirksomhet. Klagesaksbehandling og tilsyn har derfor klar førsteprioritet ved ressursmangel. Våre tilsyn innen oppvekstsektor med barnevern, helse- og omsorg og samfunnssikkerhet får stor oppmerksomhet i lokale media og til dels riksmidia. Vi må anta at tilsynene bidrar til å sikre kvalitet og tillit over tid. Vi samarbeider med andre embeter og sentrale etater for kalibrering og læring ved alle tilgjengelige anledninger.

Det er en vesentlig oppgave for embetet å bidra til at befolkningens tillit til offentlig sektor videreføres, med åpenhet, likebehandling og kvalitet som kjennetegn ved tjenestene som tilbys. Vårt viktigste bidrag til denne tilliten er å opprettholde høyeste kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling i hele embetet. Dette sikrer vi løpende gjennom gode rekrutteringsrutiner og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne. Våre ansatte på alle fagområder deltar på nasjonale samlinger i regi av Statens helsetilsyn, direktorater og departementer, og vi har gjennomgående et tett og godt samarbeid med andre embeter. Lik praksis er et viktig hensyn i slikt faglig samarbeid.

Som tidligere rapportert har voksende rettssikkerhetsoppgaver over noe tid medført at ressursbruken til faglig utvikling blir mindre enn ønskelig på flere felt. Dette har vært særlig tydelig innen helsesektoren over noe tid, men gjelder nå også i økende grad innen felt som arealplan, byggesak og deler av miljøvernfeltet. Samlet for embetet vurderer vi at måltallene for saksbehandlingstid fortsatt blir nådd helt eller i stor grad på et flertall saksområder, men dessverre med noen viktige unntak.

Helse- og sosialområdet

Statsforvalteren har betydelige rettssikkerhetsoppgaver på helse og sosialområdet. Vi er lett tilgjengelig og gir befolkningen en del råd og veiledning over telefon, noe som ikke måles på noen måte, men som bidrar til tillit og ivaretagelse av rettssikkerhet.

I 2022 har vi på helseområdet intensivert vår prioritering og bruk av de fem ulike behandlingsmåtene etter at lovendringene i helselovgivningen trådte i

kraft i 2022. Vi er godt i gang med å gjennomføre tilsynsmøter (behandlingsmåte 4), noe som har vært vurdert som nyttige av pasient/pårørende og deltakende aktører oppimot forventningsavklaringer, roller/ansvar og konkrete planer for videre oppfølging for å sikre forsvarlige og nødvendige tjenester.

Vi har gjennomført flere egeninitierte tilsyn etter en risikovurdering basert på innkomne klager, bekymringsmeldinger, mediaoppslag mv. Blant annet har vi gjennomført tre tilsyn med fengselshelsetjenesten samt et tilsyn ved et sykehjem hvor vi bla. undersøkte bemanning og kompetanse. Vår vurdering er at slike risikobaserte tilsyn er formålstjenlig oppimot å sikre kvalitet og pasientsikkerhet for spesielt sårbare grupper.

Fra 2020 til 2022 har antall rettighetssaker i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling mer enn fordoblet seg. Omlag 40% av disse sakene var i 2022 knyttet til avslag på utredning og behandling av ADHD problematikk, både hos barn/unge og voksne.

I 2022 har vi mottatt en tidobling av klagesaker fra BUP (30 mot 3 i 2021). Sistnevnte vurderer vi å være et resultat av vår målrettede dialog med BUP pga. bekymring få saker derfra i 2021. Vi ser nå at de fanger opp klager og behandler dem i tråd med god praksis, noe som øker rettssikkerheten til barn og unge.

Videre har vi omfattende saksbehandlingsoppgaver som er tidkrevende og knyttet til helseområder som vi ikke blir målt på, eksempelvis tvangsbehandling etter psykisk helsevernloven og kap. 4A i pasient- og brukerrettighetsloven. Vi prioriterer saker som gjelder tvang høyest.

På sosialtjenesteområdet har vi gjennomført to egeninitierte tilsyn med økonomisk rådgivning ved NAV-kontor.

Samlet sett viser ovenstående at vi særlig prioriterer sårbare grupper og saker som dreier seg om tvang. Ressurssituasjonen i avdelingen har imidlertid satt begrensninger på total måloppnåelse i 2022, eksempelvis oppimot volumkrav for planlagte tilsyn og behandlingstid for tilsynssaker løst med behandlingsmåte 5. Likevel er vår vurdering at vi har klart å få til formålstjenlige prioriteringer og spredt vår innsats utover på en måte slik at ikke noen saksområder har blitt særlig skadelidende.

Vi håper stadig på at det blir et større fokus på harmonisering av forvaltningsoppgaver av stor betydning for rettssikkerheten, eksempelvis førerforsaker og klager på tvangsmedisinering.

Barn og unge

Tverrfaglig innsats for barn og unge er et prioritert område for Statsforvalteren, og vi har en egen barn- og unge gruppe som også i år har hatt arrangementer og jobbet med oppdrag for å sikre barns stemme og fokus på helhetlige tjenester. Vi har gjennom tilsyn om spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp også sett om barn og elever har fått tjenestene de trenger gjennom pandemien.

Statsforvalteren har i 2022 fått flere henvendelser knyttet til brudd på taushetsplikt og behov for veiledning knyttet til meldeplikt til barnevernet. Vi har veiledet på dette regelverket sett i lys av tverrfaglig samarbeid. Det at kommunene møter Statsforvalteren tverrsektorielt blir godt mottatt og gir større effekt enn om vi møter tjenestene hver for oss. Til tross for eget webinar om dette og mye veiledning ut til tjenestene, er det likevel usikkerhet om dette i kommune.

I forbindelse med ny barnevernlov har Statsforvalteren laget veiledningsfilm om endringer i sentrale bestemmelser. Filmen er delt på våre hjemmesider. Denne måten å gjøre lovverket kjent og veilede på gjør at kommunene lettere kan bruke dette i eget utviklingsarbeid og gjøre alle aktuelle ansatte kjent med lovverket.

Barn i barnehage og elever i skolen har rett til et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Vi merker oss at kommunenes kompetanse på dette er bedret gjennom henvendelsene vi får. Sakene er nå ofte mer komplekse før de meldes til oss, og skolene har i flere tilfeller allerede startet arbeidet med tiltak etter aktivitetsplikten. Erfaringene kommunene har gjort seg i skolen videreføres i arbeidet med godt og trygt barnehagemiljø, og planene for dette arbeidet er innarbeidet i flere kommuner.

Lov- og tilskuddsforvaltning i landbruket

Arbeidet med internkontroll er i godt gjenge. Som i fjor, har Landbruksdirektoratets jevnlige webinarer vært til hjelp internt i avdelingen og i dialogen med kommunene.

Vi har restanser på saker etter eiendomslovgivningen. Dette skyldes at vi bare har hatt én jurist store deler av året, og at mange av sakene er omstendelige og langvarige.

Plan- og bygningsloven og kommuneloven

Statsforvalteren i Agder har ved utgangen av 2022 svært lang saksbehandlingstid på klagesakene etter plan- og bygningsloven. Dette er delvis et resultat av at det i 2021 kom inn ca. 20% flere saker enn året før, samtidig med at vi fikk turnover av erfarne saksbehandlere, økt behov for opplæring etter nyansettelser, samt svekkede ressurser pga. langtidssykemeldinger. Vi har i 2022 igangsatt et prosjekt for nedarbeiding av restansen, som departementet er orientert om. Prosjektet går videre inn i 2023, men vi venter ikke synlige resultater før i annet halvår av 2023.

Vår klagesaksbehandling etter plan- og bygningsloven er gjenstand for stor interesse både ute i kommunene, i byggenæringen og i media. Strandsonen på Agder er sårbar, og byggepresset er stort. Vi ser utstrakt bruk av advokater i klagesakene, og sakene er ofte tidkrevende og komplekse. Vår oppgave er å forvalte et regelverk som bl.a. skal sikre allmenhetens interesser i natur- og friluftsområder og tilgang til strandsone. Dette er verdier som er under konstant press, og regelverket oppleves svært vanskelig å forstå for den jevne borger. Særlig volder dispensasjonsbestemmelsen i pbl. § 19-2 tolkningsproblemer. Vi ser mange tilfeller av at administrasjonene i kommunene overprøves av sine folkevalgte, som legger til grunn et større skjønnsrom enn det bestemmelsen gir. Dette fører ofte til sviktende begrunnelser i vedtakene. Opphevelse og omgjøringer grunnet slike feil medfører tid og kostnader for partene. Lav kvalitet på sakene fra kommunens side medfører ofte merarbeid for våre saksbehandlere. Det er store kvalitetsforskjeller mellom kommunene og fra sak til sak. Vi mener at digitalisering kan være en vei å gå for å sikre at sakene som kommer fra kommunene er mer opplyste og like i oppsettet.

Embetets arbeid etter kommuneloven er med på å styrke kompetansen i kommunene og å øke befolkningens tillit til beslutningene som fattes, gjennom å sikre gode demokratiske prosesser i kommunene. Vi gir veiledning skriftlig og muntlig overfor administrasjon og politikere både i generelle og konkrete saker, f.eks. om habilitetsreglene, møteoffentlighet, legalitetsklager, suspensjon og fratreden mv. Den store økningen vi så av lovlighetsklager i 2021 avtok i 2022, og er nå på et mer normalt nivå.

Som følge av store restanser har vi i 2022 prioritert klagesaksbehandling fremfor veiledningsoppgaver, og har ikke gjennomført opplæringstiltak for kommunene.

Vergemålsforvaltning

Etter flere år hvor vi har klart å holde de overordnede målene om saksbehandlingstider på vergemålsområdet til dels med god margin, opplevde vi i 2022 større utfordringer med å nå målkravene. Dette skyldes at vi i tråd med sentrale føringer har trappet ned tilskuddet fra kapittel 0525 til vergemålsområdet, og tatt ned bemanningen tilsvarende. Videre har arbeidet med å «granulere» vergefullmaktene i «Fufinn»-prosjektet krevd ressurser tilsvarende et helt årsverk fra den faste bemanningen. I tillegg ble tre studenter fra Universitetet i Agder engasjert i sommerjobb i 8 uker. Dette krevde opplæring og oppfølging. Studentene gjorde en stor innsats, og embetet har derfor fullført prosjektet.

Vi har i 2022 fortsatt god erfaring med et profesjonalisert vergekorps. Dette sikrer en god rolleforståelse og bedre rettssikkerhet for vergehavere, og gjennomgående respekt for vergehavers selvbestemmelse. Vi arbeider bevisst og kontinuerlig med dette i all kommunikasjon med vergene.

Vergemål er et frivillig velferdsgode som er av stor betydning for den enkelte vergehaver og for samfunnet generelt, ved at enkeltpersonene med vergens bistand og beslutningsstøtte i større grad kan bli i stand til å håndtere sin livssituasjon. Det samme gjelder fremtidsfullmakter, som er et privatrettslig alternativ til vergemål. Statsforvalteren i Agder stadfester stadig flere fremtidsfullmakter.

Ved hver opprettelse av vergemål forsøkes det i samspill med vergehaver og dennes støtteapparat å utforme et individtilpasset mandat basert på personens ønsker og behov.

Bosetting og integrering

2022 har vært preget av de høye ankomstene av ukrainske flyktninger. Statsforvalterens rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering, og at tiltak er kvalifiserende for videre utdanning og arbeid. Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen, NAV Agder og andre embeter. Vi samarbeider om formidling av regelverk og informasjon til kommunene. Vi har også dialog med IMDi, og understøtter deres arbeid.

I 2022 gjennomførte vi ingen tilsyn etter integreringsloven eller introduksjonsloven. Dette var både fordi kommunene på Agder sto i en krevende rolle med å ta imot de høye ankomstene med flyktninger fra Ukraina, og fordi vi mistet medarbeidere hos oss som jobbet med dette fagfeltet. Vi har likevel lagt til rette for informasjonsutveksling og samarbeid om flyktningsituasjonen med hensyn til ankomster, bosetting og videre integrering. Statsforvalteren inviterte blant annet i en tidlig fase direktør for UDI til Agder for å orientere om Ukraina og flyktningsituasjonen. Til møte inviterte vi ordførere og kommunedirektører fra alle kommunene på Agder, fylkeskommunen, KS Agder samt ledere av NHO, LO, NAV, Husbanken og Bufetat i regionen. Vi anser det som svært viktig at kommuneledelsen er godt orientert om dette arbeidet, og at vi legger til rette for denne type informasjon og erfaringsutveksling mellom de sentrale aktørene.

Statsforvalteren i Agder legger stor vekt på raskt å oppnevne en god, lokal verge til de enslige mindreårige som bosettes i fylket hos slekt eller i andre boformer, samt å gi rask veiledning og råd til disse vergene ved behov.

Hovedmål 4 - Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Kompetanse i oppvekstsektoren

Statsforvalteren vurderer at kompetansen i skole og barnehage i Agder totalt sett er god. Arbeidet med kompetanseprogrammer mm. i sektoren er godt innarbeidet og har god effekt. Det er likevel åpenbare variasjoner mellom kommuner og innenfor de forskjellige områdene. Ofte er de mindre kommunene mest sårbare for å mangle kompetanse. Embetet har over tid prioritert å bidra til etablering av interkommunale nettverk, der regionene står sammen om kompetanseheving.

Statsforvalteren deltar i dialogmøter og fagmøter med direktoratene. Ved særlig bekymring for tilstanden i fylket melder vi også dette til sentrale myndigheter gjennom styringsdialogen. Vi opplever denne dialogen som konstruktiv og nyttig, og ser at våre oppdragsgivere tar innspillene alvorlig. Graden av rapportering er noe redusert etter pandemien, men kontakten er likevel tett mellom sentrale myndigheter og regional stat.

Tilbakemeldinger til sentralt nivå - eksempel tilstandsrapport om fastlegesituasjonen på Agder

Statsforvalteren har vært og er særlig bekymret for fastlegesituasjonen på Agder gitt våre levekårsutfordringer. Våren 2022 gjennomførte vi derfor en systematisk kartlegging hvor 23 av våre 25 kommuner svarte. Vi sammenstilte funn fra denne kartleggingen og utarbeidet en rapport hvor vi også beskrev våre erfaringer fra kommunedialog og tilsyn. Rapporten ble sendt til HOD 13.07.2022. Vår vurdering i rapporten var at kvalitet og pasientsikkerhet er truet og rammer de svakeste sterkest. Denne vurderingen har ikke blitt noe mindre etter at rapporten ble sendt. [Tilstandsrapport viser: Fastlegesituasjonen på Agder er alvorlig! | Statsforvalteren i Agder](#)

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Vi opplever fortsatt et økende fokus på bærekraft i samfunnsutvikling og arealbruk på både regionalpolitisk og lokalpolitisk hold i Agder. Målkonfliktene er imidlertid mange og krevende både for kommunene og Statsforvalteren, og da spesielt målkonfliktene mellom vekst i grønn industri, reduserte klimagassutslipp og redusert samlet belastning for natur. Regionen og kommunene har i 2022 hatt særlig stor fokus på tilrettelegging av arealer for kraftkrevende "grønn industri" og for landarealer for havvind. Dette er svært arealkrevende virksomheter som utfordrer målet om redusert nedbygging av intakt natur og landbruksmark. Pågående arealplaner for kraftkrevende industri i Agder tilsvarer p.t. nedbygging av intakt natur tilsvarende Gardermoen hovedflyplass. Trenden er nå en eskalerende økning i samla belastning på natur i fylket.

Det er stort press for høyt tempo både i planarbeid og gjennomføring, som utfordrer både demokratiske grunnprinsipper for planprosesser og prinsippet om kunnskapsbasert arealplanlegging. Manglende regionale planer for lokalisering av «grønn industri» bidrar også til å forsterke disse utfordringene. Hovedargumentet for utviklingen og det høye tempoet er at det haster hvis vi skal nå globale og nasjonale klimamål. Hvis utviklingen fortsetter som i dag uten omfattende kompensasjonstiltak for nedbygging og degradering av natur i neste 10-årsperiode vil resultatet bli en historisk rask økning i samlet belastning for økosystemene og naturmangfoldet i Agder, spesielt i lavlandet og i kystsonen. Hvorvidt klimaregnskapet i sum blir positivt eller negativt er et svært komplisert regnestykke, men vi har så langt ikke sett dokumentasjon på positive klimaregnskap for noen prosjekter eller planer.

Jordvern har fått økende oppmerksomhet i kommunene, både administrativt og politisk. Dette skyldes innsatsen fra sentrale myndigheter og vårt eget systematiske planarbeid. De konkrete arealplanforslagene vi mottar til høring gjenspeiler likevel begrenset vilje til faktisk å unngå nedbygging av dyrka og dyrkbar mark. I de tilfellene det foreligger forslag til kompensasjonsplaner har de etter vår vurdering begrenset realisme og holder gjennomgående utilstrekkelig faglig kvalitet.

Vi er i sum svært usikre på om vi er nærmere delmålet om bærekraftig utvikling. Usikkerheten er i hovedsak knyttet til at det styres mot en eskalerende nedbygging av natur som del av "det grønne skiftet" uten at dette på noen måte kompenseres økologisk. Målet om bærekraftig kystforvaltning er også høyst usikkert som følge av et markant økende press for etablering av akvakultur og havvind i marine økosystemer med allerede høy samlet belastning. Hvis trenden fortsetter uten aktiv bruk av naturrestaurering, økologisk kompensasjon og økt områdevern vil samlet belastning for natur og klima på Agder øke og ikke avta både på kort og lang sikt. Fokuset på ROS-analyser knyttet til naturfare og klimatilpasning har blitt klart styrket, som innebærer at vi anser at målet om trygg samfunnsplanlegging er noe nærmere. Klimavennlig overordnet arealplanlegging har klart økt fokus i mange kommuneadministrasjoner. Effekten av klimasmarte plangrep fra administrativt hold oppheves imidlertid ofte etter politisk behandling som følge av innføring/tilbakeføring av lite klimavennlige byggeområder. Klimasmarte kommuneplaner vil være avgjørende for å nå nasjonale klimamål, men vi er svært usikre på om dette er innen rekkevidde.

Vår innsats både i saksbehandling og nettverksarbeid bidrar slik vi opplever det positivt til økt forståelse at hensikten med grønn omstilling er at den skal bidra til å løse både natur- og klimakrisen, ikke forsterke den, og at riktig arealplanlegging er en helt avgjørende del av løsningen.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser

Vi formidler nasjonale og viktige interesser til kommunene på en rekke ulike måter: Skriftlige uttalelser i arealplaner og andre kommunale og regionale planer, dialog i konkrete saker og i relevante fora både på fag- og ledernivå, veiledning, planforum, planfaglig nettverk, seminarer mv. Temaet er også sentralt i all dialog på ledernivå, mellom statsforvalter og politisk og administrativ ledelse både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Det ble viet stor plass i Statsforvalterens samling for ordførere og kommunedirektører, samt i høstens Agderkonferanse for næringslivet og kommuner hvor statsforvalteren selv deltok i paneldebatten. Statsforvalteren har selv det siste året hatt en tydelig stemme i media i Agder, hvor forventningen om at kommunene fører en bærekraftig arealpolitikk har vært tydelig. Vi formidler også klart at fylkeskommunen har en viktig rolle for å sette retning og rammer for dette, og adresserer dette direkte. Vi mener at dette skaper forutsigbarhet for kommunene, med den effekt at de i større grad vil velge å ta nødvendige grep for å være innenfor nasjonale rammer i sine arealplaner.

Fokus på spesielle tema: Vi har hatt særskilt fokus på hensyn til natur og bruk av tiltakspyramiden i arealplanlegging. Videre har vi vektlagt viktigheten av at klima- og naturkrisen må løses sammen, og hvilke grep dette krever i arealplanleggingen.

Vår vurdering er at mange kommuner har tilstrekkelig kunnskap om nødvendige grep for bærekraftig arealbruk, men at kunnskapen brukes og vektlegges i for liten grad. De fleste kommunene har et stort behov for økt kompetanse og kapasitet på arealplan- og miljøfag, både som bestillere av konsulenttjenester og som kvalitets-sikrere av planforslag og konsekvensutredninger. Effekten av dette er at vi som Statsforvalter i for stor grad får rollen som kvalitets-sikrere, som er uheldig bla. fordi det gir en mindre smidig planprosess. Vi opplever at tiltak fra vår side (uttalelser, dialog, veiledning, seminar mv.) har effekt ved at kunnskapen om nasjonale og viktige regional interesser blir bedre, og at ikke-prissatte tema i noen grad gis økt vekt.

Vårt arbeid har en klar effekt ved at kunnskapen om og forståelsen for nasjonale og viktige regional interesser blir bedre, og at ikke-prissatte tema gradvis gis økt vekt. Vår medvirkning har i mange saker ført til økt kvalitet på utredning og planforslag. Med kvalitet mener vi da økt måloppnåelse for bærekraftig arealbruk og klargjøring av virkninger for vesentlig regionale og nasjonale interesser på en objektiv og etterrettelig måte. I 2022 har vi i en rekke saker har vi fått eksplisitt tilbakemelding fra kommuner og statlige tiltakshavere om at Statsforvalterens medvirkning/våre tiltak i planprosesser har ført til en klar kvalitetsheving på planforslaget. Vi får også eksplisitte tilbakemeldinger fra allmennheten om at de setter stor pris på at Statsforvalteren er

en tydelig aktør som bidrar til å sikre viktige ikke-prissatte samfunnsinteresser i arealplanleggingen.

Statsforvalteren har et forbedringspotensial i proaktiv veiledning og dialog, og tidlig medvirkning i kommunenes planarbeid. Begrenset kapasitet på plan spesielt og embetet generelt gjør at dette ikke er oppnåelig for tiden.

Vurdering av andre aktørers innflytelse på konkret effekt/resultat: Vårt aktive og konstruktive samarbeid med fylkeskommunen med særlig fokus på bærekraftig utvikling bidrar til å styrke effekten av vårt arbeid med formidling av nasjonale og viktige regionale interesser. Dialogen er forankret i embetsledelsen og tilsvarende nivå i fylkeskommunen, noe som helt klart styrker effekten. Et godt samarbeid med regional stat, her under f.eks. Statens Vegvesen, NVE, Mattilsynet m.fl. styrker også effekten av vårt arbeid.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at aktuelle interesser stort sett er synliggjort i middels til betydelig grad i planprogram og vedtatte planer, men slik at negative konsekvenser for disse interessene i en del tilfeller underkommuniseres gjennom strategisk argumentasjon og metodebruk som "kamouflerer"/ "tildekker"/ "grønnvasker". I majoriteten av planene synes planforslaget i liten grad å være forsøkt tilpasset eller utformet med tanke på å minimalisere ikke-prissatte interesser, og vi registrerer liten interesse for aktivt å avbøte eller kompensere hvis dette innebærer reelle kostnader i form av f.eks. tapt profitt. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser i mindre grad søkt ivaretatt.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser i større grad blir ivaretatt i endelig plan, enn i opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bruke enda mer tid og ressurser på generell veiledning, og dialog med kommunene. Være enda tydeligere, mer spissa, presise og konkrete i våre tilbakemeldinger, jf. også resultatmål-rapport over.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner (for eksempel innspill fra NVE om flom og skred).

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet

I Agder har vi relativt få samordningssaker, og vi har ennå ikke opplevd at det er fremmet innsigelser som er i direkte motstrid. I de saker det er fremmet flere innsigelser til samme plan, er disse enten sammenfallende, eller slik at de gjelder ulike forhold ved planen. Innsigelser fra andre etater behandles iht. gitte rutiner som er kjent for alle aktuelle statlige etater og kommunene. De fleste saker som er gjenstand for samordning i Agder, er innsigelser fra NVE. NVE har svært god dialog med de enkelte kommuner, og løser mye gjennom direkte dialog med kommunene, både ifm. høring og etter at innsigelse er fremmet. Statsforvalteren opplever også et godt samarbeid med NVE, og bistår både NVE og andre etater ved behov, i arbeidet med å løse innsigelser.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Beredskapsenheten hos Statsforvalteren vurderer alle planstrategier, planprogram, kommuneplaner og kommunedelplaner med hensyn til om samfunnssikkerhet og beredskap er ivaretatt. I tillegg vurderer vi enkelte større reguleringsplaner.

I uttalelsene til planstrategier minner vi kommunene om at helhetlig ROS-analyse og overordnet- og sektorplanverk må tas med i oversikten over planverk som skal revideres eller oppdateres i planperioden. Ifm. vurderingen av planbehovet trekker vi fram de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene som kommunen må ta hensyn til. Vi nevner her spesielt klimautviklingen, bevissthet rundt kritisk infrastruktur, digitalisering og totalforsvaret. Vi ber også om at fylkesROS tas med i oversikten over regionale planer som legger føringer for kommunens planlegging.

I gjennomgang av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel gjentar vi mye av det samme som for planstrategien. I tillegg beskriver vi en forventning om at kommunen har en målstruktur for beredskapsarbeidet basert på bl. a. funn i helhetlig ROS-analyse. Dette gjentas om nødvendig i uttalelsen til planutkast. Dette er også tema ifm. tilsyn. Uttalelsene til planprogram for kommuneplanens arealdel vil naturlig nok ha mer fokus på naturfare enn på andre fareforhold.

Vår erfaring er at kommunene i sterkt varierende grad beskriver samfunnssikkerhetsforhold i kommuneplanens samfunnsdel. Noen kommuner integrerer

helhetlig ROS-analyse i samfunnsdelen, noe som er en lettvinnt løsning som vi fraråder. Enkelte kommuner velger å fokusere på utvalgte satsningsområder i sine samfunnsdeler, og samfunnssikkerhet og beredskap er sjelden blant disse. Det er en utfordring at kommuneplanens samfunnsdel ikke er juridisk bindende og ikke gjenstand for innsigelse. Hvis ikke veiledning og rådgivning fører fram er det derfor reaksjoner gjennom tilsyn som er vårt virkemiddel. Status på ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap er bedre i kommuneplanens arealdel.

Det skyldes sannsynligvis tre forhold:

1. Planen er juridisk bindende og kan reises innsigelse mot.
2. Det som analyseres (naturfareforhold) er konkret og håndgripelig.
3. Konsekvensen av en naturhendelse kan være alvorlig og livstruende.

Vi anbefaler kommunene å lage en kommunedelplan for samfunnssikkerhet. En kommunedelplan vil gi samfunnssikkerhet og beredskap en mer sentral plass i kommunens styringssystem samtidig som politisk nivå gjennom behandlingen vil måtte ta stilling til kommunens beredskap.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer når planer revideres/rulleres.

Kommunene følger opp storulykkesrisiko i relevante planer i stor grad. Det er planer under arbeid for å etablere en biozinfabrikk i Åmli. Batterifabrikk i Arendal er under bygging. Kommunen er tett på utbyggere og har også vært med i dialogen med DSB. Det har generelt vært lite arealutvikling som berører de eksisterende storulykkebedriftene på Agder.

Vi har deltatt i planlegging og gjennomføring av øvelse i storulykkebedrift også i 2022.

Statsforvalteren har i 2021 kontrollert seks av kommunene med storulykkevirksomheter og kun i to av disse var det etablert hensynssoner rundt virksomhetene med tilhørende bestemmelser.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i planleggingen.

Ivaretagelse: I middels grad. Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale føringer ivaretatt i mindre grad. Økologisk grunnkart benyttes i svært begrenset grad av kommunene i praktisk arealplanlegging.

Vi viser ofte til Rundskriv T-2/16 ifm. enkeltsaker, både i skriftlige uttalelser og i dialog med kommunene. Herunder brukes rundskrivet aktivt i vår argumentasjon. Det er et klart behov for en rask nasjonal klargjøring av hva som kan ansees som vesentlig samfunnsmessig verdi, og hva som er mindre samfunnsnyttig, jf. T-2/16 kap. 2c. En slik klargjøring er nødvendig for å sikre nasjonal kalibrering av påkrevde avveier etter T-2/16.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser på klima- og miljøområdet ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser. Bli enda flinkere på dialog med kommunene, også utenom ordinære planprosesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

Kommunene ivaretar boligsosiale hensyn i plan i middels grad. Det er et økende fokus på de boligpolitiske målene med utgangspunkt i arbeidet kommunene har gjort i analyser og konsekvensutredninger av demografiske endringer.

Arbeidet i Regionalt velferdsråd er videreført i 2022. Dette er en arena hvor Statsforvalteren i Vestfold/Telemark, Statsforvalteren i Agder, Bufetat, Husbanken, NAV, Fylkeskommunene og representanter for kommunene i regionen deltar. Samarbeidet er etablert for å ivareta en større grad av koordinering på det boligsosiale området.

Statsforvalteren benytter rollen som høringsinstans aktivt til å gi innspill om boligsosiale hensyn og levekår i høringer på samfunnsplaner. Vi tematiserer dette også i våre høringsuttalelser i mindre plansaker, reguleringsplaner osv.

Statsforvalteren har gjennom arbeid med Leve hele livet brukt mye tid med kommunalsjefer i helse og omsorg til å se på eget utfordringsbilde med å forebygge levekårsutfordringene og bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Et forbedringspotensialet embetet har ovenfor kommunene, er å spisse innsatsen inn mot samfunnsplanleggere samt administrativ og politisk ledelse i kommunene. Det vil være naturlig å forankre denne innsatsen i Regionalt velferdsråd.

Internt i embetet men også utad, ligger det forbedringsmuligheter ved å koordinere sektorovergripende oppgaver og virkemidler, slik at relevante statlige satsninger ses i sammenheng og embetet fremstår som samordnet og koordinert.

Rekruttering og kompetanseplanlegging på helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Arbeid med rekruttering og kompetanseplanlegging er variabelt i fylket og kommunene har ulik progresjon, spesielt på temaer som berører kompetansekartlegging/-behov. Det er gjennomgående lite fokus i samfunnsplaner på fremtidens kompetansebehov innen helse/omsorg. Embetet har gått gjennom samtlige samfunnsplaner i Agder. Her så vi at det er lettere å finne behov/strategier rundt kompetansebehov innen fornybar energi og grønn omstilling, enn på helse/omsorg. I dialog med kommunalsjefer i helse- og omsorg i 2022 er temaet tatt opp til diskusjon. Noen kommuner har sett nøye på hvilken kompetanse sektoren vil ha behov for i årene fremover og hvilket volum. De som har jobbet godt med dette har uttalt at de er både overrasket og bekymret over volumene de finner. Mange steder skal man ikke bare ha flere årsverk for å dekke veksten i tjenestebehovet, men de skal også erstatte årsverk på personer som går av med pensjon. Flere steder er det godt voksne ansatte som jobber i de tjenesteområdene som vil oppleve størst vekst. En del andre kommuner har sett på kompetansebehov, men kun med regionale data/tallmateriale. I dialogen med kommunene om Leve hele livet, har erfaringer blitt delt mellom kommunene og det er gitt tydelige anbefalinger om at samtlige kommuner i Agder gjennomfører et dypdykk for å se detaljene i eget årsverks-/kompetansebehov. Dette vil trolig ha nytte av mer oppmerksomhet i 2023 også.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer i tråd med SPR for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever generelt at planlegging i liten grad skjer i tråd med SPR for BATP; særlig i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke næringsinteresser. Dog ser vi nå økende grad at større bykommuner tar aktive grep i overordna planlegging ved administrativ behandling. Effekten av dette oppheves ofte ved at byggeområder i strid med BATP som administrasjonen tar ut, legges inn igjen ved politisk behandling av planforslagene. Vi opplever også generelt at det i for stor grad tilrettelegges for bilbruk, herunder parkering, og at det legges for stor vekt på økonomiske interesser, og slik at kvaliteten i boligområder generelt ivaretas i liten, til middels grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at SPR for BATP ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er deres ansvar, og i deres egen interesse, å ivareta SPR for BATP.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er viktig for ivaretagelse av SPR for BATP. Som nevnt over, mener vi private interesser/aktører i en del saker, har for stor innflytelse på resultatet, og slik at SPR for BATP og hensynet til kvalitet ivaretas i for liten grad.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer

Massehåndtering blir generelt sett avklart i liten grad i arealplaner, men dette varierer fra sak til sak. Både kommuner og entreprenører har generelt sett, lav bevissthet rundt formelle krav til massehåndtering, og slik at det er mange "villflyllinger" i fylket, både fra eldre og nyere terrengarbeider. Etter det vi kjenner til, forfølger kommunene i liten grad saker med ulovlige masseutfyllinger. Vi har pga. manglende kapasitet både på plan og forurensning ikke hatt særskilte kurs på temaet for kommunene i 2022. Vi har imidlertid høy bevissthet rundt problemstillingen, både arealmessig og forurensningsmessig, herunder økende fokus på tidlig avklaring i alle plansaker hvor dette er relevant.

Vi stiller krav om utslippstillatelse ifm. alle store veisaker, og behandler utfyllinger og deponier iht. forurensningsregelverket; noe som gir en viss styring

med massehåndteringen i disse sakene.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med PBL § 1-8, SPR for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, RPR for verna vassdrag og regionale planer.

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser ivare tatt i liten grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser er ivare tatt i større grad i endelig plan enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er deres ansvar, og i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er svært viktig. F.eks. ser vi i noen tilfeller at informasjon og råd fra Fiskeridirektoratet medfører endring, slik at negative konsekvenser for det marine miljø blir mindre. Dog mener vi at private interesser/aktører i en del saker, har for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser blir ivare tatt i for liten grad.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger og regionale planer

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at planlegging i liten grad skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer, i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser. Fastsetting av langsiktige utbyggingsgrenser og oppfølging av regionale planer, kan generelt sies å skje i middels grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale føringer blir ivare tatt i større grad i endelig plan enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser; samt at kommunene har et selvstendig ansvar for å etterleve overordnede føringer.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Villreinnemnda er en viktig aktør som bidrar til å fremme nasjonale mål for villrein i områder som omfattes av Heiplanen. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.9.1 i TB)

Rapportere på

Bidra til å nå målet i nasjonal jordvernstrategi, om at omdisponeringen av dyrka jord ikke skal overstige 3 000 daa per år innen 2025.

Statsforvalteren i Agder opplever at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. KOSTRA-tallene viser at 91 daa dyrka jord ble omdisponert i 2021. Sammenlignet med snittet i omdisponering i perioden 2015-2019, hvor 194 daa ble omdisponert, representerer dette en betydelig nedgang. Én hovedårsak til nedgangen i omdisponering er at det ikke ble godkjent reguleringsplaner for større veiprosjekter, som var hovedsaken til høye omdisponeringstall i de to forutgående årene. Ellers merker vi at kommunene er mer bevisste på å ta jordvernensyn på alvor som følge av skjerpa politiske signaler på området. Flere kommuner har blant annet jobbet med å tilbakeføre urealiserte utbyggingsområder som beslaglegger dyrka jord til LNF i forbindelse med kommuneplanrevisjon.

Vi vurderer at vi i ganske stor grad kan iverksette tiltak som har ønsket effekt på jordvernensida. Blant annet opplever vi jevnt over at innsigelser er et effektivt virkemiddel for å kunne sette makt bak kravene våre. I 2022 fremmet Statsforvalteren to innsigelser, delvis begrunnet med jordvern. Det har ennå ikke blitt noe utfall i sakene.

Én sentral utfordring vi har erfart i 2022 er at kommunene vedtar omdisponering av dyrka jord «bit for bit» gjennom dispensasjon eller mindre endring. I den forbindelse har klage vært et viktig verktøy som vi har tatt i bruk; i 2022 påklagde vi fire slike vedtak.

Selv om det er en økt bevissthet rundt jordvern, opplever vi fremdeles som en utfordring at flere kommuner har kommuneplaner som med fordel kunne

vært oppdatert i tråd med nye jordvernforinger. Eksempelvis kunne planlagte, urealiserte utbyggingsområder som beslaglegger dyrka jord, med fordel vært tilbakeført til LNF. På dette området er det noe utfordrende å sikre tilstrekkelig måloppnåelse, men vi opplever at det nye jordvermbrevet «Ta vare på matjorda» er nyttig å vise til i den forbindelse – både i uttalelser, innsigelser, på arenaer som planforum og i andre dialogmøter.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
278	134	220	266	209	169	58	288	246	91

Systematisk folkehelsearbeid etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av langsiktig folkehelsearbeid i kommunenes planarbeid

På årets samling for folkehelsekoordinatorene i Agder arrangert av fylkeskommunen, presenterte Statsforvalteren tall fra FHI's undersøkelse om styringsindikatorer for systematisk folkehelsearbeid fra vårt fylke. 21 av 25 kommuner hadde svart. Denne undersøkelsen viste at nesten alle (95%) av kommunene hadde laget et oversiktsdokument og at mange (57%) hadde gjort denne jobben i 2020. Det kom frem at flere kommuner i Agder enn landsgjennomsnittet (87,5 mot 79%) mente de hadde identifisert hovedutfordringer på folkehelseområdet som har påvirket hvilke planer kommunen skal prioritere eller utarbeide i inneværende kommuneplanperiode for å møte disse utfordringene. 81% av kommunene mente at de hadde fastsatt mål for folkehelsearbeidet i sin kommuneplans samfunnsdel og 29% i sin arealdel. De identifiserte hovedutfordringene var psykisk helse (67%, likt i prosent som landet ellers), fysisk aktivitet (43% mot 23% i landet for øvrig) og sosial ulikhet og aldring (disse 38% og omtrent som landet ellers). Kommunene mente at de hadde prioritert tiltak for å møte disse hovedutfordringene foruten sosial ulikhet hvor det var noe divergens mellom at det var en utfordring og igangsatte tiltak. Det var også svart at det var satt i gang prioriterte tiltak innenfor skole/utdanning uten at det var identifisert som en folkehelse-utfordring.

Som en viktig del av Statsforvalterens arbeid med å følge med på kommunenes systematiske folkehelsearbeid har vi i 2022 startet å bruke verktøyet "Kommunebilder" for å vurdere dette. Vi har besluttet, i samarbeid med folkehelseavdelingen i fylkeskommunen, at vi konsentrerer oss om å følge med på kommunenes overordnede systematiske folkehelsearbeid i kommuneplaner. Fylkeskommunen vil derimot følge mer med på befolkningen i Agders folkehelse, gjennom ulike folkehelseundersøkelser. For å vurdere det systematiske folkehelsearbeidet har vi sett etter om kommunene har oversiktsarbeidet på plass hvor selve oversikten ikke er alt for gammel (mer enn ca. 4 år), om de har definert noen hovedutfordringer, om oversikten inngår som del av/grunnlag for planstrategien og om utfordringene er drøftet, om de har fastsatt overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen har i sine planer og om sosiale helseforskjeller er vektlagt. Vi har vurdert dette ved å gå gjennom planer og lignende aktuelt som er offentliggjort på kommunens hjemmeside (eller tatt kontakt med kommunen hvis det var åpenbart at noe de hadde, ikke var lagt på hjemmesiden). Etter en skjønnsmessig vurdering av helheten om de har en systematisk tilnærming til folkehelse slik folkehelseloven krever, har vi vurdert kommunene til rødt (svak), gul (middels) og grønn (sterk). Det vi så langt har kommet frem til er at 8 kommuner i Agder er "grønne", 11 er "gule" og 7 er "røde". Dette er et utviklingsarbeid vi vil jobbe videre med i 2023.

Som en viktig del av oversiktsarbeidet har UngData-undersøkelsen blitt gjennomført i alle kommuner i Agder i 2022. Statsforvalteren er med i arbeidsgruppen som har ansvar for gjennomføring av undersøkelsen og for å arrangere en større UngData-konferanse når resultatene er klare sammen med KORUS, fylkeskommunen og kommunerepresentanter.

Vi gir innspill til kommuneplaner på temaer som er relevant innen folkehelse.

Det er primært de større kommuneplanene vi gir innspill på. Vi er opptatt av å se at de utfordringene som er identifisert i kommunens oversiktsarbeid er brukt som grunnlag for videre mål og strategier for kommunens folkehelsearbeid. I tillegg gir vi innspill på temaer som er spesielt relevante innen folkehelse. Dette gjelder hovedsakelig temaene:

- Medvirkning
- Barn- og unges interesser
- Naturområder som helsefremmende miljøfaktor
- Nærmatur og gå-vennlige nærmiljøer
- Trygge nærmiljø med sosiale møteplasser
- Sikre nærhet til tjenester og fasiliteter
- Sosial bærekraft og utjevning av sosiale ulikhet
- Miljørettet helsevern.

Vi har vært aktive med å gi innspill til planer som oppfordrer kommunen til å tenke på hva som kan være aktivitetsfremmende tiltak. I den forbindelse viser vi blant annet til handlingsplanen «Sammen om aktive liv. Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020-2029». Videre har vi invitert kommunene til å delta på webinar om nærmatur og gå-vennlige nærmiljøer i regi av Helsedirektoratet og NMBU. Vi opplever at det er viktig å samarbeide med planavdelingen om å invitere til fagdager og webinarer som omhandler miljø og helse. Vi lykkes da i større grad å nå de som jobber med plan, i tillegg til de som jobber med folkehelse.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Statsforvalteren følger opp kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell basert på tilsyn og øvelser annenhvert år, samt faste aktiviteter som f. eks. fagsamlinger for beredskapskoordinatorer. I tillegg kommer løpende veiledning og deltakelse i kommunale aktiviteter som f. eks. beredskapsråd og nettverksmøter.

I 2022 har det vært gjennomført seks øvelser og fire tilsyn. Av andre aktiviteter som har vært gjennomført kan nevnes:

- Beredskapsråd Kvinesdal, Lindesnes og Tvedestrand kommuner
- Bidrag i møte Fagutvalg beredskap i Østre Agder
- Bidrag i møte for beredskapskoordinatorer i Setesdal
- Tett oppfølging av Lindesnes kommune før, under og etter årets LRS-øvelse
- Støtte til Flekkefjord kommune ifm. forberedelser til mulig evakuering ifm. dambrudd i Titania gruver
- Veiledning til kommunene i revisjon av planverket for kraftrasjonering
- Orienteringer på høstkonferansen for ordførere og kommunedirektører i Agder
- Atomberedskapsseminar for kommunene, Atomberedskapsutvalget og Infopool Agder
- Regional totalforsvarskonferanse for kommunene og Fylkesberedskapsrådet

De kommunerettede aktivitetene har vært tilpasset den øvrige belastningen relatert til covid-19 og flyktninghåndteringen.

Statsforvalteren har i 2022 brukt mye ressurser på å understøtte kommunene i deres beredskapsarbeid, som i det alt vesentlige har dreid seg om håndtering av pandemien og konsekvensene av krigen i Ukraina. Vi har fremdeles kontinuerlig, men redusert beredskap, vi formidler informasjon fortløpende ut til kommunene, svarer ut spørsmål og veileder så langt vi kan og sender for øvrig spørsmål til sentrale myndigheter for avklaring.

Statsforvalteren i Agder har lang tradisjon for felles tilsyn mellom Beredskapsenheten og Helse- og sosialavdelingen. I 2022 var ett av fire tilsyn samordnet.

Valg av virkemidler tilpasset kommunens behov (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede virkemiddelbruken overfor kommunene innen samfunnssikkerhet og beredskap er tilpasset kommunenes behov.

Statsforvalterens oppfølging av kommunene følger en fireårlig modell. I perioden vil vi gjennomføre et tilsyn og en øvelse med to års mellomrom. Vi gjennomfører dette med en og en kommune slik at vi får så god status med den enkelte kommune som mulig. I tillegg til dette kommer rådgivning, veiledning, fagsamlinger og krisehåndtering.

Modellen gir oss en god status i kommunene uten å overbelaste dem med aktiviteter. Vi får god kontakt med kommuneledelsen, som er naturlige intervjuobjekter på tilsyn og som er del av kriseledelsen som vi øver hvert fjerde år.

Vi opplever at kommunene er tilfredse med denne modellen. Den gjennomføres som en felles plattform for alle kommuner. Kommuner med spesielle utfordringer følges opp spesielt. Det kan være kommuner som melder inn behov eller som vi ser at trenger spesiell oppfølging

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren i Agder understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell og andre veilednings og pådriveraktiviteter. Statsforvalteren gjennomfører forberedende møter med den enkelte kommune som skal øves, hvor aktuelle tema blir belyst og gjensidige forventningsavklaringer blir gjort.

I 2022 ble kommunene Flekkefjord, Grimstad, Kvinesdal, Lindesnes, Vennesla og Åseral øvd i regi av beredskapsenheten hos Statsforvalterne i Agder. I tillegg ble Lindesnes kommune øvd under den årlige full skala redningsøvelsen i regi av LRS -Agder øvingsutvalg samt at Flekkefjord kommune øvde ifm. forberedelser til mulig evakuering som følge av dambrudd i deponiet til Titania gruver i Sokndal.

Scenario for kommuneøvelsene ble valgt i samarbeid med kommunene, med forankring i deres ROS analyser. Temaet «DIGITAL SIKKERHET» ble valgt som scenario for øvelsene. Hovedfokus er å sette kommunene i stand til å håndtere bortfall av digitale tjenester, med mål om å opprettholde de kommunale tjenestene på alle nivå. Hovedmålgruppen for øvelsene, er kommunenes overordnede kriseledelse og sektorlederne, samtidig som man involverer bredt, med problemstillinger dypt ned i de ulike sektorene.

Øvelsene har hatt fokus på krisehåndtering og stabstjeneste med DSB - CIM som verktøy. Kommunene er i forkant av øvelsene gitt en innføring i stabsmetodikk, hvordan den kommunale kriseledelsen kan organisere seg og fungere effektivt som en krisehåndteringsstab. Evalueringene tilsier at øvingsutbyttet er godt og at kommunene har en helhetlig forståelse av beredskapsarbeidet og krisehåndteringsprinsippene; ansvar-, nærhet-, likhet- og

samvirke.

Fra Statsforvalterens side tilstrebes det å engasjere eksterne aktører i øvelsene. Dette gjøres for å synliggjøre ansvarsområdene til aktørene og drive nettverksbygging på tvers av organisasjonene. Kommuneøvelsene er en god arena for å synliggjøre koordineringsansvaret for de ulike hendelsene, samt belyse viktigheten av å etablere et oppdatert situasjonsbilde på tvers av krisehåndteringsapparatet. Evalueringene viser at den tverrfaglige forståelsen økes gjennom kommuneøvelsene og at utgangspunktet for å håndtere en kommende krise blir bedre, ikke bare hver for seg, men også på tvers av samvirkende organisasjoner.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	30	8	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2020	25	0	
2021	25	5	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2022	25	6	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Kommunene i Agder følger i stor grad opp Plan og bygningsloven og forventninger til prosesser og saksbehandling på planområdet. Kommunene, og da særlig mindre kommuner, har et likevel et klart forbedringspotensial for gode medvirkningsprosesser i mellomstore og mindre planer. Dette gjelder spesielt tilrettelegging for medvirkning fra barn og unge og andre interessegrupper som ikke har nødvendige forutsetninger for å følge med på standard plattformer for offentlige medvirkning i arealplaner. Digitale løsninger for medvirkning brukes etter hva vi kjenner til i begrenset grad og har et stort potensial.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer

Kommuner og fylkeskommunen har vedtatt planstrategi i betydelig grad.

Vi mener at våre innspill er med på å heve kvaliteten på, og statusen til strategiarbeidet i kommunene.

Vi har ingen sikker informasjon om hvilken innflytelse andre aktører har hatt på strategiarbeidet, men det er all grunn til å anta at Regionplan Agder 2030 med tilhørende handlingsplaner for felt som klima og levekår, er en sentral felles føring for våre kommuner.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling

Vi behandlet 31 klager på reguleringsplan. Til sammenligning behandlet vi 38 klagesaker i 2021. Ingen av de 31 klagesakene for 2022 er behandlet innen fristen på 12 uker. Vi hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 220 dager og en gjennomsnittlig overskridelse på 135 dager. Vi har verken for 2021 eller 2022 oppfylt kravet til 12 ukers saksbehandlingstid. Vi har igangsatt et intern prosjekt med en rekke tiltak for å bygge ned restansene. Tiltakene omfatter blant annet en gjennomgang av saksbehandlingsrutiner, herunder fokus på mottakskontroll av saker, konsise og kortere vedtak. Både i 2021 og 2022 har det vært stilt midler til overtid til disposisjon for ytterligere å bygge ned restansene. Departementet er orientert om situasjonen i brev herfra av 08.12.2022 og 21.12.2022 og vi har anmodet om bistand til å bygge ned restansene. Vi har fått innvilget vår anmodning om ikke å få oversendt settstatsforvalter saker for en periode for 6 måneder. Øvrige tiltak vil departementet komme tilbake til etter evaluering av våre tiltak i mars 2023.

Vi er av den oppfatning at det kan ha betydning for å forbedre vår saksbehandlingstid på området ved både bedre opplæring av kommunene og ved å bidra til at kvaliteten av kommunenes oversendelser av klagesaker til oss forbedres. Utadrettet virksomhet er satt på vent grunnet den pressede situasjonen på klagesaker. Når det gjelder kommunenes kvalitet i saksbehandlingen er vi i gang med et arbeid som skal sikre at sakene vi får inn er bedre forberedt, herunder tilstrekkelig begrunnet.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk gyldige bestemmelser og plankart

Vi foretar en overordnet kontroll i den forstand at vi kontroller om det gis bestemmelser i kommuneplan eller reguleringsplan som innebærer at nasjonale

eller regionale interesser ikke blir ivaretatt i tilstrekkelig grad. I denne forbindelse påpeker vi og gir veiledning dersom det er planbestemmelser som anses ugyldige. Vi har ikke ressurser til å gå like grundig inn i hver plan. Gjennom klagesaksbehandling vil det også kunne påpekes eventuelle ugyldige bestemmelser.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp

KU forskriftens utredningskrav følges opp: I varierende grad, men gjennomgående liten-middels.

Begrunnelse: Vi ser svært varierende faglig kvalitet, her under metodeforståelse, i gjennomførte konsekvensutredninger. Kravene om utredning av anleggsfase og alternative løsninger (§19) følges i svært liten grad opp uten særskilt påtrykk fra oss. Kommunene sin utsjekk og kvalitetssikring av hvorvidt KU-er som skal sendes på høring er i tråd med KU-forskrift er etter vår vurdering svært mangelfull.

§§ 8, 10 og 27: Bruk: Dette er vurderinger kommunene skal gjøre og som er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages. Det finnes kommuner i Agder som bruker §10 aktivt. I saker hvor arealformålet er i tråd med kommuneplanens arealdel, og KU-krav ikke slår inn automatisk, synes det imidlertid som om terskelen høy for at kommunen stiller krav om KU. Vurderingene som er knyttet til om KU-kravene slår inn eller ikke er av svært varierende kvalitet, men er ofte relativt tynne og enkle (f.eks.: "I tråd med overordna plan. KU-krav slår ikke inn").

Vedlegg 2- saker (KU-forskrift) har vi lite av. Merk at vi er usikre på hvordan punkt 10 bokstav b skal tolkes (utviklingsprosjekter for by- og tettstedsområder). Vi har tidligere bedt om veiledning fra KDD på dette, men veiledningen vi har fått har i liten grad klargjort hva som omfattes av punktet. Det forekommer i liten/ingen grad at kommunene tolker f.eks. boligfelt inn under denne.

Effekten av arbeidet vårt med å få kommunene til å følge opp KU-forskriften §§8, 10 og 27: Vi spiller dette aktivt inn til kommunene i alle relevante saker. Vi har de siste 2 årene opplevd en økende bevissthet rundt kravene i ny KU-forskrift i kommuneadministrasjonene, som vi mener i all hovedsak kan tilskrives vårt gjennomgående høye fokus på utredningskrav og krav til kunnskapsgrunnlag i all relevant veiledning til kommunene.

Merknad: Det en gjennomgående utfordring at kravene til konsekvensutredning i forbindelse med overordna planer er "overordna nivå", jf. forskriften §18. Det er her arealbruksbeslutningen i praksis tas, og kommunene begrunner ofte fravær av krav om KU for reguleringsplaner med at planen er i tråd med overordna plan. Dette utfordrer også prinsippene i tiltakspyramiden hvor UNNGÅ er det nederste trinnet og prioritert tiltak. Kunnskapsgrunnlaget i overordna utredninger på kommuneplannivå er erfaringsvis ikke tilstrekkelig til å kunne ta stilling til om området er egnet eller ikke til aktuelle formål sett ut fra potensielle konflikter med ikke-prissatte konsekvenser.

Kvalitet på konsekvensutredninger (fra kapittel 3.1.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

God kvalitet på konsekvensutredninger som følge av gode plan- og utredningsprogram

Vi opplever stor variasjon i kvalitet på utredning av planvirkning og konsekvensutredninger. Mangelfulle utredninger med for lav kvalitet er fortsatt normalen. I tillegg opplever vi at negative konsekvenser for ikke-prissatte tema undervurderes og underkommuniseres gjennom strategisk argumentasjon og metodebruk som "kamouflerer"/ "tildekker"/ "grønnvasker". Behov for raske tiltak for å løse klimakrisen brukes ofte som argument for ønsket storskala nedbygging av intakt natur. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser i mindre grad søkt ivaretatt. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat. Vår vurdering er at i tillegg til lokalpolitiske prioriteringer, så er manglende kompetanse og kapasitet på relevante utredningstema og konsekvensutredningsmetodikk i kommunene en av hovedårsakene til denne situasjonen.

Vi ser stort behov for økt kunnskap om nasjonal metodikk for konsekvensutredning både i kommuner og hos konsulenter. Dette for å sikre etterrettelige og beslutningsrelevante konsekvensutredninger og unngå offentlig grønnvasking. Vi ser også et klart behov for at juridiske rammer (pbl. og forskrift om konsekvensutredning) justeres slik at det vesentlig større grad blir mulig stille krav om og sikre både skadereduserende tiltak, naturrestaurering og økologisk kompensasjon i arealplaner.

I Arendal kommune bygges det p.t. en pilot batterifabrikk, med sikte på en fullskala fabrikk om noen år. Planprosessen knyttet til denne etableringen har vært svært konstruktive, med tett dialog mellom oss og kommunens administrasjon helt fra innledende fase både. Dialogen har hatt særlig fokus på utredningskrav og riktig anvendelse av nasjonal metodikk for konsekvensutredning (M1941 og V712). Effekten av dialogen er at høringsforslaget til kommuneplanens arealdel holder høyt faglig nivå mtp. konsekvensutredninger og forslag til arealbruk, og at nasjonale retningslinjer for arealplanlegging i stor grad legges som premiss for utforming av planen. Viktige suksesskriterier her har vært prioritert tidsbruk fra vår side, oppbygging av faglig kompetanse hos kommunen, og gjensidig vilje til løsningsorientert dialog med felles forståelse for kriterier for bærekraftig arealplanlegging. Vi fremholder nå dette gode eksempelet i alle relevante sammenhenger.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Det er startet en dialog mellom SFAG, Kartverket og andre embeter om bruk av felles spørreundersøkelse til kommunene for kartlegging av hvordan planregisteret føres. Grunnet mangel på ressurser er ikke dette arbeidet ferdigstilt, men videreføres i 2023.

For å få gjennomført dette bør oppgaven gis relativt høy prioritet over en periode.

Kartverket og leverandørene av planløsninger holder jevnlig kurs i føring av digitalt planregister, noe som er populært blant kommunene, men burde hatt enda større deltakelse.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Alle NAV kontorer har fått tilbud om opplæring. Det har vært gjennomført opplæring/fagdager ved flere NAV kontorer.

Det er sammen med NAV Agder etablert et forum for fagansvarlige for kvalifiseringsprogrammet og gjennomført samlinger.

Opplæring i økonomisk rådgivning skjer gjennom fagsamlinger/ arbeidsverksted, basiskurs, fagdager, økonomisk rådgivning, digitale ekspertkurs mv. Statsforvalteren har styrket kapasiteten/ tilført midler til den økonomisk rådgivningstjenesten ut fra forventet økt behov for økonomisk rådgivning ved lokalkontorene.

Det er gjennomført eget fagledermøte for vedtaksansvarlige for de sosiale tjenestene ved NAV kontorene.

Statsforvalteren har faste innlegg/ tema på enhetsledermøter i NAV, hvor blant annet egen formsundersøkelse er presentert. Videre har vi fast opplæring om sosialtjenesteloven for alle nyansatte ved NAV lokalkontor. Opplæring skjer i samarbeid med NAV Agder.

Vi vurderer at gjennomførte tiltak bidrar til økt kunnskap om sosialtjenesteloven og økt forståelse for de sosiale tjenestenes mandat i NAV kontoret. Samtidig opplever vi at det på grunn av høy turnover ved lokalkontorene er et kontinuerlig behov for en videreføring av innsatsen. Vi vurderer også at det er lite fokus fra kommunenes ledelse for å sikre at ansatte har den nødvendige kompetansen på området.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV- kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven og forskrifter.

Opplæringen mot NAV kontorene har fokus på konkrete individuelle vurderinger og barneperspektivet/ sosialtjenestens arbeid med barnefamilier.

Statsforvalteren har gjennomført fagdager ved flere NAV kontorer i fylket. Det er gjennomført fagsamlinger for fagansvarlige. Vi deltar med egne tema på enhetsledermøtene i NAV Agder.

12/12 (100%) av NAV kontorene har fått tilbud om opplæring

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	12	12

NAV kontor med lav kunnskap tilbys tilpasset opplæring (fra kapittel 3.1.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Godt tilpasset opplæring til NAV- kontorene.

Vi benytter i stor grad informasjon fra rettighets- og tilsynssaker/forebyggende tilsyn som grunnlag for å identifisere særskilte utfordringer. Dette gjelder både enkelt kontor og saksområder.

Vi vurderer at det de største utfordringene i regionen er på følgende områder:

- Kartlegging av søkers/ familiens situasjon ut over økonomiske forhold
- Identifisere økonomiske problemer og gjeldsproblematikk
- Forståelse av mulighetsrommet og mandatet i sosialtjenesteloven

Det er gjennomført fagdager og opplæringssamlinger med lokalkontor hvor vi på bakgrunn av våre rettssikkerhetsoppgaver vurderer at det har vært behov

for kompetansehevede tiltak. Tema som vi vurderer er utfordrende på tvers av kontorene i regionen blir tatt opp på fagsamlinger og nettverkssamlinger som er åpne for alle kontorene i fylket.

Vi har inngått avtale med tre kompetanseveiledere. Veiledning er et tilbud til alle kontorene i fylket. Det tilbys veiledning på følgende områder:

- Økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning
- Sosialt arbeid rettet mot barnefamilier i vedvarende lavinntekt
- Sosiale tjenester i NAV kontorene, herunder KVP

Det er etablert fagnettverk som Statsforvalteren driver i samarbeid med NAV-Agder og kommunene i regionen på følgende områder:

- Økonomisk rådgivning
- Kvalifiseringsprogram
- Mellomledernetverk for fag- og vedtaksansvarlige for sosiale tjenester ved NAV kontorene

Følgende kurs er gjennomført i 2022

- MI kurs for NAV ansatte
- Basiskurs økonomisk rådgivning
- Grunnkurs økonomisk rådgivning
- Videregående kurs økonomisk rådgivning

Vi vurderer at tiltakene adresserer det utfordringsbildet vi ser i Agder. Vi vurderer også at dette vil være et arbeid som må fortsette. Dette begrunnes med at vi fortsatt ser en høy utskifting av ansatte og at kommunen som arbeidsgiver i for liten grad har fokus på å sikre tilstrekkelig kompetanse i NAV kontorene.

Oppfølging av kommuner med særskilte utfordringer (fra kapittel 3.1.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV- kontor med særskilte utfordringer er fulgt opp.

Det er etablert dialog med ledelsen, gjennomført fagdager og opplæringssamlinger med lokalkontor. Dette gjøres på bakgrunn av våre tilsyns og klagesaker hvor vi vurderer at det har et behov for kompetansehevede tiltak ved kontorene.

Det er gjennomført egeninitierte tilsyn hvor vi undersøkte om kommunene følger lovkravene om å tilby økonomisk råd og veiledning.

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Gjennom kommunenes samfunnsplaner ser vi at det fokuseres på sosial bærekraft og aldersbæreevne og at det gjøres reelle forsøk på å planlegge ut fra konsekvensene av demografiendringene. Mange av kommunene har dramatisk økning av antall eldre de kommende år, og samtidig betydelig redusert aldersbæreevne. Dette må adresseres videre i 2023.

Gjennom aldersvennlig samfunn og kobling av dette i kommunenes planarbeid, ser vi et bedre samarbeid mellom kommunens samfunnsplanleggere og tjenesteledere i helse og omsorgssektoren. Vi ser mulighetsrom for overføring til Bo trygt hjemme reformen som ventes i 2023.

Vi venter økt antall personer som trenger kommunale omsorgstjenester, og rekruttering og kompetanse er nøkkelford i denne sammenheng. Vi ser i kommunenes samfunnsplaner at det er varierende progresjon på arbeid med kompetansekartlegging /-behov. Gjennom kompetanseløftet arbeides det med tiltak for å øke både kompetanse og kapasitet, og gjennom tilskuddsforvaltning støtter vi kommunene i sitt arbeid. Vi ser betydningen av at vi får kapasitet til å følge kommunene tettere på dette feltet gjennom øremerkede midler over kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet. Dette arbeidet videreføres.

Det arbeides bredt med ulike prosjekter for å styrke kvalitet og pasientsikkerhet i kommunene. Forbedringsagentutdanning og utdanning av fasilitator er eksempel på dette, hvor de ansatte kan drive med praktisk forbedringsarbeid på egen arbeidsplass. Dette er et virkemiddel for å bredde kompetanse og kvalitetsforbedring helt ut på avdelingsnivå.

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) har gått sammen om å videreføre prosjektet "Sammen om kvalitet og forbedring" gjennom å ansette to stillinger i 50 % for å videreføre arbeidet med kvalitetsforbedring. Dette er støttet gjennom tilskudd fra Statsforvalteren.

Vi må fortsatt støtte mindre prosjekter i kommunene, samtidig som vi jobber med det store utfordringsbildet for å styrke tjenestene totalt sett.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med planlegging og utvikling av tjenester til de fire prioriterte gruppene i helsefelleskapene:

- barn og unge
- personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer
- skrøpelige eldre
- personer med flere kroniske lidelser

Barn og unge:

Statsforvalteren er kjent med at det har vært økt antall henvisninger til barne- og ungdomspsykiatrien de siste år. Problematikk rundt spiseforstyrrelser har økt og er mer komplekst. Det synes som psykisk helsetjeneste for barn og ungdom fortsatt er lite utbygd i primærhelsetjenesten. Det kan synes uklart for kommunene hvem som har ansvar for dette. Blant annet strever ansatte i helsestasjon og skolehelsetjenestene med å finne gode metoder for hvordan følge opp de barn og unge som strever psykisk med mer målrettede samtaler og innenfor et "kortvarig og rimelig omfang". Andre tjenester som psykisk helsetjeneste tilbyr i liten grad tilbud til de under 18 år. Noen kommuner tilbyr ulike lavterskeltilbud men dette er ulikt fra kommune til kommune. Kommunene opplever betydelige utfordringer knyttet til rekruttering av psykologer til kommunale helsetjenester.

Antall klagesaker til oss fra BUP er tidoblet fra 2021 til 2022: (2021:3 til 2022:30)

Vi tror dette skyldes følgende forhold:

- 1) økning i antall henvisninger
- 2) Endret praksis hos BUP vedr. å identifisere og behandle klager. (Statsforvalteren har i dialogmøte med BUP i 2021 og 2022 tatt opp vår bekymring for lav forekomsten av klagesaker og således vært aktivt bidragende til økningen av klagesaker, slik at vi bidrar til å heve barn og unges rettsikkerhet.)
- 3) Enklere klageadgang, helseforetaket har innført digital løsning

I 2022 var 50% av klagesakene vi behandlet fra BUP henvisninger knyttet til behandling og utredning av ADHD problematikk.

Vi registrerer fortsatt en økning i årsverksinnsats i kommunale tjenester på psykisk helse og rusfeltet. Og som nevnt betydelige utfordringer med å rekruttere psykologer.

De mindre kommunene i regionen rapporterer at det er ganske utfordrende å rekruttere sykepleiere med relevant videreutdanning innenfor psykisk helse og rus tjenester.

I 2021 kom det et plankrav for arbeidet med satsningsområdene i Leve hele Livet. Kommunene i Agder har samlet sett jobbet med alle hovedområder i reformen Leve hele livet. Gjennom arbeid med planer som embetet får til høring, samt gjennom egne dialogmøter om reformen, ser vi at det er noen områder som nå får mer fokus enn foregående år. Dette er:

- Aldersvennlig samfunn og koblingen av slik satsning inn mot planarbeid. Her er det blitt bedre samarbeid mellom kommunenes samfunnsplanleggere og tjenesteledere i helse/omsorg.
- Analyse av kommunens drift i helse/omsorg og vurdering av utvikling i kommende år. Embetet har brukt mye tid de siste årene på å adressere behovet for at kommunene selv må vite mer detaljert om deres egen utvikling og fremtidig vekst. Diskusjoner om omorganisering og strategier for vekst har blitt mer treffsikre etter slikt analysearbeid. Reformarbeidet har bidratt til at flere kommuner nå analyserer bedre og tar funnene inn i arbeid med sine samfunns- og arealplaner.
- Tverrsektoriell samfunnsutvikling. Embetet har kommunisert med større bredde ut til kommunene om konsekvenser av demografiendringer og behovet for å jobbe tverrsektorielt med slike utfordringer. Eksempelvis har kommunikasjon om Leve hele livet blitt rutet mot samfunnsplanleggere, med kommunalsjefer i helse/omsorg på kopi. På dialogmøte om reformen i 2022 ble det invitert både helseledere og samfunnsplanleggere. Fokuset har blitt godt mottatt i kommunene. Embetet får tilbakemeldinger om at denne måten å angripe utfordringene på har vært helt riktig og nødvendig. Samarbeidet mellom disse to sektorene (og andre tilstøtende sektorer) har fått mye mer oppmerksomhet de siste årene – og spesielt i 2022. Dette ses blant annet i planarbeid der kommuner som reviderer sine samfunnsplaner nå har et mye bredere fokus på demografiendringene enn før – herunder eksempelvis fokus på forsterkning av knutepunkt med variert bebyggelse og fokus på aldersvennlig samfunn.

Kommunene har meldt fra at de står i flere utfordringer som har gjort det vanskelig å ta ordentlig fatt på temaer som omhandler bærekraft og samfunnsplanlegging. Blant årsakene meldes det om anstrengt bemanning, manglende politisk forståelse for utfordringene og trang økonomi. I mange mindre kommuner er det eksempelvis tjenestelederne selv som må sette av tid til prosjektarbeid og analyse – noe de har gitt uttrykk for har vært vanskelig.

Embetet er gjennomgående fornøyd med hva kommunene har fått til i arbeidet med Leve hele livet og kobling mot planarbeid. Vi ser nå at nyere samfunnsplaner som sendes på høring, har et mye tydeligere fokus på sosial bærekraft og aldersbæreevne – og som gjør reelle forsøk på å planlegge ut

fra konsekvensene av demografiendringene. Det antydes mer tverrsektoriell jobbing i kommunene og vi har registrert en positivitet til ny reform om bolig (Bo trygt hjemme), blant annet fordi bolig blir sett på som et av de viktigste områdene å jobbe med for å planlegge bærekraftige tjenester.

Til tross for gode erfaringer, ser embetet også at kommunene har kommet ulikt i progresjon på arbeidet, særlig i tema som berører kompetansekartlegging/-behov. Se 3.1.1.1.6.1

3.1.1.6 Andre oppdrag

3.1.3.2.1 Bistå med implementering av rådgivende enheter for russaker

I samarbeid med KORUS Sør ble det gitt informasjon om rådgivende enhet for russaker i nettverkssamling for ansatte i skole- og helsetjenester som arbeider i ungdomsskole og videregående skole.

3.1.3.2.2 Veiledning FACT team

Det er etablert et samarbeid med bruker/pårørende organisasjoner, RVTS Sør, NAPHA og KORUS Sør for drift av nettverk for de ansatte i FACT teamene. Agders foreløpig eneste FACT ung-team er invitert med, og deltar i nettverkssamlinger for FACT-teamene. Vi erfarer at spørsmål og avklaringer av spørsmål knyttet til drift av FACT team i all hovedsak dreier seg om økonomiske og administrative spørsmål. Dette vurderer vi er problemstillinger som bør avklares i helsefelleskap samarbeidet.

3.1.3.2.3 Samarbeidsrutine ved behov for faglig bistand

Det er etablert et regionalt samarbeid mellom Statsforvalterne i Agder og Vestfold Telemark, KORUS Sør, RVTS Sør og NAPHA. I dette samarbeidet utarbeides planer for ulike kompetansehevede tiltak i regionen og det er laget en samarbeidsrutine for hvordan meldte behov for faglig bistand fra kommuner skal håndteres. Vi har siden 2018 deltatt i et regionalt samarbeidsforum om barn og unge sin psykiske helse sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, med RVTS Sør, R-Bup Øst og Sør, KORUS Sør. KS har ikke et formelt oppdrag om regionalt samarbeid, men støtter samarbeidsavtalen som er utarbeidet for perioden 2021-2024. Formålet med forumet er å formalisere et forpliktende samarbeid samt bidra til god kvalitet i samarbeide om barn og unge i regionen. Videre skal forumet sikre mest mulig effektiv og samordnet bruk av ressurser til det beste for kommunene i regionen.

3.1.3.2.4 Veiledning av kommuner for helhetlig oppfølging av personer utsatt for vold og overgrep

Vi har videreført det regionale samarbeidet mellom RVTS Sør og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. I november 2022 gjennomførte vi Handlingsplanfestivalen med god deltakelse fra regionens kommuner. Årets konferanse hadde et særlig fokus på oppvekstreformen og hvordan forebygge vold og overgrep gjennom kommunens planarbeid.

3.1.3.2.5 Overdoseforebygging

Arbeidet er forankret i det regionale overdosenettverket for Vestfold og Telemark og Agder som driftes av KORUS Sør. Flere kommuner i Agder har kommet inn i dette nettverket i løpet av året. Det varsles mellom kommunene (og SSHF) om særlig farlige/sterke rusmidler. Det er etablert TEAMS gruppe for informasjons- og erfaringsdeling på dette området for kommunene i regionen.

3.1.1.7 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Dette målet er svært sammensatt og faglig krevende. Det er ikke angitt indekser for rapporteringen, og vi har ikke noe eget kunnskapsgrunnlag for å gjøre særskilte vurderinger av dette svært overordna målet. Norges miljøindikatorer på Miljøstatus er kanskje det beste verktøyet vi har for å si noe om tilstanden både nasjonalt og i regionen, og vi henviser derfor til Miljøstatus.

Vår innsats bidrar helt klart til å bremse negativ utvikling for mange hovedøkosystemer, spesielt i vann og vassdrag, våtmark og i fjellområder. Samfunnsutviklingen på Agder innebærer i praksis økt press på nær alle hovedøkosystemer, og slik at vi forventer økt samla belastning på økosystemene fremover. Utvikling og innføring av formelle rammer for bruk av hele tiltakspyramiden i arealplanlegging (naturerestaurering og økologisk kompensasjon) ville kunne bidratt til å begrense den negative utviklingen på sikt. Økt vern, her under marint vern, ville også bidratt svært positivt.

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet.

Samla effekt av tiltakene våre vurderes i stort som begrenset, og i beste fall lokale. Unntakene er for boersvineblom vest i fylket, gjedde i Gillsvann og bekjempelse av mink. For boersvineblom har målrettet innsats over tid kan ha bidratt til at problemene fremdeles er begrenset. Rotenonbehandlingen av Gillsvann i Kr.sand kommune for å utrydde gjedde i 2022 synes så langt å ha vært vellykket. Årelang innsats med bekjempelse av mink i skjærgården i samarbeid med SNO kan synes å ha gitt noe resultater ved at det bestanden tegner til å ha gått noe ned i prioriterte områder. Vi har ut fra kapasitetshensyn i liten grad prioritert vår oppgave som regional samordner, og har derfor begrensa kunnskap om innsatsen til øvrige sektorer. Vårt generelle inntrykk er at dette er svært variabelt, både mellom kommuner og mellom statlige etater. Samferdselssektoren er blant de som synes å gjøre en målretta innsats på sitt område, og som synes å ha positiv effekt på vegkantenes verdi for naturmangfold og pollinatorer. Vårt økte fokus på spredning av

fremmede arter i arealplaner og ved masseforflytning i anleggsarbeider i vår løpende veiledning antas å ha hatt noe effekt på å begrense spredning av "versting"-arter blant karplanter.

Tilstanden i og kunnskapen om vannforekomstene (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilstanden i og kunnskapen om vannforekomstene er forbedret.

Statsforvalteren i Agder jobber aktivt med miljøtiltak innenfor egen myndighetsrolle, som etter vår vurdering er med på å forbedre tilstanden på vannforekomstene. Tiltak innenfor vannkraft, fysiske inngrep i vassdrag, avløp, landbruk, forsuring, forurensning osv. følges løpende opp, og bidrar til å bedre tilstanden. Det er fortsatt noe etterslep med registrering av alle tiltak og deres status i Vann-Nett. Økende interesse for akvakultur på land vil utfordre kvaliteten på kystvannet fremover. Vi etterspør nasjonale føringer som kan sikre at effekten av vårt pågående nasjonalt prioriterte arbeid med redusert belastning fra avløp på kystvann og ferskvann ikke nulls ut som følge av pågående og forestående utslippstillatelser til akvakultur både på land, i ferskvann og i sjø.

Statsforvalteren har tett og god dialog med vannregionmyndigheten (Agder fylkeskommune), som er et suksesskriterium for å få god effekt av vannforvaltningsarbeidet. Faste vannområdekoordinatorene er regnet som et suksesskriterium i vannforvaltningsarbeidet, og det er gledelig at Agder endelig har fått faste stillinger. Tre av fire koordinatorene er tilsatt, og SFAG bistår aktivt med opplæring og veiledning, særlig knyttet til vannforskriften og Vann-Nett.

3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Vi er ikke kjent med at noen arter eller naturtyper er utryddet i Agder i 2022. Utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper antas å være noe ulikt. Utviklingen til de aller fleste truede og nær truede arter er imidlertid negativ, med enkelte spesielle unntak som f.eks. damfrosk og kanskje strandtorn som har økt svakt. Samla belastning for trua natur er økende. Presset på de mest trua naturtypene er på et overordna nivå klart økende. Vi er ikke nærmere delmålet, og utviklingen går ut fra vår vurdering ikke i riktig retning. Statsforvalterens innsats er sammenholdt med utfordringsbildet svært beskjeden, og det er kun for enkeltstående arter og naturtyper som er viet stor oppmerksomhet fra forvaltningen over tid at vi kan tilskrives noen vesentlig påvirkningseffekt.

Forbedret tilstand for truet natur (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Forbedret tilstand for truet natur.

Truede og nær trua naturtyper utenfor verneområder:

Vi medvirker i stor grad til at prioriterte tiltak for trua natur og naturtyper blir gjennomført. Arbeidet vårt med tildeling av nasjonale tilskudd til skjøtsel skjøtelsesveiledning/kursing bidrar i stor grad til vedlikehold og forbedring i tilstanden til en rekke kulturmarkslokaliteter.

Skjøtselstiltak i de utvalgte naturtypene hul eik, slåttemark, slåttemyr og kystlynghei prioriteres. Statsforvalteren har stimulert grunneiere og kommuner til å søke kartlegging og organisere skjøtsel i over 6 år. Resultatet er at det nå er over 100 lokaliteter som er registrert med A-, B- eller C-verdi. Målet er at C-lokalitetene skal bli utvalgt naturtype og A- og B-lokalitetene skal opprettholde verdi. En vurdering av måloppnåelse krever rekartlegging av naturtilstand om noen år, som vi håper kan bli gjennomført.

Av truede naturtyper på oppfølgingsplanen har vi først og fremst gjort tiltak for særlig etablert sanddynemark vest i Agder. Vi forventer at dette vil gi positiv effekt for fremtidig sikring av denne trua naturtypen.

Trua og nær trua naturtyper i verneområder:

Arbeidet vårt med tiltak for å nå bevaringsmål i verneområder bidrar positivt til økt måloppnåelse i de prioriterte områdene som vi har kapasitet til å jobbe med. Kapasiteten vår på miljøområdet har blitt klart redusert de siste årene, og slik at aktiviteten på dette området har vært historisk lav i 2022. Forventa resultat er at vår påvirkning på tilstanden for trua natur antas å være mindre enn før.

Truede og prioriterte arter

Strandtorn (EN): Tiltakene våre med utplanting av oppformerte nye individer i 2019 på Lista i Farsund er fulgt opp i 2022, samt at kompensasjonsordningen for bønder som tar hensyn til strandtorn er videreført. Effektene av disse tiltakene forventes å være positiv mtp. økt eller stabilisert bestand. Effekten på bestanden overvåkes og evalueres over tid, og det ikke er grunnlag for å si noe konkret om dette nå.

Laks: Agder har noen av Norges mest robuste laksebestander. Vi har disse på grunn av kalkingen, samtidig som vi har lite påvirkning fra akvakultur. Statsforvalterens arbeid med kalking og sikring av trygge toveis vandringer forbi elvekraftverk har i stor grad bidratt til en økning i bestanden de siste ti-årene. Agdervassdragene har fortsatt store restaureringsbehov. Sammenholdt med utfordringsbildet har vi nå svært begrenset kapasitet til dette arbeidet, slik at effektene av vår innsats følgelig blir mer beskjeden. Alle nye kraftverk innenfor åleførende del i Agder har nå dedikerte tiltak for å sikre overlevelse til ål. Dette er en direkte følge av vår oppmerksomhet og høringsinnspill i relevante kraftsaker og regionale vannforvaltningsplan.

Vipe (CR): Vi har i samarbeid med landbruk fått med vipetiltak i RMP-ordningen for landbruket fra og med 2023. Vi har også utbetalt vipemidler til de tre kommunene vi har avtalt samarbeid med. Midlene er øremerket tilskudd til å utsette førsteslåtten til ungene har forlatt reiret. Vi håper at effekten blir redusert dødelighet for vipeunger som følge av slått, men har ikke konkrete resultattall for 2022. Innsatsen vår på vipe er minimal sett opp mot den svært kritiske situasjonen for hekkebestanden, og er ikke i nærheten av nok til å kunne snu den svært negative utviklingen.

Damfrosk: Vårt bidrag til habitatforbedrende tiltak i leveområdet for damfrosk, overvåking av bestandsutviklingen, samt aktivt samarbeid med Dyreparken om oppformering i fangenskap og utsetting, synes å ha bidratt til å gi en svak bedring i bestandsutviklingen de siste årene.

Prioriterte arter: Vårt bidrag i et pågående prosjekt for oppformering av klippeblåvinge i fangenskap for mulig fremtidig utsetting kan på sikt bidra til at bestanden i området reetableres. Det imidlertid en rekke uavklarte faktorer, her under juridiske rammer, som innebærer at det er høyst usikkert om slik utsetting kan realiseres. Øvrige prioriterte arter er i liten grad relevante på Agder.

Pollinerende insekter: Vi leder et regionalt, tverrsektorielt forum for pollinerende insekter, som bidrar til økt oppmerksomhet og samordning av målrettede tiltak for å hensynta og bedre forholdene for pollinerende insekter i Agder.

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert (fra kapittel 3.1.4.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert.

Bestandsmålene for gaupe i rovviltregion 2 (som Agder, gamle Aust-Agder, er en del av) er nådd. Region 2 har ikke andre regionale mål for fredet rovvilt. Det er ingen regionale mål for fredet rovvilt i region 1 (som gamle Vest-Agder er en del av) og det er ikke registrert yngling av fredet rovvilt utover kongeørn i vestfylket.

Kvotejakt på gaupe i 2022 har bidratt til å holde skadebildet nede i regionen. Totalt ble det kun registrert fem kadaverfunn knyttes til kongeørn på Agder. Ingen kadaverfunn knyttet til gaupe. Det ble ikke gjennomført skadefelling i Agder i 2022.

Skadene knyttet til fredet rovvilt var lavere enn i 2021

3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Arbeid med opprettelse av nye verneområder etter naturmangfoldloven i Agder har i 2022 vært begrenset til frivillig vern av skog og innledende arbeider med supplerende vern. Vi har i tillegg gjennomført en prosess med Kristiansand kommune og Lindesnes kommune for å avklare om det var lokalpolitisk aksept for igangsetting av prosess for omgjøring av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde til nasjonalpark.

Både Lindesnes og Kristiansand kommunestyre takket nei til oppstart av utredning av vern av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde som nasjonalpark. Vi gjennomførte etter vår vurdering en grundig prosess som pågikk hele våren med flere besøk i kommunestyrene, og fikk god hjelp av Havforskningsinstituttet Flødevigen (HI) som bidro med faglige fremlegg. Nåværende og tidligere ordførere i marine nasjonalpark-kommuner stilte også opp med informasjon til lokalpolitikere og anbefalte utredning. Kommunestyrene var delt, men flertallet stemte nei.

Frivillig skogvern: I 2022 ble det vedtatt to nye naturreservater, og utvidelser av tre eksisterende reservater. I tillegg ble 3 naturreservater på fylkesgrensa utvidet noe inn i Agder. På grunn av at KLD i mai beordret brems i skogvernarbeidet, har SFAG ikke sendt noen tilrådinger om vern i 2022. Alle naturreservatene som ble vedtatt gjennom ordningen med frivillig vern i 2022, ble tilrådt til Miljødirektoratet i 2021. Det er fremdeles et etterslep på vernevedtak for områder SFAG tilrådte i 2021 (8 områder: en utvidelse og syv nye reservater med til dels høye verneverdier). Vi opplever at forsinkelsen i slutfasen av prosessen bidrar til at skogeiere mister tillit til ordningen, som vi vurderer som meget uheldig for ordningens omdømme. Det har totalt sett blitt vernet ca. 3200 dekar skog i Agder i 2022. Det er kun ett naturreservat som er et rent løvskogreservat, men 3 av de andre barskogreservatene omfatter også lommer med rikere edelløvskogstyper.

Arbeidet vårt bidrar i noen grad til å bedre utviklingen til vern av skog. Som følge av nasjonal nedprioritering går imidlertid utviklingen for andel vernet skog klart saktere enn før.

Vi har hatt lite kapasitet til innledende arbeider med supplerende vern i 2022. Resultatet vil av samme årsak bli at det kun blir et fåtall av kandidatene som kan tas videre i prosess i 2023. Vi bidrar derfor i liten grad til overordna måloppnåelse på området.

Myrer og andre våtmarker er restaurert (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Myrer og andre våtmarker er restaurert til en tilstand som gir gevinster for karbonlagring, klimatilpasning og naturmangfold.

Vi har ikke gjennomført restaureringstiltak i myr eller våtmark i 2022. Planlagte prosjekter stoppet opp og kunne ikke igangsettes pga. manglende kapasitet og uforutsette hendelser.

3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Effekten av vår oppdragsgjennomføring i 2022 er at forurensningsfaren og omfanget av forurensende utslipp fra mange bedrifter, kommunale anlegg og store anleggsarbeider er redusert. Gjennomføring av forurensningstilsyn har avdekket brudd på regelverk og/eller tillatelser, og vi har også gitt god veiledning til bedrifter slik at de har etablert bedre rutiner slik at forurensningsfaren reduseres.

Arbeidet vårt med oppfølging og tilsyn med de store kommunale avløpsanleggene (kap. 14 anlegg) har ført til at kommunene har tatt inn over seg problemene med avløpsanleggene og har satt fokus på tema.

Utbygging av E39 gjennom vestre deler av Agder har blitt fulgt opp av SFAG gjennom flere år gjennom utslippstillatelser med aktiv oppfølging i anleggsfasen. Effekten av vår tette oppfølging har vært at utbyggerne har hatt mer fokus på å redusere utslipp under anleggsfase og driftsfase, og også satt i verk tiltak på eget initiativ i større grad enn før. Redusert negativ påvirkning reduserer risikoen for degradert vannmiljø i Agder. Vi ser at påvirkning fra anleggsfasen i vann og vassdrag også fortsetter lenge etter at veiprosjektene er ferdigstilt, spesielt i vann som har blitt sterkt påvirket av partikkelforurensning og avrenning fra sprengstein med syredannende bergarter. Vi mener derfor at det er viktig å fortsette med overvåking av vann og vassdrag i lang tid etter at prosjektene er ferdigstilt. En viktig effekt av våre utslippstillatelser er at de kan bidra til å sikre gjennomføring av slik overvåking og ev. iverksetting av tiltak etter behov.

Vi har hatt høyt fokus på oppfølging av avfallsbedrifter som kan omfattes av IED/BAT-krav. Effekten av oppfølgingen er på sikt at tillatelsene blir oppdatert iht. gjeldende formelle krav, slik at forurensningsomfanget fra avfallsbedriftene på sikt reduseres.

Effekten av fortsatt prosjekttinnsats på forurenset sjøbunn og skipsverft i 2022 har ført til gjenopptatt fremdrift i disse sakene. Dette øker sannsynligheten for å få gjennomført tiltak som vil redusere videre utlekking og spredning av miljøgifter fra disse lokalitetene, slik at tilstanden på kystvannet på sikt bedres.

Søknader om akvakulturanlegg i Agder fortsetter å øke. Det er en utfordring å sette grenseverdier for utslipp til sjø/vann i slike saker, og effekten av våre gitte tillatelser er økt tilførsel av næringsstoffer til både innlandsvann og kystvannet i Agder. Krav om overvåking i gitte tillatelser vil bidra til å vise hvordan dette på sikt påvirker økosystemene og vannkvaliteten.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering, er godt regulert.

Forurensning:

Vi har hatt høyt fokus på avløp i 2022. Mange store kapittel 14-anlegg har overskridelser av rensegrad, overbelastet renseanlegg og manglende oppgradering av anleggene. Det tydelige påtrykket fra Statsforvalteren gjør at kommunene har fått avløpssituasjonen høyere på agendaen, og slik at det planlegges for tiltak, her under nye og oppgraderte renseanlegg. Våre tiltak: dialog, krav om handlingsplaner med tidsfrister, varsel om tvangsmulkt, pålegg om rapportering, arbeid med nye utslippstillatelser.

Våre oppdateringer av tillatelser til f.eks. næringsmiddel og slakteri med strengere grenseverdier gir redusert påslipp til kommunale avløpsrenseanlegg som sliter med å overholde utslippsgrenser ved sine renseanlegg.

Vi er usikre på om utslipp fra akvakultur er godt nok regulert, spesielt landbasert hvor vi forventer store utslipp av næringssalt fremover fra bedrifter som nå er i oppstartsfasen. Vi har krevd trinnsvis utbygging i en sak for å ha bedre kontroll med miljøpåvirkning og eventuell overgjødning. Flere saker er nå under behandling. Det behov for nasjonale føringer og veiledning for bedre regulering av akvakultur, og da særlig landbasert fiskeoppdrett.

Pågående og videre arbeid med innstramning og strengere regulering av forurensningskildene vil etter vår vurdering være avgjørende for å bedre miljøtilstand i vannforekomstene.

Jordbruk:

I Agder hvor 94 % er grovfôrareal vurderer vi det slik at miljøkrav i egne forskrifter ikke er så aktuelle. Dette pga. miljøkrav som SF kan sette er mest aktuelt i korn-, grønnsaks- og potetproduksjon der det er en mulighet å pålegge bonden å ha plantedekke gjennom vinteren enten i form av komarealer i stubb over vinteren eller ved bruk av fangvekster. Kantsoner på avrenningsutsatte arealer langs vassdrag kan også pålegges. Vi har imidlertid flere frivillige tiltak innlemmet i vårt regionale miljøprogram for jordbruket i Agder (RMP). RMP for 2023-2026 er under rullering, og vi styrker da blant annet ordningen for vannmiljøtiltak. Vi innfører blant annet tiltakene "kantsone i eng og fangvekster med høy diversitet". Vi ønsker i denne omgangen primært å innføre flere aktuelle frivillige tiltak, fremfor å sette strenge miljøkrav.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	1 892	591	0	0

Kommuners registrering i Grunnforurensning (fra kapittel 3.1.4.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har oversikt over egne lokaliteter med grunnforurensning.

23 av 25 (92 %) kommuner har bruker i databasen. Noen kommuner har registrert brukere som har sluttet. Vi har arrangert opplæringskurs i bruk av grunnforurensningsdatabasen for kommunene høsten 2022. 17 av 25 kommuner deltok.

Forurensning fra nedlagte skytebaner (fra kapittel 3.1.4.4.2.2 i TB)

Rapportere på

Forurensningen fra nedlagte sivile skytebaner skal ikke føre til skade på helse og miljø.

Vi har vurdert rapporten og listen over baner. Vi er enige i prioritetslisten for Agder og er ikke kjent med at det mangler baner i prioritet a. Tilbakemelding på dette ble sendt til Miljødirektoratet innen angitt frist.

Opprydding på land og i sjø ved prioriterte skipsverft (fra kapittel 3.1.4.4.3.1 i TB)

Rapportere på

God framdrift i arbeidet med opprydding på land og i sjø ved prioriterte skipsverft.

Det er fremdrift i oppfølgingen av Andøya Industripark, (overvannsutslipp og forurensninger i grunnen). Vi jobber med å redusere utslipp fra land og har gitt pålegg om ytterligere undersøkelser på land. Vedtaket har blitt pålagt og ligger nå til behandling hos SFAG.

Det er klar status for tilstanden i grunnen ved Kvina verft. Vi skal følge opp dette ved pålegg om undersøkelser i grunnen i 2023.

7 verft har pr. 2022 ferdigstilt tiltak på land, noe som har ført til bedre miljøtilstand i grunnen og mindre fare for spredning av forurensning til sjø.

Oppfølging av tiltak i sjø ved Bredalsholmen går fremover. Rapport fra undersøkelser, risiko- og tiltaksvurdering hadde frist 31. desember 2022. Oppfølging fra SFAG fortsetter i 2023.

Langtidsovervåking fra prosjekter som er ferdigstilt har blitt gjennomført høsten 2022 og våren 2023. Miljøovervåkingsprogrammene har blitt justert for å sikre bedre data som kan måle effekten av tiltakene.

Arbeidet i Fedafjorden har stoppet opp delvis pga. manglene/uklar finansiering av videre tiltak.

3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene

Vi følger kommuneøkonomien tett, og vår strategi er å skape en god og tillitsfull dialog med kommunene slik at kommunene har en lav terskel for å be om veiledning. Vi prioriterer slik veiledning høyt, og dette mener vi bidrar til å forebygge økonomisk ubalanse. I dialogen med kommunene er vårt hovedfokus å bidra til at kommunene jobber målrettet med å tilpasse driften innenfor de økonomiske rammene som gis i kommuneopplegget.

Ureviderte KOSTRA-tall for 2022 vil foreligge i mars 2023. Det er store forskjeller mellom enkeltkommuner, men den økonomiske situasjonen for kommunene i Agder vurderes samlet sett som noe bedre ved utgangen av 2021 enn i 2020. Reviderte KOSTRA-tall for 2021 viser at 23 av 25 kommuner på Agder hadde positivt netto driftsresultat i 2021, mot 21 av 25 kommuner i 2020. 15 av kommunene hadde i 2021 et bedre netto driftsresultat enn TBU sin anbefaling på 1,75 prosent av brutto driftsinntekter, en økning fra 14 kommuner i 2020.

Ifølge KOSTRA-tall hadde kommunene i Agder ved utgangen av 2021 en gjennomsnittlig netto lånegjeld på 90,8% av brutto driftsinntekter. Dette er lavere enn landet uten Oslo, som hadde 93% av brutto driftsinntekter. 15 av de 25 kommune i Agder hadde en lavere netto lånegjeld enn landet uten Oslo. Dette var det samme antallet som ved utgangen av 2020. Omtrent halvparten av kommunene i Agder (12 av 25 kommuner) har en netto lånegjeld som er lavere enn den generelle anbefalingen på 75% av brutto driftsinntekter.

Kommunene i Agder har over tid bygd opp en god buffer på disposisjonsfond. Antall kommuner med et disposisjonsfond på mindre enn 5 prosent av brutto driftsinntekter var tre av 25 kommuner ved utgangen av 2021, som var det samme som ved utgangen av 2020.

Vi ser i de vedtatte økonomiplanene for 2022-2025 at det fortsatt er krevende for mange av kommunene å få budsjett og økonomiplan i balanse uten å budsjettere med bruk av disposisjonsfond. Et stort flertall av kommunene klarte derfor ikke å oppfylle sine egne målsettinger om budsjettert netto driftsresultat.

Et særtrekk for alle kommunene på Agder har vært at utbytte fra Å Energi (tidligere Agder Energi) over lengre tid har vært stabilt og høyt. Disse inntektene har ulik betydning for de enkelte kommunene, men de fleste kommunene budsjetterer med denne inntekten i driftsbudsjettet.

For 2023 er utbyttet basert på selskapets resultat i 2021, som var rekordhøyt. Utbyttelnivået for resten av økonomiplanperioden er svært usikkert, blant

annet pga. forslag om nye skatteregler for kraftselskapene.

Et annet spesielt forhold for 2023-budsjettet er det ettårige trekket i rammetilskuddet pga. høye konsesjonskraftinntekter. Trekket slår svært ulikt ut på enkeltkommuner, og mange kommuner har avvik mellom det anslaget de har lagt til grunn i årsbudsjettet for 2023 og det trekket som er varslet av regjeringen. Vi vil derfor i 2023 følge spesielt med på den videre utviklingen i kommunenes kraftrelaterte inntekter.

I 2023 vil vi følge videre opp vår kommune i ROBEK (Froland kommune). Også andre kommuner har vedtatte økonomiplaner som indikerer at de må inn i krevende omstillingsprosesser i tiden fremover. Vi vil derfor ha styrket fokus på veiledning til enkeltkommuner som strever med å oppnå budsjettbalanse.

De ordinære skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene. I 2022 gjennomførte vi skjønnsamtaler i august og september med alle 25 kommunene i Agder. På disse møtene deltar normalt ordfører, rådmann og økonomisjef, samt embetsledelsen og økonomistaben hos Statsforvalteren. Disse møtene er en viktig kanal for kommunene til å melde inn spesielle forhold som vi bør ta hensyn til ved fordeling av ordinære skjønnsmidler, men også en arena der embetet blir oppdatert på kommunens utfordringsbilde. Også i 2022 satte vi en utvidet tidsramme på 1,5 timer for å kunne ha dialog om bl.a. koronapandemien, den ukrainske flyktningsituasjonen og fastlegessituasjonen.

I august 2022 informerte vi kommunene om muligheten for å søke skjønnsmidler for uforutsette hendelser. Ved inngangen til 2023 har vi søknader fra to kommuner under behandling, der kommunene foreløpig har fått utbetalt på anslag, men skal sende inn endelig regnskap i 2023. Vi har også i 2023 holdt tilbake minimumskravet på 5% av samlet fylkespott til lokal pott for ekstraordinære hendelser.

Statsforvalteren i Agder fordelte i 2022 1,6 mill. kroner i skjønnsmidler for å kompensere fire kommuner som ved innføringen av barnevernsreformen kom skjevt ut ift. endringen i rammetilskuddet opp mot hva de hadde brukt på barnevernstjenester.

I tillegg kompenserte vi i 2022 de 4 SIO-kommunene på Agder ift. det beregnede nedtrekket disse kommunene fikk i tildelingen av ordinært skjønn for 2022, med til sammen 2,6 mill. kroner. I 2022 holdt vi også tilbake 0,7 mill. kroner i skjønnsmidler til vår kommune i ROBEK (Froland kommune). Disse midlene ble betalt ut på tampen av året, etter at kommunen i både 1. og 2.tertialrapport viste at de fulgte opp den vedtatte tiltaksplanen for utmelding.

Også i 2022 fikk Statsforvalteren i oppdrag å fordele skjønnsmidler for å dekke kommunenes merutgifter og inntektstap knyttet til koronapandemien. Ved tildelingen av skjønnsmidlene tok vi også i 2022 utgangspunkt i kommunenes egenrapporterte merutgifter og inntektstap, og korrigerer for de generelle kompensasjonstiltakene gjennom rammetilskuddet. Vi ba kommunene om en enkel rapportering for 1.halvår 2022, og på samme måte som tidligere år la vi en helhetlig vurdering til grunn ved tildelingen av skjønnsmidlene.

En av våre kommuner (Kristiansand kommune) fikk i desember 2022 også tildelt skjønnsmidler fra den nasjonale potten som var satt av til vertskommuner i forbindelse med den ukrainske flyktningsituasjonen.

Vi tar også sikte på å kunne starte opp igjen med fagdager for økonomisjefer i 2023.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Antallet kommuner i ROBEK skal reduseres i 2022.

Statsforvalteren i Agder har ved utgangen av 2022 fortsatt én kommune i ROBEK (Froland kommune). Kommunen er meldt inn på § 28-1, bokstav c. Kommunen har nå bekreftet overfor Statsforvalteren at hele det udekkede merforbruket vil bli dekket inn i årsregnskapet for 2022. Kommunen forventer i tillegg et mindreforbruk på ca. 8 mill. kroner for 2022. Statsforvalteren forventer derfor at Froland kommune kan meldes ut av ROBEK-registeret etter at kommunestyret har vedtatt årsregnskapet for 2022 i mai/juni 2023.

Statsforvalteren i Agder følger flere kommuner som står i faresonen for å havne i ROBEK, og har de siste årene bidratt med skjønnsmidler til omstrukturings- og analyseprosjekter i enkelte kommuner for å hindre at de havner i ROBEK. Vi vil fortsatt vurdere å benytte deler av den samlede skjønns-potten for å kunne støtte enkeltkommuner i nødvendige omstillingsprosesser for å forhindre at de kommer på ROBEK.

Antall kommuner i ROBEK (2)

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2021	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2022
Antallet kommuner i ROBEK skal reduseres i 2022	0	1	1

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren i Agder har over tid jobbet opp mot kommunene for at disse skal øke bruken av KOSTRA-data i styringen. Dette har bl.a. vært et sentralt punkt i vår dialog med kommunene om de finansielle måltallene kommunene har.

Statsforvalteren i Agder gjennomgår kommunenes budsjett og økonomiplaner hvert år, og sender et tilbakemeldingsbrev hvor vi kommenterer kommunenes utvikling i lys av enkelte KOSTRA-nøkkeltall. Vi merker over tid en økning av kommunenes bruk av KOSTRA-data, som erstatter eller

kommer i tillegg til kommunenes egne styringsmål og handlingsregler.

3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Vår hovedrolle i dette delmålet er en aktiv og engasjert deltakelse i partnerskapet, kompetansenettverket og andre fora sammen med våre bidrag til innhold og oppfølging landbruksstrategien for Agder. Vi har tatt egne initiativ i arbeidet med urbant landbruk, økologisk, Inn på tunet og bioenergi. I 2022 har vi fått til en felles satsing på fornybar energi i samarbeidet med fylkeskommunen. Aktivitetene gjennomføres i samarbeid med de fylkeskommunale hovedprosjektene Matregion Agder, Tre på Agder og tilstøtende prosjekt. Delingen av virkemidler og ansvar i virkemiddelapparatet gjør at SF's innsats kan anses som et element i virkemiddelapparatets samlede måloppnåelse. På mange områder og regionale satsinger er fylkeskommunen og Innovasjon Norge de vesentligste for måloppnåelsen ved deres virkemiddelbruk. Likevel er vår vurdering at SF's oppfølging innen enkeltområder og spesielt for primærskogbruket (tildeling av midler innen skogkultur og veg) har betydning for måloppnåelsen. Også i regi av den samlede kompetansen på landbruk er SF en viktig bidragsyter i partnerskapet.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer.

SF har en aktiv rolle i partnerskapet og er en viktig aktør ved utarbeidelse av den regionale landbruksstrategien. Det er likevel flere områder hvor SF ikke lenger er en naturlig instans for å drive næringsrettet utviklingsarbeid og landbruksfaglig kompetanse finnes hos mange aktører som driver prosjekttrettede tiltak finansiert av øvrig virkemiddelapparat. Prosjektet Matregion Agder og Tre på Agder er de viktigste satsingene som følger opp nasjonale og regionale mål. Her er SF deltaker i styringsgrupper og aktiv med i oppstartsfasen og delprosjekter. Bortfall av økonomiske virkemidler for Statsforvalteren og prioritert bruk av personell er faktorer som vi opplever som utfordrende for å sikre tilstrekkelig måloppnåelse fremover.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp.

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst blir fulgt opp av SFAG.

Den høye aktiviteten i Agderskogbruket fortsatte i 2022. Det ble avirket omtrent på samme nivå som fjoråret og endte på 901 200 m³. Antall nyplantinger er økt med 4,6% fra fjoråret, og endte på 2,24 mill i 2022. Det er i tillegg supplert med 0,155 mill planter. Ungskogpleie gikk dessverre tilbake med 15% sammenliknet med fjoråret, og endte på totalt 22.000 da. 2022 var ett år med utfordringer for næringsaktørene i å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft, samtidig som skogeiernes egeinnstas gikk litt ned etter noen gode år i koronapandemien.

Både den offentlige og private veiledningstjenesten på Agder har satt inn store ressurser for å lukke avviket mellom hogd granvolum og utsatte granplanter de siste årene. Det har vært tidlig utsending av informasjon knyttet til Resultatkartlegging og Foryngelseskontroll april 2022, samt purring av begge kontroller i to omganger, august og november. SFAG har gjennomgang og kontroll i ØKS av at kommunene har utført oppdragene. I tillegg ble det i år purret opp i desember. Kontrollene følges opp i våre forvaltningskontroller og drøftes på kommunesamlinger. Vi har de siste to årene gjennomført egen feltdag med gjennomgang, kalibrering og vurderinger av kontrollene.

SFAG har arrangert skogsamling for næringsaktører og kommunalt ansatte i november 2022 med fokus på ungsogpleie og ivaretagelse av kantsoner mot vann, bekker etc..

SFAG mener at kontrollen i all hovedsak utføres og fungerer etter hensikten, og at de aller fleste avvik lukkes innen treårsfristen. Det må imidlertid skilles mellom oppfyllelse av skoglovens minimumskrav og det som faglig sett er tilfredsstillende foryngelse. Sett i lys av dette burde plantetallene vært noe høyere.

Utfordringene er ulike i de forskjellige delene av Agder. Lengst øst og i skogstrøkene er det relativt få utfordringer - mest knyttet til dårlig tilslag ved naturlig foryngelse. Lengre vest, kystnært og i skogreisningsstrøk med 1. generasjon granskog, må skogeiere ofte "motiveres" mer for at foryngelsen skal bli god nok. En er mer avhengig av plantetilskudd sammen med skogfond her - det er lettere å bruke gulrot enn pisk. Svikten i ungsogpleie år 2022 var lik over hele fylket.

Ingen kommuner har gått linja helt ut med å benytte tvangsvirkemidler for å få skogeier til å gjøre sin lovpålagte plikt i 2022.

Foryngelse etter hogst (opplæring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekk antall felt/kontrollfelt	Antall slutført pr. 30.6	Antall slutført pr. 30.11	Antall ikke påbegynt 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	90	0	76	14	76
Foryngelseskontroll	203	0	155	3	155

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2022	3	4
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	2	3
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2023	3	3

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt og i samsvar med regelverket.

SFAG mener at kommunene i Agder jevnt over er gode til å forvalte de økonomiske virkemidlene i skogbruket.

NMSK skogkultur: Ordningen har eksistert og innarbeidet i kommunene gjennom mange år. Vi følger kommunene tett, både skriftlig og i ulike dialogpunkter.

Statsforvalteren tildeler midler til kommunene etter behov, dvs. vurdert i forhold til areal utført i snitt de siste år, snitt avvirkning de siste 4 år, samt innmeldte behov fra kommunene. Vi praktiserer en grunntildeling i januar/februar, en behovstildeling i august, samt behovsprøvet omfordeling av midler i desember for en mest mulig effektiv bruk av midlene.

Statsforvalteren er tydelig på hvilke prioriteringer som bør følges: ungsogpleie og planting, samt markberedning der snutebille er et problem, eller der felter skal forynges naturlig med frøtrær. De fleste kommunene følger anbefalingene på en god måte.

Vi har informert bredt om de nasjonale klimaordningene tettere planting og suppleringplanting. Vi opplever nå at alle kommunene bruker disse ordningene på en god måte.

NMSK vei / drift: Vi ber kommunene foreta gjennomgang og årlig oppdatering av lokale retningslinjer og kontrollplaner. Alle kommuner har utarbeidet retningslinjer og kontrollplaner for vei/drift og NMSK virkemidler. SFAG ser igjennom dette og sender kommentarer tilbake ved behov.

Statsforvalteren har arrangert flere webinarer med opplæring/ oppfriskning i ØKS felles for alle kommunene. I tillegg er det en utstrakt én-til-én oppfølging gjennom året. Disse tiltak vil videreføres i 2023.

Statsforvalteren tildeler kommunene vei/drift-midler etter behov, dvs innmeldt i veibank og antatt behov meldt inn fra kommunene i desember 2022. Vi praktiserte en grunntildeling i februar (ca 85% av potten), en behovstildeling i april og august, samt behovstildeling med friske midler og omfordeling i desember. Statsforvalteren er tydelige på anbefaling og prioriteringer som bør følges: bilvei fremfor traktorvei, fellesanlegg fremfor ene-eide. Statsforvalteren legger også til grunn anbefalinger for hvilke tilskuddsprosent som er fornuftige til hhv bil- og traktorveier. Kommunene står allikevel fritt til å velge / prioritere dette gjennom sine egne retningslinjer.

De fleste kommunene følger Statsforvalterens anbefalinger, men enkeltkommuner kan ha andre behov i enkelte år.

SFAG planlegger å videreføre veiledning ovenfor kommunene for NMSK og LUF-ordningene. Hovedsakelig er det bruk av systemet ØKS innen forvaltning av vei/drift som er krevende for kommunene. Dette skyldes i stor grad at de bruker systemet lite i hver kommune (få saker). Vi må også i 2023 ta en runde med bruk av skogbrukets miljøvirkemidler.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	25	21	20
Skogkultur	25	21	20
Miljøtiltak	25	5	25

Økonomiske virkemidler i skogbruket (resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	25	21	20
Skogkultur	25	21	5
Miljøtiltak	25	5	25

Økonomiske virkemidler i skogbruket (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Gjennomgang på Teamsmøter og samlinger for kommunene for å bedre skjønn og bruk av ØKS. Kalibreringsmøte for resultatkartlegging og kontroll.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Gjennomgang på Teamsmøter og samlinger for å bedre skjønn og bruk av ØKS i saksbehandling.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Gjennomgang av ordningen på Teamsmøter og samlinger for å bedre kommunenes bruk av ordningene.

3.1.1.13 Bærekraftig landbruk

Dette målet har mange delmål, som sammen skyver jordbruket forsiktig i en mer bærekraftig retning.

Vi har fortløpende drøftinger rundt de ulike ordningene med næringsorganisasjonene, fylkeskommunen, landbruksrådgivningen og kommunene. Vi mener derfor at den regionale forankringen er god. Regional forankring er helt sentralt for å kunne holde fokus på nødvendige lokale endringer i det globale klima-perspektivet. Vi informerer også bredt om de ulike virkemidlene gjennom året og på ulike arenaer.

I forhold til bevilgede midler, er det forholdsvis arbeidskrevende ordninger å administrere.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet er tilpasset til regionale miljøutfordringer

RMP:

Det regionale miljøprogrammet i jordbruket er utarbeidet for å bidra til å løse det SF og aktuelle samarbeidspartnere vurderer er regionale miljøutfordringer på Agder. Hovedutfordringer er blant annet gjengroing av jordbruksarealer, tap av biologisk mangfold, erosjon og avrenning av jord, næringsstoffer og plantevernmidler fra jordbruksarealer og utslipp av ammoniakk og lystgass til luft.

SMIL: Miljøutfordringene i Agder er som nevnt under RMP-ordningen, se over. Ordningen bidrar til å ivareta kulturlandskapet og i noen grad naturmangfoldet og også bidrar til å redusere forurensningen fra jordbruket. Hele 59% av midlene ble brukt til rydding og inngjerding av gammel kulturmark i 2022. Det er ønskelig at mer av midlene skal brukes til forurensningstiltak og biologisk mangfoldtiltak. Ikke alle kommunene har oppdatert strategi/retningslinjer for forvaltning av ordningen. SF er pådriver for at kommunene for ordnet dette.

UKL: Det var stor UKL-aktivitet i 2022. Det er innvilget midler til de fleste miljøtemaene, men i liten grad til tiltak under Avrenning til vann og utslipp til luft. Ordningen har i stor grad ønsket effekt og resultat. Det er stort engasjement hos kommunene og grunneierne. UKL Vest-Lista har vedtatt oppdatert forvaltningsplan ("områdeplan"), mens det gjenstår for UKL Furøya og UKL Rygnestad - Flateland. SF er pådriver for at kommunene for ordnet dette.

Drenering: Selv om det ble gitt mer tilskudd til drenering i 2022 enn i 2021 er det er ønskelig med større dreneringsaktivitet. Her er svært mye leiejord og små teiger og drenering er kostbart. Det er positivt at dreneringstilskuddet ble økt i 2022, men det er ønskelig med ytterligere økning i satsene for å øke dreneringsaktiviteten og dermed møte klimaendringene med økt nedbør og nedbørintensitet på en bedre måte. Drenering er et viktig klimatilpasningstiltak; det bidrar til mindre avrenning og til mindre utslipp av klimagasser.

Tilskudd til tiltak i beiteområder:

Det er økende fokus på utmarksbeiteresurser i Agder og rift om midlene, som utgjør en svært liten pott i mange av kommunene. En betydelig andel går til elektronisk overvåkingsutstyr, som letter arbeidet for beitelagene.

Kommunene har stort sett gjort en god jobb med å gjøre innholdet i ordningen kjent for søkerne via kommunenes nettsider. Statsforvalteren i Agder hadde tett dialog med kommunene rundt tildeling av midlene på nyåret. Pga. lite ressurser i avdelingen denne høsten, har ikke dialogen med kommunene vært like tett som tidligere år.

Klima og miljøprogrammet:

Midlene i programmet er innrettet mot prosjekter som styrker klimavennlig driftspraksis. I 2022 har vi støttet prosjekter som bidrar til økt karbonbinding, jordhelse, naturmangfold, redusert forurensning og redusert utslipp av klimagasser. Vi legger vekt på at eksisterende eller ny kunnskap raskt når ut til næringsutøvere.

Virkemidler på miljøområdet (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Beskriv kort hvordan de ulike økonomiske miljøvirkemidlene (RMP, SMIL, tilskudd til tiltak i beiteområder, klima- og miljøprogrammet, drenering, etc.) er blitt innrettet og prioritert mot regionale og lokale behov.	RMP: Det regionale miljøprogrammet i jordbruket er utarbeidet for å bidra til å løse det SF og aktuelle samarbeidspartnere vurderer er regionale miljøutfordringer på Agder. Se mer om RMP og andre miljøvirkemidler i teksten over. Når det gjelder SMIL-ordningen er det kommunene som utarbeider sine strategier og retningslinjer basert på regionalt miljøprogram og lokale behov.
Vurder kort om prioriteringene har gitt ønsket effekt og resultat (bidratt til å ivareta kulturlandskapet og naturmangfoldet, og redusert forurensningen).	RMP: Prioriteringen i inneværende programperiode 2019–2022 har etter vår vurdering ikke gitt ønsket effekt for miljøtema kulturlandskap, særlig tre av tiltakene under dette miljøtemaet mener vi er lite miljørette. Øvrige tiltak i RMP ordningen for 2022 har gunstig effekt på naturmangfoldet og har bidratt til å redusere forurensningen. Det tar imidlertid lang tid før vannmiljøtiltak viser resultater, klimaendringer kan også motvirke effekt av vannmiljøtiltakene. Klima- og miljøprogrammet har bidratt til økt kunnskap om klimavennlig driftspraksis, ved å bidra til at kunnskapen når ut til næringen vil det på sikt kunne bidra til redusert forurensning, både når det gjelder erosjon og avrenning av næringsstoffer og utslipp av klimagasser. Også når det gjelder SMIL-ordningen er det ønskelig med enda mer målrettede tiltak - knyttet til biologisk mangfold og forurensningstiltak og mindre til ryddig av gammel kulturmark der det ikke stilles vilkår om tradisjonell drift.
Beskriv kort de største utfordringene i fylket på miljøområdet de kommende år.	Klimaendringene med blant annet økt nedbørsintensitet vil være en miljøutfordring fremover. I enkelte områder med en del åpenåker kulturer vil det være utfordringer med avrenning av næringsstoffer og jord til vann generelt, og klimaendringer kan gi større problemer med dette. Vi forventer at gjengroing av gammel kulturmark vil være en utfordring også i kommende år. Drift av slike arealer er viktig for å hindre ytterligere gjengroing og tap av biologisk mangfold.
Hva kan eventuelt kommunal og regional forvaltning gjøre annerledes for å bedre måloppnåelsen/miljøeffekten.	Nå i rulleringsprosessen av RMP for 2023–2026 omprioriterer vi, slik at en større andel av midlene kan gå til tiltak under miljøtema Biologisk mangfold, Jord og jordhelse, Avrenning til vann og Utslipp til luft. Denne endringen vil gjelde fra søknadsomgangen 2023. Vi har innført for eksempel kantsone i åker og fangvekster med høy diversitet. Vi ønsker å prøve ut flere friville tiltak. Miljøkrav vurderer vi ikke som aktuelt for Agderjordbruket, i alle fall ikke i denne omgangen. Ved en slik tydelig omprioritering av regionalt miljøprogram, må også kommunene justere sine SMIL-strategier og retningslinjer.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturminner og kulturmiljøer	Avrenning til vann	Utslipp til luft	Plantevern	Miljøavtale og klimarådgiving	Sum
62 %	7 %	4 %	7 %	19 %	0 %	1 %	99 %

Oversikt over de ulike miljøtemaene i RMP. Automatisk avrundning medfører at summen blir 99%

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

RMP: Det har vært seks møter med næringsorganisasjonene i strategigruppa for Regionalt miljøprogram på Agder. Det har vært ekstra stor aktivitet i strategigruppa på grunn av rulleringsarbeidet som har pågått for fullt høsten 2022.

SF har publisert informasjon minst fire ganger på SFs nettside i løpet av året. I tillegg har vi også informert om ulike temaer innen RMP-ordningen i minst åtte infoskriv til kommunene.

SF har holdt tre regionale møter med kommunene om RMP med gjennomgang av regelverk og endringer for 2022. Videre har vi hatt tre regionale møter med kommunene i forbindelse med rulleringsarbeidet for RMP 2023-2026. Vi arrangerte felles kulturlandskapskurs med Statsforvalteren i Rogaland i høst, og også der informerte vi om RMP-ordningen.

Vi har informert om RMP på årsmøte til fylkeslagene av Aust-Agder og Vest-Agder bonde og småbrukarlag.

SF har informert om Avrenning til vann-tiltakene og Utslipp til lufttiltakene i RMP-ordningen på møter og webinar i forbindelse rulling av regional vannforvaltningsplan for Agder,

Alle søkere av produksjonstilskudd på Agder som har hatt gyldig epostadresse har fått e-post fra SF angående RMP. Vi minnet om at informasjon om RMP og de ulike ordningene, samt at veiledningsmaterieill for Agderfylkene var lagt ut på SFs nettside.

SMIL:

SF har egen nettside om SMIL-ordningen og det har vært publisert nettnyheter om SMIL, kulturlandskapsprisen og kulturlandskapskurset som vi hadde i september sammen med SF Rogaland. Men, mest fokus har vi på kommunene slik at de kan informere gjennom sine kanaler. På møte i kulturlandskapsgruppa der NLR Agder og organisasjonene deltar har vi tidligere informert om blant annet SMIL-ordningen.

UKL:

UKL-kommunene informerer godt om UKL-ordningen gjennom brev, e-poster, facebook, grunneiermøter, arrangementer og sine nettsider. slik at aktuelle søkere skulle være godt kjent med ordningen. I 2022 arrangerte SF arrangerte UKL-samling ("nettverkssamling") for grunneierne i områdene og for forvaltningen. SF har også lagt ut flere nettnyheter om UKL i løpet av 2022. Vi har møter fylkesgruppa der fylkekommunen og SF miljø i tillegg til SF landbruk deltar slik at ordningen er godt kjent i viktige fagmiljø. Fylkesgruppa blir også utvidet med aktuelle UKL-saksbehandlere i kommunene flere ganger i året for å utveksle erfaringer og diskutere blant annet markedsføring av ordningen.

Drenering:

Vi har informert om økte tilskuddssatser på våre nettsider i 2022. Vi har også lagt ut dokumenter om drenering. Vi burde gjort mer informasjonsarbeid, men har ikke hatt ressurser til det.

Tiltak i beitemråder:

Statsforvalteren i Agder har god dialog med kommunene ang. ordningen "Tilskudd til tiltak i beiteområder". De aktuelle kommunene ble tilbudt informasjonsmøte da midlene var fordelt, men vi fikk tilbakemelding om at dette ikke var nødvendig.

Det gjenstår noe arbeid med å få alle kommuner til å få informasjon til søkerne ut på kommunens nettsider. I høst har vi hatt lite ressurser på denne ordningen på avdelingen og vi har ikke kunnet følge opp kommunene som vi har ønsket.

Klima- og miljøprogrammet:

I slutten av januar utlyser vi de regionale klima- og miljøprogrammidlene. Dette blir publisert på nettsidene til Statsforvalteren som en nyhetssak. På nettsidene er søknadsfrist oppgitt, og målene, faglige prioriteringer og målgruppe beskrevet. I tillegg blir også retningslinjene for ordningen publisert. I tillegg sender vi e-post til tidligere søkere og andre aktuelle der vi viser til informasjonen på vår nettside.

I 2022 har vi sendt ut Infoskriv til kommunene omtrent hver uke. Disse infoskrivene omhandler ofte miljøvirkemidlene og de blir lagt under "For kommunal landbruksforvaltning" på Statsforvalterens nettside slik at de lett kan hentes fram.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	43,3	49	49,7	52,3	49,2

Vi ser at en økende andel av PT-søkere som har søkt RMP-tilskudd i denne 5-årsperioden har økt med 14%. Det er en positiv utvikling.

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak (RMP, SML, tilskudd til tiltak i beiteområder, klima- og miljøprogrammet, drenering, etc.) har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	RMP: RMP-potten har økt og det er i tillegg kommet noen ekstra tiltak inn i programmet i løpet av de 5 siste årene. Dette har resultert i flere søknader og flere utførte tiltak i denne perioden. Utbetaling av tilskudd til gjennomførte tiltak var i 2018 13,4 mill kr til 762 søkere, mens det for søknadsomgangen 2022 kommer til å bli utbetalt i underkant av 18,4 mill til 927 søkere på Agder. SML: I løpet av den siste 5 årsperioden er omfanget av innvilget tilskudd økt, fra 3,4 mill. kr i 2018 til 5,3 mill. kr i 2022. Det ble innvilget mest i 2020 med kr 6,9 mill. Det året (koronaår) var det ekstra interesse for SML-prosjekter. Kommunenes SML-innsats er variabel - noen kommuner jobber svært bra med ordningen og har mange søknader mens andre ikke gjør det, og ikke har søknader. I denne perioden har omfanget vært stabilt/noe økende. Drenering: I den siste 5 årsperioden har tilsagn variert fra 2,2 mill. i 2018 til 3,3 mill. i 2022. Toppåret var i 2020 med 6 mill. mens bunnåret var 2021 med 1,9 mill. kr. Omfanget har vært nokså varierende i perioden. Tallene er hentet fra Agros' rapport Rammeg og gjenværende. Vi har ikke hatt kapasitet til å gå inn på omfanget av utførte miljøtiltak, kun innvilgete tilskudd, men vi antar at utførte tiltak samsvarer med innvilgete tilskudd.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	RMP: møter, nettheter, infoskriv, e-poster til søkere, kontinuerlig veiledning av kommunene. Vi har i relativt omfattende grad bidratt til å gjøre ordningene kjent. SML og drenering: kommunene bidrar i første rekke til å gjøre ordningene kjent gjennom sine kanaler. SF publiserer på nettsidene, veileder kommunene og informerer på kurs og samlinger. i 2022 arrangerte vi 2-dagers kulturlandskapskurs sammen med SF Rogaland. Klima- og miljøprogrammet: Vi annonserer på SF sin nettside og sender e-post til alle tenkelige søkere.
Hvilke tiltak vil statsforvalteren gjennomføre kommende år for å øke oppslutningen om miljøtiltak i jordbruket?	RMP: Vi vil fortsette med å legge ut nyhetssaker på vår nettside, informere søkere av PT om RMP via e-post, informere på kommunemøter og møter med næringsorganisasjonene. Vi har blant annet planlagt en felles informasjonsserie sammen med næringsorganisasjonene med flere på 3 ulike steder i Agder i mars. SML og drenering: fortsette som før i den grad vi har kapasitet. Klima- og miljøprogrammet: Er allerede annonsert som skissert i punktet over.

3.1.1.14 Andre oppdrag

Embetet har på barnevernområdet fulgt opp veiledningsteam, gjennomført dialogmøter og tildelt stimuleringsmidler for 2022. Vi har også laget egen film for "Barnets rett til å bli hørt" der verktøyene "Jeg vet" og "Snakke sammen" ble gjort kjent. Vi viser videre til egen rapportering for andre oppdrag beskrevet i tildelingsbrevet, 3.1.7.1, 3.1.7.2, 3.1.7.3 og 3.1.7.4.

Statsforvalteren i Agder har ikke vært invitert til arbeidet med oppdragene 3.1.7.8 og 3.1.7.9.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Statsforvalteren er kjent med at det har vært økt antall henvisninger til barne- og ungdomspsykiatrien de siste år. Problematikk rundt spiseforstyrrelser har økt og er mer komplekst. Det synes som psykisk helsetjeneste for barn og ungdom fortsatt er lite utbygd i primærhelsetjenesten. Det kan synes uklart for kommunene hvem som har ansvar for dette. Blant annet strever ansatte i helsestasjon og skolehelsetjenestene med å finne gode metoder for hvordan følge opp de barn og unge som strever psykisk med mer målrettede samtaler og innenfor et "kortvarig og rimelig omfang". Andre tjenester som psykisk helsetjeneste tilbyr i liten grad tilbud til de under 18 år. Noen kommuner tilbyr ulike lavterskeltilbud men dette er ulikt fra kommune til kommune. Kommunene opplever betydelige utfordringer knyttet til rekruttering av psykologer til kommunale helsetjenester.

Antall klagesaker til oss fra BUP er doblet fra 2021 til 2022: (2021:3 til 2022:30). I 2022 var 50% av klagesakene vi behandlet fra BUP henvisninger knyttet til behandling og utredning av ADHD- problematikk.

Det har fra Statsforvalterens side vært tverrfaglig sterkt fokus på samarbeid om kompetanseheving på meldeplikt til barnevern opp mot taushetspliktens bestemmelser. At kommunene møter Statsforvalteren tverrsektorielt, blir godt mottatt og gir større effekt enn om vi møter tjenestene hver for oss. Til tross

for eget webinar om dette og mye veiledning ut til tjenestene skaper dette fortsatt usikkerhet. En del innenfor helsestasjon og skolehelsetjenesten opplever at de blir redde for å melde for å ikke gjøre feil. Vi vil fortsette gjennom klagesaksbehandling og veiledning å bidra til å trygge ansatte i å sende "de riktige meldinger".

Statsforvalteren har over flere år i stadig sterkere grad fokusert på barns medvirkning, og barns beste, i saker som også angår disse. Dette gjelder alle type saker, som plansaker, økonomisk sosialhjelp, saker om trygt og godt skolemiljø, så vel som helsehjelp. Vårt inntrykk er at kommunene er mer oppmerksomme på dette nå enn for få år tilbake.

For å møte kommunenes behov for statlig "dra-hjelp" med sine utfordringer med å få til bedre tverrfaglig samarbeid rundt utsatte barn og unge har Statsforvalteren en egen barn- og unge-gruppe. Denne har representanter fra ulike fagområder (barnehage, skole, helse og barnevern) og jobber etter en strategisk plan med oppdrag vi får, på tvers.

Vi har fortsatt med eget barn- og unge-arrangement under Arendalsuka, har hatt fokus på barn og unges medvirkning gjennom eget ungdomsråd, fulgt utviklingen av BTI-arbeidet i kommunene, har samarbeid med kompetansesentrene (RVTS, RBUP, KORUS) og KS om kompetanseheving for kommunene om utsatte barn og unge, vurdert prosjektskjønnsmiddel-søknader fra kommunene på tvers av fagområder, deltatt i den nasjonale arbeidsgruppa for barnekonvensjonen og hatt tverrfaglig deltakelse på våre arrangementer for faggrupper i kommunene.

Statsforvalteren har i 2022 hatt vårt 6. år med eget ungdomsråd. I 2022 fikk vi tilbakemeldinger fra ungdommene om at mangler ved kollektivtilbudet skaper utfordringer for barn og unge som ønsker å delta på fritidsaktiviteter. Ungdomsrådet gjorde oss oppmerksomme på hvor mye det betyr for å forebygge ensomhet og dårlig psykisk helse å kunne komme seg til ulike sosiale aktiviteter. Sammen med ungdomsrådet, ungdommenes fylkesting og fylkeskommunen arrangerte vi en debatt under Arendalsuka, hvor flere interessenter og beslutningstakere deltok for å sette tema på agendaen. Vårt arrangement hadde den virkningen at fylkeskommunen har tatt med seg innspillene fra ungdommene i sitt planarbeid, og ungdommene har fått realisere et arrangement med en tematikk som mange unge opplever at blir avvist, nemlig kollektivtransport og dens betydning for barn og unge.

Vi har også minnet kommunene om å involvere ungdomsrådene sine, blant annet når kommunene får oppgaver knyttet til å ta imot mennesker på flukt fra Ukraina.

Godt samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge

Vi opplever at det er et stort fokus i Agder-kommunene på å få til tverrfaglig samarbeid rundt utsatte barn og unge. Og særlig den store innsatsen for å lykkes bedre med tverrfaglig samarbeid som er gjort i de 15 kommuner som nå er BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) -kommuner. Dette er også ytterligere aktualisert med innføring av endringer i de 14 velferdstjenestelovene.

Fylkeskommunen i Agder avsluttet deltakelse i folkehelseprogrammet i 2022 (hvor BTI var en av satsingsområdene) og dermed har det ikke vært den samme regionale støtten for kommunene med deres BTI-arbeid. Statsforvalteren har vært pådriver for at fylkeskommunen skal delta igjen og søke aktuelle midler. Det vil fylkeskommunen gjøre i 2023. Kommunene i Agder har samlet seg i et felles prosjekt "Helhetlig oppfølging av risikoutsatte barn og familier" hvor erfaringer fra videre satsing på blant annet BTI skal videreføres. Det skal også sees i sammenheng med andre større nasjonale/regionale satsinger som barnevernsreformen, kompetanseløft for spesialpedagogikk, Nye Mønstre og Godt begynt (systematisk kartlegging på helsestasjonene av barns helse og utvikling). En kommune til, Froland kommune jobber nå med systematisk samarbeid rundt utsatte barn og unge etter BTI-modellen, slik at det nå er 15 kommuner som gjør det i Agder. Andre kommuner jobber med mye av det samme, men kaller det ikke "BTI". I dialog med Arendal kommune som har jobbet systematisk med BTI over flere år, kommer det frem at slikt utviklingsarbeid tar veldig lang tid. Det involverer veldig mange i en kommune og ved nyansettelser tar det tid å innarbeide rutiner. Statsforvalterens erfaring er at selv om en kommune er en BTI-kommune er det langt fra alle som kjenner til metodikken. Arendal kommune har egne "BTI-team"-ledere som nå er ansatt i fulle stillinger for å drifte dette ute i tjenestene, det sees på som nyttig. En nylig evaluering i Arendal kommune viste at det er særlig fagarbeidere og assistenter i barnehager og skoler som har lite kjennskap til metodikken.

Kommunenettverket gjennom prosjektet "Helhetlig oppfølging" erfarer at det fortsatt er utfordrende med manglende kvalitet på gode digitale koordineringsverktøy, manglende kompetanseheving på tvers av tjenester og uklarheter knyttet til alle de ulike "koordinator"-rollene. For mange som har denne rollen (BTI-koordinator, barnekoordinator, familiekoordinator, koordinator av IOP-arbeid, koordinator for pakkeforløp osv) er det uklart hva som forventes av de og det er uklart for familiene hvilke "forhold" i familien de kan forvente koordineres av hvem. Det må også en kulturendring til knyttet til å anse koordinering som en egen jobb som ikke bare skal komme på toppen av det ulike tjenesteutøvere gjør, men være en viktig del av deres "ordinære" jobb. Det pekes også på behov for mer kunnskap om å få til god medvirkning fra barn og unge selv. Det etterspørres mer statlig "dra-hjelp" til alle disse utfordringene.

Statsforvalteren i Agder har en egen barn- og unge-gruppe som består av representanter fra barnehage, helse, skole, og barnevern. I 2022 har gruppa sett behov for å jobbe med intern forankring. Det er utarbeidet en strategi for dette arbeidet etter inspirasjon fra Statsforvalteren i Rogaland. Strategien er forankret i embetets ledergruppe og det er skilt mellom interne og eksterne aktiviteter, for å synliggjøre hvilke aktiviteter som skal ligge i den tverrfaglige arbeidsgruppen. Strategien tar utgangspunkt i bærekraftsmålene, våre tverrfaglige oppdrag knyttet til utsatte barn og unge og regionens levekårsutfordringer, og har vedlagte årlige handlingsplaner. Det har vært nødvendig med en slik intern jobb for å samle embetets tverrfaglige arbeid etter at 0-24-oppdragene ble avsluttet og i forbindelse med utarbeidelse av ny strategi for hele embetet med ny statsforvalter m.m.

I utlysningen av embetets prosjektskønnsmidler er det vektlagt at søknader knyttet til koordinert innsats ovenfor utsatte barn og unge er prioritert. For å vurdere de søknader som kommer inn, gjøres dette i den tverrfaglige barn- og unge-gruppa for å speile den samordnede innsatsen kommunene prøver å få til. I 2022 ble det blant annet gitt midler til prosjektet "Helhetlig oppfølging"

I juni arrangerte vi et tverrfaglig oppvekstmøte for ledere fra skole- barnehagesektoren, PPT, helsesektoren og barnevern. «Et støttesystem i endring – hva nå?» var hovedtema denne dagen. Utfordringer og dilemmaer i det spesialpedagogiske feltet drøftet fra flere perspektiver - både fra KD, fra forskning og fra ulike deler av praksisfeltet. Det var stor deltagelse disse to dagene fra et bredt sammensatt fagmiljø.

Som en del av embetets arbeid med levekårsutfordringene i Agder har embetets barn- og unge-gruppe utarbeidet en rapport der vi har samlet ulik data for å belyse noen av utfordringene knyttet til barn og unge i fylket. Det er tatt utgangspunkt i pålitelige kilder og trukket ut de variablene som vi mener er relevante for å tegne et bilde av levekårene knyttet til barn og unge i Agder. Rapporten er brukt som et informasjonsgrunnlag i Statsforvalterens arbeid med levekårsutfordringer i Agder, i ulike møter med kommuner og andre samarbeidspartnere.

Overordnet effekt av vår innsats i 2022:

Det er utfordrende å måle effekt av den innsatsen vi gjør på dette området, men det at vi har en egen barn- og unge-gruppe som ser flere oppdrag på tvers av fagområder, og nå har en sterkere intern forankring og en tydeligere strategiplan for de neste års arbeid, gjør det mulig for oss å møte kommunene mer tverrfaglig. På denne måten er vi pådrivere til tverrfaglig samhandling, som vi igjen tror gir pågangsmot til ansatte i førstelinjetjenesten.

God kompetanse om utsatte barn og unge i kommunene (fra kapittel 3.2.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

God kompetanse om utsatte barn og unge i kommunene

I Agder foregår kompetanseutvikling i opplæringssektoren i hovedsak gjennom regionale kompetansenettverk. Gjennom de nasjonale satsingene for kompetanseutvikling vurderer barnehager og skoler sine behov for kompetanseutvikling gjennom systematisk kartleggings- og analysearbeid. Barnehage- og skoleeiere samarbeider i partnerskap med universitet eller høyskole (UiA), om å planlegge tiltak som kan møte de lokale behovene.

Som Statsforvalter jobber vi kontinuerlig med å tilrettelegge for gode partnerskap mellom barnehage/skoleeier og universitetet – i hovedsak UiA. Det meldes jevnt over om godt samarbeid og spennende samskappingsprosesser i arbeidet mot forskningsbaserte, praksisnære og relevante kompetansetiltak.

Vi ser at innføringen av Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksiser påvirket nettverkssamarbeid og i enda større grad fordrer fokus på helhet og sammenheng i kommunene.

I noen kommuner ser vi blant annet at de er i gang med å etablere/styrke tverrfaglige grupper med PPT, helse, barnevern, spes.ped. og ped.rådgiver i partnerskap med UiA. Fokuset er da hovedsakelig sammenhenger mellom oppvekstreform/barnevernsreform og Kompetanseløftet sett i sammenheng med arbeidet i Rekom og Dekomp.

Det er utfordringer for UiA å stille med relevante fagpersoner/fagmiljø i partnerskapene. Dette er i særlig grad knyttet til spesifikk spesialpedagogisk kompetanse og inkludering, samt samarbeidskompetanse på tvers av de kommunale tjenestene.

Vi har etablert et samarbeid med kompetansesentrene i region sør, med KORUS, RVTS, RBUP og KS sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Det er utarbeidet en rutine som beskriver struktur og form på samarbeidet, herunder ansvars- og oppgavefordeling. I 2022 har vi i fellesskap laget en oppdatert oversikt over kommuner vi har hatt innsatser i hver for oss eller sammen (regionalt ansvar), og over deltakelse i forskjellige satsinger (BTI, kompetanseløft barnevern m.m.) og sammenstilt data fra forskjellige registre (Oppvekstprofiler og Ungdata) for å identifisere kommuner der barn/unge og deres foreldre har belastninger og erfaringer fra våre tilsyn med tjenestene er tatt med. Vi vil bruke det innsamlede materialet til å ta kontakt med kommuner som ikke har brukt kompetansesentrenes tilbud om tjenestetøtte.

Ut av dette samarbeidet har det kommet et felles arrangøransvar for årets Handlingsplanfestival, med tema Barnevernsreformen – hvordan sikre helhetlig innsats til barns beste <https://www.handlingsplanfestivalen.no/>. Festivalen samlet 200 deltagere, fra ledernivåene i tjenestene, tverrfaglig deltakelse og hadde mange på venteliste. Evalueringene viser stor fornøydhet med faglig utbytte og nytte av "festivalen" for deltakernes arbeid.

Vi har startet å utforme et samarbeidsprosjekt om «de risikoutsatte sped- og småbarna». I 2022 har vi etablert en arbeidsgruppe, som starter sitt arbeid i 2023. Målet er å kunne tilby fagstøtte om de minste barna og deres omsorgspersoner til samarbeidende tjenester i utvalgte kommuner. På denne måten bidrar vi til at kommunene kan nå målene med Barnevernsreformen (forebygge omsorgssvikt og atferdsvansker).

Under Arendalsuka arrangerte Statsforvalteren sitt årlige barn- og ungeseminar. «Om styrken i fellesskapet» var årets tema. Innlederne reflekterte rundt betydningen av fellesskapet for unge, styrken i fellesskap, hvordan bygge fellesskap og at det at fellesskap beskytter. Det var stor deltagelse på seminaret, der fagfolk fra ulike sektorer (barnehage, skole, helse, barnevern m.m.) var representert.

3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

Arbeidet for å sikre bredt samarbeid og koordinert innsats i det boligsosiale arbeidet i Agder har gitt resultater også i 2022.

På initiativ fra statsforvalteren er "Regionalt velferdsråd Sør" omorganisert ved at styringsgruppa utvides og gis et større ansvar for å definere innhold og oppgaver i det boligsosiale arbeidet. Antall arbeidsgrupper reduseres. Rådet samordner regionale aktører for å bidra til å løse kommunenes sammensatte velferdsutfordringer innen integrering, folkehelse, helse- og omsorgstjenester, barn og unges levekår, universell utforming, sosiale tjenester og boligsosiale forhold.

I embetets planforum ivaretas boligsosiale hensyn med konkrete innspill til kommunenes plandokumenter. Det boligsosiale arbeidet er koordinert med andre nasjonale satsninger og utviklingsoppgaver.

Embetet har gjennom ulike tiltak i virksomhetsplanen hatt fokus på å løfte frem nasjonale strategier og kompetanseheving på områder som understøtter boligsosiale tiltak for barnefamilier, personer med rus og psykisk helse problematikk, og personer med nedsatt funksjonsevne.

Organisasjonen har gjennom dette gitt prioritet til, og styrket arbeidet internt og eksternt på disse områdene.

Det er vår vurdering at utviklingen av boligsosialt arbeid går i riktig retning ved at kommunene i større grad tar hensyn til, og planlegger med utgangspunkt i et boligsosialt perspektiv. Statsforvalterens fokus kan bidra til at kommunen raskere og mer effektivt planlegger og iverksetter boligsosiale tiltak generelt og boligtiltak for utsatte grupper spesielt. I så måte er ny boligsosial lov svært viktig.

Alle trenger et trygt hjem (2021 - 2024) (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Helhetlig samarbeid mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene.

Samarbeid om innsatsområdene barn og unge, bostedsløse og eldre/ funksjonshemmede gjennomføres i samarbeid mellom de enkelte fagavdelingene og i embetets planforum. Embetet har en egen plangruppe hvor temaer knyttet til folkehelse, boligsosialt arbeid og aldersvennlig samfunn spilles inn fra vår helse- og sosialavdeling. Det gis innspill i til alle overordnede planer i kommunene.

Kommunene ivaretar boligsosiale hensyn i liten grad i planarbeidet. Det er svært få kommuner som i samfunnsdelen omtaler FNs bærekraftsmål.

Den 2. til 3. mai gjennomførte vi boligsosial konferanse hvor blant annet barns rettigheter (barneombudet) og tilgang til og tilrettelegging av boliger for utviklingshemmede var blant temaene. Det er etablert et regionalt velferdsråd for Agder og Vestfold og Telemark i samarbeid med Husbanken og andre aktører.

Vi har godt samarbeid med Husbanken omkring boligbygging og vurdering av nye boligprosjekter til marginaliserte grupper på boligmarkedet. Boligsosiale hensyn, universell utforming, hensyn til barn og unge, og overordnet folkehelsehensyn er områder som er godt integrert i embetets arealplanarbeid. Dette arbeidet blir nå reorganisert gjennom en tydelig og sterkere overordnet styring i embetet.

Gjennom planforum er embetets dialog med kommunene styrket og effektivisert. Vi vurderer at det er en sammenheng mellom Statsforvalterens innsats og observerte effekter. Vi vurderer at vi på overordnet nivå i kommunen får bedre effekt av vårt arbeid når vi klarer å opptre samordnet og evner å å gi innspill tidligere i planprosessen.

Embetets ledelse har satt i gang et arbeid med å samordne statlig fagmyndigheter i det regionale velferdsrådet. Vi vurderer at dette i tiden fremover vil gi en større autoritet til, og styrke andre aktørers innflytelse i overordnet planarbeid.

3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket. Tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Samlet sett får vi gode tilbakemeldinger på våre tilsyn. De er koordinert i tid, de oppleves som nyttige, med god veiledning og oppfølging, og de fører til endring. Vårt inntrykk over tid er at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbare, men ikke urimelig stor.

Samordningsarbeidet har en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embetet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgssekretariatene er utviklet over tid, gjennom flere til dels nyskapende samarbeidsprosjekter, og er i dag tett og godt.

For å sikre den interne tilsynssamordningen i embetet, har vi «Statsforvalterens tilsynsgruppe», der alle Statsforvalterens fagavdelinger som har kommunerettede tilsyn deltar. For å legge til rette for samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi etablert «Statsforvalterens tilsynsforum». Her møter alle statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder.

I november hvert år har vi møter både i tilsynsgruppen og i Tilsynsforum, der det utarbeides planer for tilsyn og forvaltningsrevisjoner for kommende år. Dette ender opp i en felles samordnet tilsynsplan, der vi ser til at belastningen på den enkelte kommune ikke blir urimelig, eller at noen kommuner får for mange tilsyn på samme fagområde på samme tidspunkt. Fra og med 2020 har endelig samordnet tilsynsplan blitt presentert på nettsiden til den nasjonale tilsynskalenderen.

Den langsiktige ambisjonen er at kommunene rundt nyttår skal ha en endelig samordnet tilsynskalender. I 2022 ble kalenderen ferdigstilt tidlig i februar

måned. Alle tilsynsetater skal i utgangspunktet ferdigstille sine tilsynsplaner innen 1. desember året før. Dette har vist seg utfordrende å oppfylle både for enkelte fagavdelinger hos Statsforvalteren og for Mattilsynet og Arbeidstilsynet. Dermed blir det utfordrende å få gjort en samlet samordningsvurdering i desember. Det er også en utfordring at ikke alle etatene laster opp tilsynsrapporten i kalenderen etter at tilsynene er utført. Dermed blir det vanskeligere å oppfylle målet om at tilsynskalenderen også skal være en informasjonsdatabase både for planlagte og gjennomførte tilsyn.

Samordner deltar både i det nasjonale nettverket for samordnere og i nettverkets arbeidsutvalg. Det har i 2022 vært jobbet systematisk i samordnernetverket med forenkling og forbedring av tilsynskalenderen i samarbeid med STAF. Vår vurdering er at kalenderen fungerer mye bedre ved utgangen av 2022 enn ved utgangen av 2021. Vi har også erfart at det er enklere å ha dialog med kommunene om tilsynsplaner, nå når kommunen ikke lenger trenger å logge inn i kalenderløsningen.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Vårt hovedinntrykk over tid har vært at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbart, men ikke urimelig stor. Vi sender foreløpig tilsynskalender ut på høring til alle kommunedirektørene i desember og setter en svarfrist på 14 dager. Deretter slutfører vi kalenderen. I arbeidet med tilsynskalenderen for 2021 fikk vi ikke tilbakemelding fra noen kommuner om tilsynsbelastningen, mens vi for 2022 fikk en tilbakemelding.

I andre sammenhenger opplever vi også svært sjeldent at enkeltkommuner gir konkret uttrykk for at tilsynsbelastningen er for stor. Tvert om får vi mye positiv tilbakemelding om nytteverdi. Tjenestene ønsker å bli bedre, og de vil heller arbeide proaktivt med kvalitetsforbedring gjennom systemtilsyn enn reaktivt gjennom klagesaker.

Et viktig virkemiddel er samordning av tilsyn slik at ikke flere aktører kommer til samme enhet samtidig. Dette sikres gjennom vår felles tilsynskalender. Statlige tilsynsetater registrerer inn planlagte tilsyn og kontrollutvalgsekretariatene legger inn planlagte forvaltningsrevisjoner i tilsynskalenderen. Til slutt gjør vi en samordningsvurdering der vi ser både på samlet tilsynsbelastning per kommune og på behovet for tidsmessig samordning. Dersom vi vurderer at samlet tilsynsbelastning for en kommune kan være for høy, tar vi kontakt med kommunedirektør for dialog.

En annen observasjon over noe tid er knyttet til vertskommunerollen i interkommunalt samarbeid om tjenestene. Når statsetatene har tilsyn med enkeltkommuner, vil vertskommunen bli noe involvert i alle tilsynene, og kan oppleve dette som en belastning. Når tilsyn gjøres i samarbeid mellom flere områder, eksempelvis barnevern, helse og beredskap i samme tilsyn, så kan flere vertskommuner bli berørt i tillegg til den som det er tilsyn med. Slike felles tilsyn er likevel svært nyttige. Rollen og ansvaret til vertskommunen er definert i kommuneloven, og ekstra belastningen ved tilsyn er noe kommunen må regne med når de inngår i et vertskommunesamarbeid.

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt (fra kapittel 3.2.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt.

Et av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsynene. I tillegg stiller kommuneloven krav til alle statlige tilsynsmyndigheter om å ta hensyn til både det samlede statlige tilsynet, og til relevante forvaltningsrevisjoner i kommuner og fylkeskommuner. Med utgangspunkt i Tilsynsforum, tilstreber vi derfor et stadig nærmere samarbeid med kommunenes egenkontroll, og på den måten bidra til at Statsforvalterens ressurser benyttes effektivt. Dersom det er planlagt eller nylig fremlagt en forvaltningsrevisjon innen samme tema, vurderer Statsforvalteren og andre tilsynsetater å utsette eller å ikke gjennomføre tilsyn iht. kommunelovens bestemmelse.

Helse- og sosialavdelingen har formulert disse kriteriene som legges til grunn ved prioritering for gjennomføring av planlagte tilsyn. Vi søker samme tilnærming på øvrige fagområder:

- at tilsyn er det beste / riktigste virkemiddel for måloppnåelse (bedre kvalitet og rettssikkerhet)
- at tilsynets tema oppleves relevante, dvs. tidsriktige og faglig "innertier"
- at forventet effekt på målsetting er høy, dvs. at det bidrar til læring, kvalitetsforbedring og økt rettssikkerhet i organisasjonen

I dette ligger fokus på å følge opp tilsyn over tid, helt til vi ser at tiltakene som utarbeides etter tilsynet har effekt, og at virksomheten har implementert det i sitt styringssystem/interkontroll. Dette gjøres i dialog med virksomheten. Det bidrar imidlertid til at det i noen tilfeller kan gå både ett og to år før tilsyn avsluttes. Medvirkning fra bruker i tilsyn har etter vår vurdering gjort tilsyn enda mer fokusert på de gode pasient- og brukermøtene og dermed blitt enda bedre mottatt hos utøvere som relevante (gode pasient/brukermøter og gode tjenester er det viktigste målet for alle tjenesteytere). Gode faglige tilsyn forutsetter god kompetanse hos oss, innen både fag, organisasjonskunnskap og tilsynsmetodikk.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Funn fra tilsyn følges opp med kommunene inntil lovbruddene er rettet. Avhengig av tema kan dette være tidkrevende prosesser, da vår forventning er at de også har sjekket ut at det er blitt en reell endring i virksomheten (ikke bare ny rutinebeskrivelse eller lignende). Ofte følges tilsyn opp med dialogmøter. Funn gjort gjennom flere tilsyn blir formidlet på overordnet nivå.

3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Vårt inntrykk er at klimahensyn i økende grad blir inkludert i som premiss i virksomhetsstyringen i ulike sektorer. Utviklingen for delmålet går i så måte i riktig retning over tid, og forventes også å fortsette slik. Fremover forventer vi en positiv styrking på området, spesielt som følge av EUs taksonomi for bærekraftig utvikling. Effekten på klimagassutslipp regionalt følger imidlertid ikke målsettingene om reduserte utslipp, tvert i mot gikk utslippene for flere sektorer opp fra 2021 til 2022.

Våre bidrag på klimaområdet fører til større oppmerksomhet om hvordan kommunen kan benytte sine roller til å kutte i klimagassutslippene både fra egen drift og tilrettelegge for at innbyggerne kan redusere sine utslipp. Vår betydelige innsats i arbeidet med planstrategiene har ført til at flere kommuner inkluderte dette i strategien som ble vedtatt. Gjennom det kommunale og regionale planarbeidet bidrar vi til å skape oppmerksomhet rundt utfordringer og løsninger for gode klimagrep i bl.a. helse- og utdanningssektorene, i tillegg til den rene arealbruken.

Det er en utfordring å sette gode hensikter ut i praksis i landbrukssektoren. Heldigvis har landbrukets klimaavtale med staten i løpet av året blitt "aktivisert" av næringen regionalt, og løftes nå fram i mange ulike sammenhenger. Temamøter om framtidens matseddel, jordvern, matvaresikkerhet og beredskap er rullet ut blant bøndene, sammen med tilbud om klimaråd og -kalkulator. Klimasats-midler gjennom fylkeskommunen har bidratt til kurs og kompetanseheving innenfor ny teknologi i jordbruket, klimavennlige energiløsninger og klimagassreducerende prosjekter. Vi bidrar med fagkompetanse og nettverk både som initiativtakere og medarrangører. Det gjenstår å se om dette gir effekter på klimautslippene fra sektoren.

Antallet Klimasats-søknader fra Agder har vært økende hvert år, også når rammene for støtteordningen har vært lavere. Vi tror at vår felles innsats med fylkeskommunen har bidratt til at det blir satt i gang flere klima-prosjekter i Agder, og ikke minst at flere kommuner er blitt kjent med ordningen og fått støtte.

Kommunale klima- og energiplaner har ambisiøse mål (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp

Statsforvalteren i Agder følger opp de statlige planretningslinjene for klima og energiplanlegging og klimatilpasning på flere arenaer. I første rekke følger vi opp SPR mot kommunens planarbeid gjennom høringsinnspill og informasjon på konferanser. Vi deltar aktivt i fylkeskommunens planforum, hvor også andre etater og konsulenter blir informert.

Dessverre er det kun en liten del av kommunene på Agder som på tidspunktet for rapportering har en oppdatert klima- og energiplan. Også handlingsdelene er i stor grad utdaterte, og har ikke den ønskede ansvarsfordeling mht. å oppnå sterkere utslippskutt enn det nasjonale tiltak gir. Flere er i prosess med oppdatering av sin klimaplan, og etter innspill fra oss, har oppdatering av klima- og energiplan kommet inn i planstrategiene for inneværende periode hos de fleste av kommunene. Vi legger til grunn at vårt fokus på nytten og ansvaret hver kommune har for eget klimaarbeid har bidratt til å øke fremdriften, på tross av at pandemien har kostet mye ressurser i kommunal sektor.

Kommunene har integrert klimatilpasning i planer (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

De nasjonale forventningene og retningslinjene for klimatilpasning er et av mange områder vi formidler gjennom vår medvirkning planarbeidet; i uttalelser til plansaker på ulike nivå, i regionalt planforum og i løpende veiledning på beredskapsområdet.

Vi benytter både nettsidene våre og ulike møteplasser til å videreformidle informasjon om tilskudsordningen for klimatilpasning og NVEs støtteordninger. Vi oppfordrer kommunene til å søke prosjektskjønnsmidler for det kommunale klimatilpasningsarbeidet. I planarbeidet går vi alltid igjennom kunnskapsgrunnlaget som benyttes i vurderingen av klimarisiko i de enkelte sakene, og vi påser at andre regionale sektormyndigheter, som NVE og DSB, blir involvert i alle relevante saker.

Vi opplever at klimatilpasning blir vektlagt og at klimaprofiler legges til grunn ved utforming av planforslag. Utfordringen er klimatilpasning av eksisterende bebyggelse og infrastruktur. Vi understreker betydningen av dette i uttalelser til saker hvor nye tiltak kan føre til økt klimarisiko for eksisterende tiltak, samt i ulike samarbeidsforum.

3.1.2.5 Andre oppdrag

3.2.1.5.1: Statsforvalteren har formidlet erfaringer fra underveisevalueringer og Koronakommisjonen i relevante fora. I tilsynene med kommunene fokuserer vi på kontinuitetsplanlegging og krisekommunikasjon samt at vi vurderer arealplaner opp mot bl.a. de erfaringene kommunene har fra pandemien. Scenariot for kommuneøvelsene er IKT-angrep. Dette er etter ønske fra kommunene, som har sett dette som en reell risiko ifm.

pandemihåndteringen.

3.2.1.5.2: Statsforvalteren har inkludert oppfølgingsplaner i alle evalueringsrapporter vi har utarbeidet de siste fem år. Eksempelvis gjennomførte vi høsten 2022 et oppfølgingsmøte med berørte aktører etter snøfallet på E18 i desember 2021. Evalueringsrapporten etter Heimevernets øvelse "Gjallarhorn" har blitt fulgt opp, bl.a. med etablering av en forsterkning til den interne krisestaben.

3.2.1.5.5: Det vises til pkt. 3.3, rapportering på tildelingsbrevets pkt. 7.3.4.6.

3.2.1.5.6: Statsforvalteren har bidratt med innspill til prioriteringsordningen etter føringer fra NFD og i samråd med berørte regionale aktører.

3.2.1.5.9: Det er flere år siden Statsforvalteren i Agder begynte å fokusere på hybride/sammensatte operasjoner i vårt totalforsvarsarbeid. I 2022 har vi gjennomført en rekke aktiviteter der sammensatte trusler igjen har vært tema. Etter utbruddet av Ukraina-krigen har vi hatt flere samordningsmøter med fylkesberedskapsrådet og kommunene der regionalt PST har orientert. Informasjonssikkerhet har blitt satt på dagsorden internt og eksternt - internt i samarbeid med administrasjonsstaben. Grunnet sikkerhetsgradering har det likevel vært begrenset hva vi har kunnet formidle, spesielt til kommunene. Statsforvalterne har overfor DSB etterlyst en lavgradert budskapsplattform som vi kan bruke overfor kommunene men dette har ennå ikke materialisert seg.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivarettatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Vi gjennomførte ikke tilsyn etter integreringsloven og introduksjonsloven i 2022. Bakgrunnen for dette var det store antallet ukrainske flyktninger som kom til Agder, og at kommunene varslet om stort behov for veiledning knyttet til dette. I tillegg mistet vi to av våre medarbeidere på området før sommeren, og vi har brukt tid på å bygge ny kompetanse på fagfeltet.

Ved utgangen av 2020 hadde vi tilnærmet full måloppnåelse på behandlingstid for klagesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven. I både 2021 og 2022 har vi imidlertid fått betydelige bemanningsutfordringer og stort etterslep av saker. Vi oppfyller nå ikke kravet til 12 ukers saksbehandlingstid på plan- og bygningsretts område. Vi hadde ved utgangen av året 11 - 12 måneders saksbehandlingstid. Det er igangsatt interne tiltak, og det er også anmodet om eksternt bistand.

Måloppnåelsen innen forurensingstilsyn i 2022 vurderes som god med hensyn til både kvalitet og antall gjennomførte tilsyn. Miljøvernavdelingen har samlet sett god tilsynskompetanse. Vi har sidemannskontroll på all saksbehandling, og har egen jurist i avdelingen som kan ivareta juridisk kvalitetssikring. Vi har hatt to personer som kun har jobbet med tilsyn fra mars 2022. Dette har vært veldig effektivt. I tillegg deltok alle i forurensningsgruppa på tilsyn innenfor sine arbeidsfelt/bransjer. Det er alltid minst to medarbeidere på hvert tilsyn, for å sikre god kalibrering og høy kvalitet på gjennomføringen.

Vi har tilfredsstillende progresjon i BAT-arbeidet. Vi arbeider systematisk med sakene etter en klar prioritering, og har god kontakt med bransjen og de aktuelle anleggene.

Ved gjentakende tilsyn ser vi forbedringer hos bedriftene. Dersom det går for lang tid mellom tilsyn, er erfaringen at bedriftene får nye avvik. Det er viktig å ha hyppig tilsyn for mellomstore og små bedrifter. Kommunitilsyn med små avløpsrenseanlegg har avdekket store mangler i oppfølging av regelverket. Kommunitilsyn er viktige for at kommunene skal få større bevisstgjøring på egne plikter, men er ressurskrevende for oss. Vi har færre virkemidler ovenfor kommuner enn bedrifter, og har erfaring med at kommunene ikke følger opp det som er påpekt i rapportene i tilstrekkelig grad.

Samlinger (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

Vi gjennomførte ikke tilsyn i år.

Bakgrunnen for at vi ikke gjennomførte tilsyn i 2022 var det store antallet ukrainske flyktninger som kom til Agder, og at kommunene varslet om stort behov for veiledning knyttet til dette. I tillegg mistet vi to av våre medarbeidere på området før sommeren da de gikk over i nytt arbeid. Dette ga en særlig sårbarhet på området, og vi har brukt tid på å bygge ny kompetanse på fagfeltet. Vi planlegger for ett tilsyn i 2023 i tråd med oppdrag i tildelingsbrevet.

Vi har gjennom året brukt våre ressurser på å veilede i henvendelser som har kommet knyttet til bosetting, nytt og midlertidig regelverk og rettigheter etter integreringsloven.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Målkravet på området er ikke oppfylt for 2022. Vi hadde ved utgangen av 2022 en saksbehandlingstid på 11- 12 måneder. Det er redegjort for årsakene til at vi har kommet i denne situasjonen i brev til departementet datert den 8. desember 2022 og brev av 21. desember 2022. Det er igangsatt interne tiltak

og anmodet om ekstern bistand.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 94 %	6 %	188	12

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Vi bemerker at vi ikke ut fra de søkekriteriene vi har i Sysam kan finne frem til de sakene der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42. De tallene som fremkommer i tabellen stemmer heller ikke med tall som fremkommer i egne søk for saker der vi har overprøvd kommunens beslutning om å ikke gi utsatt iverksetting.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 62 %	38 %	8	3

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Vi hadde ikke ekspropriasjonssaker som førsteinstans i 2022.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det ble behandlet 1 ekspropriasjonssak som klageinstans i 2022. Klagen ble behandlet inne 12 uker.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

Forurensningstilsyn: Brudd på miljøregelverket er forebygget og avdekket (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Brudd på miljøregelverket er forebygget og avdekket

Vi har hatt to personer som bare jobber med tilsyn fra mars 2022, begge stillinger er delvis gebyrfinansierte. I tillegg har saksbehandlere ført tilsyn ved egne anlegg. Effektivt med to tilsynsstillinger - har klart å føre 60 tilsyn i 2022. Det er vanskelig å fullfinansiere egen stilling med gebyrinntekter for tilsyn.

Vi har ført frekvensbaserte og risikobaserte tilsyn. Tilsyn med alvorlige avvik følges opp innen ett år. Tilsynsobjekter har blitt supplert i tilsynsplanen når vi har fått bekymringsmeldinger. Vi finner avvik ved nærmest alle tilsyn.

Vi har gjennomført to kommunetilsyn (små avløpsrenseanlegg) og avdekket at kommunene har store mangler i oppfølging av regelverket. Kommunetilsyn er viktige for at kommunene skal få større bevisstgjøring på egne plikter, men er ressurskrevende for oss. Vi har færre virkemidler ovenfor kommunene (enn bedriftene) og har erfaring med at kommunene ikke følger opp det som er påpekt i rapportene i tilstrekkelig grad.

Ved gjentakende tilsyn ser vi forbedringer hos bedriftene. Dersom det går for lang tid mellom tilsyn er erfaringen at bedriftene får nye avvik. Viktig å ha hyppigere tilsyn for mellomstore og små bedrifter.

Landsdekkende tilsynsaksjoner i bransjer er effektfulle da bransjeorganisasjoner engasjerer seg. Etter aksjonen har hele bransjen fått et løft.

Nasjonale medieoppslag kan ha stor forebyggende effekt og fokus - f. eks. aksjon for kunstgressbaner.

Har ikke anmeldt i 2022.

Vi har varslet tvangsmulkt i en del tilsynsrapporter, men ikke hatt behov for å inndrive tvangsmulkt i forbindelse med tilsyn.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Vi har i 2022 hatt fokus på interkontroll for å sikre en tilfredsstillende dokumentasjon og etterlevelse. Vi ser at kommunene arbeider med internkontrollen, men har fortsatt en vei å gå i forhold til forankring og etablering av gjennomgående systemer. Vi ser på dette som en langsiktig og felles utfordring, der alles innsats teller.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

I 2022 ble internkontrollen utviklet videre ved å koble risikovurdering og rutiner per tilskuddsordning til andre styringsdokument og interne retningslinjer. Dette arbeidet ble påbegynt i 2021 og videreført i 2022. Statsforvalteren har hatt særlig fokus på å forbedre intern kommunikasjon og informasjon vedrørende internkontroll. I dette ligger rolleavklaringer, forventninger og struktur i internkontrollen som er avklart i et policy dokument. Bakgrunnen for arbeidet er signaler fra landbruksdirektoratet og tilpasning til veileder for kontroll i tilskuddsforvaltningen. Etterlevelse av internkontrollen sikres hovedsakelig gjennom årlig oppdateringer av rutiner, prosedyrer og dokumenter og innlagte sjekkpunkter, både i policy og den enkelte rutine. Det er en avveining hvorvidt det er behov for ytterligere oppfølging i den fasen vi er i og hvorvidt det er behov for å innføre omfattende dokumentasjon knyttet til alle enkeltoperasjoner.

Vi opplever, som tidligere, særlige utfordringer knyttet til forvaltning av ordningen tilskudd ved produksjonssvikt, grovfôr med husdyr. Vi har et godt rutineverk for dette og jobber mye med å få enhetlig behandling i vårt fylke. Vi mener likevel at restrisiki er høye og ligger etter vår vurdering i utformingen og forståelsen av ordningens utregninger. Det er høy risiko for upresise utbetalinger målt mot formålet med ordningen. I 2022 har vi sett at forvaltningen er ulik blant fylkene, spesielt med hensyn på vurdering av klimaprosent og begrunnelse for valg av denne.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	0
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	8
Saker funnet i orden	8
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	

Tidligpensjonsmottakeme har ikke mottatt inntekter som er uforenelige med tidligpensjon.

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Merknad
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen + årlig gjennomgang av Ldir uttrekk
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Delvis	Nei	Rutine/prosess, kontrollpunkter ikke fastsatt
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen, oppfølging av informasjon fra søkere (risikobasert)
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Delvis	Nei	Etter risikovurdering, lav risiko, rutinen omhandler arbeidsprosessen, ikke oppdatert 2022
Tilskudd til regionale prosjekter innen klima og miljøprogrammet	Ja	Ja	Vurdering av risikobasert kontroll. Risikovurdering gjennomføres. Rutine for arbeidsprosess og retningslinjer for ordningen.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen og rutine for situasjonsbetinget forhold
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	Risikovurdering gjennomføres. Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen og rutine for situasjonsbetinget forhold
Kompensasjon ved avvikling av hold av pelsdyr mv	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen, men må stadig oppdateres grunnet endringer i ordningen
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Delvis	Nei	Risikovurdering gjøres. Rutine på ansvar og gjennomføring, prosess. SFs forvaltning revideres ekstern hvert år.
NMSK, kommuneskog	Ja	Ja	Skriftlig rutine. punkt på skogfondsrevisjon/forvaltningskontroll
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Ja	Ja	Risikovurdering gjennomføres. Rutine med oversikt og arbeidsprosess/rollefordeling, kontrolltema,, risikovurdering foretatt
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	Ikke aktuell	Nei	
Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag	Ikke aktuell	Nei	
Andre ordninger	Ja	Nei	

For ordningene blir det en totalvurdering om internkontroll er etablert helt eller delvis. Tilsvarende om kontroller i saksbehandling er minimumskontroller som er etablert basert på risikovurdering eller utvidet kontroll pga. oppståtte forhold.

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 % av kommunene.

Dette området er fulgt opp og videreutviklet på samme måte som for våre vedtak. Det er utarbeidet et policy dokument som kobler overordnede styringsdokument og som avklarer ansvar, roller og innhold i rutiner og risikovurderinger. Det er likevel en større forskjell ved at denne delen av vår internkontroll i større grad skal sikre vår oppfølging av ulike oppdrag og ikke utøvelse som førstelinje. Tiltaksporteføljen er ikke ny, men har fått en større plass i dokumentasjonen som svar på risikovurderinger. Vi er av den oppfatning at tiltak som kurs, webinar, en til en oppfølging og tett kontakt med kommunenes saksbehandlere er av stor verdi for å sikre forsvarlig saksbehandling. I tillegg gjennomføres forvaltningskontroller. 2022 var det første året hvor vi forsøkte å samle planlagte tiltak i det som tidligere var omtalt som kontrollplan.

Omfanget av forvaltningskontroller var planlagt til 20 %, men måtte reduseres med en kommune grunnet omfanget og arbeidet med årets erstatningssøknader. Resultatet av forvaltningskontrollene er på det jevne at praksis er forsvarlig, men at skriftlighet og dokumentasjon bør forbedres. Kommunene etterstreber å følge og legge forskrift og rundskriv til grunn. Det er imidlertid en stor utfordring å kommunisere internkontroll i stort til kommunene, på hvilket nivå det skal kommuniseres og hvilken rolle SF kan ha som kompetansesenter på internkontroll.

Kommunenes arbeid med internkontroll på produksjons- og avløsertilskudd er i bedring, men det er store forskjeller mellom kommunene på nivået av internkontroll. Statsforvalteren erfarer også utfordringer med å avgjøre riktig nivå på interkontroll og derav kreve større endringer i kommunen. Nivået på internkontroll påvirkes av kapasitet, forståelse, kompetanse og organisasjonskultur. Vi mener imidlertid at forvaltningspraksis er forbedret ved at flere kritiske elementer i forvaltningen kommer på plass og skriftliggjøres. Dette skyldes delvis kontroll og delvis løpende veiledning og oppfølging av innholdet i rundskriv.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Kvinesdal	Produksjons- og avløsertilskudd	God etterlevelse og dokumentasjon saksbehandlernivå, rutine og risikovurdering	Ingen
Bygland	Produksjons- og avløsertilskudd	God etterlevelse og dokumentasjon saksbehandlernivå, ingen skriftlige arbeidsrutiner, praksis er i tråd med regelverksårbart ved saksbehandlerbytte	Oppfordring om forbedringer i skriftlige rutiner
Valle	Produksjons- og avløsertilskudd	Nye saksbehandlere gjør at mye er under utvikling vedr. rutiner og praksis. Hovedkonklusjon om å prioritere å fastsette etablert praksis i arbeidsrutiner. 1 avvik gitt vedr. kontrollplan som ikke er etter rundskriv.	Avvik lukket ved bekreftet utarbeidet kontrollplan. Kommunen skal videre etablere skriftlig rutineverk
Hægebostad	Produksjons- og avløsertilskudd	God etterlevelse og dokumentasjon saksbehandlernivå, ledelseforankret.	Ingen

Flere kurs, webinar, oppfølging en til en gjennom året

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	-4	16 %	4	25

Omfang av søknader om produksjonssvikt siste halvår med involverte til planlagt forvaltningskontroll er bakgrunnen for at siste kontroll ikke ble gjennomført

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Statsforvalteren har god oversikt over saksbehandlerne for ordningene innen jordbruk og skogbruk. Ved personellbytte blant saksbehandlere melder kommunene straks om endringene slik at vi får oppdatert brukertilgangene.

Kommunenes forespørsel om nye tilganger, sletting av tilganger og endringer i tilganger arkiverer Statsforvalteren. Vi fører en liste over disse endringene der vi viser til journalpostnummer i arkiv.

En årlig gjennomgang er nyttig for å sikre at godkjenner (ofte enhetsleder) er korrekt, selv om kommunene stort sett husker å få dette ordnet ved personellendringer.

Gjennomgangen gir også kommunene en anledning til å vurdere hvem de trenger å ha i reserve i tilfelle fravær eller inhabilitet.

Systemansvarlig går gjennom Statsforvalteren sine tilganger sammen med avdelingsleder og faggruppelidere en gang i året.

Kontroll tilgangen til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Når er kontroll av brukertilganger gjennomført?	07.10.–26.10.2022
Hvordan er kontroll gjennomført?	Sendt e-post med oversikt over kommunens tilganger og bedt om tilbakemelding.
Ble det funnet avvik ved kontrollen?	Noen endringer meldt. Et skifte av enhetsleder hadde trolig skjedd før kontrollen.
Er årsak til avvik(ene) undersøkt og fulgt opp?	Nei. Ingen tilganger som ikke var korrekte har lagt lenge.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)**Rapportere på**

Kommunene kontrollerer grunnvilkåret om «vanlig jordbruksproduksjon» i behandlingen av produksjons- og avløsertilskudd.

Se punktene i tabellen. I tillegg kan vi nevne at vi hvert år oppdaterer tall for de ulike sauerasene, jf. sauekontrollen, til bruk for kommunene i vurdering av vanlig jordbruksproduksjon på sau. Ved gjennomgang av avvikelslista, merker vi oss også kommunenes vurdering av vanlig jordbruksproduksjon og tar opp dette direkte med kommunen ved behov for veiledning.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Vi har hatt oppe temaet på flere samlinger med kommunene, senest i september 2022. Når vi har forvaltningskontroller er dette også et viktig sjekkpunkt. Vi bruker da rapportene i eStil PT for å finne eksempler på saker som har vært vurdert eller bør vurderes.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Det er blitt mer bevissthet rundt dette.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivarettatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Statsforvalteren har betydelige rettsikkerhetsoppgaver på helse og sosialområdet.

Vi er lett tilgjengelig og gir befolkningen en del råd og veiledning over telefon, noe som ikke måles på noen måte, men som bidrar til tillit og ivarettelse av rettssikkerhet.

I 2022 har vi på helseområdet intensivert vår prioritering og bruk av de fem ulike behandlingsmåtene etter at lovendringene i helselovgivningen trådte i kraft 01.07.2022. Vi er godt i gang med å gjennomføre tilsynsmøter (behandlingsmåte 4), noe som har vært vurdert som nyttige av pasient/pårørende og deltakende aktører oppimot forventningsavklaringer, roller/ansvar og konkrete planer for videre oppfølging for å sikre forsvarlige og nødvendige tjenester.

Vi har gjennomført flere egeninitierte tilsyn etter en risikovurdering av basert på innkomne klager, bekymringsmeldinger, mediaoppslag mv. Blant annet har vi gjennomført tre tilsyn med fengselshelsetjenesten samt et tilsyn ved et sykehjem hvor vi bla. undersøkte bemanning og kompetanse. Vår vurdering er at slike risikobaserte tilsyn er formålstjenlig oppimot å sikre kvalitet og pasientsikkerhet for spesielt sårbare grupper.

Fra 2020 til 2022 har antall rettighetssaker i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling mer enn fordoblet seg. Omlag 40% av disse sakene var i 2022 knyttet til avslag på utredning og behandling av ADHD problematikk, både hos barn/unge og voksne.

I 2022 har vi mottatt en tidobling av klagesaker fra BUP (30 mot 3 i 2021). Sistnevnte vurderer vi å være et resultat av vår målrettede dialog med BUP pga bekymring få saker derfra i 2021. Vi ser nå at de fanger opp klager og behandler dem i tråd med god praksis, noe som øker rettssikkerheten til barn og unge.

Videre har vi omfattende saksbehandlingsoppgaver som er tidkrevende og knyttet til helseområder som vi ikke blir målt på, eksempelvis

tvangsbehandling etter psykisk helsevernloven og Kap 4A i pasient- og brukerrettighetsloven. Vi prioriterer saker som gjelder tvang høyst.

På sosialtjenesteområdet har vi gjennomført to egeninitierte tilsyn med økonomisk rådgivning ved to NAV-kontor.

Samlet sett viser ovenstående at vi særlig prioriterer sårbare grupper og saker som dreier seg om tvang. Ressurssituasjonen i avdelingen har imidlertid satt begrensninger på total måloppnåelse i 2022, eksempelvis oppimot volumkrav for planlagte tilsyn og behandlingstid for tilsynssaker løst med behandlingsmåte 5. Likevel er vår vurdering at vi har klart å få til formålstjenlige prioriteringer og spredt vår innsats utover på en måte slik at ikke noen saksområder har blitt særlig skadelidende.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Alle tilsyn gjennomføres på ettermiddag/kveldstid. Kun der hvor vi er kjent med at ungdommene er hjemme på dagtid utføres det tilsyn på dagtid. Ved anmeldte tilsyn blir ungdommene informert i brev om tidspunktet for tilsynet. Ved uanmeldte tilsyn legger vi igjen kontaktinformasjon til ungdommene. Det er i løpet av året gjennomført samtale med 89 ungdommer. 149 har fått tilbud om samtale. Antall ungdommer på tilsynstidspunktene var 178. Vi har ikke kontaktet hver enkelt barn i etterkant av tilsynene, men vært tydelige i forhold til institusjonen at de må gi ungdommene tilbud og informasjon om at vi ønsker å snakke med dem.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- behandlingsmåte 1 og 2: 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- behandlingsmåte 3 og 4: 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- behandlingsmåte 5: 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Vi var tidlig ute med å forankre "Policy for tilsynssaker" på helseområdet da denne kom i oktober 2020, blant annet med intern webinarrekke våren 2020. På denne måten var vi godt rustet til å ta i bruk "Ny saksbehandlingsveileder for tilsynssaker" da denne ble lansert 21.09.2021. Full mulighet til å ta i bruk nye behandlingsmåter og virkelig starte med å prioritere kom imidlertid først etter 01.07.2022 med lovendringene i helselovgivningen, herunder av pbrl § 7-4.

Vår vurdering er at vi er godt i gang med både veiledningsbrev samt oversendelser til helsepersonell/virksomheter (behandlingsmåte 1+2). I 2022 avsluttet vi hhv. 192 og 165 tilsynssaker med behandlingsmåte 1 og 2.

Mot slutten av 2022 fokuserte vi i økende grad på å følge opp vår saksbehandlingstid for behandlingsmåte 1 og 2 ettersom vi ikke er fornøyd med å ikke oppnå målkravene her. Vi tar sikte på å arbeide videre for å oppnå målkravene i 2023. Spesielt for behandlingsmåte 2 er det av stor betydning av rimelig rask oversendelse for å sikre nærhet i tid til aktuell hendelse for derigjennom å sikre et mest mulig virkningsfullt tilsyn.

I 2022 har vi avsluttet 21 saker etter behandlingsmåte 3. Vi vurderer at dette er en behandlingsmåte som tas godt i mot av tjenestene selv og oppleves virkningsfulle.

Statsforvalteren i Agder har tatt i bruk tilsynsmøter (behandlingsmåte 4). Vi avsluttet 7 slike i 2022. Vi har noen få utvalgte saksbehandlere som kaller inn til og leder disse møtene. Vi har også fått til et godt samarbeid med embetets utdanning - og barnevernsavdeling, slik at vi har gjennomført flere tilsynsmøter sammen med dem. Slike møter har dreid seg om barn og unge som får oppfølging av flere instanser, herunder helse i 1. og 2. linje, PPT, skole og barnevern.

For behandlingsmåte 5 har vi for 2022 en etter vår vurdering svak måloppnåelse. Vi ser dette i sammenheng med turnover i avdelingen og flere måneder ubesatt lege- og jurist stilling, to ansatte som begge arbeidet mye med tilsynssaker etter behandlingsmåte 5.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 6 %	74 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 10 %	70 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	15 %	95 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	6 %	86 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	- 31 %	49 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker ASD (fra kapittel 3.3.1.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre

Median saksbehandlingstid 2 mnd.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	- 50 %	0 %

3 saker totalt, 2 saker sbh. tid under 3 mnd.

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Helse

Antall rettighetsklager har økt betydelig de siste årene. Det er særlig rettighetsklager knyttet til psykisk helsevern som utgjør økningen.

Fra 2020 til 2022 har antall saker mer enn fordoblet seg på dette området. (2022 – 157 saker).

Omlag 40% av rettighetsklagene på dette området var i 2022 knyttet til avslag på utredning og behandling av ADHD problematikk, både hos barn/unge og voksne.

Vi prioriterer saker av stor betydning for helse. I saker som er komplekse og vi vurderer at klager kan komme til å få medhold, har det hendt at vi har valgt å innhente ytterligere informasjon fremfor å oppheve, noe som har ført til lengre saksbehandlingstid.

Sosial

Som flere embeter har vi hatt en reduksjon i antall klagesaker etter sosialtjenesteloven: i 2021 207 mot 136 i 2022. Av disse stadfestet vi 76 %, opphevet 18 % og omgjorde 6 % av vedtakene.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker: minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	10 %	100 %
Helse/omsorg	90 %	- 13 %	77 %

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.2.4 i TB)
Rapportere på

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Vi har overprøvd 198 vedtak i 2022. Andel innen tre måneder er 4 % høyere enn 2021.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	2 %	92 %

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav (fra kapittel 3.3.1.3.2.5 i TB)
Rapportere på

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Søknader om dispensasjon fra utdanningskravet som kommer i vedtaksperioden blir behandlet fortløpende og 100 % av disse er behandlet innen 3 måneder.

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.2.6 i TB)
Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Klager fra beboere i institusjoner er en prioritert oppgave for statsforvalteren. Statsforvalteren har i 2022 mottatt og behandlet 53 klagesaker som gjelder bruk av tvang i barneverninstitusjoner. 98% av klagen er behandlet innen 1 mnd.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	8 %	98 %

Resultatmål SFAG (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)
Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 200 poeng

Vi varslet i desember 2021 embetsledelsen om at vi i 2022 ikke ville klare måloppnåelsen for planlagte tilsyn. Likevel ser vi oss godt fornøyde med 151 oppnådde poeng etter blant annet, i tillegg til LOT om barne- og avlastningsboliger, å ha gjennomført

- flere egeninitierte tilsyn med fengselshelsetjenesten på Agder
- to tilsyn med helprivate helseaktører, herunder ett sammen med Arbeidstilsynet (uanmeldt) og en virksomhet som gir utprøvende behandling (planlagt).
- et egeninitert sykehjemstilsyn hvor vi bla. så på bemanning, kompetanse mv.

Alle disse egeninitierte tilsynene ble gjennomført på bakgrunn av vår egen kjennskap til virksomhetene etter oppslag i media, mottatte klager og bekymringsmeldinger. Vår vurdering er at slike risikobaserte tilsyn er formålstjenlig oppimot å sikre tillit, kvalitet og pasientsikkerhet.

Vi gjennomførte også tilsyn i to kommuner sammen med embetes beredskapsavdeling i 2022.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
200	- 49	151

Resultatmål SFAG og SFMR (fra kapittel 3.3.1.3.4.4 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 45 poeng

Vi har i 2022 deltatt inn i det landsomfattende egenvurderingstilsynet med psykisk helsevern for barn og unge.

Videre har vi vært på stedlig tilsyn i et fengsel som ledd i å følge opp en hendelsesbasert tilsynssak med vurdering av psykisk helsevern i spesialisthelsetjenesten.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
45	- 9	36

Resultatmål SFAG (fra kapittel 3.3.1.3.5.4 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 70 poeng

Vi har gjennomført to egeninitierte tilsyn med økonomisk rådgivning ved to NAV-kontor.

Bakgrunnen for avvik i volumkrav: Vi hadde planlagt for flere landsomfattende tilsyn om barns behov når familien søker økonomisk stønad i 2022, men ettersom veilederen ikke var klar før sommeren 2022, kom vi ikke i gang med disse tilsynene før høsten 2022.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	- 21	49

3.1.3.4 Andre oppdrag

Vi har innarbeidet henvisning til internkontrollbestemmelsen i kommuneloven som del av standardteksten når vi sender over tilsynssaker i helsesektoren for oppfølging i kommunen.

Internkontrollen har vært grunnlag for tilsyn på miljøvernområdet og i beredskapsarbeidet over lang tid.

I tre tilsyn på oppvekstsektoren i 2022 har vi hatt kommunens internkontroll etter kommuneloven § 25 som en del av tilsynet.

Bestemmelsen i kommuneloven skal på sikt bidra til å forebygge og hindre regelverksbrudd, og vil kunne sikre at brudd blir oppdaget og korrigert. Siden dette er en fellesbestemmelse som gjelder for de ulike sektorene i kommunen og fylkeskommunen som vi har tilsyn med, håper vi at dette bidrar til at kommuner og fylkeskommuner etter hvert får et bedre internkontrollsystem.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Måloppnåelsen i 2022 har vært noe svakere enn de to foregående årene. Måloppnåelsen for klagesaksbehandling og stadfesting av fremtidsfullmakter er fortsatt god. Dette skyldes stor innsats over lang tid, gode rutiner og erfarne saksbehandlere.

Målkrevet for opprettelse av vergemål er ikke oppfylt i 2022. Dette skyldes utfordringer med bemanning, se eget punkt for dette resultatmålet 3.3.2.1.1.1.

Siste kvartal 2022 har vi iverksatt tiltak ved endring av rutiner med sikte på raskere avslutning av aktiviteter for opprettelse av vergemål og samtykkesaker, som enten er dårlig begrunnet eller der det mangler dokumentasjon etter utløp av frist. Dette selvfølgelig med henblikk på at vi for svakt fungerende personer må ta større ansvar for sakens opplysning. Tiltaket antas å ha bidratt til en noe bedre resultatoppnåelse for opprettelse av vergemål i siste tertial.

Statsforvalteren vurderer at vergemålsforvaltningen generelt, med den store bredden av oppgaver, samlet sett må anses velfungerende og effektiv. Vi har eksempelvis løpende veiledning av verger med fokus på selvbestemmelse og rolleforståelse, tilsyn med verger ved bekymringsmeldinger, saksbehandling av samtykkesaker med fokus på vergehavers reelle vilje og gjennomført regnskapskontroll.

Opprett vergemål (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager.

Resultatmålet er ikke nådd i 2022. Dette skyldes utfordringer med bemanningssituasjonen. Herunder skyldes det flere foreldrepermisjoner for nøkkelpersoner for opprettelse av vergemål, opplæring av en fast og flere midlertidige ansatte med opprettelse av vergemål som hovedoppgave, samt oppsigelser og pensjonering av personer som jobbet med disse oppgavene.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
71 %	80 %	- 9 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Klagesaksbehandling – 80 % av klagene statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Resultatmål er oppnådd.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagene Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
82 %	80 %	2 %

Stadfestelse av fremtidsfullmakter (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Stadfestelse av fremtidsfullmakter - 80 % av fremtidsfullmaktene som stadfestes, skal være behandlet innen 30 dager.

Resultatmål er oppnådd.

Stadfestelse av fremtidsfullmakter - 80 % av fremtidsfullmaktene som stadfestes, skal være behandlet innen 30 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
93 %	80 %	13 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Resultatmål oppnådd.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

SFAG prioriterer fortsatt gjennomføring av samtaler med aktuelle vergehavere, slik beskrevet i årsrapporten for 2021. Dette underbygges av at vi med unntak av SFOV, i følge styringsrapport vergemål i Power BI er på landstoppen i antall gjennomførte samtaler med vergehavere før opprettelse av vergemål.

Gjennom profesjonalisering av fastvergekorpsset mener vi å ha kommet langt i å sikre god rolleforståelse, særlig med tanke på beslutningsstøtte og gjennomgående respekt for vergehavers selvbestemmelse. Dette er likevel noe vi må jobbe bevisst og kontinuerlig med i all kommunikasjon med vergene. Vergehavers selvbestemmelse har de siste årene vært tema i de årlige oppdragssamtalene med våre profesjonelle verger. Vi ser også viktigheten av at så vel vergene som Statsforvalteren i størst mulig grad bevisstgjør vergehaverne selv om sin selvbestemmelsesrett.

Opplæring av verger (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett.

Nye verger har gjennomført e-læringskurs.

Statsforvalteren har valgt å profesjonalisere deler av vergekorpset, hvor flere oppdrag fordeles på færre verger. Vi ser at for den enkelte vergehaver bidrar profesjonaliseringen til bedre rolleforståelse og respekt for vergehavers selvbestemmelse. De profesjonelle vergene er motivert for å ta til seg læring, noe det også stilles klare forventninger til. Vi har ca. 25 profesjonelle verger som representerer omkring 1000 vergeoppdrag. Vi har årlige oppdragssamtaler med disse, hvor vi gjennomgår viktige tema og gir konkret veiledning og opplæring. Vi får da kontrollert at vergene har god rolleforståelse, samt at oppdragene håndteres forsvarlig og korrekt i henhold til lov, forskrift og sentrale føringer. Vi gjennomfører også halvårlige vergesamlinger for de profesjonelle vergene.

Når det gjelder øvrige verger, benytter vi enhver anledning, både skriftlig og muntlig, til å korrigere eventuelle misforståelser rundt vergens rolle og vergehavers selvbestemmelse.

I alle vedtak om opprettelse av vergemål, stiller vi krav om at introduksjonskurset for nye verger skal gjennomføres innen angitt frist.

I 2023 planlegges webinar for samtlige verger, med tema selvbestemmelse og praktiske rutiner m.m.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Statsforvalteren er tett på barnehagemyndighet og skoleeier gjennom dialog, veiledning, nettverk samt i forbindelse med enkeltsaker hvor vi er klageinstans. Vi videreformidler samt produserer ulike ressurser som brukes til relevant kompetanseheving i sektoren. Gjennom våre tilsyn får vi et tydelig inntrykk av om de forstår, formidler og etterlever regelverket. Den kontinuerlige områdeovervåkingen og ROS-analysene våre avdekker at det er nødvendig med regelverkskompetanse og økt rolleforståelse i den enkelte kommune.

Sektorkunnskap ligger til grunn for vurdering av oppfølging og virkemiddel (fra kapittel 3.3.3.1.1 i TB)

Rapportere på

All vurdering av oppfølging og valg av virkemiddel skal være basert på kunnskap om tilstanden på rettsikkerhetsområdet

Statsforvalteren har egne, ukentlige møter der vi trekker frem enkelthendelser og funn knyttet til tilstanden i kommunene og i sektor. I tillegg har vi egne kommunemapper der vi registrerer veiledningsspørsmål og henvendelser som faller utenfor vår myndighet, men som likevel kan indikere sårbarheter i tjenestene. I klagesakene våre har vi også et tverrfaglig perspektiv ved at pedagog og jurist jobber sammen. Dette gir et blikk både for god praksis i sektor og en vurdering av dette opp mot gjeldende regelverk.

Gjennom 2022 har vi tatt i bruk verktøyet Kommunebildet. Her har vi lagt inn aktuelle indikatorer som vi vurderer ut fra tall fra SSB og aktuelle kilder for området. Dette gir oss et bilde fra målbare tall og utvikling av måloppnåelse for kommunen for ulike tjenester.

Vi legger helheten i det overnevnte til grunn for valg av virkemiddel. Etter en konkret vurdering, sett i lys av kommunens evne og vilje til endring, beskrivelsen i Metodehåndboken og alvorligheten i våre funn, velger vi om vi lager en generell veiledning for regelverket, konkret veiledning til en eller flere kommuner for sammenfallende områder eller om vi åpner tilsyn. Ved valg av tilsyn som virkemiddel vurderer vi også om vi skal åpne et egeninitiert tilsyn, om vi skal legge temaet inn i tilsynskalenderen for kommende år eller om saken er tilstrekkelig belyst til at vi kan fatte vedtak med pålegg om retting.

Vi benytter i tillegg områdeovervåkingen når vi skal velge tema for fag- og regelverkssamlinger for sektor.

Tilsyn skal avdekke brudd med store konsekvenser (fra kapittel 3.3.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Når statsforvalteren vurderer at det er risiko på skolemiljøområdet, skal tilsynsopplegget for FNT 2022 benyttes

Høsten 2022 gjennomførte vi tilsyn i Lindesnes for å kontrollere om kommunen gjennom sin internkontroll sikret at skolene varsler, undersøker og setter inn tiltak i saker der det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller blir krenket av en som arbeider på skolen. Vi fulgte det felles nasjonale tilsynet der vi viste til opplæringsloven §§ 9 A-4 og 9 A-5 og til kommuneloven § 25-1 om kommunens internkontroll med administrasjonens virksomhet.

Vi førte tilsyn med følgende rettslige krav:

- Sikrer kommunen at plikten til å varsle i skolemiljø saker blir oppfylt?
- Sikrer kommunen at plikten til å undersøke i skolemiljø saker blir oppfylt?
- Sikrer kommunen at plikten til å sette inn tiltak i skolemiljø saker blir oppfylt?

Denne kommunen ble valgt ut på bakgrunn av vår helhetlige områdeovervåking samt vår risiko- og sårbarhetsanalyse. Vi benyttet både enkeltstående kilder som klage- og veiledningssaker og sektoromspennende kilder som Elevundersøkelsen, GSI og tilstandsrapporter.

I vårt vedtak konkluderte vi med brudd på til sammen åtte av kontrollspørsmålene som omhandlet kommunens sikring av plikten til å varsle samt plikten til å undersøke.

Rapportering av tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage (kun særlige tilfeller)/skole	Nasjonalt initiert tema eller egeninitiert	Tema nasjonalt initiert tilsyn	Tema egeninitierte tilsyn	Stedlig/skriftlig	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Status tilsyn per 31.12.	Antall korreksjonspunkter i foreløpig rapport pr tilsyn (= brudd på regelverket per tilsyn)	Dato foreløpig tilsynsrapport	K S 2
Barnehage	Sirdal		Nasjonalt initiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	15	Endelig rapport	4	29.04.2022	L
Barnehage	Lindesnes		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	15	Endelig rapport	8	01.06.2022	S
Barnehage	Hægebostad		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	15	Endelig rapport	5	17.03.2022	L
Barnehage	Birkenes		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - saksbehandling - internkontroll	Tilsynsbesøk	6	Foreløpig rapport	4	16.09.22	M
Barnehage	Arendal		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - saksbehandling	Skriftlig	1	Endelig rapport	1	22.02.22	S
Opplæring	Lillesand		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Grunnskoleelevers rett til skoleskys	Skriftlig	11	Endelig rapport	5	30.03.22	M
Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø		Tilsynsbesøk	0	Endelig rapport	8	13.10.2022	S
Opplæring	Agder fylkeskommune	Vågsbygd vgs.	Nasjonalt initiert	Videregående voksne	Særskilt språkopplæring 2022	Skriftlig	8	Endelig rapport	3	29.06.2022	S
Opplæring	Åmli		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - saksbehandling	Skriftlig	0	Varslet	0		L
Opplæring	Agder fylkeskommune	SMI-skolen	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Opplæringsloven § 12-2 Kommunens plikt til å oppfylle retten til opplæring for barn/unger bosatt i institusjon	Skriftlig	1	Foreløpig rapport	1	19.12.2022	S

Rapportering av funn fra tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage/skole	Tema/deltema nasjonalt initierte tilsyn	Tema/deltema egeninitierte tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (nasjonalt initierte tilsyn)	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (egeninitierte tilsyn)	Kommentarer
Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?		
Barnehage	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?		

Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?		
Opplæring	Birkenes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?		
Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?		
Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?		
Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		2. Sikrer kommunen at plikten til å undersøke i skolemiljøaker blir oppfylt?		
Opplæring	Lindesnes	Blomdalen ungdomsskole og Øyslebø barne- og ungdomsskole	Skolemiljø og internkontroll		Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?		
Opplæring	Agder fylkeskommune	Vågsbygd vgs.	Egeninitiert tilsyn	Særskilt språkopplæring		Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?	
Opplæring	Agder fylkeskommune	Vågsbygd vgs.	Egeninitiert tilsyn	Særskilt språkopplæring		Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?	
Opplæring	Agder fylkeskommune	Vågsbygd vgs.	Egeninitiert tilsyn	Særskilt språkopplæring		Følger rektor opp at skolen tilbyr særskilt språkopplæring fra skolestart for elever med rett?	
Opplæring	Lillesand		Egeninitiert tilsyn	Grunnskoleelevers rett til skoleskys		Sikrer kommunen at enkeltvedtakene fattes uten ugrunnet opphold?	Dett er et pilottilsyn utarbeidet i samarbeid med Udir
Opplæring	Lillesand		Egeninitiert tilsyn	Grunnskoleelevers rett til skoleskys		Sikrer kommunen at enkeltvedtakene inneholder informasjon om hvordan skyssen for den enkelte elev organiseres , og om den er forsvarlig?	Dette var et pilottilsyn i regi av Udir.
Opplæring	Lillesand		Egeninitiert tilsyn	Grunnskoleelevers rett til skoleskys		Sikrer kommunen at enkeltvedtakene inneholder opplysninger om hvilke faktiske forhold vedtaket bygger på og hvilke hovedhensyn som har vært avgjørende for konklusjonen?	Dette var et pilottilsyn i regi av Udir.
Opplæring	Lillesand		Egeninitiert tilsyn	Grunnskoleelevers rett til skoleskys		Sikrer kommunen at enkeltvedtakene inneholder individuelle vurderinger av hva som er barnets beste, og beskrivelse av hvordan dette hensynet er vektet opp imot andre hensyn i saken?	Dette var et pilottilsyn i regi av Udir.
Opplæring	Lillesand		Egeninitiert tilsyn	Grunnskoleelevers rett til skoleskys		Sikrer kommunen at enkeltvedtakene inneholder informasjon om retten til å se sakens dokumenter?	Dette var et pilottilsyn i regi av Udir.
Opplæring	Åmli		Egeninitiert tilsyn	PPT- Sakkunnige vurderinger - kommunens internkontroll		Sørger kommunen for at PPT utarbeider sakkunnige vurderinger innan rimeleg tid i alle tilfelle der barnehage, skole eller foreldre krev det.	Dette er egentlig et nasjonalt tema - vi valgte å se på kommunens saksbehandling etter barnehagelov og opplæringslov
Opplæring	Åmli		Egeninitiert tilsyn	PPT- Sakkunnige vurderinger - kommunens internkontroll		Er kommunens internkontroll egna til å avdekke og følge opp brot på dei pliktene PP-tenesta har?	Dette er egentlig et nasjonalt tema - vi valgte å se på kommunens saksbehandling etter barnehagelov og opplæringslov
Opplæring	Agder fylkeskommune	SMI-skolen	Egeninitiert tilsyn			Oppfylder fylkeskommunen retten til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for barn og unge som bor i institusjon?	Vi hadde tilstrekkelig informasjon til å konkludere med regelverksbrudd uten åpningsbrev . Gikk direkte på varsel om pålegg
Barnehage	Sirdal		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Innhenter kommunen samtykke fra foreldrene før kommunen fattet vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		

Barnehage	Sirdal		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Får foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Sirdal		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Sirdal		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Tar kommunen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Får foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Sørger kommunen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilket timeomfang hjelpen skal ha?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilken kompetanse de som gir hjelpen skal ha?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Blir spesialpedagogisk hjelp gjennomført slik at barnets beste er ivarettatt?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtaket informasjon om retten til å se sakens dokumenter?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Lindesnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Fatter kommunen vedtak om spesialpedagogisk hjelp så snart som mulig når PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering, og med oppstartsdato ut fra barnets behov?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Hægebostad		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Fatter kommunen vedtak i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Hægebostad		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hva hjelpen skal gå ut på?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Hægebostad		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvordan hjelpen skal organiseres?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Hægebostad		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Hægebostad		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Blir spesialpedagogisk hjelp gjennomført slik at barnets beste er ivarettatt?		Dette gjelder spesialpedagogisk hjelp - mangler som tema i nedtrekksmenyen
Barnehage	Birkenes		Egeninitiert tilsyn	Kommunens saksbehandling i saker som gjelder barns rett til spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Henviser kommunen barnet til PPT så snart foreldrene har bedt om en sakkyndig vurdering?		Vi har i dette tilsynet hentet kontrollspørsmål fra flere tema - felles er at de omhandler kommunepliktene

Barnehage	Birkenes		Egeninitiert tilsyn	Kommunens saksbehandling i saker som gjelder barns rett til spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Utarbeider PPT sakkyndige vurderinger så snart som mulig?		Vi har i dette tilsynet hentet kontrollspørsmål fra flere tema - felles er at de omhandler kommunepliktene
Barnehage	Birkenes		Egeninitiert tilsyn	Kommunens saksbehandling i saker som gjelder barns rett til spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Fatter kommunen vedtak om spesialpedagogisk hjelp så snart som mulig når PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering, og med oppstartsdata ut fra barnets behov?		Vi har i dette tilsynet hentet kontrollspørsmål fra flere tema - felles er at de omhandler kommunepliktene
Barnehage	Birkenes		Egeninitiert tilsyn	Kommunens saksbehandling i saker som gjelder barns rett til spesialpedagogisk hjelp og internkontroll		Er kommunens internkontroll egnet til å avdekke og følge opp brudd på plikten til å utarbeide sakkyndig vurdering og fatte enkeltvedtak innen rimelig tid?	Vi har i dette tilsynet hentet kontrollspørsmål fra flere tema - felles er at de omhandler kommunepliktene
Barnehage	Arendal		Egeninitiert tilsyn	Kommunens saksbehandling i saker som gjelder barns rett til spesialpedagogisk hjelp og internkontroll		Gjør kommunen en vurdering i hver enkelt sak om det er anledning til å være fleksibel med timene – vurderingen må knytte seg til om det er forsvarlig i forhold til det enkelte barnets behov.anledning	Vi hadde tilstrekkelig informasjon til å konkludere med regelverksbrudd uten åpningsbrev . Gikk direkte på varsel om pålegg

Tilsyn er innrettet etter avdekket risiko (fra kapittel 3.3.3.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilsyn skal i økt grad innrettes med de temaer og i det omfang som er nødvendig basert på den risikoen som er avdekket

Vi har i 2022 gjennomført ti tilsyn, fem etter barnehagelov og fem etter opplæringslov. Vi har deltatt i pilotering rundt utvikling av tilsynet om skoleskys. I flere av de skriftlige tilsynene har vi hatt slutt møte og vi har vektlagt å ha god dialog med kommunen.

Det ligger en overordnet risiko- og sårbarhetsvurdering bak valg av tema og tilsynsobjekter. Informasjon hentet fra sektoromspennende kilder som BASIL, GSI, Skoleporten og Elevundersøkelsen og enkeltstående kilder som klagesaker, henvendelser fra foreldre, veiledningsforespørsler fra kommuner eller oppslag i media, er med på å gi oss et grunnlag for valg av tema og tilsynsobjekt.

Vi har i 2022 hatt flere egeninitierte tilsyn enn tidligere, dette skyldes informasjon fra klagesaker hvor vi har fått tilstrekkelig opplysninger til å konkludere med regelverksbrudd. Det har vært på områder som kan få alvorlige konsekvenser for sårbare barn og unge. Vi har i disse sakene konkludert med regelverksbrudd uten å gå veien om åpningsbrev. Vi har vurdert at saken har vært tilstrekkelig nok opplyst til å varsle pålegg om retting. Brevet har inneholdt de samme opplysningene som en foreløpig tilsynsrapport, men har vært kortere ettersom det omfattet et avgrenset tema. Vi opplever at denne formen har fungert godt i disse tilfellene. Åpenbare brudd på regelverket er blitt rettet, og vi ser at kommunens rutiner er blitt endret, samtidig som formen er arbeids- og tidsbesparende både for oss og for kommunen.

Gjennom klagesaker, tidligere tilsynserfaringer og skolemiljøsakene ser vi at det er gjennomgående nødvendig å styrke forvaltningskompetansen i kommuner og fylkeskommunen. Vi har et tilstrekkelig informasjonsgrunnlag til å konkludere nå, og til å iverksette læringsfremmende tiltak i sammenheng med tilsynene. I 2023 vil vi gjennomføre tilsyn i tre kommuner i samme region. Da vil vi invitere de øvrige fem kommunene i regionen og tilhørende PPT til åpningsmøtet og slutt møtet. Målet er å styrke regionen, spredning av erfaringer og effektivisering av vårt arbeid. Vi håper ved dette å øke forvaltningskompetansen og å gi faglig påfyll og støtte til å utvikle en mer inkluderende praksis.

I tre av tilsynene i 2022 har vi har vi hatt kommunens internkontroll etter kommuneloven § 25 som en del av tilsynet. Bestemmelsen i kommuneloven skal på sikt bidra til å forebygge og hindre regelverksbrudd, og vil kunne sikre at brudd blir oppdaget og korrigert. Siden dette er en fellesbestemmelse som gjelder for de ulike sektorene i kommunen og fylkeskommunen som vi har tilsyn med, håper vi at kommuner og fylkeskommuner etter hvert får et bedre internkontrollsystem.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere og skoleledere har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø

Kompetansepakken som Udir har laget på dette området, har vært svært viktige verktøy både for både oss hos Statsforvalteren og for skoleeiere og skoleledere som jobber med å gi elevene et trygt og godt skolemiljø. Vi har videreformidlet kompetansepakken, planleggingsdagene fra RVTS samt annet relevant materiell, verktøy og eksempler til bruk innen det lokale og regionale arbeidet med kompetanseheving rundt skolemiljø. Vi har benyttet både skriftlig kommunikasjon med sektor samt ulike samarbeidsmøter og andre større møter til å spre dette innholdet.

Vi ser dette også i sammenheng med vår tette oppfølging av de kommunene og friskolene som er med i ulike nasjonale satsinger som omhandler inkluderende læringsmiljø. I tillegg har vi gjennom vårt koordinerende arbeid innen oppfølgingsordningen, DeKomp og Kompetanseløftet registrert og fulgt med på at flere av kommunene har valgt deltema som sammenfaller med forebyggende arbeid for trygge og gode skolemiljø.

Vi har gjennom hele året, både gjennom håndhevingsordningen og tilsyn på området, hatt kontinuerlig oppmerksomhet knyttet til kompetansebehov videre hos skoleeiere og skoleledere i Agder. I tråd med vår saksbehandlingsrutine innen håndhevingsordningen så tilbyr vi et møte med skole og skoleeier i saker der vi skal fatte enkeltvedtak. Disse møtene bruker vi også til å veilede generelt om regelverket ut ifra det vi erfarer at den konkrete kommunen og skolen trenger ekstra forståelse for. Det er fortsatt vår erfaring at det innen dette området er ulikt behov for kompetanseutvikling både hos skoleeiere og skoleledere. Gjennom møter, veiledning og dokumentasjon vi leser i ulike saker gir rektorene fortsatt et inntrykk av at de jobber mye med både forebygging og oppfølging av skolemiljøet generelt og i konkrete saker.

Et eksempel på hvordan vi jobber for å heve kompetansen i en kommune eller ved en skole når vi vurderer at det er en risiko for at dette er mangelfullt, er at vi i flere enkelttilfeller har invitert representanter for skoleeier sammen med aktuelle skoleledere til møte hos oss for å ta en spisset og tilpasset gjennomgang av regelverket i kapittel 9 A. Behovet for disse møtene kartlegges i vår interne trafikkentral i forkant, slik at vi eventuelt kan koordinere andre veiledningsbehov samtidig. I disse kommunemøtene ser vi skolemiljø og det generelle arbeidet med trygge og gode læringsmiljø også i et helhetlig perspektiv.

Videre er dette et område som er en del av vårt system for registrering av samlet områdeovervåking samt risiko- og sårbarhetsanalyse. Her er den internt trafikkentrealeen, verktøyet Kommunebildet samt samlemappene for hver kommune i Elements sentrale når vi i tillegg til enkeltsakene skal sikre vårt arbeid i å fortløpende vurdere hvilke virkemidler som vil ha størst effekt for å sikre kompetanse i sektor.

I 2022 mottok vi som håndhevingsinstans 86 meldinger fra elever og foresatte fra hele fylket. Vi har mottatt henvendelser fra tilnærmet alle kommunene. I tillegg har vi også mottatt ukentlige henvendelser både på e-post og telefon om veiledning rundt dette regelverket både fra innbyggere og ulike nivå i sektor. Disse erfaringene har vi sett i sammenheng med henvendelsen som vi sendte ut i slutten av fjoråret der vi spurte alle kommuner og friskoler i Agder om hva de trengte støtte og kompetanseheving på innenfor kapittel 9 A og skolens aktivitetsplikt.

Dette kunnskapsgrunnlaget har gitt oss en bred bakgrunn for å kunne vurdere både virkemiddel og behov for kompetanseheving ut over det veiledningsmateriellet som allerede foreligger. Ved å bruke dette samt våre erfaringer fra enkeltsaker, veiledning, møter og tilsyn, så er vi godt i gang med å utarbeide et seminar/webinar om våre erfaringer som håndhevingsinstans som et lokalt tilpasset supplement til Udirs kompetansepakker. Dette vil vi i løpet av året videreformidle til sektor på ulike måter. Her vil målgruppen være enhetsledere og andre aktuelle ressurspersoner i skolene og i kommunene. Målet er å kunne bidra til å sikre at både skoleeier og skolens ledere/ressurspersoner i Agder har tilstrekkelig kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Vi har jevnlig samarbeidsmøter med Agder fylkeskommunes fire Oppvekstombud samt Elevombudet i Kristiansand kommune. Dette gjelder møter som angår enkeltsaker, men vi har også hatt to egne møter generelt om håndhevingsordningen knyttet opp mot ombudenes og våre erfaringer fra de ulike kommunene og skolene i Agder. Dette har gjort til at vi både får ytterligere kunnskap om kompetansebehov, behov for veiledning og mulig tilsyn samt kunnskap om hvilke virkemidler som har best effekt de ulike stedene. Vi har i tillegg hatt et konkret samarbeid der ombudet hadde innlegg på en oppvekstkonferanse som vi arrangerte for kommunene i juni 2022. Oppvekstombudet i Agder fikk da en bestilling fra oss om å videreformidle sine erfaringer med suksessfaktorer og utfordringer i Agder når det gjaldt arbeidet som gjøres for å få trygge og gode skolemiljø. Disse erfaringene ble konkretisert for både barnehage-, grunnskole og videregående nivå.

I fjorårets rapport viste vi til at både enkeltsaker og henvendelser vi mottar i økende grad er kompliserte og med flere samarbeidende tjenester involvert. Denne tendensen er fortsatt gjeldende, og vår vurdering er at skoler og skoleeiere i stor grad har jobbet målrettet med både forebygging og enkeltsaker som omhandler trygge og gode skolemiljø samt skolens aktivitetsplikt. Dette gjør at sakene vi i stor grad mottar hos oss er mer komplekse og med stadig større behov for tverrfaglige samarbeidssystem og rutiner rundt skolene og elevene. Dette var også et av temaene i vårt oppvekstmøte i juni 2022, som hadde tittelen *Et støttesystem i endring- hva nå?*

Vår erfaring fra håndhevingsordningen har også vist at det har vært behov for å øke kompetansen om praktisk bruk av barnekonvensjonen i arbeidet med inkluderende skolemiljø og i enkeltsaker. Vi har derfor vinteren 2022 fulgt opp den første filmen om barnekonvensjonen fra 2021 med en ny film om barns rett til å bli hørt i saker som angår dem. I 2023 har vi planlagt å avslutte med en film om hva det innebærer å gjøre konkrete vurderinger av barnets beste.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Kapittel VIII i barnehageloven om psykososialt barnehagemiljø er kjent og forstått av barnehageeier og de som arbeider i barnehager.

Vi har hatt fokus på trygt og godt barnehagemiljø i flere år, og har det fortsatt. Vi skrev i årsrapporten for 2021 at vi har brukt ulike virkemidler i denne perioden for å holde oppmerksomheten på barnehagemiljø oppe i disse årene. Det har vært gjennomført ulike regionale samlinger, kompetanseheving, veiledning, webinarer og vi har utviklet flere digitale ressurser. Vi har også vektlagt å formidle informasjon om Utdanningsdirektoratets sin kompetansepakke når disse ble tilgjengelige. Vi har lenket til disse på vår hjemmeside, og vi har sendt lenken til dette og våre egne digitale ressurser ut til barnehagemyndigheten i kommunene.

Vi har kun mottatt to henvendelser om veiledning som omhandler trygt og godt barnehagemiljø i løpet av 2022. Det at vi har fått så få henvendelser gjør at vi er usikre på hvor godt regelverket om trygt og godt barnehagemiljø er forstått og realisert ute i barnehagene. Funnene i "Spørsmål til Barnehage - Norge 2022" forsterker denne bekymringen når de oppsummerer at mange barnehagestyrere mener at både de selv og de ansatte trenger mer kompetanse innen psykososialt barnehagemiljø,

I Agder har vi valgt å forholde oss aktivt til kommunenes barnehage-myndighet og deres påserolle i denne sammenheng. Vi har derfor ikke gått ut

direkte til barnehageeiere/barnehager fordi vi mener det er naturlig at barnehagemyndighet i kommunene er de som gjør dette. Men, alle nettressurser er tilgjengelig på våre hjemmesider og videreformidlet til kommunene slik at både barnehageeier og barnehager skal ha en enkel tilgang til disse.

Etter pandemiperioden besluttet vi å gjennomføre stedlige dialogmøter med barnehagemyndigheten i kommunene våre. Det det var lenge siden vi hadde hatt anledning til å drøfte direkte med kommunene hva slags behov de har for veiledning og støtte fra oss, hvilke utfordringer de står i og å høre litt om hva slags utviklingsarbeid som drives i de ulike kommunene.

Formålet med dialogmøtene er både å skaffe oss god kunnskap om status ute i kommunene som igjen kan bidra til mer treffsikre risikovurderinger framover. Vi ønsker også å drøfte følgende sentrale oppgaver og barnehagefaglige temaer med barnehagemyndighet spesielt slik som: Trygt og godt barnehagemiljø, barnehagemyndighetsrollen § 11, bruk av virkemidlene veiledning og tilsyn, kommunens risikovurderinger. Vi har gjennomført åtte dialogmøter i 2022 og er i gang med møtene for inneværende år.

På bakgrunn av disse samtalene så vi at det var behov for å følge opp temaet «Trygt og godt barnehagemiljø». Vi skal derfor ha dette som ett av to hovedtema på vårens fagmøte for barnehage- myndigheten i februar 2023. Vi kommer til å vektlegge det praktiske arbeidet i barnehagene som aktivitetsplikten, og vi kommer til å drøfte barnhagemyndighetens påserolle knyttet til dette.

I Agder har vi ellers to barnehager med i Læringsmiljøprosjektet og en av regionene i ReKomp har hatt: Inkluderende miljø for omsorg, lek, læring og danning som satsingsområde. Statsforvalteren i Agder har hvert år et arrangement under Arendalsuka. Hovedmålgruppen er deltakere fra ulike tjenester som jobber med barn og unge. I 2022 var temaet «Om styrken i fellesskapet». Psykologspesialist Anne K. Imenes og Kari Nergaard, førstemanuensis v/Høgskolen Dronning Mauds Minne snakket om fellesskapet som beskytter og hvilke betydning det har for barn og unge. Vi vet at mange av deltakerne kommer fra skole- og barnehagesektoren i våre kommuner.

Vi mener det er svært utfordrende å måle en klar effekt av de tiltakene vi har gjennomført. Men vi mener at Statsforvalterens «trykk» på dette temaet bidrar til at barnehagemyndighet i Agderkommunene er godt rustet til å veilede barnehageeiere i kap. VIII i barnehageloven. Vi mener dette systematiske arbeidet har gitt barnehagemyndighet i kommunene mulighet til å opparbeide seg en grunnleggende forståelse for både regelverk og hva som bidrar til et trygt og godt barnehagemiljø.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Saksbehandlerne som jobber med saker i håndhevingsordningen ledes av en fagleder. I 2022 har det vært tre jurister og tre pedagoger (inkludert fagleder) i denne gruppa.

Hver uke har vi et kort møte i skolemiljøgruppa internt der vi går gjennom nye saker, drøfter mulige problemstillinger og fordeler ansvar i saker etter kompetanse og kapasitet. På den måten sikrer vi likebehandling, kontinuerlig fremdrift i sakene og kortere behandlingstid. Vi har i tillegg egne fagmøter en gang i måneden der ulike relevante tema er på agendaen. Gjennom 2022 har vi på nytt revidert maler og rutiner internt for å sikre en rask og likeverdig behandling av skolemiljø saker. Vi hadde seks dager kortere saksbehandlingstid på vedtak med brutt/ikke brutt aktivitetsplikt i Agder i 2022 enn i 2021. Dette til tross for at flere saker gikk over lengre tid på grunn av kompleksitet og behov for ytterligere oppdatert dokumentasjon.

Hos oss er vi fortsatt to saksbehandlere i disse sakene - oftest en pedagog og en jurist. Dette gjør saksbehandlingen mindre sårbar, at vi på en enkel måte kan samarbeide om å løse saken raskere og mulighet til å avlaste hverandre dersom uforutsette ting skulle oppstå.

Vi tar kontakt med den som melder til oss i løpet av få dager, og i denne første samtalen sikrer vi gjennom malen vår at saksbehandler stiller spørsmål som belyser saken og som er viktige for vår videre behandling. I denne samtalen veileder vi om vår rolle, elevs rett til å høres samt videre behandling hos oss. Etter samtale med melder så tar vi kontakt med rektor og skoleeier. Vi orienterer om innhold i melding og kartlegger grunnlag for videre behandling hos oss.

Hvis saken er innenfor vårt mandat som håndhevingsinstans, så sender vi brev til skole/skoleeier der vi ber om dokumentasjon innen ti virkedager. Dette brevet inneholder et skjema som bidrar til å systematisere skolens redegjørelse og dokumentasjon innen de ulike delpliktene samt vurdering av barnets beste. Den reviderte versjonen av dette skjemaet har gjort dokumentasjonens innhold lettere tilgjengelig for oss når vi mottar den, noe som også gjør at vi bruker mindre tid på å kartlegge det vi har mottatt når vi vurderer innholdet.

I den interne rutinen vår har vi også videreutviklet praksis og mal for vedtak i saker der skolene ikke har startet arbeidet med å utarbeide aktivitetsplaner selv om de i mer enn fem dager har vært kjent med at eleven ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø. Dette gir effektive og treffsikre vedtak som raskt kan føre til en reell endring til elevens beste.

I et flertall av sakene har vi møte med skole og skoleeier for å få opplyst og oppdatert saken ved behov - dette gjøres som regel ved digitale møter. Disse møtene er med på å sikre at saken er tilstrekkelig opplyst slik at våre vedtak blir treffsikre i de tilfellene der vi pålegger tiltak. Møtene avholdes rett etter at dokumentasjonen i saken er kommet inn fra skolen. I dette tidsrommet har vi også tilbudt en samtale med eleven.

De korte, ukentlige møtene, felles rutiner, felles maler, tilstedeværende fagledelse, samarbeidsrutiner og tydelige rammer for tidsfrister og samtaler gir oss en samlet erfaring av at saksbehandlingsrutinene våre sikrer både kvalitet og tidsperspektivet som disse sakene tilsier.

Høy kvalitet i vedtakene (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak etter § 9 A-6 har høy kvalitet i saksbehandlingen

Skolemiljøgruppa har også dette året jevnlig jobbet med å videreutvikle de ulike malene vi bruker i håndhevingsordningen som helhet. Vi hadde en egen intern heldagssamling om dette før sommeren. Denne dagen hadde vi i tillegg besøk av personvernombudet i Agder for å drøfte ulike aktuelle problemstillinger i skolemiljø saker. I denne samlingen samt i flere møter gjennom året, har vi jobbet oss gjennom de sladdede vedtakene som Udir har sendt oss. Vi har på bakgrunn av dette både endret maler og vurderingspraksis hos oss for å sikre likebehandling og riktige rettslige vurderinger i vedtakene våre.

Alle i gruppa har jobbet med klarspråk, og vi har kontinuerlig fokus på mottakerbevissthet. Vi samarbeider tett og bruker samarbeidsmøtene for å sikre formuleringer og vurderinger i konkrete saker.

Vi er to saksbehandlere i hver sak der vi fatter vedtak - oftest en pedagog og en jurist. Både jurister og pedagoger er saksansvarlige i saker og skriver vedtak. Vår erfaring er fortsatt at ved å ha ulik faglig bakgrunn, bidrar det til økt trygghet i saksbehandlingen samt en kvalitetssikring av vedtakene våre.

Høsten 2022 hadde vi gjennom flere møter i gruppa en felles studie/et dypdykk i den nye saksbehandlingsveilederen for området. Dette arbeidet førte til videre utvikling både av maler og rutiner, og vi hadde også gode faglige drøftinger rundt riktig rettsanvendelse i ulike konkrete, pågående saker.

Som en del av vår interne rutine så informerer vi også hverandre om vedtak som sendes ut slik at vi kan lese hverandres vedtak og gjennom dette sikre likebehandling. Vi har også mot slutten av 2022 innført to godkjenner på vedtak som går ut - både fagleder og utdanningsdirektør godkjenner disse sekvensielt.

Vedtak i klarspråk og tilpasset mottakeren (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak er skrevet i et klart språk og er tilpasset mottakeren

"Den gylne penn" er videreført som kvalitetsprogram for våre saksbehandlere. Alle nye ansatte på avdelingen tar dette kurset.

I tillegg får vi også gjennom tett dialog med innbyggere som er i kontakt med oss og som mottar vedtak, tilbakemelding på hvordan det vi skriver oppfattes og forstås.

I alle de ulike faggruppene på avdelingen bruker vi tid på kollegaveiledning og tett tverrfaglig samarbeid når vi jobber med å fatte vedtak.

Vi har også dette året fortsatt arbeidet med å revidere språklige formuleringer og også sikre de rettslige vurderingene som gjøres. Vårt fokus på malarbeid er at disse stadig skal bli enda mer tilgjengelige for innbyggerne ved at vi alle har høy bevissthet rundt hvem vi skriver til.

Det er alltid flere som leser gjennom utgående brev og dokumenter samt en klar godkjenningrutine i avdelingen.

Hjemmesiden vår oppdateres jevnlig og nyhetssaker sikres av faste medarbeidere på avdelingen. Videreformidling av nyheter som vi vurderer til å ha stor viktighet for sektor og kompetansepakker eller andre tilsvarende ressurser sendes ut til sektor som e-poster i tillegg til vanlige nyhetsoppslag.

Som håndhevingsinstans har vi fortsatt en egen informasjonsside på engelsk der foresatte eller elever kan få informasjon om vår rolle og mulighet til å melde inn saker. Her ligger det også lenker til Utdanningsdirektoratets sider med forklaring på flere andre språk

Vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Antall vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

Statsforvalteren i Agder har i 2022 mottatt en økt totalsum av veiledningshenvendelser og klagesaker fra kommunene innen flere av områdene, blant annet spesialundervisning, skyss og nærscole. Dette er en av flere viktige kilder for vår områdeovervåking angående kommunenes regelverksforståelse. Som rettssikkerhetsinstans bruker vi flere virkemidler til å sikre barn og unges rettigheter. Vi veileder og klargjør ulike problemstillinger rundt regelverk og rettigheter, og vi tar direkte kontakt med kommuner når vi ser at det er gjort feil.

Ved å gjennomføre flere tilsyn med samme tema, der vår risiko- og sårbarhetsvurdering lå til grunn for utvalget, har vi undersøkt kommunenes vedtakspraksis knyttet til spesialundervisning. Vi har også hatt tilsyn som omhandler skyss. I forbindelse med våre tilsyn er også regler knyttet til forvaltning fast tema på møter. Vi har sett at dette har vært med på å endre maler og praksis.

Vi viser ellers til det som står om rapportering som omhandler vedtak fra barnehagemyndighet da vi der også omtaler veilednings-, dialog og tilsynsarbeidet med skoler.

Vår erfaring fra 2022 er at skoleeierne fortsatt kontakter oss med både enklere og mer kompliserte behov for regelverkstolkninger. Flere av disse har vi hatt behov for å sende videre til Utdanningsdirektoratet for å få en tolkning derfra.

Fortsatt har vi et forsterket fokus på enkeltområder der vi har erfart at kommunene trenger klargjøring og bevisstgjøring. Som i 2021 er det blant annet bruk av barnekonvensjonen i saksbehandling og vedtak, og bruk av gode lokale vurderinger og beskrivelser av både veistrekninger samt objektive og subjektive vurderinger rundt eleven i vedtak om skyss. Vi ser at kommunene i stadig større grad sikrer dette i sine vedtak.

I klagesaksbehandlingen veileder vi kommunene konkret når vi ser at det er behov for det. Vi har en tydelig saksfordeling internt blant de som arbeider særlig med opplæringsloven, og dette har vi synliggjort for sektor gjennom informasjon på vår hjemmeside. Henvendelser kommer både gjennom e-poster, på telefon og sikker melding. Vår rolle som veiledningsinstans er et viktig bidrag til å sikre rettssikkerheten til barn og unge, blant annet fordi flere kommuner har lite tilgang til juridisk bistand eller fordi det er krevende problemstillinger.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.6.2 i TB)

Rapportere på

Antall vedtak fra barnehagemyndigheten med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

Statsforvalteren i Agder er opptatt av styrke kommunenes regelverksforståelse for å bidra til god rettssikkerhet for barn og unge. Det gjør vi gjennom veiledning, dialogmøter ute i kommunene og i fagsamlinger hvor gjennomgang av lovgrunnlag og drøfting av praksis er sentrale virkemidler. Vi vektlegger å ha god dialog med kommunene når de henvender seg med veiledningsspørsmål og at våre skriftlige svar gir god veiledning om riktig rettsanvendelse. Det er også viktig å for oss å opparbeide oss et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om hvor saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeilene er for å kunne drive god veiledning.

Et eksempel på dette er at vi har valgt å gjennomføre flere tilsyn med samme tema – både for barnehage og skole. Valg og kommuner ble gjort ut ifra en risiko- og sårbarhetsvurdering, og tema var det nasjonale tilsynet med kommunenes vedtakspraksis knyttet til henholdsvis spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Vi gjennomførte til sammen 10 tilsyn med kommunenes vedtakspraksis i løpet av 2021/22, syv tilsyn med barnehagesektoren og tre med skolesektoren.

Vi valgte å gjennomføre disse tilsynene parallelt for å undersøke om det er fellestrekk ved saksbehandlings- og rettsanvendelse- feilene i disse to sektorene. Alle tilsynene viste at kommunene hadde sammenfallende saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil. Hovedfunnene ble oppsummert og det viste at kommunene hadde mangelfull forvaltningskompetanse og manglende forståelse for kravene til innhold i enkeltvedtak både for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning.

Ved å gjøre det på denne måten kan vi arbeide mer lærende ut mot sektor og slik bidra til å øke kompetansen i sektor.

Vi har brukt dette kunnskapsgrunnlaget i ulike møter med sektor slik som i PPT-ledermøtet, i møter med enkeltkommuner, i regionale samlinger, og i interne møter hos oss. Vi har brukt oppsummeringen i veiledningsmøter og sluttmøter som utgangspunkt for drøfting av kommunens praksis.

Vi mener dette systematiske arbeidet har gitt barnehagemyndighet i kommunene mulighet til å opparbeide seg en grunnleggende forståelse for regelverket.

Vår oppfatning er at barnehageloven med forskrifter på mange måter er et vanskelig regelverk å forvalte for kommunene. Dette underbygges av at vi får mange spørsmål om veiledning, og det har vært behov for flere avklaringer fra Utdanningsdirektoratet om tolkningen.

Vi har behandlet ni klagesaker over enkeltvedtak etter barnehageloven. I klagesaksbehandlingen er vi nøye med å veilede kommunene konkret når vi ser at de har gjort feil, også i saker der feilen ikke medfører at vedtaket omgjøres eller oppheves.

Vi opplever at vi får en del henvendelser fra barnehagemyndighet på telefon og e-post, og vi forsøker å være tilgjengelige og senke terskelen for å gi generell veiledning gjennom disse kanalene. Vi har et fast team som arbeider særlig med barnehagefeltet, og dette har vi synliggjort for sektor. Dette mener vi har en god effekt, særlig fordi mange av kommunene har liten tilgang til juridisk bistand internt.

Særskilt oppmerksomhet på barn og elever med behov for spesialped. tilrettelegging (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Barn og elever, som ikke har fått det tilbudet de har behov under pandemien, er fulgt opp.

Statsforvalteren i Agder har et gjennomgående og tydelig fokus på sårbare barn og unge og deres levekår.

Vi har ikke undersøkt konkret med kommunene om hvordan de har fulgt opp behov som har framkommet under og etter pandemien, så vi har ikke detaljkunnskap om dette på skole- og barnehagenivå.

Men, vi følger utviklingen i Agderkommunene på mange ulike måter. Eksempelvis gjennom vår løpende dialog med kommunene, tilsyn, veiledning og klagesaker i tillegg til datagrunnlag

vi får fra sektorene og ulike undersøkelser slik som

Ungdata-undersøkelsen. Den viste som at mange fryktet at pandemien skulle få store negative konsekvenser for ungdoms helse, men det ser ikke ut til å ha slått til. De fleste ungdommer i Agder er klare på at de har et godt liv i dag og har tro på at de også kommer til å leve lykkelig i fremtiden selv om det også er utfordringer knyttet til psykisk helse. Samarbeidet vi har gjennom kompetanseordningene gir oss også verdifull innsikt i status ute i skole- og barnehagesektoren.

Vi har en egen tverrfaglig barn- og ungegruppe som består av representanter fra barnehage, helse, skole, og barnevern. Denne gruppen arbeider spesielt med tverrfaglige oppgaver knyttet til sårbare barn og unge i Agder.

Under Arendalsuka arrangerer vi hvert år vårt årlige barn- og ungeseminar. «Om styrken i fellesskapet» var årets tema. Innlederne reflekterte rundt betydningen av fellesskapet for unge, styrken i fellesskap, hvordan bygge fellesskap og at det at fellesskap beskytter. Det var stor deltagelse på seminaret, der fagfolk fra ulike sektorer var representert.

I juni arrangerte vi et tverrfaglig oppvekstmøte for ledere fra skole- barnehagesektoren, PPT, helsesektoren og barnevern. «Et støttesystem i endring – hva nå?» var hovedtema denne dagen. Utfordringer og dilemmaer i det spesialpedagogiske feltet drøftet fra flere perspektiver - både fra KD, fra forskning og fra ulike deler av praksisfeltet. Det var stor deltagelse disse to dagene fra et bredt sammensatt fagmiljø.

Vi har hatt tilsyn med kommunenes vedtak med spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, og med skolemiljø. Dette gir oss et godt kunnskapsgrunnlag om utfordringer knyttet til om barn og elever med vedtaksfestet rett til tilpasninger får det tilbudet de har krav på. Vi oppsummerer våre funn fra tilsyn og bruker dette i vår veiledning med i kommunene.

Vi har distribuert digitale ressurser ut til kommunene våre, både kompetansepakkene Utdanningsdirektoratet har laget og egenproduserte ressurser. På denne måten når veiledningen disse ressursene gir lenger ned i praksisfeltet.

Gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Kommunen gjennomfører vedtak om spesialpedagogisk hjelp i tråd med regelverket.

Vi har i 2022 gjennomført seks tilsyn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp, men ingen med gjennomføring. Vi har som hovedregel alltid tettere oppfølging med kommuner der vi avdekker at barn ikke får ivaretatt sine rettigheter.

Vi har mottatt tre klager som omhandlet klage på gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp. I alle tre sakene har vi hatt tett oppfølging av kommunene med veiledning, og i en av sakene vil vi nå følge opp kommunen med et dialogmøte på bakgrunn av innholdet i klagen. Vi vil på bakgrunn av dette møtet vurdere om vi må opprette et egeninitierte tilsyn.

Vi har i 2021/22 opprettet to egeninitierte tilsyn på bakgrunn av henvendelser knyttet til lang saksbehandlingstid i kommunene, både hos PPT med sakkyndig vurdering og hos kommunens med det å fatte vedtak.

Vi har i løpet av året gjennomført åtte dialogmøter med kommuner og nettverk av kommuner. Her har vi blant annet har drøftet kravene til spesialpedagogisk hjelp, herunder kommunens ansvar, enkeltvedtaket betydning for barnets rettigheter og for gjennomføringen av selve spesialundervisningen.

I juni gjennomførte vi et todagers oppvekstmøte med tittelen «Et støttesystem i endring – hva nå». Målgruppen her var kommunalsjefer, rådgivere og ledere fra oppvekstsektoren. På samlingen drøftet vi aktuelle utfordringer og dilemmaer innen det spesialpedagogiske feltet.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere følger regelverket for fritak for fag

I 2022 har vi behandlet én klagesak om dette. Her anbefalte ikke sakkyndig vurdering fritak fra fag, og vi fant at skoleeier hadde fattet enkeltvedtak i tråd med anbefalingen. I denne saken og i veiledningsspørsmål vi får på dette området, er det i stor grad PP-tjenesten sin rolle og krav til sakkyndig vurdering som det bes om veiledning på. Vår områdeovervåking viser at det ikke er klage på enkeltvedtak om fritak som påklages.

På bakgrunn av våre erfaringer veileder vi på dette både i konkrete saker og i nettverksmøter med PP-tjenestene. Ellers er dette også en del av vår oppfølging knyttet til spesialundervisning og forvaltningskompetanse for skoleeier.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

I 2022 fant vi gjennom klagesaker og dialogmøter at fylkeskommunen virket til å ha en praksis der elever, spesielt for yrkesfaglig retning, fikk store tilpasninger i undervisningen fremfor å bli innvilget spesialundervisning. Fylkeskommunen anerkjente selv at praksisen burde skjerpes, og startet et eget utviklingsarbeid på området sammen med PP-tjenesten. Vi har i dette arbeidet og enkeltsaker veiledet både fylkeskommunen og PP-tjenesten på spørsmål knyttet til opplæringslovens bestemmelser om elevers rett til spesialundervisning.

Gjennom vårt tilsyn med særskilt språkopplæring i fylkeskommunen, så vi at de hadde et fokus på malarbeid og heving av forvaltningskompetansen knyttet til enkeltvedtak og individuelle rettigheter. Vi så en sammenheng mellom vårt tilsyn og fylkeskommunens kompetanseheving og endring i praksis for vedtak om spesialundervisning.

Til tross for fylkeskommunens eget utviklingsarbeid for elevers rett til og fylkeskommunens praksis for å gi spesialundervisning, er vi fortsatt usikre på om elever i videregående skole får spesialundervisning i tråd med regelverket. Vi har derfor varslet dette som tilsynstema for fylkeskommunen i 2023.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere, skoler og lærebedrifter følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020 (LK20)

Statsforvalteren i Agder har gjennom året fått flere henvendelser fra sektor som angår innføringen av LK20. Vi mottar disse både skriftlig og på telefon eller når vi møtes i ulike anledninger. Flere konkrete spørsmål om problemstillinger som omhandler både fag- og timefordeling, innhold i enkeltfag samt organisering av skolehverdagen har vi svart ut til både skoler og skoleeiere. Vi har også hatt behov for å få avklaringer fra Udir enkelte ganger.

Vi ser dette resultatmålet i tett sammenheng med spesielt DeKomp, men også Kompetanseløftet. Her har LK20 hatt stor fokus gjennom flere år, og mange avklaringer, både rundt planlegging og praksis, gjøres i nettverkene og i samarbeid med UH.

I forbindelse med årets klager på standpunktarakterer etter ny læreplan, så har vi sendt ut informasjon i forkant. Vi har også videreutviklet malen vår slik at den i større grad tydeliggjør hva som legges til grunn for våre vurderinger og vedtak i disse sakene.

Det er vår erfaring at skoleeierne, skolelederne og lærebedriftene i stor grad nyttiggjør seg den informasjonen og de ressursene som ligger i den digitale plattformen for LK20. Dette jobber de med i kommuner og enheter gjennom hele skoleåret.

Vi har også direkte videreformidlet til skoleeierne den informasjonen og de aktuelle kompetansepakken som Utdanningsdirektoratet har utarbeidet på området.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Statsforvalteren har dialog og samarbeid med fylkeskommunen og kommuner i Agder om bosetting i fylket. Kommunene har bosatt etter anmodning og lykkes i å gi forsvarlige tjenester for integrering, skole og barnehage.

Fylkesmannen bidrag til samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting (fra kapittel 3.3.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting.

Vi viser til rapportering på 7.3.1.7.5 for beskrivelse av dette.

3.1.4 Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Siden rapporteringstidspunktet for tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnsopplæring er endret fra januar til juni fra 2023 er kunnskapsgrunnlaget for årsrapport for Agder 2022 mer begrenset. Grunnlaget for rapporteringen vil følgelig være hovedsakelig møter i Samarbeidsforum, samt kontakt med og oppfølging av kompetansenettverk og UH, som i Agder er Universitetet i Agder (UiA). Statsforvalteren i Agder deltar så langt vi har anledning på nettverksmøter og dialogmøter i kompetanseordningene. Vi har i mindre grad anledning til å delta på samlinger for barnehager og skoler, men vi holdes orientert gjennom deltakelse i møter i kompetansenettverkene og kontakt med fagmiljø og utviklingsveiledere. Generelt mener vi å være tett på arbeidet med kompetanseordningene i Agder, noe vi fikk bekreftet på en fagsamling Statsforvalteren i Agder arrangerte i

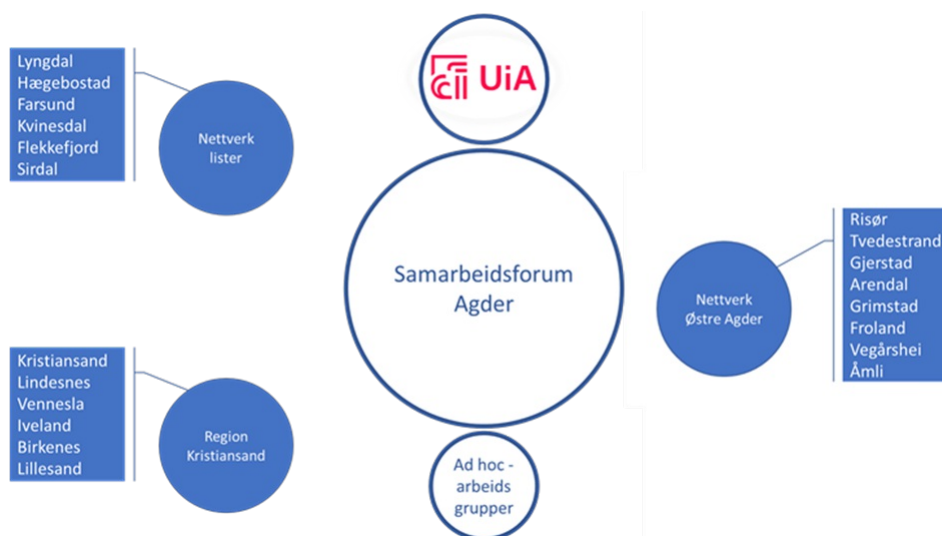
samarbeid med UiA 17.-18. januar i år. Samlingen var først planlagt til november 2022, men måtte av ulike årsaker flyttes til januar 2023. Hensikten med samlingen var todelt: 1) en felles dag for alle ordningene (Rekomp, Dekomp og Kompetanseløftet) for å se: hvor er vi og hvor går vi videre, og 2) fokus på kartleggings- og analysearbeid i Kompetanseløftet og veien videre, samt se helhet og sammenheng på Agder (levekår, ny opplæringslov o.a.). Programmet var variert og spennende, og vi fikk tilbakemeldinger på at det traff godt og opplevdes som veldig nyttig for det videre arbeidet. Kompetansenettverkene er generelt godt i gang med ulike tiltak og vi så behov for en «ståstedsanalyse». Fagsamlingen var planlagt og gjennomført i samarbeid med Per Einar Garmannslund og Sølvi Lillejord. I det følgende vil vi si litt om hvordan ordningene har vært organisert i 2022, satsinger, Samarbeidsforums form og virke, og til slutt litt om partnerskapene.

Organisering

Barnehager og skoler vurderer sine behov for kompetanseutvikling gjennom kartleggings- og analysearbeid. Barnehage- og skoleeiere samarbeider i partnerskap med universitet eller høyskole (UiA), om å planlegge tiltak som kan møte de lokale behovene, og melder sine behov til samarbeidsforumet i fylket. I Agder foregår dette gjennom regionale kompetansenettverk.

Kompetansenettverk i Agder 2022

Agder er inndelt i 3 kompetansenettverk i Regional ordning:

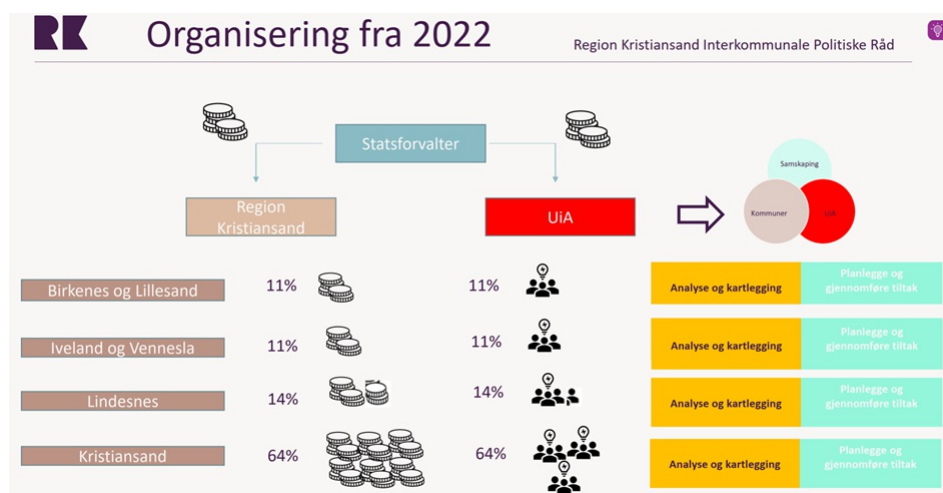
Hentet fra Statsforvalteren i Agder sine nettsider om *Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage*: <https://www.statsforvalteren.no>

Desentralisert ordning består av følgende kompetansenettverk:

- Lister med kommunene Sirdal, Flekkefjord, Kvinesdal, Farsund, Hægebostad og Lyngdal
- Kristiansandsregionen med kommunene Kristiansand, Vennesla, Iveland, Lillesand og Lindesnes
- Østre Agder med kommunene Grimstad, Arendal, Froland, Åmli, Tvedestrand, Vegårshei, Gjerstad og Risør
- Friskolenettverk med Oasenskolene og Samfundet skoler
- Fylkeskommunen med de videregående skolene

Setesdal har tidligere deltatt både i Rekomp og Dekomp i kompetansenettverk, men har i 2022 kun hatt satsinger i Kompetanseløftet (se under). Fra 2023 forventer vi deltakelse også fra Setesdal i Dekomp og Rekomp, da som Kompetansenettverk Øvre Setesdal bestående av kommunene Valle og Bykle, og Nedre Setesdal bestående av kommunene Evje og Hornes, Bygland og Åseral.

Agder var tidlig ute med å organisere arbeidet i kompetansenettverk og vi har gode erfaringer med en slik organisering. Likevel, prosessarbeid krever fleksibilitet og endringsvilje, noe vi ser også gjelder organiseringen. Vi ser at innføringen av kompetanseløftet påvirket nettverkssamarbeid og i enda større grad fordrer fokus på helhet og sammenheng i kommunene. Mens noen kompetansenettverk fant måter å inkludere kompetanseløftet i allerede eksisterende samarbeid og strukturer (Lister og Østre Agder), så det største nettverket behov for å gjøre endringer i sin organisering for bedre å ivareta alle ordningene i en stor organisasjon (Region Kristiansand):

Region Kristiansand har valgt å ta bort ordningen med utviklingsveiledere for Rekomp og Dekomp og heller la «vertskapsrollen» gå på rundgang mellom de fire sonene (Birkenes og Lillesand, Iveland og Vennesla, Lindesnes, og Kristiansand). Slik ordningen er nå inngår sonene partnerskap med UH direkte, men møtes i Kompetansenettverket i lærende fellesskap.

Felles for kompetansenettverkene er at de har alle gjennomført og kompetansehevet seg på kartlegging og analysearbeid og er godt i gang med tiltak. Satsingen på kartlegging og analysearbeid har vi beskrevet utførelse i tidligere årsrapporter, både hvordan det startet i ett nettverk og spredte seg til alle Rekomp og Dekomp nettverkene som et resultat av gode erfaringer. Som et resultat av de gode erfaringene og stor etterspørsel fikk vi laget digitale ressurser som ble ferdige i 2022 og som ligger fritt tilgjengelig på UiA sine nettsider (<https://www.uia.no/om-ua/prosjekter/de-nasjonale-satsingene-for-kompetanse-i-barnehage-og-skole-paa-agder/kartlegging-og-analyse-i-barnehage-og-skole>).

I 2022 er det digital praksis for barnehagene og pedagogisk IKT for skolene i regi av Haakon Sundby (UiA) som har vært mest etterspurt som en følge av at gode erfaringer deles. Dette arbeidet, som startet i kompetansenettverket Østre Agder (Dekomp våren 2021 og Rekomp høsten 2021), kan ses som et eksempel på hvordan samarbeid og samordning på tvers av nettverk og kommuner bidrar til å utjevne kvalitetsforskjeller mellom barnehager og skoler. Nyttige erfaringer deles og blir tilgjengelige via møter i kompetansenettverk og Samarbeidsforum. Barnehager og skoler som i utgangspunktet ikke så behov for tiltak på digital praksis/pedagogisk IKT har deltatt og sett mulighetene slike verktøy gir. Tilbakemeldingene fra de som har deltatt har vært udelte positive, noe som har ført til stor etterspørsel og større satsing på kompetanseheving i flere regioner innen samme tema.

Samarbeidsforum

Vi har også i 2022 hatt felles møter i Samarbeidsforum med både Rekomp, Dekomp og Kompetanseløftet. Vi har beholdt muligheten for å dele forumet inn i Rekomp og Dekomp etter behov, men ser at de fleste saker berører alle tre ordninger. Statsforvalteren i Agder ser det som sin oppgave å se helhet og sammenheng både mellom ordningene og regionene, og legge til rette for at gode erfaringer deles og gjøres tilgjengelig for alle skoler og barnehager i Agder.

Samarbeidsforum har også fungert som et lærende forum, men vi ser at dette har blitt vanskeligere etter at eierinteresser nå er tydeligere representert. Utfordringene er knyttet til fordeling av midler, ikke minst mellom små og store kommuner. Det kunne vært større fokus på å framheve mangfoldet og det som gjøres av kompetanseheving lokalt samt PPT sin rolle og plass i både i forhold til eget kompetansebehov og i kompetanseutviklingen i regionen.

Diskusjonen om Samarbeidsforums form og virke fortsetter, men vi tenker at «treårige kompetanseplaner og tilsagn om midler i Tilskudsordningen for barnehage og skoleutvikling for å gi alle involverte parter bedre muligheter for langsiktig planlegging» (NOU 22: 13 Med videre betydning) kan gi ro i arbeidet og bedre mulighet for lærende møter i Samarbeidsforum. Det gir mulighet til å fokusere på utviklingsarbeidet heller enn bare fordeling av midler.

Høsten 2022 kom det innspill fra Samarbeidsforum om å endre lederstrukturen slik at eierne tok lederskap og drift og Statsforvaltere hadde sekretæransvar. Vi avventer resultat av høring på dette og endelig stilling blir avklart våren 2023.

Partnerskap

Som Statsforvalter jobber vi kontinuerlig med å tilrettelegge for gode partnerskap mellom barnehage/skoleeier og universitetet. Det meldes jevnt over om godt samarbeid og spennende samskappingsprosesser i arbeidet mot forskningsbaserte, praksisnære og relevante kompetansetiltak. Tilbakemeldingene fra Rekomp og Dekomp nettverkene er at alle nå har skriftlige partnerskapsavtaler med UiA og at det faglige utviklingsarbeidet fungerer veldig bra. Utfordringen ligger i Kompetanseløftet (se under).

Kompetansebehov i lys av Kompetanseløftet (fra kapittel 3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner vurderer sine kompetansebehov i lys av målsettingene i Kompetanseløftet

I 2022 har systematisk arbeid med kartlegging og analyse av kompetansebehov sett i lys av målsettingene stått sentralt, noe kommunene etter hvert har lang erfaring med fra Rekomp og Dekomp. Samtlige deltakere har partnerskapsavtale med vårt lokale universitet UiA. Statped deltar i samarbeid med UiA etter behov.

Det meldes om utfordringer for UiA å stille med relevante fagpersoner/fagmiljø i partnerskapene. Dette er i særlig grad knyttet til spesifikk spesialpedagogisk kompetanse og inkludering, samt samarbeidskompetanse på tvers av de kommunale tjenestene. Videre har det vært en utfordring at fagleder på UiA sluttet på kort varsel, men vikarordninger har ivarettatt behovene til ny fagleder er på plass våren 2023.

I 2022 var Lindesnes, Vennesla, Birkenes, Lillesand, Evje og Hornnes og Kristiansand med som enkeltkommuner med egne partnerskapsavtaler med UiA. De etablerte kompetansenettverkene er Østre Agder med 8 kommuner, Øvre Setesdal med Valle og Bykle, samt Nettverk Lister med 6 kommuner. Åseral og Iveland er de eneste kommunene som foreløpig ikke mer med i Kompetanseløftet, men som etter planen kommer med fra 2023. Agder fylkeskommune er i gang med planlegging for å delta i Kompetanseløftet fra 2023. Statsforvalteren følger opp.

Gjennomføring i 2022

Lindesnes reorganiserte seg etter piloten fra 2020-2021 og har en ny kartleggingsrunde. Tema digital didaktikk i samarbeid med Statped er fortsatt i utvikling og drift.

Flekkefjord som den andre pilotkommunen fra 2020 er nå støttespiller i Listerregionen (se under) med sine erfaringer. Måten å rigge organisasjonen for et bærekraftig og tverrfaglig samarbeid anses som en nyttig kompetanse å dele i hele regionen.

Bygland, Evje og Hornnes, Birkenes, Vennesla og Valle/Bykle startet opp i 2022. Vertskommunesamarbeidet med PP-tjenesten og barnevernet i Bykle og Valle har vært utgangspunktet for felles kartlegging av behov og samarbeidsrutiner. Disse to kommunene har hatt et forarbeid med Statped om å knytte seg til deres refleksjonsverktøy for inkludering. Bygland har i løpet av året gått inn i et samarbeid med Valle/Bykle om Kompetanseløftet. Birkenes har gjennom sin kartlegging planer for kompetanseheving innen språkvansker (ASK), tegn- til tale og matematikkvansker. De øvrige kommunene er selvstendige i oppstart. De fleste kommunene har signalisert behov for samarbeid med Statped. Den opparbeidede kartlegging og analysekompetansen fra Rekomp og Dekomp har gjort kommunene i stand til raskt å identifisere behov og tolke resultater. Arbeidet har vært noe mer krevende i Kompetanseløftet enn i Rekomp og Dekomp pga. det tverrfaglige perspektivet. Alle kommunene har fokus på arbeid og utvikling gjennom et profesjonelt læringsfellesskap, som vi ser at de fleste får til å fungere godt. Levekårsutfordringer står sentralt i flere kommuner. Utfordringen er å se levekårsutfordringene i sammenheng med barnehage- og skolehverdagen. Kommunene er i gang med å etablere/styrke tverrfaglige grupper med PPT, helse, barnevern, spes.ped. og ped.rådgiver i partnerskap med UiA. Fokuset er da hovedsakelig sammenhenger mellom oppvekstreform/barnevernsreform og Kompetanseløftet sett i sammenheng med arbeidet i Rekomp og Dekomp. Enkelte kommuner har forankret sine planer gjennom politisk behandling, noe vi anser som god praksis.

Nettverk Lister består av 6 kommuner i et regionalt nettverk også med oppstart i 2022. Regionen har et etablert samarbeid gjennom Lister pedagogiske senter, som bl.a. er koordinator med ansvar for tilrettelegging av faglig kompetanseheving for alle kommunene i regionen. Kartlegging og analyse har stått sentralt også i Lister hvor de i tillegg til erfaringer med samarbeid i Rekomp og Dekomp også samarbeider om Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI). Lister er opptatt av kvaliteten i det tverrfaglig arbeidet. De vil bygge videre på de gode etablerte samarbeidsformene i oppvekstsektor, PPT, skolehelsetjenesten, barnevern og UiA. Ulike kartleggingsverktøy har vært vurdert og i fravær av en fungerende Ståstedsanalyse for barnhage vil de bruke kartleggingsverktøyet til Læringsmiljøsentret i tillegg til Ståstedsanalysen for skole. Lister har utviklet gode strukturer for samarbeid og tilrettelegging for utvikling av profesjonelle læringsfellesskap, som er en viktig forutsetning for dette arbeidet.

Nettverk Østre Agder reorganiserte seg i 2022 da alle 8 kommunene i regionen ønsket å gå sammen i Kompetanseløftet. I likhet med andre kommuner og nettverk har Østre Agder brukt året på kartlegging og analysearbeid. PPT i regionen, som består av 5 PP-tjenester, har vært aktive i samarbeidet med kommunene, og de har deltatt i et eget kompetansehevingsprogram innen ASK og matematikk i regi av Statped. Nettverket har en utviklingsveileder for Rekomp og Dekomp og fra høsten 2022 har de også ansatt en koordinator for Kompetanseløftet. Regionen har erfaring med systematisk kompetanseheving organisert i puljer i Rekomp og Dekomp. Denne måten å arbeide på planlegger de å fortsette med i Kompetanseløftet for bedre helhet og sammenheng.

Statped har gjennomført samlinger for PPT i Lindesnes (95 deltakere), Flekkefjord (27 deltakere), Østre Agder (43 deltakere) med tema ASK. De har hatt samlinger for PPT Birkenes (78 deltakere) og Østre Agder med tema matematikkvansker, samt PPT i Lindesnes og Furulunden skolesenter og spesialavdeling (100 deltakere) har gjennomført samlinger med tema Digital didaktikk og inkludering.

Erfaring er at kommunene nå i større grad kjenner til Statpeds rolle i Kompetanseløftet og kommunene og PPT er aktive sammen med UiA og Statped som partnere.

Tiltak i tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.4.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten er inkludert

PPT er aktive deltakere i arbeidet og Statped deltar etter avtale og behov. Vi har både i Samarbeidsforum og i de enkelte kommuner/nettverk tatt opp PP-tjenestens sin rolle i Kompetanseløftet og påpekt nettverket/kommunen sitt ansvar for å trekke de inn som en naturlig del både av den lokale kompetanseutviklingen og av laget rundt barnet/eleven.

Statped har gjennomført samlinger for PPT i Lindesnes (95 deltakere), Flekkefjord (27 deltakere), Østre Agder (43 deltakere) med tema ASK. De har hatt samlinger for PPT Birkenes (78 deltakere) og Østre Agder med tema matematikkvansker, samt PPT i Lindesnes og Furulunden skolesenter og spesialavdeling (100 deltakere) har gjennomført samlinger med tema Digital didaktikk og inkludering.

Erfaring er at kommunene nå i større grad kjenner til Statpeds rolle i Kompetanseløftet og kommunene og PPT er aktive sammen med UiA og Statped som partnere.

Vi ser av tiltakene som kommer fram i planene og det vi hører når vi deltar på lokale nettverksmøter at PPT deltar. Helsesykepleier og andre aktuelle fagpersoner er eller kan også være til stede.

Gjennom året har kommunene hatt en vurdering av aktuelle områder de har behov for å kartlegge. Alle kommunene har fra tidligere samarbeid om Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI). Kommunene er nå i gang med å etablere/styrke tverrfaglige grupper med PPT, helse, barnevern, spes.ped. og ped.rådgiver i partnerskap med UiA. Levekårsutfordringer ses i sammenheng og tas inn i vurderingen av kompetansebehov.

System for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov (fra kapittel 3.4.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Basert på tilbakemeldinger fra kommunene i oppfølgingsordningen i pulje OO2020 og OO2022 har alle kommunen god og relevant oversikt over kompetansebehovene i egen kommune. Det er fire kommuner i 2020-uttrekket og 3 kommuner i 2022-uttrekket.

De fleste kommunene i 2020-uttrekket deltar i regionalt nettverk i Desentralisert ordning for kompetanseutvikling. De gjennomfører årlig kartleggings- og analysearbeid med fokus på kompetansebehov. Tiltakene de velger ser de i sammenheng med tiltakene i alle kompetanseordningene. Kommunene har fokus på inkluderingsperspektivet og tilrettelegging for alle i fellesskapet. PP-tjenesten er fast med på samarbeidsmøter og vi ser at støttesystemet ivaretar spesialpedagogiske tilrettelegginger. To av kommunene har i tillegg tett samarbeid i Dekomp.

Det har vist seg å være utfordrende å få koblet på veiledere fra UH. Kapasiteten i UH er i stor grad bundet opp i kompetanseordningene – eller andre oppdrag – og det er derfor ikke så lett å få koblet UH på «spesialundervisningen» og Oppfølgingsordningene. Både Statsforvalteren og kommunene har kontakt med UiA om utfordringene. Mangel på tilgjengelig fagpersoner fra UiA gjelder både for uttrekket 2020, hvor det var behov for bistand i gjennomføringsfasen, og i forfasen til 2022-uttrekket, hvor det var behov for veiledere.

En kommune, som kun har en skole, har hatt tett samarbeid med Læringsmiljøseneteret gjennom hele gjennomføringsfasen melder tilbake om positiv utvikling når det gjelder holdninger og læringskultur blant både elever og lærere. Andre tiltak som kommunene prioriterer er innføring av observasjonsverktøyet Class som er et system for kvalitetsvurdering i barnehage og skole, grunnleggende begynneropplæring og system for overganger.

2022-uttrekket er i slutfasen med kartlegging og analysearbeidet. Kommunene har brukt ulike system for kartlegging, som GSI og elever med spesialundervisning, Elevundersøkelsen, Analysebrettet, Nasjonale prøver, Ungdata, Ståstedsanalysen, grunnskolepoeng og levekårsundersøkelser. PPT er inne i både vurderinger og forslag til tiltak.

Statsforvalteren arrangerte en felles 2-dagers fagsamling for alle de syv kommunene i 2020- og 2022-uttrekket høsten 2022. Hovedtema var kartleggings- og analysearbeid, ledet av dosent Per Garmannslund. Målet var å bli kjent med og bruke ulike kartleggingsverktøy ut fra den enkelte kommunes behov, samt forstå fortellingen bak tallene, kunne sammenligne og se sammenheng og helhet. Under samlingen var det gruppearbeid på kommunenivå for å se nærmere på levekårsutfordringer. Videre fikk deltakerne innblikk i statistikk som er knyttet til gjennomføring av vgo, kommunehelsebarometer, og de gjorde vurderinger med utgangspunkt i skolebidragsindikatorer for å styrke skolens kompetanse. Det var og gjennomgang av uttrekkskriteriene i Oppfølgingsordningen. De utforsket datagrunnlaget for egen kommune/skole og hadde interne drøftinger og refleksjoner på hvilke forhold det var viktig å gripe fatt i.

Erfaringsutveksling mellom gruppene var nyttige og i etterkant har vi sett at særlig 2022-uttrekket har vist en tydelig økt forståelse for hvordan de kan vurdere tiltak ut fra statistikk og tall. En av veilederne i forfasen for 2022-uttrekket var med på samlingen. Samlingen ga også gode muligheter for å dele erfaringer og løfte utfordringene kommunene står overfor.

Deltakerne uttrykte at dette var svært nyttig arbeid som de kunne bruke videre – også etter at gjennomføringsfasen blir avsluttet. Kommunene i 2022-uttrekket vurderer nå hvordan de kan samordne tiltakene med kompetanseordningene i gjennomføringsfasen.

Målrretta tiltak basert på analyser av utfordringer og behov (fra kapittel 3.4.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge

I tillegg til kartleggings- og analysekompetansen fra oktobersamlingen, har kommunene lang erfaring fra Rekom- og Dekomp-arbeid. Kommunene er i

gang med å bruke kartleggings- og analysekompetansen sin for å vurdere tiltak. Miljøundersøkelser, Elevundersøkelsen samt Nasjonale prøver, kartleggingsprøver og statistikk på grunnskolepoeng brukes aktivt for å se utfordringsbildet.

Kommunene i 2020-uttrekket melder behov for å bruke hele 2023 for å avslutte gjennomføringsfasen på best mulig måte. De viser til korona-perioden som har bremset arbeidet noe. Statsforvalteren har i samarbeid med Udir gitt grønt lys for dette, under forutsetning at de leverer rapport som avtalt i juni. I 2022 jobbet de med observasjonsverktøy for å vurdere virkning av tiltak innen læringsmiljø og læringsutbyttet for elevene.

2020-uttrekket har meldt om utfordringer med å få veiledere fra UH, dersom henvendelsen ikke kommer i god tid før nyttår. 2022-uttrekket melder om tilsvarende utfordringer i forhold til å være klare med sine planer for kompetansetiltak allerede før nyttår i forfasen, da den skal vare fram til våren 2023.

Kommunene i 2022-uttrekket ser ut til å nærme seg et felles tema på lesing (skriving) for tiltak i gjennomføringsfasen. De vurderer om det vil være behov for å ha noen felles samlinger for alle tre kommunene.

Vi har fått tilbakemelding om at begge uttrekkene fra 2020 og 2022 kan ønske seg en ny felles samling til våren/høsten 2023 – da med fokus på skolebidragsindikatorer og erfaringsdeling. Dette er til vurdering.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Vi har ingen gjennomførte evalueringer.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Tilsyn av barnevernsinstitusjoner: Vi fikk gjennomført alle med unntak av fire tilsyn. Dette grunnet bemanningssituasjonen på avdelingen. Tilsynene som ikke er gjennomført er tatt etter risikovurdering for institusjonene.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen avvik

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Hovedinstruksen 5.1.7.6: Bevaring naturmangfold. Statsforvalteren skal fremme betydningen av å bevare naturmangfold i oppfølging av planprosesser.

I 2022, som i 2021, har vi nedprioritert å gi uttalelser til miljøhensyn i skogsbilveisaker og nydyrkingssaker pga. redusert kapasitet som følge av nedbemanning, og en vurdering av miljøeffekt. Vi har mottatt mange saker til uttalelse, men i de aller fleste sakene ikke gitt uttale. Nedprioriteringen er gjort ut fra en vurdering av manglende effekt fra tidligere års systematiske innsats: Våre uttalelser i disse sakene har erfaringsvis i svært liten grad påvirket endelige vedtak i kommunen.

Hovedinstruksen 5.3.5.1: Motorferdsel. Innenfor motorferdsel utføre kontroll av kommunens vedtak.

Oppdraget er nedprioritert i 2022 pga. redusert kapasitet som følge av nedbemanning. Stikkprøver viser imidlertid behov for lovlighetskontroll. Effekten av avviket er at det er stor usikkerhet knyttet til hvorvidt forvaltning av motorferdsel i kommunene er i tråd med lovverket.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Ingen avvik

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for:

- Hvilke tiltak statsforvalteren har iverksatt for å styrke forankringen av kvalifiseringsprogrammet på ledernivå i NAV- kontoret og i kommunen.
- Hvilke tiltak statsforvalteren har iverksatt for å øke kompetansen på kvalifiseringsprogrammet i NAV-kontorene, herunder hvordan det sikres kompetanse om at kvalifiseringsprogrammet er en lovbestemt rettighet for de brukerne som fyller vilkårene.
- Hvordan statsforvalteren har fulgt opp NAV-kontor med særskilte utfordringer i gjennomføringen av kvalifiseringsprogrammet.
- Hva som er de største utfordringene i kommunenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet.

KVP er forankret i NAV kontorene og er tema som regelmessig tas opp på i månedlige enhetsledermøtene til NAV hvor Statsforvalteren deltar.

Det er etablert egen Teams gruppe. Vi har gjennomført en kartlegging hvor KVP er ett av flere tema i denne gruppen. Videre har vi gjennomført samlinger med KVP ansvarlige ved det enkelte NAV kontor.

Vi har dialog med NAV kontorer hvor vi vurderer at de har fått deltakere i KVP.

Vi ser fortsatt at det er kontor som i stor grad benytter seg av statlige tiltak og oppfølgingsløp som en erstatning for KVP.

Noen kontorer opplyser at det er utfordrende å finne kandidater som ønsker å delta i KVP.

Embetet har ikke prioritert arbeidet med kommunebilder og kommunemøter i 2022. Vi har derfor i liten grad klart å adressere forankring av kvalifiseringsprogrammet på ledernivå i kommunen.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive utøvelsen av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket; herunder hva slags aktivitet det stilles vilkår om, og vurdere hvorvidt aktivitetene er hensiktsmessige for å øke overgang til arbeid og utdanning.

Bruken av vilkår varierer, men mer en 50 % av kontorene bruker vilkår i 8 av 10 saker. Kommunene rapporterer at bruk av vilkår skjer etter en konkret individuell vurdering.

En stor andel av kommunene har egne arbeidsrettede tiltak. Disse benyttes enten alene eller i kombinasjon med statlige tiltak. Flertallet av kommunene mener i følge gjennomført kartlegging at aktiviteten er hensiktsmessig for å øke overgangen til arbeid.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for kompetansehevende tiltak innenfor økonomisk rådgivning som er gjennomført overfor kommunene og sitt øvrige arbeid med økonomisk rådgivning.

Følgende kompetansehevende tiltak er gjennomført i 2022:

- Grunnkurs økonomisk rådgivning
- Fagdag økonomisk rådgivning
- Digitalt ekspertkurs
- Eget utviklet basiskurs hvor målgruppen er alle ansatte ved NAV kontoret. Basiskurset er gjennomført ved to NAV kontor.

Løpende kompetanseheving, opplæring og bistand til å utføre mer krevende gjeldssaker driftes av "Interkommunalt ressurscenter økonomi og gjeldsrådgivning". Dette sikrer kontinuitet og sikrer ivaretagelse av kompetanse ved de mindre kontorene.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal beskrive hvilke kompetansehevende tiltak de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret, og redegjøre for hvordan statsforvalteren har tilrettelagt for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV.

Vi har i år valgt å prioritere fagansvarlige på KVP når det gjelder kompetansehevende tiltak på dette området. Det er gjennomført en opplæringssamling for disse hvor blant annet Karriere Agder og opplæringskoordinator fra NAV fylkesledd deltok.

Alle NAV kontorer rapporterer at de har etablert samarbeid med videregående skoler og oppfølgingstjenesten i fylket.

Lokalkontorene oppgir at det er særlige utfordringer knyttet til enkeltbrukere med sammensatt problematikk hvor rus- og psykisk helseproblemer er fremtredende.

Vi har også understøttet ulike tiltak for å spre informasjon og kunnskap om ulike samarbeidsmodeller som er etablert i regionen. Venneslabroa er et eksempel på et prosjekt hvor kommune og NAV i samarbeid evner å mobilisere lokalt arbeidsliv og andre for å øke inkludering av ungdom som står i fare for å bli marginalisert.

Digitalisering av sosiale tjenester (Digisos) (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for sin oppfatning av hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene, og hvordan det jobbes med å sikre tilgang til sosiale tjenester for brukere som har vansker med å benytte digitale løsninger.

Vi ser av oversendte klagesaker at flere og flere NAV kontor mottar digitale søknader.

De fleste kontorene har tatt i bruk digital søknadsløsning.

Vi ser ikke noen sammenheng mellom innføring av DIGISOS og begrensninger i muligheten for personlig fremmøte på kontor nivå.

Vi deler erfaringene som ble gjort i det landsomfattende tilsynet hvor tilgjengeligheten til NAV kontoren ble undersøkt.

De som ikke kan, eller har mulighet til å henvende seg digitalt, risikerer at de ikke får hjelpen i tide.

Det er fortsatt mange kontor som har svært begrensede åpningstider for "drop in" henvendelser. Flere kontor har etter at Helsetilsynets rapport ble publisert etablert et kontakt telefon nummer som gjør det mulig å komme i direkte kontakt med lokalkontoret selv om publikumsmottaket er stengt.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

I 2022 har vi behandlet ni klagesaker.

Syv av klagene omhandlet forlengelse eller avslag om introduksjonsprogram. I en av sakene ble kommunens vedtak opphevet og returnert for ny klagesaksbehandling. I seks av klagene ble kommunens vedtak opprettholdt.

En av sakene gjaldt klage på bortvisning. Denne ble opphevet og returnert for ny klagesaksbehandling hos kommunen.

En av klagene gjaldt karantenetid før ny statsborgerprøve kan gjennomføres. Denne ble opphevet og sendt tilbake for ny klagesaksbehandling i kommunen.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Vi har ikke behandlet noen slike saker i 2022.

Statsforvalteren skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjennomføre statsborgerseremonier for alle nye statsborgere i fylket som har fylt 12 år, samt medvirke til at andelen av nye statsborgere som deltar på seremoniene øker.

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier som er avholdt, totalt antall utsendte invitasjoner til nye norske statsborgere og totalt antall nye statsborgere som har deltatt i statsborgerseremoniene i fylket.

Embetet har gjennomført fire vellykkede statsborgerseremonier i 2022. Til sammen ble 2100 nye statsborgere invitert, og det deltok til sammen 404 nye statsborgere med familie og venner. To av seremoniene ble avholdt i Kristiansand, en på Kaldvild Gård ved Lillesand, og en i Arendal kulturhus.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal også rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Våren 2022 har kommunene i Agder rapportert at det var 1275 deltakere som fikk opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. 92 av disse er asylsøkere. Høsten er det rapportert 1967 deltakere. 149 av disse er asylsøkere.

Det er en økning i årsverk knyttet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i voksenopplæringene fra våren med 46,85 årsverk til 49,74 for høsten. En fullstendig oversikt fra de ulike voksenopplæringene er oversendt direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (Hk-dir.) 27. januar 2023 i henhold til oppdrag.

Bosetting av nyankomne flyktninger (fra kapittel 7.3.1.7.5 i TB)

Rapportere på

Det vises til styringsparameter 3.3.3.2.1. Statsforvalteren skal kort redegjøre for samarbeid mellom stat, kommune og fylkeskommune om rask og treffsikker bosetting samt gi en vurdering av samarbeidet.

Agder fylkeskommune anbefaler hvor mange flyktninger som bør bosettes i de ulike kommunene. Ved henvendelse om bosetting har Statsforvalteren i Agder hatt et samarbeid med fylkeskommunen om å anbefale kommuner for bosetting. Dette etter gitte kriterier fra IMDi og vår vurdering av sektor.

I 2022 imøtekom Agder IMDis anmodninger om bosetting og flyktningene bosettes i kommuner som ivaretar deres behov. Statsforvalteren har fått spesielt mange henvendelser for midlertidig regelverk for rettigheter etter integreringsloven, men også veiledning etter opplæringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven.

Vi registrerer at det er stor politisk vilje til å bosette flyktninger også i 2023, mens enkelte kommuner signaliserer at de vil måtte redusere anmodningstallet for kommende år.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven og gi en kort vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet i fylket.

Krisesenteret Øst i Agder ser behov for forbedring av tolkesamtaler og bedre tilrettelegging av tilbudet til barn (opprette en akuttbarnehage). Tilbudet til menn er enda ikke ferdigstilt, jf. tilbakemelding fra Arendal kommune etter lovbrudd gitt i 2019. Vi har sendt purring på dette i eget brev til Arendal kommune.

Tilsynet ble gjennomført som et dokumenttilsyn. Det ble ikke gitt lovbrudd under dette tilsynet.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	25
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2020	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2020	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2021	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2021	3
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	0

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova. Rapporteringen skal for hver sakstype omfatte antall fattede vedtak fordelt på henholdsvis innvilgelser, avslag og avvisninger. Når det gjelder ekteskapsloven § 18a andre ledd, bes statsforvalteren rapportere på om sakene gjelder bokstav a), b) eller c). Når det gjelder separasjons- og skilsmisessøknader, skal statsforvalteren rapportere på andelen søknader som er mottatt digitalt.

Det er innvilget 620 søknader om separasjon. Det gitt avvisning av fire søknader om separasjon bl.a. på bakgrunn av manglende innsending av dokumentasjon så som meklingsattest, vigselsattest eller bekreftelse på opphold. I saker om skilsmisse etter § 21 har vi innvilget 567 søknader og avslått 12 søknader. Dette bl.a. under henvisning til at partene ikke har flyttet fra hverandre. Endelig når det gjelder saker etter § 22 har vi mottatt 18 søknader. Vi har avslått tre av disse bl.a. på bakgrunn av at partene ikke er enige i at de har bodd fra hverandre eller at det ikke har vært mulig å få kontakt med motparten.

Innsendt digitalt:

Separasjoner: 84 %

Skilsmisse § 21: 82 %

Skilsmisse § 22: 11 %

Anerkjennelsesloven:

Vi har mottatt 50 søknader herav innvilget 49. En søknad er avslått bl.a. på manglende grunnlag av dokumentasjon på inngått ekteskap.

Innsendt digitalt: 0%

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	624	620	0	4	84 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	579	567	12	0	82 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	18	15	3	0	11 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamiliemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	50	49	1	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Vi har ikke fattet vedtak etter barneloven i 2022.

Vi mottar en del spørsmål på telefon om barneloven. Mange av spørsmålene går på fordeling av reiseutgifter. Vedr. krav om tvangskraft av avtaler er det kun den ene parten som har ønsket dette, eller de har ingen avtale som vi kan behandle. jf §44.

Vi har mottatt klager på telefon ved at de ikke har fått opplysninger de har krav på. Dette har vi behandlet i form av en telefon til barneverntjenesten, hvor de får veiledning om rettighetene foreldrene har. Sakene har da løst seg uten skriftlig behandling. jf § 47.

Der er ikke kommet inn saker om tap av opplysningsrett etter barneloven jf § 47.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	0

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område. Dette kan for eksempel være hvilke sakstyper som henvendelsene gjelder, hvilke problemstillinger og utfordringer som ofte tas opp og går igjen, samt utviklingstrekk. Det er også av interesse å få opplyst hvem som kontakter statsforvalteren og bakgrunnen for at det tas kontakt.

Mange av henvendelsene går på fordeling av reisekostnader. Her går spørsmålene f.eks på om det skal regnes kilometergodtgjørelse og hva den eventuelt er. Mange henvendelser går på hvilke opplysninger foreldre har krav på i kraft av foreldreansvaret og fra hvilke instanser de kan kreve opplysninger. Spørsmålene kommer stort sett fra foreldre, men også barneverntjenestene har mye spørsmål rundt hvilke opplysninger foreldre har krav på.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Statsforvalteren har ikke gjennomført tilsyn med familievernkontorene på Agder i 2022.

Det planlegges nytt tilsyn med familievernkontoret i Agder, avd. Kristiansand og Farsund i 2023 og med familievernkontoret i Arendal i 2024. Statsforvalteren har deltatt i panelet til familievernets kurs for foreldre som har mistet omsorgen for barnet/barna^[1]. Dette er et kurs som Familievernkontoret får gode tilbakemeldinger på, og vi får tilbakemelding på at de som deltar har nytte av dette kurset. Vi ser spesielt etter de siste års avgjørelser i Høyesterett og Den europeiske menneskerettighetsdomstol, at det er mange spørsmål blant annet knyttet til oppfølging av foreldre og om samvær. Vi som Statsforvalter får også mye ut av å være deltakende på paneldebatten, og nye faglige og juridiske problemstillinger kommer frem. Statsforvalteren har ikke behandlet noen klagesaker fra familievernkontorene i 2022. Dette er det samme som i 2021. Det er i gitt råd og veiledning på telefon.

[1] <https://www.bufdir.no/Familie/...>

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2022	Antall gjennomførte tilsyn i 2021	Antall gjennomførte tilsyn i 2020
2	0	1	1

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Bufdir vil oversende utfylte skjemaer med data på utvalgte indikatorer fra kommunenes halvårsrapportering og SSB. Disse skjemaene skal benyttes som underlag i statsforvalterens vurdering av risikobildet i kommunal barnevernstjeneste.

Vi har i 2022 brukt kommunebildene for å vurdere risiko i barneverntjenesten. De utvalgte indikatorene fra halvårsrapportering er tatt i bruk i tillegg til klagesaker og dialoger med tjenestene. Vi vurderer at de fleste av tjenestene fungerer godt, det er lite bekymring knyttet til disse. Vi har en tjeneste hvor vi ser at risikoen for svikt er større. Dette er en liten tjeneste som blir svært sårbar ved sykdom ferie o.l. De andre tjenestene har tilfredsstillende måloppnåelse.

Agder har et samarbeid om akuttberedskapen i fylket.

Arendal kommune har akuttberedskap for Froland, Gjerstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei, Åmli og Grimstad kommune.

Barnevernsvakta Lister barnevern betjener kommunene Lyngdal, Sirdal, Kvinesdal, Flekkefjord, Farsund og Hægebostad.

Kristiansand barnevernvakt har akuttberedskapen for kommunene Kristiansand, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornes, Iveland, Lillesand, Lindesnes, Valle; Vennesla, og Åseral.

Separasjon og skilsmisse (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Separasjon og skilsmisse

Statsforvalteren skal redegjøre kort for status på arbeidet med å sentralisere saksbehandlingen av søknader om separasjon og skilsmisse etter ekteskapsloven innenfor de nye sammenslåtte statsforvalterne. Statsforvalterne skal gjennomføre en kartlegging av ressursbruk og kvalitet i siste kvartal 2022 og dette skal rapporteres i årsrapporten for 2022.

Vi er kjent med at det arbeides med nye digitale løsninger, men vi vet ikke hvor langt i prosessen dette er kommet. Den digitale løsningen vi har per i dag fungerer svært godt. Siste kvartal har vi totalt 1,5 årsverk fordelt på tre saksbehandlere som jobber sep/skil. Rettssikkerheten anser vi er godt ivarettatt. Meget kort saksbehandlingstid.

Tros- og livssynssamfunn (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere om:

- Antall saker hvor registrering er nektet eller trukket tilbake etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd.
- Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd samt antall saker hvor registreringen er nektet eller trukket tilbake.
- Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller avkorte tilskudd etter trossamfunnsloven § 6 samt antall saker hvor tilskudd ble nektet eller avkortet. Tallet spesifiseres for saker § 6 første, andre, tredje og fjerde ledd.
- Antall saker hvor vigselsrett er trukket tilbake.

Statsforvalteren skal gi en kort orientering om hovedfunn og reaksjon i sakene ovenfor.

Etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd er det nektet registrering for 16 samfunn. Av disse har ni samfunn hatt mindre enn 50 medlemmer, to av disse har ikke lastet opp medlemsliste og fire har ikke hatt en fast organisering. For ett av disse samfunnene har vi trukket tilbake registreringen. Ett av samfunnene ble nektet registrering i 2021, og sendte i 2022 inn en ny søknad som vi videresendte til departementet for vurdering av om det er en omgjøringsbegjæring.

Vi har ikke hatt saker der det er vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd, eller der registreringen er nektet eller trukket tilbake etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd.

Det er ikke vurdert eller gjort vedtak etter § 6 første ledd.

Etter § 6 tredje ledd er det gjort 32 vedtak om nekting eller avkortning av tilskudd. ett samfunn er ikke å regne som tros- eller livssynssamfunn, 14 samfunn hadde ikke 50 medlemmer etter kontrollen, 16 samfunn har i hovedsak ikke rapportert tilstrekkelig, enten i årsrapport eller regnskap. Samfunnene har da fått brev om innhenting av opplysninger. Flere av samfunnene har ikke svart på brevene. Vi har forsøkt å kontakte dem både på telefon og epost, flere ganger uten hell. Senere har vi gjort vedtak. Vurderinger etter § 6 tredje ledd er gjort fortløpende for alle samfunn ved rapportering, eller der vi har blitt gjort kjent med opplysninger som kan gi grunnlag for å nekte tilskudd. I de fleste tilfeller har vi kontaktet samfunnene, og bedt om ytterligere opplysninger. Noen samfunn har iverksatt tiltak for å forhindre senere regelverksbrudd.

Det er gjort en vurdering etter § 6 fjerde ledd som har resultert i vedtak om avkortning av tilskudd. Dette skyldtes at deler av tilskuddet er sendt til utlandet.

Det er gjort tre vedtak om tilbaketrekking av vigselsrett. Årsakene har vært at de selv har hatt et ønske om å fratre som vigsler

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Det har vært en oppgang i antall søknader fra 2021 til 2022.

Vi har mottatt 203 søknader totalt i 2022. Av disse søknadene er 101 forhåndssøknader. 176 søknader er innvilget som omsøkt, det vil si land, øde skogsområder, vann og hav. 25 søknader er avslått med begrunnelse i uegnet sted, f.eks nær bebyggelse, egen tomt, i turistområder og skjærgårdstrafikk. Av disse er 93 forhåndsgodkjenninger. 2 søknader er avvist med begrunnelse at det mangler dokumentasjon

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere antall saker i hver kategori og utfallet av dem.

I 2022 har det vært tre saker til behandling.

En søknad om utvidelse av området som tidligere er definert som «typisk turiststed», en søknad om at et nytt avgrenset geografisk område blir definert som typisk turiststed, samt spørsmål om et geografisk avgrenset område kan risikere å miste status som «typisk turiststed» i forbindelse med bygging av ny og større butikk. Det ble gitt avslag på begge søknader og på spørsmål om en kan miste status som «typisk turiststed» ble det svart at forskrifter kan oppheves.

Det kom i 2022 ingen søknad om dispensasjon fra Valle kommune om Sauesjåmarknaden eller om dispensasjon til søndagsåpent i forbindelse med markedsdager på Brokelandsheia, og årsaken til dette kan være at søker har innrettet seg etter den veiledning de har fått i forbindelse med tidligere søknader.

Fra handelstanden i flere kommuner kommer det ønsker om omkamp om søndagsåpne butikker og/eller at det skal jobbes for en lovendring som gir kommunene selvbestemmelsesrett. Noen kommuner er klare på at en ny søknad ikke vil gi et annet resultat enn tidligere hos Statsforvalteren.

Implementering av barnevernsreformen (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal rapportere på om det er kommuner i fylket som ikke ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret.

Statsforvalteren har sendt ut forespørsel til alle kommuner i fylket hvor vi ba om å få oversendt kopi av forebyggende plan. Det ble sendt ut purring mot slutten av året. Statsforvalteren har kun mottatt fire planer.

Alle kommuner har tilstandsrapporter og de kan bekrefte at de jobber med forebyggende plan.

Vi har ingen signaler som tilsier at kommuner ikke tar ansvar for koordinering av tjenestetilbudene, men det kan være noe variasjon i styring og systematikk av arbeidet.

Vi har 25 kommuner i Agder tre er vurdert å være på gult nivå, en kommune er rød og resten vurderes som grønne.

Rapportering på Demensplan 2025 (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2025, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet for øvrig, jf. demenskartet.no

Hjelpetekst:

Statsforvalterens vurdering bør om mulig være kvantitativ. Bekrivelsen kan med fordel omfatte hvilke tiltak Statsforvalteren har satt i verk for å skaffe seg oversikt på området, samt hva som er gjort for å bistå kommuner som særlig har behov for oppfølging.

Statsforvalteren i Agder har ikke foretatt noen form for egenhendig rapportering rundt demens- satsninger ettersom den nasjonale rapportering har foregått i 2022, og det ventes at mange av spørsmål vil bli dekket gjennom dette. Føringer fra alle organer er at vi skal i høyst mulig grad skjerme kommunene for unødige, eller gjentakende rapportering på samme område.

I arbeidet med kommunebildene har vi under omsorgstjenester pekt ut fokusområder som demografiutfordringer, fremtidens omsorgstjenester, rekruttering og kompetanseplanlegging. Vi har sett på demenskartet.no for å undersøke demografi og framskrivning av befolkningstall og derav utvikling av demens. Alle våre kommuner har et utfordringsbilde med økt antall eldre og derav økt antall eldre personer med demens, og vi ser økningen allerede fra 2030. Samtidig er det synkende aldersbæreevne i samtlige kommuner. Dette er et alvorlig samfunnsproblem som kommunene adresserer i ulik grad. Gjennom arbeidet med Leve hele Livet er dette konkretisert i dialogmøter med samtlige kommuner, er det fokusert på analysearbeid i kommunene. Imidlertid har en tredjedel av Agders kommuner under 3 000 innbyggere og lave tall på kommune nivå tilsier at demenskart ikke nødvendigvis viser sikre tall.

I kommuneplanenes samfunnsdel er det gjennomgående lite fokus på fremtidens kompetansebehov innen helse og omsorg. I dialog med kommunalsjefer innen helse/omsorg i 2022 er temaet tatt opp til diskusjon og noen få kommuner har sett nøye på hvilken kompetanse sektoren vil ha behov for i årene fremover og hvilket volum. De som har jobbet godt med dette har uttalt at de er både overrasket og bekymret over volumene de finner. Mange steder skal man ikke bare ha flere årsverk for å dekke veksten i tjenestebehovet, men de skal også erstatte årsverk på personer som går av med pensjon. Flere steder er det godt voksne ansatte som jobber i de tjenesteområdene som vil oppleve størst vekst.

Dette er viktig å adressere når strategiene og tiltak i Demensplan 2025 skal gjennomføres, da det vil være behov for helsepersonell som skal følge opp økende antall personer med demens som vil ha behov for langvarige og koordinerte tjenester. De ulike forløpene i planen krever ulik kompetanse og koordinering, og i siste fase av demensforløpet vil det være behov for avansert pleie- og omsorg, med tilstrekkelig vurderingskompetanse. Dette er et utfordringsbilde vi ser i nær sammenheng med tiltak knyttet til Kompetanseløftet 2025, hvor rekruttering og kompetanseheving er sentralt.

Begge våre USHTene har tilbudt kommunene hjelp til å lage planer for demenssatsing og løse konkrete problemstillinger i løpet av 2022. Statsforvalteren har ikke vært involvert i dette, men har registrert at kommunene har takket ja, og er fornøyd med dette tilbudet. Med de resurser tilgjengelige hos Statsforvalteren, har vi ikke anledning til å bistå de enkelte kommunene annet enn ved telefonisk veiledning. Dette blir det mye av. Vi får ukentlig henvendelser omkring kap. 4A, spørsmål omkring samtykkevurdering, samt generell veiledning på mange områder knyttet til demensomsorg fra både helsepersonell og befolkningen forøvrig.

På årets konferanse for helse og omsorgsledere i Agder var hele første dagen viet til demens, med presentasjoner fra lokale prosjekter. Her deltok 140 ledere og rådgivere fra våre kommuner. Nasjonalforeningen for folkehelse og Livsglede for eldre hadde stands.

Det ble presentasjoner fra blant annet Demenslandsbyen i Kristiansand, fra Voksenskolen i Grimstad og fra Montessori sykehjem i Kvinesdal. Disse har i etterkant merket en økt interesse for hvordan de driver, og vi antar det vil være flere kommuner som vil kopiere deres tiltak.

Statsforvalteren har innledet et samarbeidsforum med Nasjonalforeningen for folkehelse og demenskoordinatorer fra begge USHTene i fylket, for å se om vi kan dra i fellesskap bidra til demens i Agder. Dette er i startfasen, men vi ser allerede nå at det er lettere å holde hverandre orientert om aktiviteten innenfor demensfeltet i Agder. Statsforvalteren deltar også i nettverk for demens som drives av USHT.

Statsforvalteren har også i 2022 hatt møte med tannhelsetjenesten i Agder, med tanke på samarbeid, også på dette viktige felt, der vi vet at tannhelsestell kan by på problemer, og redusert ernæring inntak, som kan igjen føre til underernæring, og forverring av demensforløp.

I samarbeid med Universitet i Agder har vi igangsatt et desentralisert, tverrfaglig studie i demens som blir fordelt på tre 10 studiepoengs moduler. Den første av de tre modulene ble gjennomført i 2022 (30 deltakere), de øvrige to tilbys i 2023. Med enda bedre markedsføring i 2023 satser vi på enda flere deltakere.

Vi har et inntrykk av at mennesker med demens er en gruppe som ikke får tilstrekkelige rehabiliteringstjenester her i fylket. Ifølge Demensplan 2025, skal kommunene bidra til at også personer med demens som har behov for flere og koordinerte tjenester, får tilbud om individuell plan (IP) og koordinator. Ifølge nylig publisert nytt kapittel om demens i aktivitetshåndboken, som Statsforvalteren i Agder gav innspill til, skal kommunale virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester legge til rette for daglig fysisk aktivitet overfor tjenestemottakere med demens slik at de så langt som mulig kan oppfylle de nasjonale rådene om fysisk aktivitet og stillesitting. For å få til bedre rehabiliteringstjenester for personer med demens og kognitiv svikt, trengs det personell som besitter kunnskap om rehabilitering og fysisk aktivitet, som fysioterapeuter og ergoterapeuter, i tillegg til sykepleiere. Denne mangelen kommer ikke fram i tilgjengelig statistiske framskrivninger.

Agder har i flere år jobbet godt med å implementere velferdsteknologi i tjenestene. Varsling og sporingsteknologi er et viktig supplement i tjenestetilbudet til personer med demens og i Agder rapporteres det på at velferdsteknologi tilbys på lik linje med andre tjenester. Det er behov for kontinuerlig kompetanseheving på dette området, da det krever en kontinuerlig vurdering av pasientens situasjon og nytte av teknologien opp mot forsvarlighet.

Det er et kontinuerlig forbedringsarbeid og veiledningsbehov for oppfølging av pasienter som motsetter seg helsehjelp. Dette ser vi gjennom vår tilsynsaktivitet, og tilbakemeldinger fra helsepersonell som søker veiledning på dette.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, inklusive allmennlegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Som del av vårt "følge-med" ansvar gjorde Statsforvalteren en større kartlegging av allmennlegetjenesten i kommunene i Agder våren 2022. De aller fleste kommunene svarte (23 av 25) og kartleggingen ble oppsummer i en egen tilstandsrapport som ble sendt HOD 13.07.22. Kartleggingen viste blant annet at

- 31 (10 %) pasientlister betjenes av vikarer
- 13 pasientlister (4 %) betjenes for tiden ikke av noen lege
- 9 kommuner (36 %) har ingen ledige listeplasser

Rapporten viste også til våre erfaringer fra ulike møter med sentrale aktører i fylket og fra tilsyns- og klagesaker. Vi oppsummerte med at situasjonen samlet sett er, gitt Agders levekårsutfordringer, spesielt bekymringsfullt for innbyggere som er særlig sårbare og har sammensatte helseutfordringer som fordrer regelmessig kontakt med en fastlege for å få rett tjeneste til rett tid på rett sted og/eller få utstedt legeerklæringer. Mangelfull kontinuitet og enda verre helt manglende fastlege, representerer etter vår vurdering en pågående risiko for kvalitet og pasientsikkerhet. Se vedlagte rapport:

<https://www.statsforvalteren.no...>

Vi har foretatt en kartlegging av dekningen av ulike faggrupper i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, samt kartlagt om tjenesten har en kompetanseplan eller om kompetansebehovet er kartlagt. I tillegg har vi spurt om rekrutteringsutfordringer. Av 25 kommuner har 16 besvart kartleggingsskjemaet. Vi har dermed ikke den totale oversikten over status i fylket, men en indikasjon på hvordan situasjonen er.

Kartleggingen viser at alle de 16 kommunene har helsesykepleier og jordmor tilknyttet tjenestene. Noen av jordmødrene har interkommunale stillinger. To kommuner oppgir at de ikke har lege tilknyttet tjenestene. Hvordan disse kommunene løser sine lovpålagte oppgaver med legeundersøkelser har vi foreløpig ikke undersøkt. Majoriteten av kommunene har fysioterapeut. Tre kommuner har ikke denne faggruppen som en del av tjenestene.

12 av 16 kommuner har ansatte i konstituerte helsesykepleierstillinger. For enkelte kommuner utgjør disse en stor andel av de totale helsesykepleierstillingene. Om lag halvparten av kommunene oppgir å ha utfordringer med tilgang på kvalifiserte søkere når de skal ansette helsesykepleiere. Kartleggingen viser videre at det er utfordringer med å få tak i jordmødre og psykologer, og det rapporteres om vanskeligheter generelt med å få tilgang til kvalifiserte søkere til prosjektstillinger og vikariater.

Vårt inntrykk er at helsestasjons- og skolehelsetjenestens rekrutteringssituasjon fortsatt har utfordringer med å få kvalifiserte søkere. Dette gjelder spesielt for helsesykepleierstillinger og for små kommuner som tilbyr mindre stillinger eller vikariater.

I kartleggingen vår stilte vi spørsmål om kommunen hadde utarbeidet en kompetanseplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Over halvparten av kommunene som besvarte undersøkelsen hadde ikke det. Dette er funn som vi ønsker å følge opp videre i 2023.

Vi har faste møter med lederne for helsestasjons- og skolehelsetjenestene i kommunene og har gjennom dette kunne opprettholdt en jevnlig kontakt for å få informasjon om utfordringer og status i tjenestene.

Statsforvalteren har vært pådriver, blant annet med å bidra inn i et forprosjekt, for å etablere en masterutdanning for helsesykepleiere på Universitet i Agder. Denne startet opp med 30 studenter høsten 2022. 23 av disse studentene var fra vår region. Det er et betalings-studium som gjorde det mulig å prioritere studenter fra våre kommuner. Vi hos Statsforvalteren bevilget midler til dette gjennom kompetanse- og innovasjons-tilskuddet i 2022. Det er mange kommuner i Agder som har operert med konstituerte stillinger over flere år og for å møte dette behovet var det kommunene med Arendal kommune i spissen, som gikk i bresjen for å få i gang studiet. Studiet er over 4 år, med avstigningsmulighet etter 3 år. Det er ikke alle studentene som ønsker å fullføre en masteroppgave (4.året) men UiA og i hvert fall de største kommunene oppfordrer til dette.

Statsforvalteren sitter i referansegruppe for studiet sammen med kommunerepresentanter. Det jobbes med å fremskaffe praksisplasser, og det er spilt inn viktige tema vi mener det bør undervises i (juridisk forståelse knyttet til blant annet taushetsplikt/meldeplikt, journalføring og endringer i velferdstjenestelovgivningen). Det er også drøftet hvordan det kan sikres at studenter som faktisk jobber i tjenestene kan bli prioritert for opptak.

Det er en utfordring at det tidligere "kompetanse- og innovasjonstilskuddet" (nå kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet) nå bare skal prioriteres til omsorgstjenestene. Dette betalingsstudiet er dyrt for studentene og det er, fra kommunenes side, satset på dette tilskuddet i årene fremover for å sikre kompetanseheving for sine helsesykepleiere.

Fra januar 2023 tilbys masterprogrammet også som ordinært heltidsstudium med 30 studieplasser.

Oppstart av masterutdanningen vil føre til at flere kommuner får nødvendig kompetanse inn i tjenestene, og vi tror dette vil kunne bidra til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenestene fremover. Det er likevel sannsynlig at flere kommuner vil fortsette å ha rekrutteringsutfordringer fremover og vi tror det er behov for flere tiltak for å få rett kompetanse inn i tjenestene.

Kommunene betrakter tilskudd til kompetanse som en verdifull bidrag til å gi deres ansatte kompetanseheving, og viser stor interesse for dette. Samtidig er helse- og omsorgsyrker preget av en høy kvinneandel, og det er alltid en del som starter på utdanninger uten å fullføre, enten pga graviditet, sykdom, flytting, endret familiesituasjonen, eller fordi de ikke har kommet inn på ønsket studie.

Desentralisert utdanning har fått et nytt løft under pandemien gjennom et tett samarbeid med UiA. Nye 100 sykepleiere er uteksaminert i avansert kartlegging og oppfølging av pasienter i kommunehelsetjenesten i 2022.

Statsforvalteren i Agder har stor tiltro til at desentraliserte studier er veien å gå videre. Agder har mange småkommuner, og det kan være store avstander, med lite tilgang til kollektivtrafikk. Mange som har deltatt på desentraliserte studier i de siste to årene har fortalt at de ikke hadde tenkt på muligheten til å studere igjen pga. vaktbelastning/familiesituasjon og lang reisevei. Bildet blir veldig annerledes når de får kommet tilbake til skolebenken i sitt nærmiljø.

Vi har hatt tett samarbeid med universitetet ved oppstart av nye studieløp. I høst har UiA startet, i samarbeid med Statsforvalteren, en deltids, desentralisert studierekke på demens, med 10 +10 +10 studiepoeng. Studiet ble etablert relativt raskt, og dermed ble oppslutning på kun 30 studenter. Det er nå åpnet opp for at vernepleiere og ergoterapeuter også kan ta dette studiet, og vi regner med det blir større kull i 2023.

Statsforvalteren ser at det må legges til rette for tverrfaglighet og kompetanseheving for flere profesjoner, da helse/omsorgstjenester trenger alle i

fremtiden.

UiA tilbyr også distriktssvennlig sykepleie, fire års deltidsstudie, med undervisning på samlinger som er spredt på tre studiesteder i regionen. Det er spesielt tilrettelagt for studenter som ikke bor i nærheten av campus, og åpner for at flere kan gjennomføre sykepleierutdanning i distriktet og i et noe lengre studieforløp.

I 2022 startet MA programmet for Avansert Klinisk Sykepleie opp på UiA. Dette hadde god søkning, men er fortsatt lite kjent blant ledere. For å markedsføre dette ble dette presentert av lederen for AKS gruppe av NSF på Statsforvalterens helse- og omsorgskonferanse høsten 2022. Vi ønsker fortsatt å promotere denne utdanningen, og denne måten å organisere arbeidet på, da det kan bidra til økt kvalitet og pasientsikkerhet ute i kommune. Noen kommuner har organisert denne fagkompetansen som et supplement i tjenestene, som kan veilede og gjøre sykepleiefaglige vurderinger sammen med fast personell. Dette mener vi er veien å gå når vi står foran fremtidens rekrutteringsutfordringer og at det vil bli stadig flere pasienter som trenger avansert helsehjelp.

UiA har et studieprogram på masternivå på helseinformatikk som går på deltid, i tillegg til 5 poengs studie om Velferdsteknologi. Det er også tilbud på fagskolen om videreutdanning i velferdsteknologi. I tillegg er det ABC utdanning på fagfeltet som organiseres gjennom USHT.

Det er et solid fagmiljø på Agder knyttet til velferdsteknologi og e-helse. Det arrangeres en årlig konferanse, SOVA (Sammen om Velferdsteknologi på Agder) som arrangeres sammen med RKG, USHT, UiA, I4Helse og Statsforvalteren. I 2022 deltok 200 deltagere og hadde utstilling fra flere leverandører.

Velferdsteknologi kan styrke tilgjengelighet og kapasitet i tjenestene om teknologien blir brukt på riktig måte til rette målgruppe. Dette krever kompetanse i tjenestene, på tvers av forvaltningsnivåer. Agder har satset og arbeidet godt med velferdsteknologi og e-helse i flere år, og det er bygd opp kompetansenettverk ved at det har vært en felles satsning gjennom regional koordineringsgruppe for e-helse og velferdsteknologi, RKG. Alle 25 kommuner har deltatt i prosjekter for å implementere og bredde velferdsteknologi, gjennom NVP, og med støtte og prosjektledelse regionalt gjennom RKG.

Statsforvalteren har støttet opp gjennom tilskuddsforvaltning og aktiv deltagelse gjennom nettverk og aktuelle forum.

Statsforvalteren støtter aktiv opp om USHT sitt arbeid med både forbedringsagenter og ABC kursing gjennom samarbeid og tilskuddsforvaltning. Vi har faste samarbeidsmøter med begge USHTene på Agder, hvor vi samkjører vår satsning.

Fagseminarene for ABC opplæring er lagt til to bolker på vår og høst, der lik undervisning foregår både i øst og vest. Dette er godt etablert, og Agder har bred deltagelse, både geografisk og på de forskjellige fagområder som tilbys gjennom ABC satsning.

Fagskolen i Agder har flere studietilbud i helse- og oppvekst fag. Fagskolen er et viktig tilbud for å øke kompetanse til fagstillinger og bidrar til karrierevei for denne faggruppen. Statsforvalteren støtter dette gjennom tilskuddsforvaltning.

Statsforvalteren har gitt tilskudd til Design Me (språkopplæringsprogram for minoritetspråklig ansatte) i tre kommuner på Agder. Dette planlegges å breddes videre gjennom USHT.

Vi har i 2022 etablert kontakt med den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, for å informere om tilskuddsordningen og for å se på videre samarbeid. Vi har tjenester som overlapper hverandre og vi ser det som viktig å ha møtepunkt som i et ledd i å sikre at pasientene får nødvendig hjelp til å opprettholde god tannhelse. Dette er et felt vi må fortsette å jobbe sammen om, da det er flere brukergrupper som trenger hjelp til å få oppfylt retten til tannbehandling.

Vi ser i klagesaker og tilsynssaker at det er behov for ledelse, oppfølging av ansatte, større stillinger for å sikre kontinuitet. Kommunene gir tilbakemelding på at det er vanskelig allerede i dag å rekruttere sykepleiere. Dette arbeidet tar vi med oss videre i 2023.

Flere av våre kommuner har startet opp med TØRN prosjektet i løpet av 2022. Det er også nå etter hvert blitt en lang tradisjon i Agder å delta i Menn-i-helse programmet.

Ulike variasjoner på heltidsprosjekter er til stadig utprøving, mange kommuner har nå etter hvert forankret 100% stillinger i kommunestyrene. Flere rapporterer at det er vanskelig å ansette spesielt sykepleiere i så store stillingsbrøkk, da ikke alle ønsker dette. Det er sammensatte årsaker til at helsepersonell ikke vil ha full stilling.

Arbeid med økt kompetanse og rekruttering til tjenestene må videreføres.

Rapportering på habilitering og rehabilitering (fra kapittel 7.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen, herunder antall/andel kommuner med planer for sin habilitering og rehabiliteringsvirksomhet, samt hvordan kommuner informerer om habilitering og rehabiliteringstilbud til innbyggerne.

Rehabilitering og habilitering er fremdeles et fagfelt som er vanskelig å måle med tilgjengelig måleverktøy og statistikk, noe som gjør rapporteringskravet vanskelig å imøtekomme. Selv om lovverket for rehabilitering og habilitering er likt, er disse fagfeltene organisert hver for seg i kommunene, slik at det heller ikke uten videre er lett å uttale seg om disse under ett. Hos Statsforvalterne er det gjerne de som jobber med saksbehandling etter kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven, som er tettest på habiliteringstjenesten i kommunene.

Utfordringen med å måle rehabiliteringsvirksomhet og behov er tatt opp i et nyetablert forum for rådgivere med ansvar for dette feltet, på tvers av alle embetene. Dette er også tatt opp i møter med Helsedirektoratet. Vi ønsker å jobbe videre i dette forumet i 2023 blant annet med å utarbeide og gjennomføre en felles kartlegging av rehabiliteringsvirksomheten i kommunene. Seniorrådgiver hos Statsforvalteren i Agder og seniorrådgiver hos Statsforvalteren i Innlandet er formelt oppnevnt som deltaker i arbeidsgruppe for planlegging av videre møter på feltet sammen med Helsedirektoratet.

Som følge av etableringen av rehabiliteringsforum på tvers av embetene, har Statsforvalterne blitt koblet på arbeidet i de regionale koordinerende enhetene her i helse Sør-Øst (RKE), noe som kan bli verdifullt med tanke på å få kunnskap om pasientforløp i rehabilitering. Her i Agder er det etablert et fagråd/samhandlingsråd i rehabilitering som en del av helsefellesskapet. Dette fagrådet har blant annet utarbeidet en oversikt over rehabiliteringstjenestene i Agder og en anbefaling om fordeling av oppgaver mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene på rehabiliteringsfeltet. Statsforvalteren er påkoblet dette fagrådet ved at vi mottar referat fra møtene og at vi har deltatt blant annet ved formidling av nytt lovverk om samhandling.

Vi har et inntrykk av at mennesker med demens er en gruppe som ikke får tilstrekkelige rehabiliteringstjenester her i fylket. Ifølge Demensplan 2025, skal kommunene bidra til at også personer med demens som har behov for flere og koordinerte tjenester, får tilbud om individuell plan (IP) og koordinator. Ifølge nylig publisert nytt kapittel om demens i aktivitetshåndboken, som Statsforvalteren i Agder gav innspill til, skal kommunale virksomheter som yter helse- og omsorgstjenester legge til rette for daglig fysisk aktivitet overfor tjenestemottakere med demens slik at de så langt som mulig kan oppfylle de nasjonale rådene om fysisk aktivitet og stillesitting. For å få til bedre rehabiliteringstjenester for personer med demens og kognitiv svikt, trengs det personell som besitter kunnskap om rehabilitering og fysisk aktivitet, som fysioterapeuter og ergoterapeuter, i tillegg til sykepleiere. Denne mangelen kommer ikke fram i tilgjengelig statistiske fremskrivninger.

I 2022 har Statsforvalteren hatt fokus på nytt lovverk om samhandling og barnekoordinator. Vi gav høringsinnspill til veilederen til ny velferdstjenestelovgivning, og deltok i flere innspillmøter med Helsedirektoratet. Vi har også hatt innlegg om nytt lovverk på forskjellige arenaer, eksempelvis på vår årlige samling for ordførere og kommunedirektører på Agder høsten 2022. I slutten av februar 2023 skal vi ha en fagdag med dette temaet for kommunenes koordinerende enheter og ledere for denne. Statsforvalteren i Agder kommer til å ha flere arrangement utover i 2023 om nytt lovverk og barnekoordinator.

Koordinering av tjenester er en ressurskrevende oppgave, både overfor barn og voksne. Som følge av bestemmelsen om barnekoordinator fikk kommunene ekstra økonomisk tilskudd til dette fra loven trådte i kraft den 01.08.2022. Selv om dette for mange små kommuner utgjorde veldig lite i kroner og øre, ligger det i det en erkennelse fra statlig hold av at koordinering er en betydelig oppgave som krever ressurser. Dette bør også reflekteres i koordinering av tjenester som sådan, uavhengig av alder på den som trenger koordinering, slik at disse oppgavene blir synliggjort og gis mer ressurser og anerkjennelse.

I forbindelse med opptrappingsplanen og tilskuddet Statsforvalteren forvaltet i forbindelse med den, fikk ca. 20 kommuner tilskudd der kravet var at de enten hadde, eller skulle utarbeide en plan for rehabiliteringsfeltet. Etter dette, har kommunereformen ført til at 30 kommuner har blitt til 25, og regjeringsskiftet har ført med seg nye planprogram i kommunene. I gjeldende samfunnsdel til våre kommuners planverk, har syv av 25 kommuner nevnt rehabilitering og/eller habilitering. Når det gjelder egne delplaner for rehabilitering, vil vi undersøke dette nærmere i det nevnte arbeidet på tvers av embetene i 2023.

Når det gjelder informasjon om rehabiliterings- og habiliteringstilbudet til innbyggerne, har alle kommunen informasjon om disse tjenestene på sine nettsider, men det er stor variasjon i hvor lett det er å finne fram på nettsidene og det kan være vanskelig for eksempel for personer med kognitive utfordringer.

Tilsyn og vergeregnskapskontroll (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på:

- Totalt antall kontrollerte vergeregnskap
- Totalt antall gjennomførte tilsyn med verger
- Totalt antall verger som er fratatt vergeoppdrag

Statsforvalteren skal gi en beskrivelse av hva tilsyn har avdekket og redegjøre for hovedårsakene til at verger fratras vergeoppdrag

Statsforvalteren har gjennomført planlagt tilsyn etter pålegg fra SRF. Av de 22 vergene som fulgte av SRFs uttrekk mottok vi utfylt rapportskjema fra

samtlig. Statsforvalteren gjennomgikk hver enkelt verges svarskjema, og gjennomførte mellom to og fem stikkprøver fra hver av vergene, avhengig av antall oppdrag. I stikkprøvene ble særlig vergeregnskapskontroll og mulig bekymringsfulle forhold knyttet til rolleforståelse og økonomiforvaltning undersøkt. I kun ett tilfelle fant vi grunn til å stille kontrollspørsmål til den aktuelle vergen, om vergens rolleforståelse og vergehavers selvbestemmelsesrett. Vi fant ingen avvik ved noen av de øvrige kontrollene.

Statsforvalteren har i tillegg utført planlagt tilsyn med samtlig av våre 23 faste profesjonelle verger. Ved en inkurie ble dette ikke registrert som tilsyn i VERA, og antallet kommer derfor i tillegg til registrerte tilsyn i Power BI. Dette tilsynet besto av individuelle oppdragssamtaler av 1-1 1/2 times varighet, med hovedfokus på rolleforståelse i praksis, administrasjon, ansvarlig oppdragsmengde, system for oppfølging/kontakt med vergehavere når vergen har mange oppdrag, og ulike faglige utfordringer. Samtidig ble det drøftet mulige forbedringer i samhandlingen mellom vergene og Statsforvaltningen, innenfor gitt handlingsrom. Hver enkelt verge fikk oppsummeringsbrev i etterkant, med påpeking av eventuelle forbedringspunkter. Det ble innhentet politiattest for samtlig der disse var eldre enn tre år. Statsforvalteren stiller krav om dokumentert ansvarsforsikring der vergen har flere enn 20 oppdrag. Tilsynet viste en gjennomgående meget god rolleforståelse og evne til oppgaveløsning hos den enkelte vergen.

Tall vedrørende hendelsesbaserte tilsyn, eller tilsyn på bakgrunn av bekymringsmeldinger, er hentet fra PowerBI. Det er registrert totalt 49 tilsyn. Statsforvalteren legger stor vekt på å følge opp alle bekymringsmeldinger raskt.

Det aller viktigste redskapet for tilsyn med vergene er den årlige kontrollen med vergeregnskapene. Statsforvalteren har et team bestående av særlig erfarne saksbehandlere som forestår denne oppgaven. Oppfølging av enkeltsaker etter funn i vergeregnskapskontrollen anses særlig viktig.

Hovedårsak for fratakelse av vergeoppdrag er manglende eller ikke godkjent vergeregnskap.

Tilsyn av verger

Totalt antall kontrollerte vergeregnskap	Totalt antall gjennomførte tilsyn med verger	Totalt antall verger som er fratatt vergeoppdrag
465	49	9

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapportløsningen rapportere på antall inkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal også rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og på antall restanser. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Fritt rettsråd: Totalt inkommet i 2022 er 1110. 1107 er behandlet. Herav er 1097 innvilget og 93 avslått. Herav er 25 avslått med begrunnelse i inntektsoverskridelse og 68 avslått av andre grunner

Fri sakførsel: Totalt inkommet i 2022 er 18 søknader. Herav er 4 innvilget og 14 avslått av andre grunner.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 0-3 uker. Restanse pr 31.12.2022 er 13 saker.

Forventet forbruk for 2022 var kr. 7 500 000. Dette ble siden redusert til 6 500 000. Faktisk forbruk for 2022 er kr. 6 786 122. Økningen kom mot slutten av året, og vi antar at økningen skyldes endringen i inntektsgrensene for å få fri rettshjelp

Forventet forbruk for 2023 er stipulert til kr. 7 500 000. Ved beregningen har vi tatt utgangspunkt i forbruket for 2022, og lagt til noe for økningen i inntektsgrensene som betyr at flere oppfyller de økonomiske vilkårene.

Rettshjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Inkomne søknader	1 128	1 110	18
Innvilgede søknader	1 101	1 097	4
Avslåtte søknader	107	93	14

Rettshjelp restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum
Restanser	13

Forventet forbruk (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på forbruk for året samt forventet forbruk på kap. 470, post 01 for påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes. Statsforvalteren skal umiddelbart informere SRF dersom det er andre vesentlige risikoer eller avvik på området.

Forventet forbruk for 2022 var kr. 7 500 000. Dette ble siden redusert til 6 500 000. Faktisk forbruk for 2022 er kr. 6 786 122. Økningen kom mot slutten av året, og vi antar at økningen skyldes endringen i inntektsgrensene for å få fri rettshjelp

Forventet forbruk for 2023 er stipulert til kr. 7 500 000. Ved beregningen har vi tatt utgangspunkt i forbruket for 2022, og lagt til noe for økningen i inntektsgrensene som betyr at flere oppfyller de økonomiske vilkårene.

Rettshjelp forbruk

Forbruk kap. 470.01	Forventet forbruk kap. 470.01 neste år
6 786 122	7 500 000

Faktisk forbruk for 2022 er kr. 6 786 122. Forventet forbruk for 2023 er stipulert til kr. 7 500 000. Ved beregningen har vi tatt utgangspunkt i forbruket for 2022, og lagt til noe for økningen i inntektsgrensene.

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planprosessen er formidlet til kommunene?
- Hvordan statsforvalteren har bistått kommunene i arbeidet med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?

Beredskapsenheten hos Statsforvalteren vurderer alle planstrategier, planprogram, kommuneplaner og kommunedelplaner med hensyn til om samfunnssikkerhet og beredskap er ivarettatt. I tillegg vurderer vi enkelte større reguleringsplaner. Medarbeiderne i embetets plangruppe vurderer planer på lavere nivå, evt. i samråd med beredskapsenheten. I uttalelsene til planstrategier minner vi kommunene om at helhetlig ROS-analyse og overordnet- og sektorplanverk må tas med i oversikten over planverk som skal revideres eller oppdateres i planperioden. Ifm. vurderingen av planbehovet trekker vi fram de samfunnssikkerhetsmessige utfordringene som kommunen må ta hensyn til. Vi nevner her spesielt klimautviklingen, bevissthet rundt kritisk infrastruktur, digitalisering og totalforsvaret. Vi ber også om at fylkesROS tas med i oversikten over regionale planer som legger føringer for kommunens planlegging. I gjennomgang av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel gjentar vi mye av det samme som for planstrategien. I tillegg beskriver vi en forventning om at kommunen har en målstruktur for beredskapsarbeidet basert på bl. a. funn i helhetlig ROS-analyse. Dette gjentas om nødvendig i uttalelsen til planutkast. Dette er også tema ifm. tilsyn.

Statsforvalteren, i samarbeid med Agder fylkeskommune, gjennomførte i 2022 en plansamling for kommunene der ROS-analyse var tema. Utover dette har vi støttet kommunene når de har bedt om det og gjennom planuttalelsene.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status i fylket for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos de kommuner som har storulykkevirksomheter?
 - o Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivarettatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør Statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter?

Statsforvalteren har kontrollert seks av kommunene med storulykkevirksomheter og kun i to av disse var det etablert hensynssoner rundt virksomhetene med tilhørende bestemmelser. Dette var Lindesnes og Birkenes kommuner.

Ved etablering av storulykkesvirksomheter følger Statsforvalteren opp om det er tatt høyde for hensynssoner og konsekvenser av disse. Vi følger opp om det er tatt hensyn til eventuelle storulykkesvirksomheter i eller ved planområdet ved utarbeidelse eller rulling av planer. Vi deltar i planforum når planer som for etablering av slike virksomheter presenteres. Vi gjennomfører kontaktmøter for storulykkesvirksomheter og vertskommuner der hensynssoner er et relevant tema. I 2022 deltok vi i planlegging og gjennomføring av øvelse i storulykkesbedrift der kommunen også var med.

Valg av virkemidler i oppfølging av kommunene (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Valg av virkemidler i oppfølging av kommunene

Statsforvalteren skal redegjøre for status på virkemiddelbruken overfor kommunene:

1. Hvilket kunnskapsgrunnlag er lagt til grunn for valg av virkemiddel tilpasset kommunens behov?
2. Når vurderes det at tilsyn er det mest effektive virkemidlet for oppfølging av kommunene på samfunnssikkerhetsområdet?
3. Er valg av kommuner for tilsyn gjort ut fra en risiko- og vesentlighetsvurdering, og ut fra hvilke kriterier?
4. Hvilke typer læringsaktiviteter har Statsforvalteren lagt til rette for i forbindelse med tilsynet?
5. Hvordan sikres involvering av kommuneledelsen i øvelser?

Gjennom langvarig samarbeid kjenner Statsforvalteren kommunene godt. Vi er hos dem minst annenhvert år med tilsyn og øvelser og får da et godt bilde av beredskapssystemet i kommunen (gjennom tilsyn) og krisehåndteringsevnen (gjennom øvelser). I tillegg har den løpende dialogen med dem gjennom covid-19- og Ukraina-håndteringen gitt et godt bilde av status. I 2022 har det i liten grad vært nødvendig med individuelt tilpassede virkemidler. Vi har eksempelvis brukt samme scenario og øvingsopplegg i alle kommuner som har vært øvet.

Statsforvalteren vurderer at tilsyn og øvelser i sum utgjør grunnmuren i vår oppfølging av kommunene på beredskapsområdet. Kommunens beredskapssystem følges opp gjennom tilsyn og krisehåndteringsevnen følges opp gjennom øvelser.

Statsforvalterens utgangspunkt er at hver kommune skal ha tilsyn hvert fjerde år. Imidlertid har ressursituasjonen og samtidige hendelser i 2022 gjort at vi har måttet gjøre en risikovurdering som grunnlag for valg av kommuner. Til grunn for denne vurderingen har vi lagt kjennskapen til kommunene gjennom tidligere tilsyn og øvelser og den løpende kontakten.

Statsforvalteren legger ikke opp til spesielle læringsaktiviteter ifm. tilsyn.

Vi legger opp til øving av kommunens kriseledelse sammen med representanter for sektorene og enhetene i kommunen. I kriseledelsen sitter kommuneledelsen.

FylkesROS (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)

Rapportere på

FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjør for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for status av scenario sikkerhetspolitisk krise/krig i fylkesROS.

Fylkes-ROS - ROS Agder - er fra 2017 og skulle vært revidert innen utgangen av 2021. Grunnet pandemien ble dette ikke mulig. I 2022 har vi tatt opp igjen revisjonsarbeidet med målsetting om å ha et utkast klart til desember. Dette har ikke latt seg gjøre av følgende grunner:

- Håndtering av konsekvensene av Ukraina-krigen har tatt fokus i deler av perioden.
- utfordringer med å involvere samarbeidsaktører i arbeidet. Statsforvalteren er helt avhengig av ekstern kompetanse og involvering for å få til et faglig forsvarlig produkt innen en tverrsektoriell ramme.
- Permisjon og sykdom i prosjektorganisasjonen.

Vi ser for oss å kunne sende ut et høringsutkast innen sommeren 2023.

I revidert fylkes-ROS vil vi ta inn sårbare gruppers situasjon som et nytt tema. Dette er en erfaring fra covid-19-pandemien, der nedstengingen av samfunnet medførte store utfordringer for sårbare grupper.

Oppfølgingsplanen til gjeldende fylkes-ROS viste seg å være for ambisiøs. Det var en målsetting at den nye analysen skulle være såpass utfyllende at oppfølgingsplanen kunne være mindre omfangsrik. Grunnet de utfordringene vi har hatt i prosessen, ser det ut til at en del av arbeidet må legges inn i oppfølgingsplanen.

Statsforvalteren har tatt inn sikkerhetspolitisk scenario i den reviderte fylkes-ROSen. Vi har gjennomført workshop om dette scenarioet, med god deltakelse.

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringen

Statsforvalteren skal:

- Redegjør kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for enhetlig og systematisk tilnærming til samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i oppfølging av kommunene.
- Redegjøre kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for felles tilnærming og systematisk oppfølging av regionale aktører.

Begge de tidligere fylkesmannsembetene i Aust- og Vest-Agder hadde strukturerte modeller for oppfølging av kommunene. Det beste av disse ble slått sammen til en ny modell og denne har fungert godt. Vi har derfor opprettholdt god kvalitet i kommuneoppfølgingen. Det har vært nødvendig med noe spesialisering, f.eks. i planlegging og gjennomføring av øvelser og tilsyn. Personellressursene er imidlertid fremdeles begrenset og redundansen er liten.

Sammenslåingen av de to fylkesmannsembetene innebar ingen økning i antall regionale aktører som embetet må forholde seg til. Agder har tradisjonelt vært svært enhetlig med mange regionale aktører felles mellom de to tidligere fylkene - helseforetak, politi, kraftselskap, heimevernsdistrikt, 110-sentral, mm. Tilnærmingen til disse har tradisjonelt vært ganske enhetlig. Muligheten til å spesialisere seg innen ulike fagtema og metoder er gjort til en viss grad, bl.a. ift. kraft/Ekom og totalforsvaret. Personellressursene og redundansen er imidlertid fremdeles begrenset. Det er derfor nødvendig med en viss tverrsektoriell kompetanse.

Gevinstrealiseringsplanen: Tilsyn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er gjort for å øke kvaliteten og sikre lik praksis på tvers av statsforvalterne og hvilke grep som er tatt for å øke tilsynsaktiviteten.

Tiltak:

-Alltid to som går på tilsyn (var tidligere vanlig med en på tilsyn i Vest-Agder).

-Tilsatt egen tilsynsordinator som jobber 100% med planlegging, gjennomføring og koordinering av tilsyn.

-Alle i faggruppe forurensning bidrar med gjennomføring av tilsyn.

-Alle faggruppas medarbeidere har spesialiserte sakstyper og bransjer som de har hovedansvar for, også mtp. tilsyn.

Effekten av tiltakene er at vi gjennomfører vesentlig mer tilsyn enn i perioden 2017-2019 (de første årene etter sammenslåing), hvor vi pga. manglende ressurser gjennomførte minimalt med tilsyn. Sammenslåingen og ny budsjettfordelingsmodell har medført vesentlig reduksjon i bemanning på miljøområdet, her under forurensning. Vi gjennomfører nå grovt sett i snitt ett tilsyn/uke. Kvaliteten på tilsynene er etter vår vurdering god, og vi jobber målrettet som en lærende organisasjon for å stadig forbedre oss. Tilbakemeldingene fra M-dir er gode.

Lik praksis: Tilsyn er tema på samtlige interne faggruppemøter. Vi deltar i tilsynsforum sammen med alle Statsforvalterne, som bidrar til å sikre lik praksis i fylkene. I tillegg følger vi all opplæring ved tilsynsaksjoner i regi av Miljødirektoratet og benytter aktivt diskusjonsforum for tilsynsaksjoner.

Gevinstrealiseringsplanen: Veiledning av kommunene (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er innført for å bedre veiledningen av kommunene og hvilke resultater tiltakene har ført til.

Den samlede effekten av gevinstrealisering ved fusjon til ett embete og kutt som følge av ny budsjettfordelingsmodell har redusert kapasiteten på miljøområdet. Proaktiv veiledning av kommunene er en av salderingspostene, og har ikke vært gjennomført på noen miljøområder i 2022. Unntaket er noe veiledningsarbeid på klimaområdet, som ser ut til å gi god effekt mtp. klimasats-søknader.

Fremmede organismer (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak mot fremmede organismer.

Viser til tabell.

Fremmede organismer

Beskrivelse av tiltak (som meldt inn i ESS)	Oppfølging av overordnede kriterier	Art/artsgruppe	Type tiltak	Vurdering av gjennomført tiltak	Sum brukt
Utrydding av boersvineblom i Farsund kommune	tiltak mot forekomster der det er en stor sannsynlighet for å fjerne arten i et område / region	boersvineblom	Bekjempelse	effektive tiltak for å stoppe spredning.	150 000
Informasjonstiltak -Hindre spredning av lupin og gyvel langs ny E18	Samarbeid mellom ulike etater	lupin og gyvel	Opplæringstiltak	Meget vellykket konferanse	72 757
Bekjempelse av lupiner i rødknappsandbieland	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær verneområder.	lupiner	Bekjempelse	Bra. Fortsatt behov for innsats	79 965
Kommunal strategi bekjempelse av fremmede karplanter	Samarbeid mellom ulike etater		Annet	Arbeidet er godt i gang	250 000
Restaurering av Strengselva i Tvedestrand kommune	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær verneområder.		Bekjempelse	Har ikke kommet ordentlig i gang enda	80 000
Tiltak mot stillehavsøsters - plukkedugnat og habitatmodell	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær verneområder.	stillehavsøsters	Bekjempelse	Lite aktivitet dugnad. Habitatmodell ferdig og evaluering starten av 2023	201 197
Sikringstiltak makrelltemer i Lindesnes	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær verneområder.	mink	Bekjempelse	Godt tiltak.	27 750
Innkjøp av minkfeller - SNO	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær verneområder.	mink	Bekjempelse	Viktig for å øke innsatsen mot mink	50 000
Bekjempelse mink - Lista i Farsund kommune	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær verneområder.	mink	Bekjempelse	Viktig arbeid, men vanskelig å bekjempe på Lista. Bør kanskje legges om.	47 250
Tiltak mot utenlandske treslag	Tiltak som støtter oppunder arbeidet i verneområder og som vil bidra til redusert spredning	sitkagran	Bekjempelse	Bra. Fortsatt behov for innsats	273 167
Oppfølging av gjeddeprosjektet i Gillsvannet i Kr.sand	tiltak mot forekomster der det er en stor sannsynlighet for å fjerne arten i et område / region	gjedde	Bekjempelse	Godt	271 519
					1 503 605

Truede arter (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak for å ta vare på truede arter og naturtyper

Viser til tabell.

Truede arter og naturtyper

Art/naturtype	Ref. nr.	Type tiltak	Omfang av tiltaket	Navn på område	Effekt av gjennomført tiltak	Sum
Strandtom		Tilpasset drift	80 daa	Listastrendene (4 områder)	Tiltaket gjennomført i tråd med skjøtselsavtale om tilpasset drift for redusert næringstilførsel til beitemark	86 600
slåttemark	22SB03E6	kartlegging og skjøtselsplan	Kartlagt 9 nye lokaliteter med slåttemark inkludert en strandeng. Det er også rekartlagt 5 lokaliteter som det gis tilskudd til og skjøtselsplan er eldre enn 7-10 år.	slåttemark i Agder	Vellykket. Statsforvalteren i Agder har hatt rammeavtale med Biofokus for kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplaner for terrestrisk natur. Det er i alt blitt kartlagt eller rekartlagt 14 lokaliteter der det er aktive grunneiere som ønsker å få gjennomført hevd. Det er god dialog med kommunene før kartleggingsesongene og vi får inn tips til lokaliteter vi må se nærmere på i forbindelse med kartlegging. Vi prioriterer lokaliteter der det er vilje på lang sikt til å holde skjøtsel i hevd.	436 486
kystlynghei	22SB03E6	rekartlegging og skjøtselsplan	Kartlegging av 1 ny kystlyngheilokalitet. utarbeides skjøtselsplan med verdier etter Miljødirektoratets instruks for alle kartleggingen av trua naturtyper	Ullerøy i Farsund	Vellykket. Kartlegging bistår til klarere prioriteringsbehandling av søknader til tilskudd trua naturtyper. Lokaliteten har mosaikk med flekkvis B/C-verdi etter DN-13.	30 000
Hule eiker	22SB03E6	kvalitetssikring hule eiker	Det er behov for prioriteringsbistand for alle hule eiker som er registrert i Arendal kommune og at det legges en strategi for bevaring. koordineres med KDP- naturmangfold. Produktet skal gi kommunen verktøy til å prioriterer i arealsaker.	Arendal hule eiker	Utsatt vår 2023.	70 000
kystlynghei	22SB03E6	Kystlynghei informasjonstiltak	to dager med kystlyngheiseminar i regi av grunneierlag. Mons Kvamme stod for teoridel. Ulførte brenning ved Kjøbmansheia på dag 2. Lokaliteten er en A-verdi og inngår i tilskuddsordningen for trua naturtyper. Statsforvalter deltok med en ansatt sammen med en fra SNO. Finansieringsmodell med spleiselag.	Kystlynghei Lindesnes	Vellykket. Flere grunneiere gitt positiv tilbakemelding på lærende effekt av kurset, samt å komme i kontakt med andre som driver med samme skjøtsel.	11 250
						634 336

Fellingstillatelser på rovviltområdet (fra kapittel 7.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Fellingstillatelser på rovviltområdet

Ikke gitt noen fellingstillatelser på rovvilt i 2022

Rovvilt

	Antall skadefellings søknader	Antall avslag	Antall tillatelser	Andel innvilgende
Jerv	0			
Gaupe	0			
Bjørn	0			
Ulv	0			
Kongeørn	0			
Totalt	0	0	0	

Status på aktivitet og gjennomførte tiltak mot fremmede treslag i verneområder (fra kapittel 7.3.5.6 i TB)

Rapportere på

Status på aktivitet og gjennomførte tiltak mot fremmede treslag i verneområder.

Det er ikke utført hogst av fremmede treslag i verneområder i Agder i 2022.

Redusert forekomst av fremmede treslag i verneområder

	Kystlynghei	Løvskog	Myr	Furuskog	Annet	Sum
Antall verneområder	0	0	0	0	0	0
Anslag volum hogd (m3)						0
Anslag areal hogd (dekar)						0
Anslag andel sitkagran (%)						0
Anslag andel norsk gran (%)						0
Anslag andel andre treslag (%)						0

Status for arbeidet med avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.7 i TB)

Rapportere på

Status for arbeidet med avfallsplan i havn

Vi har godkjent alle planer som er sendt til oss for revidering. To av planene som mangler godkjenning er i prosess, men vi har ikke mottatt informasjon fra havne-eier p.t.

Avfallsplaner i havner

Type havn	Totalt antall	Uten krav om avfallsplan	Med krav om avfallsplan	Har godkjent avfallsplan	Mangler godkjent avfallsplan
Nærings- og industrihavn	79	10	69	68	1
Fiskerihavn	10	1	9	9	0
Trafikkhavn	4	1	3	3	0
Småbåthavn	555	146	409	406	3
Sum	648	158	490	486	4

Status for bedre tilstand og kunnskap om vannforekomstene (fra kapittel 7.3.5.8 i TB)

Rapportere på

Status for bedre tilstand og kunnskap om vannforekomstene

Se tabell og FM-nett.

Vannforvaltning

Ar	Driftsmidlene vil brukes opp i løpet av året	Midlene er brukt til
2022	Midlene er brukt opp	Oppdatering av Vann-nett, hjelpe Agder fk med oppdatering av regional vannforvaltningsplan, tett samarbeid med vannkoordinatorer (opplæring vannnett) og deltakelse i planlegging og gjennomføring av VRM

Status på bruk av tilskuddsmidler for tiltaksorientert overvåking etter vannforskriften (fra kapittel 7.3.5.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på bruk av tilskuddsmidler i henhold til behovsinnmelding gjennom ESS for tiltaksorientert overvåking etter vannforskriften (kapittel/post 1410.21).

Se tabell.

Overvåking under vannforskriften

Delprogram/område/prosjekt	Antall stasjoner	Sum tilskudd (beløp)	Sum brukt (beløp)	Beskrivelse av gjennomført overvåking
Samenfatning av resultater sørv og veiledning registrering i vannett	0	50 000	50 000	Ferdig rapportert
Tildeling av midler til overvåking - Kristiansand kommune og Fjordgruppa	0	250 000	250 000	Gjennomført overvåking som avtalt
Arendal kommune - overvåking av Biebekken og Barbuelv	0	100 000	100 000	Gjennomført som planlagt
	0	400 000	400 000	

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd (fra kapittel 7.3.5.10 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd

0 anmeldte lovbrudd.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av virkninger og resultater av prosjektene.

Statsforvalteren i Agder har over tid ønsket å øke bruken av prosjektskjønnsmidler og har derfor over tid økt denne potten betydelig, selv om fylkesrammen samlet sett har blitt redusert. Agder fikk en reduksjon av fylkesvis skjønnsramme fra 50 til 47,1 mill. kroner fra 2022 til 2023, en nedgang på 5,8%. Samlet pott til prosjektskjønn for 2023 var på 15 mill. kroner, en betydelig økning fra 11,5 mill. kroner for 2022. Vi åpner hvert år for registrering av søknader i prosjektskjønnsportalen 1.september og har søknadsfrist 1.november. Tildeling skjer i løpet av desember.

Tildelingen av prosjektskjønn tar utgangspunkt i retningslinjer for skjønnsfordelingen, og har i tillegg følgende lokale prioriteringsområder:

- Lokale og regionale tiltak som kan bidra til å løse naturkrisen, med fokus på bærekraftsmål nr. 6 Rent vann og gode sanitærforhold, nr.14 Livet i havet og nr. 15 Livet på land.
- Velferdsteknologi
- Prosjekter rettet mot koordinert innsats for utsatte barn og unge.

Fra og med tildelingen for 2022 har Statsforvalteren også vektlagt hvordan de enkelte prosjektene bidrar til å nå FN's bærekraftsmål, herunder hvordan prosjektene håndterer bærekraftsmotsetninger. Vi tildeler normalt ikke prosjektskjønnsmidler som går ut over en tidsramme på 3 år. Vi krever at kommunene stiller med egenandel i prosjektene.

Før tildeling vurderer vi de enkelte prosjektene opp mot andre relevante støtte- og tilskuddsordninger, f.eks. klimasats og nasjonalt program for velferdsteknologi. I prosessen har vi også dialog med Innovasjon Norge og Forskningsrådet.

For 2023 mottok Statsforvalteren 44 søknader om støtte på til sammen 39,4 mill. kroner. Det ble tildelt prosjektskjønnsmidler på 15 mill. kroner til 26 prosjekter for 2023. Rundt 2/3 av tildelingen knyttet til hhv. velferdsteknologi og andre digitaliseringsprosjekter innenfor helse- og omsorg og til prosjekter knyttet til utsatte barn og unge.

Vi har over flere år sett en økning i kvalitet og omfang på prosjektsøknadene. Etter at vi endret søknadsfristen til 1.november, er vår erfaring at prosjektene i større grad blir forankret i kommunene, og blir en integrert del av budsjett- og økonomiplanprosessen. Vi støtter nå i større grad enn tidligere prosjekter der alle kommuner i en region eller alle kommunene i fylket går sammen om å søke. Vår vurdering er at de samlede virkningene blir bedre når innsatsen kan konsentreres rundt større prosjekter.

En relativt stor del av prosjektskjønnsmidlene har over tid blitt tildelt til prosjekter innenfor velferdsteknologi. Vi mener at disse tildelingene er et godt eksempel på at vi får en merverdi ved at vi ser prosjektskjønnsmidlene i sammenheng med andre tilskuddsordninger.

Vi ser også en økning av likelydende prosjekter eller prosjekter med kommuner som samarbeider over fylkesgrensene, der de søker de respektive Statsforvalterne om prosjektskjønn. Statsforvalteren i Agder har derfor fortsatt et ønske om at søknadsfristene for prosjektskjønn samordnes for alle

statsforvalterembetene, slik at samordning av tildeling til slike prosjekter forenkles.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Vi har behandlet sju lovlighetskontroller etter klage. Ingen avgjørelser hvor vedtakene ble kjent ulovlige.

Vi hadde ingen saker der det ble foretatt lovlighetskontroll av eget initiativ. Det bemerkes imidlertid at vi mottar mange anmodninger om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak, men ingen ble formelt tatt opp til lovlighetskontroll i 2022.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	7	0	7
På eget initiativ			0

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Det har i 2022, som i 2021, vært et begrenset antall henvendelser som direkte gjelde forståelsen av kommunelovens bestemmelser. De henvendelsene som har kommet har i stor grad omhandlet ulike problemstillinger knyttet til suppleringsvalg til folkevalgte organer, og særlig krav til kjønns sammensetning. Vi har også mottatt relativt mange henvendelser om folkevalgtes habilitet, men spørsmålene er oftest knyttet til forståelsen av forvaltningslovens habilitetsregler, særlig forvaltningsloven § 6 andre ledd, og ikke de særlige bestemmelsene om habilitet i kommuneloven § 11-10 andre til siste ledd.

Vi har forøvrig mottatt mange anmodninger om lovlighetskontroller, men ingen som formelt er tatt opp til lovlighetskontroll. Disse sakene kan imidlertid uansett være arbeidskrevende fordi man uansett må foreta en konkret vurdering av hvorvidt det er grunnlag for å gjennomføre en lovlighetskontroll.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk og utfordringer statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Siden 2020 har det sammenslåtte Agder fylke hatt 25 kommuner som fordeler seg på fire faste regionsamarbeid. Det interkommunale samarbeidet har vært omfattende og tett over lang tid både i gamle Aust-Agder og Vest-Agder.

Hoveddelen av det interkommunale samarbeidet skjer innenfor de faste regionene. Samtlige kommuner deltar i interkommunale samarbeid etter den tidligere kommunelovens § 27, der det samarbeides om drift av felles oppgaver. Eksempler på oppgaver er IKT-tjenester, avløpsrensing, opplæringskontor, regionalt næringsfond og friluftsråd. Regionrådene var tidligere organisert etter denne paragrafen. Alle de fire regionene er nå endret til interkommunalt politisk råd iht. ny kommunelov kapittel 18. Oppgaver av rent forretningsmessig art er i mange tilfeller organisert som aksjeselskaper, men det er også utstrakt bruk av interkommunale selskaper. Eksempel på oppgaver som organiseres som interkommunale selskaper er renovasjon, IKT, revisjon og kulturhus.

Svært mange interkommunale samarbeid er opprettet som administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven §20-2. De fleste av kommunene inngår i ulike vertskommunesamarbeid både innen barnevern, pedagogisk psykologiske tjenester (PPT) og krisesenter tilbud. I helsesektoren er det etablert vertskommunesamarbeid både for legevakt, alarmsentral (110 Agder) og kommunal øyeblikkelig hjelp. Vertskommunesamarbeid er videre etablert innen brannvern, landbruksforvaltning, oppmåling og geodata, natur- og miljøforvaltning, kulturskole, arbeidsgiverkontroll mm.

På barnevernområdet er 21 kommuner med i ett av fire interkommunale samarbeid, mens fire kommuner har sitt eget barnevern. Tre av disse er store nok til å ha stabil tjeneste alene. Statsforvalteren vurderer at vi har to barneverntjenester som er små og sårbare; den interkommunale i Setesdal, og

Froland kommune som står alene.

NAV har vært gjennom en stor omstilling, og har fra 2020 færre og større vertskommunekontor enn før. Dette gir mer robuste enheter og fagmiljøer. Alle kommunene opprettholder en lokal tilstedeværelse. Statsforvalteren er avventende i forhold til hvordan dette vil påvirke tilgjengeligheten for brukerne. De brukerne som trenger tett oppfølging mest, er ofte minst mobile.

Mange kommuner i Agder deltar i interkommunale samarbeid for tjenester som er omfattet av oppvekstreformen. Flere av disse har startet arbeidet med blant annet å utarbeide felles forebyggende planer.

Statsforvalteren har tildelt prosjektskjønnsmidler for 2023 til et prosjekt for «bedre samhandling og samarbeid for barn og unge i Listerregionen», der målsettingen er at kommunene i regionen foretar nødvendige omstillinger av sitt forebyggende arbeid for barn og unge for å nå intensjon og målsetting i oppvekstreformen. Målsettinger er blant annet å utarbeide en felles forebyggende plan, kartlegge samhandlingsarenaer, samt kartlegge kompetanse og tiltaksbehov.

Interkommunalt samarbeid etter vertskommunemodellen innenfor helsetjenestene setter kommunene i stand til å opprettholde tilstrekkelig robusthet og kompetanse, tross lange avstander og små miljøer i den enkelte kommune. Det gjelder typisk for lokalmedisinske tjenester i Setesdal, som også inkluderer spesialisthelsetjenester, legevakt og legetjenester. Det er åpenbart at slike små distriktskommuner ikke ville være i stand til å oppfylle myndighetskravene innenfor disse områdene om de sto alene. Det er også noe samarbeid om kommunelegeoppgaver. Videre har noen kommuner samarbeidet om institusjonsplasser ved at kommuner har "solgt" ut ledige plasser til nabokommuner. Dette viser hvor vanskelig det er å beregne, og tilby, tilstrekkelig behov i små kommuner.

I den første delen av 2022 preget koronapandemien også kommunenes arbeid og det interkommunale samarbeidet. Tett og løpende kontakt om krisehåndteringen medførte en vitalisering og styrking av helsefellesskapet mellom kommunene og Sørlandet sykehus. Kommunene har samarbeidet om styrket beredskap med ekstra sengeplasser mm. innenfor de faste regionene. I tillegg har det oppstått en rekke mer ad hoc samarbeid på kryss og tvers om eksempelvis distribusjon av smittevernustyr og om personell, inkludert kommunelegetjenester og kriseledelses-kapasitet mm. Dette har vært nødvendig for sammen å kunne håndtere lokale utbrudd i noen kommuner.

Fylkesmannsembeter som samordner statlig innsigelse (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Se tabell.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har <u>oversendt</u> innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater <u>fremmet</u> for kommunen
Antall planer totalt				
Statsforvalteren				
Avinor				
Biskopene				
Direktoratet for mineralforvaltning				
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap				
Fiskeridirektoratet				
Forsvarsbygg				
BaneNor				
Kystverket				
Luftfartstilsynet				
Mattilsynet				
NVE	8	0	0	8
Oljedirektoratet				
Politiet				
Riksantikvaren				
Statens vegvesen	1	0	0	1
Statsbygg				

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi behandlet totalt 188 byggesaker i 2022, mot 283 behandlede saker i 2021, dvs en differanse på 95 saker. Av 188 behandlede saker ble det gitt medhold helt eller delvis i 71 saker. Det var 176 klager som ikke ble avgjort innen 12 uker. Den gjennomsnittlige overskridelsen var på 141 dager.

Det ble avtal lenger frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 annet ledd i 1 sak.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
188	71	176	141	0	1	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)**Rapportere på**

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2022 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Det ble behandlet 31 klager på reguleringsplaner. Ingen av sakene ble behandlet innen 12 ukers fristen. Den gjennomsnittlige behandlingstiden for sakene var på 220 dager. Det ble behandlet en sak der klagen ble gitt medhold helt eller delvis.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	31
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	220
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	31
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	1

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall lærlinger i 2022. Det skal også fremgå innenfor hvilke fag.

Embetet har en lærling i kontorlag som etter planen skal fullføre læretiden siden i mai i 2023.

Gevinstrealisering på planområdet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en kort, årlig samlet vurdering og rapportering i årsrapporten på egen ressursbruk knyttet til arbeid med og medvirkning i planprosesser (som formidling, høringsuttalelser, dialog og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser). I tilknytning til rapporteringen på ressursbruk skal det også gis en vurdering av kvaliteten på arbeidet.

Anslått ressursbruk knyttet til arbeid med og medvirkning i planprosesser 2022:

7,5 årsverk til saksbehandling + ca. 1,5 årsverk til tverrfaglige fagspesialister og ledelse.

Ressursbruk knyttet til arbeid med og medvirkning i planprosesser medio 2016 (like etter sammenslåing):

11,1 årsverk til saksbehandling + anslagsvis ca. 1,5 årsverk til tverrfaglige fagspesialister og ledelse.

Dvs. et nedtrekk på 3,6 årsverk til saksbehandling på plan siden 2016. Saksmengden har ikke blitt redusert, snarere økt, og kompleksiteten i sakene har helt klart økt i samme periode.

Arbeidsbelastningen og -presset på plan har gjennomgående vært svært høy siden sammenslåingen. Hovedårsakene er etter vår vurdering kombinasjonen av stor saksinngang og mange komplekse saker, saksbehandling på tidsfrist, gjennomgående svak eller lite tilfredsstillende kvalitet på konsekvensutredninger vurderinger av planvirkning i sakene vi mottar, samt at mange planforslag ikke er i tråd med nasjonale forventninger og føringer. For å redusere arbeidsbelastningen i faggruppa har vi gjort følgende prioriteringer: I all hovedsak prioritert bort å gi uttalelser til pbl.-dispensasjoner, ikke drevet med noe proaktiv veiledning (kurs og samlinger for kommunene o.l.), og tidvis også utelatt å uttale oss til mindre arealplaner. Vi må også jevnlig be om utsatte frister for uttale til kommunene. I 2022 har det også vært nødvendig å allokere vår klimastilling til arealplanarbeid, slik at både vår eksterne og interne aktivitet på klimaområdet har vært på lavbluss.

Vi mener at vi har god kompetanse og leverer meget effektivt. Tilbakemeldingene fra kommuner, relevante fagmiljøer og linja oppover er at vi leverer høy faglig kvalitet på arbeidet, og at vår innsats i prioriterte saker i mange tilfeller bidrar til å heve kvaliteten på planene som vedtas. Vi mener at noen av suksesskriteriene for dette er følgende:

-Sterk lederforankring fra alle fagavdelingene mtp. fast deltakelse av fagressurser inn i plangruppa (miljø, landbruk, utdanning og barnevern, helse og sosial og beredskap).

-En lærende faggruppe: Vi driver systematisk kompetansebygging i plangruppa, her under høyt fokus på forståelse og kunnskap om konsekvensutredninger og jevnlig påfyll av relevant fagspesialistkompetanse.

-Rutinemessig sidemannsgodkjenning med rullerende makker

-Noen dyktige meget kontinuitetsbærere i gruppa (ca 10 års erfaring)

-Flere saksbehandlere med erfaring fra kommunal arealplanlegging

-Bred fagkompetanse i gruppa, alle på masternivå

-Høyt fokus på faglig kalibrering med andre Statsforvaltere

-Stort lederfokus fra embetsledelsen

Noen av disse punktene er klare kvalitetsgevinster fra sammenslåingen. Den reduserte kapasiteten til saksbehandling er imidlertid en markant minuspost for samla gevinst, og kan på både kort og lang sikt svekke oppgaveløsningen på plan.

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av embetets arbeid...(2) (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Arbeidet med universell utforming ivaretas i hovedsak gjennom arbeidet med arealplaner. I innspill til oppstart av planarbeid så ber vi alltid om at planbeskrivelsen angir hvordan planforslaget ivaretar hensyn til universell utforming.

Vi vektlegger også slike hensyn i rollen som pådriver for utvikling av et mer aldersvennlig samfunn, som del av forebyggende strategier for å takle økende andel eldre i befolkningen framover.

Fylkesmannen skal gi en omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Nye regler om aktivitets- og redegjørelsesplikten på likestillingsområdet trådte i kraft 1.1.2020. I årsrapporten for 2021 skal det redegjøres for arbeidet for likestilling i tråd med il de nye kravene for redegjørelsesplikten, jf. hovedinstruksen pkt. 4.2.3 og pkt. 5.1.1.2, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 24 om offentlige myndigheters aktivitets- og redegjørelsesplikt samt §§ 26 og 26 a om arbeidsgivers aktivitets- og redegjørelsesplikt. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har utarbeidet veiledning og maler for det aktive likestillingsarbeidet og maler for redegjørelse.

Lenke: [Aktivitets- og redegjørelsesplikten \(ARP\) \(bufdir.no\)](https://www.bufdir.no/aktivitets-og-redegjorelsesplikten-arp)

I tråd med likestillings- og diskrimineringsloven jobber vi for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person, og kombinasjoner av disse grunnlagene. Likestilling og arbeid mot diskriminering er en integrert del av våre

planer og vårt arbeid.

Med likestilling mener vi likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

I vårt likestillingsarbeid legger vi vekt på å samarbeide med andre aktører på Agder for å nå vårt felles mål.

Vi har dokumentert og redegjort for arbeidet vårt i tråd med likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26. Dokumentasjonen og redegjørelsen i sin helhet er tilgjengelig på vår hjemmeside: <https://www.statsforvalteren.no>. Her presenteres tilstanden for kjønnslikestilling i embetet, og hvordan vi arbeider

for likestilling og mot diskriminering. Vår likestillingsredegjørelse har tatt utgangspunkt i Bufdirs veiledende mal.

Kartlegginger og vurdering viser at vi særlig lykkes med heltidskultur, livsfasepolitikk og tilrettelegging av arbeidsplassen. Det kan for 2022 se ut til å være en bedring i kvinners andel av menns lønn. Vi jobber systematisk med resultatene fra medarbeiderundersøkelsen for å sikre et inkluderende arbeidsmiljø. Ulike og nye tiltak for å få en bredere rekruttering har gitt enda flere gode søker til ulike stillinger, men vi ønsker fremdeles mer kjønnsbalanse blant ansatte og et større mangfold.

Vi har i 2022 fortsatt arbeidet med å revidere embetets handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold. Arbeidet gjøres i hovedsak av embetets LIM-utvalg, men planen skal forankres i ledergruppen. Revidert plan for neste periode tar utgangspunkt i bærekraftsmål 5, 8 og 10. På grunn av ressursituasjonen i embetet høsten 2022, har ferdigstilling av planen har blitt utsatt til våren 2023.

Statsforvalteren i Agder er resertifisert under Likestilt Arbeidsliv (LA). LA sikrer at vi oppnår en mer systematisk, aktiv og helhetlig tilnærming til likestilling, inkludering og mangfold i embetet. Det bidrar også til at vi lærer og inspireres av andre offentlige og private aktører i arbeidet for likestilling og mot diskriminering. Vi anbefaler andre embeter å bli sertifisert.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på medianverdi og gjennomsnittstid på saksbehandlingen i håndhevingssakene per 31.12. Statsforvalteren skal kun rapportere på saker som gjelder brutt/ikke brutt aktivitetsplikt.

I saker der vi har fattet vedtak om brutt/ikke brutt aktivitetsplikt har vi gjennomsnittlig brukt 48 kalenderdager fra saken ble meldt til vedtak ble fattet. Dette er seks dager raskere enn i fjor, noe som kan tyde på at de interne grepene vi har tatt for å sikre en mer effektiv og treffsikker saksbehandling har hatt en umiddelbar virkning.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive vurderingene som var avgjørende for valg av:

- a) tilsynstema
- b) omfang
- c) skriftlig eller stedlig tilsyn
- d) tilsynsobjekt

a) Tilsynstema

Statsforvalteren i Agder gjennomførte på skole og barnehageområdet tilsyn med seks tema: Særskilt språkopplæring, spesialpedagogisk hjelp - vedtak, spesialundervisning- kommunens saksbehandling, skolemiljø og pilotering av tilsyn med rett til gratis skoleskyss. I tre av tilsynene hadde vi kommunens internkontroll med som et deltema. To av tilsynene er gjennomført som et forenklet tilsyn.

Vi prioriterer områder som har viktig betydning for sårbare barn og unges rettigheter. Gjennomgående ser vi at det er utfordringer med kommunenes saksbehandlingspraksis og rettsanvendelse, spesielt på det spesialpedagogiske feltet. Dette ser vi i klagesaker og henvendelser. Blant annet har PBL på vegne av flere private barnehager klaget på saksbehandling og saksbehandlingstid i en kommune, noe som etter en samlet vurdering førte til tilsyn med kommunens saksbehandling og internkontroll.

Deltakere i grunnskoleopplæring for voksne er en sårbar gruppe, vi har gjennomført tilsyn med retten til særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter. Vi har undersøkt om Agder fylkeskommune følger regelverket i opplæringsloven med forskrifter knyttet til om elever med annet morsmål får særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen. Informasjon fra klagesaker og henvendelser tilsa at dette var et aktuelt tema og at fylkeskommunen som skoleeier var tilsynsobjektet.

Vi har i samsvar med oppdraget gjennomført felles nasjonalt tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø og kommunens internkontroll. Vi gjennomførte tilsynet med to skoler i samme kommune. En generell risikovurdering knyttet til stor sannsynlighet for regelverksbrudd

bygd på nasjonale erfaringer fra tilsyn og håndhevingssaker gjennomført av Utdanningsdirektoratet ligger bak valg av tema for de felles nasjonale tilsynene. Når vi valgte tilsynsobjekter brukte vi informasjon fra klage- og veiledningssaker, informasjon fra tidligere tilsyn og revisjoner og nyhetssaker i media, i tillegg til Elevundersøkelsen, GSI og tilstandsrapporter.

b) Omfang

Vi har i 2022 gjennomført åtte tilsyn i syv kommuner og to tilsyn med fylkeskommunen. Det er utarbeidet ti tilsynsrapporter. Vi har deltatt i ett pilotingstilsyn - retten til skoleskyss.

c) Skriftlig eller stedlig tilsyn

Vi har hatt en god variasjon mellom skriftlige tilsyn, tilsyn med digitale intervjuer og stedlige tilsyn hvor vi har intervjuet elever og mange involverte i kommunen. I to av de skriftlige tilsynene gjennomførte vi fysisk sluttmøte.

d) Tilsynsobjekt

Tilsynsobjektene blir valgt på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyse. Som nevnt under punkt 3.3.3.1.2.1 blir tilsynsobjektene valgt på bakgrunn av kilder som BASIL, GSI, Skoleporten og Elevundersøkelsen og enkeltstående kilder som klagesaker, henvendelser fra foreldre, veiledningsforespørsler fra kommuner eller oppslag i media. Vi er aktivt med i koordineringsarbeidet med den statlige tilsynskalenderen. Hvis det er en kommune som har stor tilsynsbelastning prioriteres den tilsynsvirksomheten som har best begrunnelse basert på vesentlighets- og sårbarhetsanalyse.

Oppfølging av restrisiko (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan de følger opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn.

Statsforvalteren i Agder har egen intern rutine for å registrere og følge opp henvendelser og hendelser som inngår i våre risiko- og vesentlighetsvurderinger for våre kommuner. Denne oversikten skaffer vi gjennom å registrere og informere ledelsen om henvendelser eller hendelser (f.eks. oppslag i media) som gir en bekymring, gjennom faste møter for områdeovervåking og gjennom interne møter om de ulike kommunene og fylkeskommunen der konkrete fagområder og vurdering av tiltak drøftes.

Gjennom rutinen for å gjennomgå henvendelser og hendelser jobber vi med å sikre at rett virkemiddel benyttes for å oppnå regeletterlevelse i og støtte til kommunene. Vi har egne møter med kommuneledelsen, vi veileder om konkrete fagområder og problemstillinger og vi har laget veiledningsmaterieell for områder vi ser berører flere kommuner. Dette gjelder bl.a. regelverk knyttet til taushetsplikt, aktivitetsplikten for et trygt og godt barnehagemiljø, barn- og unges rett til å bli hørt og barnets beste vurderinger.

Vi har fokus på regelverksbrudd og særlige konsekvenser for barn og unge i vår områdeovervåking.

Fra 2021 har vi benyttet tilsynshjemmelen for å be om redegjørelse fra kommunen om kommunens praksis generelt og for konkrete saker. Dette har vært gjort på bakgrunn av innmeldte klagesaker eller henvendelser som gir bekymring for kommunenes regelverketterlevelse på ulike områder. Sakene vi har fulgt opp har vært knyttet til spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, skolemiljø og meldeplikten til barnevernet. Noen av disse har vi kunnet avslutte etter redegjørelse fra og veiledning til kommunen, mens andre har ført til utvidet tilsyn eller brukt som grunnlag for felles nasjonalt tilsyn i 2023.

Endring i praksis som ikke er i samsvar med regelverket (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan valgte virkemidler har ført til endring av praksis som ikke var i samsvar med regelverket.

I vår områdeovervåking og vurdering av virkemidler ved praksis som ikke samsvarer med regelverket, finner vi at kommunene i ulik grad er i stand til å endre sin praksis. Noen kommuner kontakter oss direkte med ønske om veiledning når de gjennom internkontrollen finner at det er en risiko for at deres praksis ikke er i tråd med gjeldende lovverk. Andre kommuner finner vi at ikke endrer praksis tilstrekkelig etter både veiledning og saksbehandling i konkrete saker fra oss. I noen av disse sakene finner vi grunnlag for å åpne tilsyn, mens vi for andre kan fatte vedtak med pålegg om retting.

Generelt finner vi at kommunene gir gode tilbakemeldinger på at vi benytter alle våre virkemidler, og at de påpeker en læringsprosess både gjennom veiledning, klagesaksbehandling og tilsyn. Våre møter med kommuner i enkeltsaker eller ved bekymring for en særlig sårbarhet er også effektive for å sikre at skoleeier og barnehagemyndighet ivaretar sin rolle og ansvar. Vi kan se effekten av valgte virkemidler gjennom at vi får en nedgang i henvendelser, at vi ser endret praksis ved klagesaker eller gjennom retting av lovbrudd og redegjørelse for ny praksis fra tilsyn.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	3	2	0	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
Barnehageloven § 35	2	0	0	2	0
Barnehageloven § 37	4	1	0	3	0
Barnehageloven § 38	0				
	9	3	0	6	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	2	0	1	0	1
Standpunkt i orden og oppførsel	0	0	0	0	0
Inntak, § 3-1	0	0	0	0	0
Særskiilt språkopplæring, § 3-5	0	0	0	0	0
Skyss, § 3-7	0	0	0	0	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	0	0	0	0	0
Utsatt skolestart, § 3-3 annet ledd	0	0	0	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	1	0	0	0	1
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0
Permisjon, § 3-13	0	0	0	0	0
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-2	0	0	0	0	0
Psykososialt skolemiljø, privatskolelova § 2-4, jf oppl § 9a-4 og § 9a-5	2	0	1	0	1
Fritak fra norsk sidemål	0	0	0	0	0
	5	0	2	0	3

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Inntak, § 3-1	3	0	3	0	0
Særskiilt språkopplæring, § 3-5	1	0	1	0	0
Spesialundervisning, § 3-6	0	0	0	0	0
Bortvisning, § 3-10	0	0	0	0	0
Tap av rett til vgo, § 3-10	0	0	0	0	0
Fysisk skolemiljø, § 2-4 jf oppl § 9a-7	0	0	0	0	0
Psykososialt skolemiljø, privatskolelova § 2-4, jf oppl § 9a-4 og § 9a-5	0	0	0	0	0
	4	0	4	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	28	0	11	16	1
Standpunkt i orden og oppførsel	1	0	1	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	0	0	0	0	0
Lokalt gitt muntlig eksamen	0	0	0	0	0
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	0
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	0	0	0	0	0
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	0	0	0	0	0
Tegnspråkopplæring, § 2-6	0	0	0	0	0
Særskiilt språkopplæring, § 2-8	0	0	0	0	0
Bortvisning, § 2-10	0	0	0	0	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	0	0	0	0	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	4	1	1	1	1
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	1	1	0	0	0
Spesialundervisning, § 5-1	18	2	2	0	14
Skyss, § 7-1	17	0	15	2	0
Skoleplassering, § 8-1	11	3	4	3	1
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0
Sum	80	7	34	22	17

De sakene som er registrert som avvist er saker vi oversender til kommunen som rett instans for klagen

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	0	0	0	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	0	0	0	0	0
Standpunkt (fag og orden og oppførsel) for utenlandsskolene	0	0	0	0	0
Andre ikke-skriftlige eksamener for utenlandsskolene	0	0	0	0	0
Inntak, § 3-1 sjette ledd	2	0	2	0	0
Særskilt inntak, § 3-1 sjette ledd	0	0	0	0	0
Tap av rett til videregående opplæring, §§ 3-8 og 4-6	0	0	0	0	0
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	2	0	2	0	0
Spesialundervisning, § 5-1	3	0	0	0	3
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	0	0	0	0	0
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven	36	35	1	0	0
	43	35	5	0	3

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordningen, jf. alle underpunkt i punkt 5 i de forskriftsfestede retningslinjene. I tillegg skal statsforvalteren vurdere hvordan samarbeidsforum har fungert og i hvilken grad kompetansetiltakene er forankret i en langsiktig felles plan i samarbeidsforum. Statsforvalteren skal gi sin vurdering av hva som karakteriserer barnehage- og skoleeiere som ikke deltar i ordningen.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for barnehage.

I Agder er mer eller mindre samtlige barnehager og skoler med i nettverk som jobber med kompetanseutvikling. Det å få alle med har vært en målrettet strategi siden arbeidet med kompetanseutvikling startet i 2017/2018. I 2022 har alle barnehager og skoler, både private og kommunale, som er med i kompetansenettverk deltatt i utviklingsarbeid gjennom kompetanseordningene ved at de aktivt har meldt seg på temabaserte puljer og/eller at de har deltatt på fellessamlinger. I Region Kristiansand, som er det største nettverket, er det for eksempel kun 5-6 barnehager av til sammen 155 private-, kommunale- og familiebarnehager som ikke deltar i ReKomp. Målet er fremdeles å få alle med og det jobbes aktivt for også å få med disse. Det har vært brukt tid i nettverkene for alle ordningene å rigge til bærekraftige strukturer for varig endringsarbeid hvor alle er med som likeverdige parter. Nå som mer eller mindre alle er med ønsker vi å se hvordan vi kan sette inn ekstra ressurser for skoler og barnehager som trenger det. Fagpersoner fra UiA som jobber direkte med barnehager og skoler ser styrker og svakheter hos den enkelte enhet, ikke minst i mellomarbeidet, og her er kanskje en mulighet til å sette inn ekstra ressurser for å løfte de som trenger ekstra oppfølging. Selv om alle er med (se punkt 3.1.4.1 ang. utjevning av kvalitetsforskjeller) er det ikke gitt at alle klarer å nyttiggjøre seg den samme kunnskapen.

Statsforvalteren har også i 2022 hatt fokus på å legge til rette for god flyt av informasjon om kompetanseordningene og vi bruker bl.a. hjemmesidene aktivt til dette formålet. Planer, referater og presentasjoner er lett tilgjengelig på våre hjemmesider. Når det gjelder langsiktige felles planer fungerer møter i Samarbeidsforum og andre møtepunkter (som dialogmøter, fagmøter, digitale ressurser, nettsider) som arenaer for erfaringsdeling og planer. På Agder er det valgt en nettverksstruktur som sikrer helhet og sammenheng både lokalt og regionalt, i partnerskap med UiA. Lokale utviklingsbehov blir ivarettatt i nettverkene, ved at innhold og fremdrift i nettverkene tilpasses lokalt, nær barnehager og skoler. Kompetansenettverkene har langsiktige planer og det jobbes langsiktig i alle ordninger i hele regionen. For øvrig informasjon om Samarbeidsforum og Statsforvalterens rolle i arbeidet med kompetanseordningene se punkt 3.1.4.1. Viser også til tidligere årsrapporter som beskriver utviklingen av arbeidet med kompetanseordningene.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevningsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	10	18	28
Totalt	10	18	28

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevningsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	1 400 000	13
Totalt	1 400 000	13

Rapportering på tilskuddsmidler fra statsforvalter

	Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskudd koordinator	Beløp
Desentralisert ordning	IKT, LK20, kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	1 599 834	Østre Agder kompetansenettverk	1 066 556	400000	2 666 390
Desentralisert ordning	Region Kristiansand	Universitetet i Agder	2 532 958	Region Kristiansand kompetansenettverk	3 095 837	0	5 628 795
Desentralisert ordning	Lek, læring og ledelse	Universitetet i Agder	670 939	Lister kompetansenettverk	670 939	495000	1 341 878
Desentralisert ordning	Lesing i alle fag	Universitetet i Agder	110 471	Nettverket Oasen skolene	110 471	0	220 942
Desentralisert ordning	Kvalitet i basisfagene	Universitetet i Agder	65 000	Nettverket Samfundets skoler	17 687	0	82 687
Desentralisert ordning	Fagformyelsen i praksis	Universitetet i Agder	2 261 654	Nettverk for videregående skoler i Agder	2 261 654	0	4 523 308
Regional ordning	Partnerskap og forankring, organisasjonslæring, kartlegging og analyse, digitale verktøy	Universitetet i Agder	2 570 850	Region Kristiansand kompetansenettverk	3 142 150	0	5 713 000
Regional ordning	Flerkulturelle barn, digital praksis og bærekraftig utvikling	Universitetet i Agder	1 415 000	Østre Agder kompetansenettverk	1 415 000	250000	2 830 000
Regional ordning	Kommunikasjon og språk, et inkl. miljø, barnehagens verdigrunnlag	Universitetet i Agder	492 800	Lister kompetansenettverk	739 200		1 232 000
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	780 499	Østre Agder kompetansenettverk	480 498		1 560 997
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	455 186	Lister kompetansenettverk	455 186		910 372
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	202 630	Lindenes kommunne	0	202629	405 259
Kompetanseløftet	Særskilt tilrettelegging og inkluderingsarbeid	Universitetet i Agder	77 670	Flekkefjord kommune	77 670		155 340
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	139 584	Lillesand kommune	139 583		279 167
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	91 526	Birkenes kommune	91 525		183 051
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	13 875	Evje og Hornnes kommune	124 871		138 746
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	45 188	Bygland kommune	45 188		90 376
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	89 467	Valle og Bykle kommuner	89 467		178 934
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse	Universitetet i Agder	176 249	Vennesla kommune	176 248		352 497
Kompetanseløftet	Kartlegging og analyse, bedre tverrfaglig innsats	Universitetet i Agder	982 134	Kristiansand kommune	982 133		1 964 267

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)
Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.7 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Statsforvalteren har hatt jevnlig møter med alle kommunene i 2022-uttrekket. Vi har deltatt på flere lokale møter sammen med veilederne i tillegg til at vi har hatt en todagers fagsamling med både 2020- og 2022-uttrekket der tema var kartleggings- og analysearbeid med dosent Per Garmannslund.

Veilederne i 2022-uttrekket har jobbet sammen med kommunene med fokus på praktisk gjennomføring, analyse av resultat og se sammenhenger som gir føringer og grunnlag for tiltak. Kommunene ser ut til å nærme seg ett felles tema med satsing på lesing (skriving) for tiltak i gjennomføringsfasen. De vurderer om det vil være behov for å ha noen felles samlinger for alle tre kommunene. Tiltakene har bakgrunn i kartleggings- og analysearbeidet som de har vært gjennom og vi vurderer at kommunene har fått økt kompetanse gjennom forfasen som gir godt grunnlag for arbeid med tiltakene i gjennomføringsfasen.

2020-uttrekket har en av kommunene meldt at de hatt utfordringer med å få veiledere fra UiA, grunnet tidspress og arbeidsplaner for tilsatte i UiA i 2022. De øvrige kommunene er stort sett i rute med gjennomføring av tiltakene som bl.a. er knyttet til begynneropplæring, gjennomgående observasjonsmetoder og godt læringsmiljø. De melder om høyere bevissthet i lærerpersonalet og et bedret læringsmiljø på skolene. I møter med kommunene registrerer vi i høy grad av bevissthet i hva de prioriterer og gode samarbeidsforhold.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)
Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2022.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Årsverk i landbruksavdelingen: se tabell

Årsverk brukt til førsteinstansforvaltning ca 2 årsverk

Årsverk brukt til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning ca 6 årsverk

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2022.	17.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2022.	
Antall årsverk brukt til kontroll hos SF i 2022 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt. 3.3.1.2.1.	1.0
Antall årsverk brukt til kontroll hos SF i 2022 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt. 3.3.1.2.2.	
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2022 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1	9.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2022 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1.	

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Statsforvalteren i Agder har i flere omganger sendt ut maler for ajourføringsrutiner av AR5 til kommunene i løpet av 2022. Vi har hatt dette som et tema på kommunesamling for landbruksforvaltningen samt holdt innlegg på FDV-årsmøtene. 10 av 25 kommuner har rapportert at de har ajourføringsrutiner på plass i 2022. 19 av 25 kommuner får ferdigstilt AR5 periodisk i løpet av høsten/vinter 2022 ut i fra flybilder fra omløp i 2021. Noen kommuner har tatt i bruk AR5web for løpende ajourføring, noe som har blitt positivt mottatt. Likevel ser det ut til at knappheten på tid er det som hindrer mer ajourføring av AR5 i kommunene. Videreføring av periodisk ajourhold fra NIBIO er avgjørende for å opprettholde en tilfredsstillende kvalitet på AR5 på lang sikt.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	15	0	25

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Rapportere om antall saker på landbruks- og matdepartementets område der anmeldelse er vurdert, antall saker som er anmeldt og hvilket regelverk sakene gjelder.

Vi har ikke hatt noen saker i 2022 der anmeldelse har vært vurdert.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Sakene er i tråd med avtalen. Vi vil ta opp med Mattilsynet at det er en fordel om vi får melding om alvorlige saker tidligere, før endelig vedtak er fattet.

Vi har rutine for årlig møte med Mattilsynet, men høsten 2022 ble det ikke gjennomført pga. utfordring med kapasitet i begge organisasjoner. Vi planlegger nå møte våren 2023. Det har vært kommunikasjon gjennom året om enkeltsaker, og det er lav terskel for å ta kontakt på e-post eller telefon.

Kommunene får få saker, og har behov for noe veiledning når det er aktuelt. Saker som gjelder innværende søknadsomgang blir godt fulgt opp med vurdering etter § 2, og resulterer som oftest i vedtak om at det ikke er vanlig jordbruksproduksjon. Det er mer krevende å omgjøre vedtak tilbake i tid.

Vi tar opp temaet på samlinger, og følger opp kommuner som får oversendt vedtak fra MT.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hø/delvis avvikling)	2	1	0	1
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	1	0	0	1
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	0	0	0	0
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	0	0	0	0

Begge sakene som gjelder delvis avvikling går noe tilbake i tid, og gjelder forhold fram til og med søknadsomgangen 2021. De ble oversendt fra MT etter utbetalingen i mars 2022. I det ene tilfellet omgjorde kommunen vedtaket for 2021 og krevde tilbake tilskuddet. I den andre saken setter vedtaket grense for øvre tak på dyr i innføringsperioden. Kommunen følger med på om dette overholdes, og har valgt å godkjenne som vanlig jordbruksproduksjon i 2022. Saken om kronisk dårlig dyrehold er oversendt i august 2022, men gjelder forhold tilbake i tid, til og med 2021. I disse to sakene kunne det vært vurdert omgjøring av vedtak i søknadene fra 2021, men terskelen for å omgjøre er nok høyere enn å avslå tilskudd i samme søknadsomgang.

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	0	0	0	0

Vi hadde siste møte med MT i oktober 2021. Etter planen skulle det vært nytt møte høsten 2022, men grunnet utfordringer med kapasitet i begge organisasjoner er møtet utsatt til våren 2023. Vi har hatt kontakt og kommunikasjon med Mattilsynet i forhold til beredskap og enkeltsaker gjennom hele året.

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

Det er pre-saksbehandlet åtte saker om kompensasjon etter avvikling hos Statsforvalteren i Agder. Samtlige er sendt til Landbruksdirektoratet. Det er én dispensasjonssak til behandling hos Landbruksdirektoratet. Denne er ikke med i statistikken.

Noen tidligere pelsdyrholdere har valgt å påbegynne rivningsprosessen. Én er ferdig med rivningen, to saker har godkjent plan og delutbetalinger er gjort. I fire saker er ikke behandlingen påbegynt.

Statsforvalteren i Agder har ikke mottatt noen søknader om lavere årlig alderspensjon.

Ordningene har vært svært krevende og tidsbruken langt større enn antall saker skulle tilsi.

Kompensasjon etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Kompensasjon etter avvikling	8	0	0	8
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	7	4	2	1
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0	0	0	0
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	15	4	2	9

Dersom rad 1 gjelder ordningen etter tidligere regelverk er det ikke behandlet noen saker etter denne ordningen i 2022. De åtte sakene som er ferdig behandlet, gjelder saker etter gjeldende regelverk, sendt til Landbruksdirektoratet etter avsluttet pre-saksbehandling hos Statsforvalteren i Agder

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

Vårt arbeid med gevinstrealisering etter sammenslåingen faller sammen med implementeringen av ny budsjettfordelingsmodell for Statsforvalterne. For Agder sin del innebærer sistnevnte en betydelig reduksjon i tildelingen og landbruksavdelingen står nå med 17,5 årsverk i bemanningsplanen. Før sammenslåing hadde de to landbruksavdelingene om lag 24 årsverk. Uten å ta for hardt i, kan vi si at denne reduksjonen i antall medarbeidere har gjort det krevende å realisere gevinster knyttet til sammenslåingen.

Eiendomslovgivning – jordlov og konsesjonslov

Vi anser oss i mål med gevinstrealiseringen innen fagområdet eiendomslovgivning. Vi har i 2022 utfordringer knyttet til kapasitet grunnet sykemelding. Vi ser at kompetansen i kommunene er avgjørende for riktig og god forvaltning og vi tror at veiledning og kursing er en sentral oppgave som kan forbedres og utvikles gjennom blant annet å ta i bruk nye digitale løsninger og våre nye fasiliteter ligger godt til rette for dette.

Husdyrkonsesjonsregelverket

Gjennom 2022 har vi klart å gjennomføre det som kreves i henhold til oppdraget. Vi har fortsatt ikke hatt kapasitet til å arbeide ytterligere strategisk med oppgaven. Vi har god oversikt over virksomhetene og vår vurdering knyttet til risiko tilsier at vårt arbeid er tilfredsstillende. Vi anser oss i mål med gevinstrealiseringen, men vil arbeide videre med planene for å sikre økt kvalitet.

Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning

Vi har arbeidet med dette gjennom siden sammenslåingen i 2016. Vi har vektlagt arbeidet med likebehandling og internkontroll og anser oss i mål med gevinstrealiseringen.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.11 i TB)**Rapportere på**

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2022

Se underliggende tabeller.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	2
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	8	1	7
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	0	0	0
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0	0	0
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	1	0	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0	0	0
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	3	0	3
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	4	1	3

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	2	0	0	2	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	1	0	1	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	8	1	0	7	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	10	6	4	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	8	1	7	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	1	0	0	1	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	3	0	0	3	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	4	1	0	3	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0	0	0	0	0	0	0	

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0	0	0
Hytte ol.	0	0	0
Forretn., kontor, industri	0	0	0
Off./priv. tjenesteyting	0	0	0
Andre byggeområde	0	0	0
Skogplanting	0	0	0
Samferd. og tekn. infrastruktur	1	1	0
Grønnstruktur	0	0	0
Golf	0	0	0
Forsvaret	0	0	0
Andre landbruksformål	0	0	0
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0	0	0

Skal være 0,3 dekar, men er ikke mulig å legge inn mindre areal enn 1 dekar

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet
Vedtak	2	2	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	1	0	1

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	3	0	0	0	3
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	4	0	0	0	4
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0	0	0	0	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	15	7	0	3	5

Gjelder Lyngdal kommune for perioden 01.01 - 01.04.22. Plikt til rapportering utføp 01.04.

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0	0	0	0	0	0	0	ingen søknader registrert
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0	0	0	0	0	0	0	Ikke mottatt noen klagesaker

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker	0	0	0	0

Odelisfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelisfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelisfrigjøring	Merknad
Saker om odelisfrigjøring	0	0	0	

Arbeidet for utsatte barn og unge (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for effekten av det tverrsektorielle samarbeidet for utsatte barn og unge, og hvordan embetet vurderer hovedutfordringene knyttet til samordning når kommunene ses under ett.

I 2022 har Statsforvalteren hatt fokus på nytt lovverk om samhandling og barnekoordinator. Vi gav høringsinnspill til veilederen til ny velferdstjenestelovgivning, og deltok i flere innspillmøter med Helsedirektoratet. Vi har også hatt innlegg om nytt lovverk på forskjellige arenaer. Statsforvalteren i Agder kommer til å ha flere arrangement utover i 2023 om nytt lovverk og barnekoordinator.

Vi opplever at det er et stort fokus i Agder-kommunene på å få til tverrfaglig samarbeid rundt utsatte barn og unge. Og særlig den store innsatsen for å lykkes bedre med tverrfaglig samarbeid som er gjort i de 15 kommuner som nå er BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) -kommuner. Dette er også ytterligere aktualisert med innføring av endringer i nytt lovverk.

Kommunene i Agder har samlet seg i et felles prosjekt "Helhetlig oppfølging av risikoutsatte barn og familier" hvor erfaringer fra videre satsing på blant annet BTI skal videreføres. Det skal også sees i sammenheng med andre større nasjonale/regionale satsinger som barnevernsreformen, kompetanseløft for spesialpedagogikk, Nye Mønstre og Godt begynt (systematisk kartlegging på helsestasjonene av barns helse og utvikling). Det er 15 kommuner som nå jobber etter BTI-modellen. Andre kommuner jobber med mye av det samme, men kaller det ikke "BTI". I dialog med Arendal kommune som har jobbet systematisk med BTI over flere år, kommer det frem at slikt utviklingsarbeid tar veldig lang tid. Det involverer veldig mange i en kommune og ved nyansettelser tar det tid å innarbeide rutiner. Statsforvalterens erfaring er at selv om en kommune er en BTI-kommune er det langt fra alle som kjenner til metodikken. En nylig evaluering i Arendal kommune viste at det er særlig fagarbeidere og assistenter i barnehager og skoler som har lite kjennskap til metodikken.

Kommunenettverket gjennom prosjektet "Helhetlig oppfølging" erfarer at det fortsatt er utfordrende med manglende kvalitet på gode digitale koordineringsverktøy, manglende kompetanseheving på tvers av tjenester og uklarheter knyttet til alle de ulike "koordinator"-rollene. For mange som har denne rollen (BTI-koordinator, barnekoordinator, familiekoordinator, koordinator av IOP-arbeid, koordinator for pakkeforløp osv) er det uklart hva som forventes av de og det er uklart for familiene hvilke "forhold" i familien de kan forvente koordineres av hvem. Det må også en kulturendring til knyttet til å anse koordinering som en egen jobb som ikke bare skal komme på toppen av det ulike tjenestetøvere gjør, men være en viktig del av deres "ordinære" jobb. Det pekes også på behov for mer kunnskap om å få til god medvirkning fra barn og unge selv. Det etterspørres mer statlig "dra-hjelp" til alle disse utfordringene.

Det er utfordrende å måle effekt av den innsatsen vi gjør på dette området, men det at vi har en egen barn- og ungegruppe som ser flere oppdrag på tvers av fagområder, og nå har en sterkere intern forankring og en tydeligere strategiplan for de neste års arbeid, gjør det mulig for oss å møte kommunene mer tverrfaglig. På denne måten er vi pådrivere til tverrfaglig samhandling, som vi igjen tror gir pågangsmot til ansatte i førstelinjetjenesten.

For å kunne si noe om konsekvenser pandemien har hatt på ungdom er ungdomsundersøkelsene et viktig bidrag. Undersøkelsen ble gjennomført i 2022 i

Agder og speiler hvordan utviklingen har vært i løpet av pandemi-årene (de forrige undersøkelser er fra 2016 og 2019).

Hovedfunnene i undersøkelsen viser blant annet at de aller fleste ungdommene i Agder har det bra og rapporterer om høy livskvalitet. Andel ungdommer med lettere psykiske plager, som har økt over flere år, ser nå ut til å ha flatet ut i Agder. Men det er økning blant de yngste, og en nedgang blant de eldste. Andel ensomme har også flatet ut. De aller fleste trives godt på skolen, men tendensen her er negativ og ungdom opplever skolen på en dårligere måte enn før.

Andel ungdommer som er aktive i lag og foreninger, har gått ned, særlig blant de yngste, og det er tydelige forskjeller i deltakelse i idrettslag etter ungdommenes sosioøkonomiske bakgrunn.

Jenter er generelt mindre fornøyd eller rapporterer om større grad av ulike plager.

Statsforvalteren har vært representert i arbeidsgruppen som har arbeidet med forberedelser og gjennomføring av undersøkelsen, samt formidling av resultater gjennom en egen Ungdatakonferanse for Agder. Ungdataundersøkelsen utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag i kommunenes arbeid med tverrfaglig innsats for barn og unge. Statsforvalterens arbeid med å fremme betydningen av deltakelse og bruk av resultater av undersøkelsen, anses som viktig for kommunens forebyggende og helsefremmende arbeid.

Det todelt målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelt målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

I løpet av beitesesongen 2022 har vi ikke gitt skadefellingstillatelser på fredet rovvilt i Agder. Det er kun registrert fem kadaver med sannsynlighetsovervekt for at skadegjører er fredet rovvilt. Alle skader er dokumentert tatt av kongeørn. Basert på de besetningene som har søkt om erstatning for tap av husdyr til fredet rovvilt, er antall dyr søkt erstattet høyt. I mange besetninger har det vært forholdsvis store tap av lam uten at man kan peke på en tydelig tapsårsak. Dette er urovekkende.

Miljøvernavdelingen stiller stort sett i møter i regional rovviltnemnd og arrangerer kontaktutvalg for rovvilt for organisasjonene i Agder (region 1 og 2).

Landbruksavdelingen deltar aktivt i kontaktutvalget for rovvilt i Agder. Avdelingen deltar også i det løpende arbeidet med å vurdere skadefellingssøknader ved skade/tap av beitedyr til rovdyr.

Statsforvalteren mener vi løser det todelt målet i rovviltforvaltningen på en god måte.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.2.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan og Vestnorsk fjordlandskap, både på landbruks- og miljøområdet.

Status på forvaltning av UKL-ordningen:

UKL Vest-Lista: Har nylig oppdatert sin forvaltningsplan for området ("områdeplan"). Har ei velfungerende arbeidsgruppe som møtes i forbindelse med planlegging av arrangementer, formidling, innspill til behandling av søknader med mer. Deltakerne er grunneiere, kommune (landbruk og miljø), SF miljø, SF landbruk, fylkeskommunen - kulturminnevern og Lista museum. 2-3 møter per år. Kommunen ber grunneierne melde inn tiltak før de søker om tilskudd i Agros. Kommunen annonserer midlene, befarer og bistår ved søknad ved behov.

UKL Rygnestad og Flateland: Har ikke oppdatert forvaltningsplan men det er satt av penger til dette arbeidet. Det er viktig å få en ny forvaltningsplan på plass. Kommunen er blitt bedre rustet til å forvalte ordningen da det er ansatt en ny jordbrukssjef som arbeider godt med ordningen. Arbeidsgruppa har deltakere fra grunneier, fylkeskommunen - kulturminnevern (Setesdal bygningsvernssenter) og SF miljø og SF landbruk i tillegg til kommunen. Trua og utvalgte naturtyper ble rekartlagt i 2022 og oppdatert skjøtselsplan vil trolig bidra til mer fokus på korrekt skjøtsel. Kommunen annonserer UKL-midlene på nettsiden og sender brev til grunneierne. De befarer og bistår søkerne ved behov.

UKL Furøya: Arbeidet med ny oppdatering av forvaltningsplanen ("strategisk plan") er i gang. Arbeidsgruppa her består av deltakere fra Furøya IKS, kommunen (landbruk), fylkeskommunen - kulturminnevern (byggnings- og fartøyvernssenteret i Risør), SF miljø og SF landbruk. Forvaltninga av dette området er enkel i og med at det i praksis kun er Furøya IKS som søker om tilskudd. Kommunen saksbehandler og SF landbruk fatter vedtak. Dette fungerer ok, men det har vært litt problematisk å få sakene inn i SF sitt saksbehandlingssystem Elements på en tilfredstillende måte siden det kun er mulig å legge inn ett arkivnummer i Agros og det er kommunens arkivnummer som legges inn. Dette har vi tatt opp med Landbruksdirektoratet.

Regionalt nivå: Fylkesgruppe der fylkeskommunen - kulturminnevern, SF landbruk og SF miljø deltar. Fylkesgruppa utvides med de aktuelle kommunale saksbehandlerne på flere teamsmøter i året. Dette har funket bra til og med 2022. Vet ikke om vi klarer å holde koken i 2023.

Kommentarer til prikkpunktene - se tabellen nedenfor.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse landbruksområdet	Beskrivelse miljøområdet
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Ja, vi mener at UKL-tilskuddene bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en god måte. Tilskudd til skjøtsel av trua og utvalgte naturtyper skjer gis kun av UKL-potten, ikke av UN-midler.	Samme svar
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	Natur- og kulturminneverdiene er stabile eller helst styrket.	Samme svar
Er det positive trender i områdene?	Vi mener det er positive trender i alle de tre UKL-områdene i Agder. Det gjelder engasjement hos kommunene og hos grunneierne i alle områdene. Kommunene sier at de har for liten kapasitet til å jobbe med UKL. De ønsker å gjøre en enda bedre innsats.	Vi mener det er positive trender i alle de tre UKL-områdene i Agder. Det er gjort rekartlegginger og laget nye skjøtelsesplaner på Furøya og Rygnestad og Flateland. Dette fører til økt bevissthet om miljøverndiene.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	På Rygnestad og Flateland er det ønskelig med noe mer jordbruksaktivitet og flere beitedyr. Dette er ikke noe problem på Vest-Lista eller på Furøya.	Det er mulig at natur- og kulturminneverdiene kan overses eller bevisst eller ubevisst bli skjøttet på en uønsket måte
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Ikke ny næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier i 2022 så vidt vi kjenner til.	Samme svar
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	Kommunestyret i Farsund vedtok ny forvaltningsplan for UKL Vest-Lista før jul 2022. Det er satt av midler til revisjon av forvaltningsplanene for Furøya og for Rygnestad og Flateland. Arbeidet er i gang for Furøya.	Samme svar
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Ja, vi mener at de har fungert tilfredsstillende. Vedtakene har vært knyttet til prioriteringene i planene. Utfordringen de siste årene har vært å få revidert planene.	Samme svar
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Ja, vi mener at samarbeidet fungerer bra både på lokalt nivå (arbeidsgrupper der blant annet kulturminnevern og miljø deltar) og regionalt nivå (fylkesgruppe med SF miljø, SF landbruk og fylkeskommunen - kulturminnevern). Vi har også teammøter gjennom året der fylkesgruppa har møte med UKL-saksbehandlere i kommunene. Dette fungerer veldig bra.	Samme svar

Styrke arbeid og helse som fagområde (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for kartleggingen av tjenestesamhandlingen som er etablert mellom NAV-kontor og kommunenes helse- og omsorgstjeneste
- Redegjøre for felles tiltak for å styrke og bedre tjenestesamhandlingen om tjenestemottakere/pasienter som har behov for tjenester fra NAV og helsetjenesten

Det er gjennomført kartlegging av tjenestesamhandling mellom NAV kontor og helsetjenesten i kommune. Resultatene fra denne er blant annet presentert på enhetsledermøtet i NAV.

Vi vil fremheve følgende lokale funn og vurderinger fra undersøkelsen:

- NAV har etablert samarbeid mellom andre etater med utgangspunkt blant annet i NAV lovens § 15a.
- Vi har fortsatt utfordringer knyttet til overganger f. eks. soning, lengre døgntilbud, samhandling i pakkeforløp TSB/Psyk helsevern mv.
- Høy terskel for å få rett til behandling i spesialisthelsetjenesten
- Fastlegemangelen bidrar til dårlig progresjon
- Fortsatt et for stort fokus på diagnoser/medisinsk faglige vurderinger for å få tilgang til enkelte inntektssikringsordninger og tiltak.

Vi har ikke gjennomført tiltak for å styrke og bedre tjenestesamhandling mellom NAV og helsetjenesten i 2022.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Statsforvalteren i Agder er et av embetene med størst nedtrekk i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell, og vi jobber fortsatt med å tilpasse oss ny og vesentlig trangere ramme. Gjennom 2022 har vi jobbet med vår interne modell for å kartlegge hvilke konsekvenser dette medfører og hvordan vi i større grad skal prioritere arbeidsoppgaver fremover med mindre ressurser. Embetet styrte mot et resultat som skulle gå i balanse, men økte sykepengerefusjoner og lavere pensjonskostnader ga oss et mindreforbruk på ca. kr 2 mill. I tillegg går omstillingsavtalen etter sammenslåingen ut 01.01.23, noe som har ført til en høyere turnover og noen vakanser gjennom deler av året. Embetet har brukt mye tid på rekrutteringsarbeid for å sikre oss nye kompetente medarbeidere fremover. Disse overførte midlene gir oss mer rom i arbeidet med tilpasning til ny modell nå i 2023, når den fulle virkningen av ny modell treffer oss.

Gjenåpningen av samfunnet etter pandemien førte til at det var stort behov for å møtes fysisk, noe som førte til økte reiseutgifter hos oss, sammenlignet med de to årene før. Embetet er allikevel ikke på nivå med reiseaktiviteten før pandemien noe som kan forklares med at vi har en mer digitalisert hverdag. I 2022 har vi gjennomført til sammen 4 Statsborgerseremonier hvor 404 nye statsborgere med familie og venner møtte opp til en høytidelig markering av statsborgerskapet.

Kommentar til forbruk 2022 og endringer i det enkelte departement fra 2021 til 2022:

AID: Det er i 2022 ført noe mere lønn på kap. 0525 enn i 2021. I tillegg ble det arrangert statsborgerseremoni i 2022 som er belastet AID. Samtidig er det ført noe mere lønn på fagdepartement på prosjekt «driftsutgifter sosiale tjenester».

BFD: Vi ser en økning i lønnskostnader fra 2021 til 2022 på kap. 0525. Hovedårsaken til økningen er helårsvirkning av nyansettelser i 2021 i forbindelse med oppgaven med utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn. Det er også ført noe mere lønn på fagmidler fra 2021 til 2022.

HOD: På kap. 0525 ser vi en økning fra 2021 til 2022. Økningen skyldes i hovedsak økte utgifter til lønn. På fagdepartement ser vi en økning på ca. kr 2,1 mill. fra 2021 til 2022. Dette skyldes økte utbetalinger til kontrollkomisjonens medlemmer. Vi har i 2022 også etterbetalt reisetid til kontrollkomisjonens medlemmer for perioden 2018-2021 etter avtale med HOD.

JBD: Vi ser en reduksjon i forbruket fra 2021 til 2022 på kap. 0525. Reduksjonen gjelder lønn. Vi har i 2022 flyttet noe lønnskostnader knyttet til vergemål fra drift til vergemål. På fagdepartement føres alt som gjelder vergemål. Hovedårsaken til reduksjonen er mindre utbetalinger i forbindelse med «godtgjøring til verger».

KLD: Det er reduksjon i forbruket på kap. 0525 fra 2021 til 2022, reduksjonen skyldes i hovedsak nedbemanning og reduserte lønnskostnader. Reduksjonen er i tråd med vårt arbeid for å tilpasse oss til ny budsjettfordelingsmodell. På fagdepartement ser vi en økning i forbruket. Vi har i 2022 fått midler til flere prosjekt på miljøområdet og har derfor ført mere lønnskostnader. Prosjekt «kalking» og «supplerende vern» er prosjekt vi ikke førte lønn på i 2021. I tillegg har vi fått økte gebyrinntekter i forbindelse med konsesjonsbehandling og tilsyn forurensning». Vi har også en reduksjon i utbetalinger til «styrer, råd og utvalg».

KDD: På kap. 0525 ser vi en reduksjon fra 2021 til 2022. Statsforvalteren i Agder flyttet inn i nye lokaler i desember 2020. I 2021 hadde vi flyttekostnader og det ble kjøpt inn en del inventar i forbindelse med nytt bygg. Vi har i 2022 fortsatt hatt noen kostnader for å tilpasse oss nytt bygg, for eksempel innkjøp av solskjerming. Utgifter i forbindelse med nytt bygg er redusert fra 2021 til 2022. Pga. økte strømpriser har vi mer enn doblet kostnadene våre i forbindelse med lys og varme fra 2021 til 2022. Samtidig har vi noe reduserte lønnskostnader og økte inntekter til administrativ kostnadsdekning. På fagdepartement har vi ført lønn i forbindelse med prosjekt «samordning av innsigelser», «arbeid med byvekstavtaler», «fufinn» og «utrede deling av Kristiansand kommune». Kommunereformprosjektet var ferdig i 2021.

KD: På kap. 0525 ser vi en reduksjon i forbruket fra 2021 til 2022. Reduksjonen skyldes reduserte lønnskostnader. Det er rekruttert flere nyansatte med oppstart januar 2023. Vi førte noe mere lønnsutgifter på fagdepartement i 2022 enn i 2021.

LMD: Forbruket på kap. 0525 er omtrent uendret fra 2021 til 2022. På fagdepartement føres «drift villreinnemder», vi har hatt en liten økning utbetalinger fra 2021 til 2022.

Andre: Det er ingen endring i utbetalinger fra 2021 til 2022.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2022	Fagdep. 2022	Kapittel 0525, 2021	Fagdep. 2021
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	1 827	2 175	1 154	1 990
Barne- og familiedepartementet	9 269	1 333	8 896	1 201
Helse- og omsorgsdepartementet	24 557	9 755	23 113	7 656
Justis- og beredskapsdepartementet	6 218	11 585	6 548	12 210
Klima- og miljødepartementet	16 378	7 286	18 738	4 501
Kommunal- og distriktsdepartementet	41 661	2 501	42 979	1 480
Kunnskapsdepartementet	9 279	3 283	11 092	3 012
Landbruks- og matdepartementet	14 264	263	14 205	163
Andre	224	0	224	0
Sum	123 677	38 181	126 949	32 213

Kapittel 0525 viser forbruk kapittel 0525 post 01 lønn og driftsutgifter med fratrekk av inntekter på kapittel 352502. Fagdep. viser totalsum lønnskonti 5000-5899 på alle fagkapitler unntatt kapittel 0525 post 01 og kapittel 0525 post 21.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Embetet har totalt sett løst samfunnsoppdraget på en god måte i 2022, innenfor de rammene og forutsetningene vi har hatt. Vi har hatt god økonomikontroll gjennom året, og endte med et relativt lite mindreforbruk på 1,6%, jfr kap 3.4. Det betyr at selv om vi får tilført 2023 budsjettet med ca kr. 2. millioner, så har vi nå et krevende budsjett fremfor oss.

2022 har vært et krevende driftsår pga. gjenåpningen av samfunnet med økt reiseaktivitet og behov for å møtes, invasjonen av Ukraina med økt beredskap og mottak av flyktninger, samt budsjettammer som oppleves krevende. Belastningen har vært stor på våre ansatte innen helse og beredskap, men også på oppvekstområdet. I tillegg er arbeidssituasjonen for ansatte som jobber med klagesaksbehandling i justisgruppa særlig krevende fordi vi nå er opp i en saksbehandlingstid på ett år. Det gir lite mestring i arbeidshverdagen. Utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget for en eventuell deling av Kristiansand har vært krevende for de som har stått i dette. Embetet har nå en slitasje på enkelte medarbeidere som gir grunn for bekymring og som må hensyntas i 2023.

Vi rapporterer likevel også dette året med god måloppnåelse på de aller fleste områder, men likevel med enkelte avvik på byggesaker og bemanningsmessige forhold.

Regnskapsresultatet ble gjort opp med et mindreforbruk på ca. kr 2 mill. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kap. 6.

3.6 Andre forhold

Fellesføring om konsulentbruk

Omfanget av og utviklingen i embetets bruk av konsulenter er omtalt i note 3 (Andre utbetalinger til drift) til årsregnskapet. Normalt er det liten bruk av eksterne konsulenter til driftsoppgaver i embetet. I 2022 er det bl. a. kjøpt tjenester i forbindelse med avlevering av arkiv.

Det er ellers kjøpt tjenester i forbindelse med en rekke oppgaver som vi utfører for fagdepartementene, og som betales over belastningsfullmaktene. Dette omfatter også kjøp av tjenester på områder som er utenfor vår styring, der regelverket bestemmer kjøp av konsulenttjenester.

Arbeidet med bærekraftsmålene

Embetets arbeid med bærekraftsmålene er omtalt relativt omfattende i flere ulike deler av rapporten. Embetets normale virksomhet og oppdragsportefølje bidrar etter vår vurdering klart til de fleste mål og delmål under økologisk og sosial bærekraft. Vårt bidrag til avveining mellom økonomiske interesser og økologisk og sosial bærekraft i arbeidet etter plan- og bygningsloven er sentralt. Vi legger "Regionplan Agder 2030" til grunn for den regionale samhandlingen. Denne planen oppsummeres ofte i slagordet "Utslippene må ned, og levekårene må opp", dvs. nettopp fokus på økologisk og sosial bærekraft.

Embetet har over tid signalisert at vi ønsker en tydeligere rolle i arbeidet med klimautfordringene, med flere oppgaver og helst nye virkemidler.

Kunnskapsgrunnlag om deling av Kristiansand kommune

7. juni 2022 la Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) fram en pressemelding og orienterte om at departementet hadde besluttet å benytte sin initiativrett etter inndelingsloven til å utrede deling av Kristiansand kommune. Beslutningen kom som følge av at innbyggere i tidligere Søgne og Songdalen kommuner fremmet et innbyggerinitiativ overfor departementet om at Søgne og Songdalen igjen skulle bli egne kommuner. Bystyret i Kristiansand hadde 1. desember 2021 vedtatt å ikke igangsette prosess for mulig deling av Kristiansand kommune.

I brev datert 17. juni 2022 ga departementet Statsforvalteren i Agder i oppdrag å gjennomføre utredningen. Embetet fikk en tildeling på 2,2 mill. kr til arbeidet. Statsforvalteren har utført hoveddelen av utredningsarbeidet med egne medarbeidere. Dette har vært et bidrag til fellesføringen om redusert konsulentbruk. Noen mindre bidrag til økonomiske beregninger og grafisk tilrettelegging for nettpublisering er utført av eksterne. Arbeidet er gitt høyeste prioritet i embetet, og har vært en krevende oppgave som har krevd mye ressurser.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

For å sikre at embetet løser pålagte oppdrag er det etablert tre nivåer for planlegging, gjennomføring og oppfølging. Det er overordnet strategisk nivå (strategiplan), det tverrsektorielle nivået (felles virksomhetsplan) og avdelingsnivået (avdelingsvise virksomhetsplaner).

Den viktigste arenaen for å sikre oppfølging og gjennomføring av pålagte oppdrag er ledermøtet som gjennomføres fast hver uke. I tillegg er det på avdelingsnivået sykliske gjennomganger av virksomhetsplaner for å sikre kontroll og grunnlag for oppfølging.

Nødvendige omstillinger som følge av budsjettkutt og nedbemanning håndteres i ledergruppas ordinære arbeid. Med erfaringer fra 2022 og tilpasning til ny budsjettfordelingsmodell ser vi at det i større grad blir begrensinger på ressurser som kan løse pålagte oppdrag. En tydeligere prioritering tvinger seg fram.

Strategisk nivå

Vår strategiske plan ble ferdigstilt i 2019 og har en tidshorison på fire år. Planen har hovedfokus på interne forhold. Planens visjon er «Vi styrker Agder». Denne visjonen er nå meget godt etablert i organisasjonen, og benyttes flittig som "slagord" i løpende aktiviteter. Med ny statsforvalter på plass januar 2022 startet vi arbeidet med en ny 4-årig strategiplan som etter planen skal være ferdig utarbeidet innen utgangen av første halvår 2023.

Tverrsektorielt nivå

Embetet har tidligere utarbeidet en felles virksomhetsplan som skulle fange opp tverrsektorielle og avdelingsovergrepene aktiviteter. Erfaringer med planen var at den ikke ga god nok styringsinformasjon. Fra 2021 har vi endret innretningen på Felles VP til å konsentrere seg om fire satsingsområder som angår alle avdelinger, og som fokuserer på å ta ut merverdi gjennom samarbeid på tvers i embetet. Oppgaven med å risikovurdere og sikre gjennomføring av de konkrete oppdrag og oppgaver løses nå i de avdelingsvise virksomhetsplanene.

Våre to hovedsatsingsområder «Barn og unge (0-24 – satsingen)» og «Klima og det grønne skiftet» er videreført også i 2022, men disse kobles nå mot de fire nye satsingen i FVP som er:

- FNs bærekraftsmål – innarbeides i egen VP
- Planarbeidet – et felles ansvar for alle fagavdelinger
- Leve hele livet – knytte ulike aktiviteter opp mot et vellykket prosjekt
- Kompetanse – opprettholde og utvikle vår kompetanse og modernisere arbeidsmåter

Med erfaringen fra pandemien ser vi at det tverrsektorielle arbeidet har blitt styrket gjennom dette arbeidet. Dette gjaldt spesielt innenfor helse og sosial, utdanning og barnevern, samt beredskap.

Avdelingsnivået

Innenfor hver enkelt fagavdeling/stab utarbeides det detaljerte virksomhetsplaner for å følge opp tildelte oppdrag. Vi gjennomfører også en risikovurdering av hvert enkelt oppdrag. Arbeidet med pandemien og flyktningssituasjonen har medført at deler av oppdragene på disse områdene har blitt nedprioritert.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver og oppdrag i de avdelingsvise virksomhetsplanene. Med utgangspunkt i ROS-analysen plasseres de enkelte oppdragene i kategoriene grønn, gul eller rød. Oppdrag som plasseres i gul kategori vil være "under observasjon" og disse diskuteres ved ledergruppas gjennomgang. Oppdrag som kategoriseres i rødt, skal kvitteres ut ved at det skal iverksettes konkrete tiltak. I forbindelse med turnover i ledergruppen har det ved inngangen til 2023 vært behov for en oppdatering og gjennomgang av kriteriene for ROS-kartet og grunnlaget for risikostyring.

Risikostyring på HMS- og informasjonssikkerhetsområdet blir gjennomført i ledelsens styringsverktøy RiskManager. Avviksbehandling blir utført i avviksmodulen, og risikovurderinger blir dokumentert og gjennomført i risikomodulen. Kvalitetsdokumentene som retningslinjer og lignende, blir revidert etter behov i dokumentstyringsmodulen.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Oppgave- og ansvarsfordelingen fremgår av embetets delegeringsreglement. Delegeringsreglementet ble gjennomgått og oppdatert høsten 2022. Det er utarbeidet en egen instruks for økonomiforvaltningen i embetet basert på "Reglement for økonomistyring i staten" og "Bestemmelser om økonomistyring i staten". Instruksen inneholder utfyllende bestemmelser, delegasjonsfullmakter, signaturprøver m.m. Instruksen oppdateres fortløpende.

"Informasjonssikkerhetsinstruks for fylkesmannsembetene og STAF" er gjennomgått i ledergruppa og i avdelingene.

Kvalitetssystemet RiskManager blir brukt som ledelsens styringsverktøy til avviksbehandling, risikovurderinger, revisjonskontroll av dokumenter, og i en viss utstrekning til godkjenning og publisering av prosedyrer og retningslinjer. Med signaler om at dette nå skal fases ut, så vil arbeidet med overnevnte settes i bero for en periode.

Internkontrollhåndboken for HMS følges opp i samarbeid med embetets hovedverneombud. Denne ble revidert desember 2022.

Alle avdelinger utarbeider egne virksomhetsplaner. Disse er også viktige dokument i embetets system for risikostyring.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Embetet flyttet inn i nye felles lokaler i Arendal i desember 2020. Starten av året var preget av at en fortsatt benyttet hjemmekontor. Overgangen til å komme tilbake på kontoret har vært etterlengtet for mange, men oppleves også krevende for en del som kjenner at det utfordrer 24-timers livet når reisetid til og fra jobb skal innarbeides igjen. Omstillingsavtalene gikk ut 1. januar i 2023 og det var en forventning om at det ville påvirke turnover andre halvdel av 2022. Det kan allikevel se ut som om lønnsnivået i embetet har hatt en større effekt på turnover enn at godene i omstillingsavtalen har forsvunnet.

Ny budsjettfordelingsmodell innebærer et vesentlig nedtrekk for Statsforvalteren i Agder. Likevel har vi i 2022 hatt så stor avgang at det har vært rom for å lyse ut 22 stillinger inkludert vikariater og prosjekter. Vi får fortsatt mange og godt kvalifiserte søkere til de fleste utlyste stillinger, men dette er i hovedsak medarbeidere med begrenset arbeidserfaring. Ideelt skulle vi ønske at vi hadde klart å rekruttere mer erfarne medarbeidere, men lykkes ikke helt med dette fordi vi ikke er konkurransedyktige på lønn. I snitt så ligger annen offentlig sektor over 100 000 kr over sammenlignbare stillinger i embetet. Over tid er dette meget bekymringsfullt.

Søkere fra kommuner, fylkeskommune og andre statlige etater har svært ofte høyere lønn i stillingene de innehar enn det vi i utgangspunktet tilbyr. Dette har medført at vi i noen tilfeller taper i konkurransen om de best kvalifiserte søkerne.

De fleste medarbeiderne våre har utdanning på mastergradsnivå og vi har også noen medarbeidere med doktorgrad. Statsforvalteren i Agder har kompetente medarbeidere som leverer godt, noe som gjør at avdelingene generelt sett har gjennomgående bra måloppnåelse.

Kapasiteten vår på planområdet er i tråd med sentral finansiering. Vår vurdering er at vi har god kompetanse og leverer effektivt. Saksmengden overstiger imidlertid klart kapasitet, slik at vi over flere år har prioritert ned og bort de fleste uttalelser til pbl.-dispensasjoner, all proaktiv veiledning, og tidvis også mindre arealplaner. Vi må også jevnlig be om utsatte frister for uttale til kommunene. I 2022 har det også vært nødvendig å allokere vår klimastilling til arealplanarbeid, slik at både vår eksterne og interne aktivitet på klimaområdet har vært på lavbluss.

Vi har gjennom 2022 dessverre fått økende saksbehandlingstider for plan- og byggesaksklager. Stor utskiftning av personale kombinert med betydelig økning i antall klagesaker er årsak til dette. Dette er uheldig for prosjektgjennomføringen ute i kommunene og i byggebransjen.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

I forbindelse med innflytting i nye lokaler desember 2020 investerte embetet i møbler til sosiale soner og kontorutstyr som hev og senk pulter og en del kontorstoler. Det er også inngått avtale om to leasing elbiler.

Vi har utarbeidet en oversikt over kunsten som embetet besitter. Denne oversikten ble gjennomgått og oppdatert i forbindelse med innflytting i nye lokaler.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen gjennomgang i 2021 ble gjennomført uten merknader. Revisjonen for 2022 er ennå ikke ferdig.

Statsforvalteren i Agder skal være en virksomhet som har styring og kontroll på informasjonssikkerhet og personvern.

Fagutvalget er i gang med å utarbeide et felles ledelsessystem for informasjonssikkerhet for alle embetene.

Eventuelle brudd på informasjonssikkerheten rapporteres i vårt kvalitetsverktøy RiskManager. Vi har en lav terskel for hva som skal meldes som brudd. Vi har ikke hatt noen alvorlige hendelser i 2022. Avvikene blir rapportert til, og ved behov fulgt opp av, sikkerhetsutvalget. Ledergruppa informeres årlig om status.

Alle nyansatte deltar nå på et digitalt kurs i informasjonssikkerhet som er tilgjengelig på kurs- og kompetanseportalen. God sikkerhetskultur er avhengig av at alle ansatte er bevisste på det ansvaret de har for at sensitive opplysninger ikke kommer på avveie og at bruken av data og programvare er i tråd med instruksene som er utarbeidet.

I 2022 har vi fortsatt jobbet med sikkerhetskulturen i embetet og tatt del i STAF sitt opplegg rundt falske e-poster. Det har vært både opplæring og en konkurranse som varer frem til sommeren 2023. Vår informasjonssikkerhetsansvarlig har deltatt på avdelingsmøter og på «endelig mandag» med dette som tema. I tillegg bidrar han med kunnskap til alle nyansatte som starter i embetet. Informasjonssikkerhet er alltid et tema når en medarbeider skal ta i bruk hjemmekontor.

Et prioritert område er å sikre at ansatte får og retter seg etter instruksene for informasjonssikkerhet. Dette bidrar blant annet til å hindre at ansatte uforvarende viderefremidler personsensitiv informasjon som følge av feil bruk av IKT teknologien.

Det har vært månedlige møter mellom personvernkoordinatorerne i alle embetene, sammen med personvernombudet. Det er utarbeidet en felles retningslinje for bedre å sikre at GDPR forordningen blir etterlevd.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

I september avholdt embetet en to dagers personalsamling med tema arbeidsmiljø og psykologisk trygghet. Målet med samlingen var å få en felles forståelse av hva arbeidsmiljøbegrepet handler om. I den sammenheng brukte vi STAMI sin definisjon på dette og verktøyet som de har utviklet «en bra dag på jobben» som Nav Arbeidslivssenter fasiliterte for alle avdelingene. I etterkant av samlingen gjennomførte vi medarbeiderundersøkelsen for hele embetet med bortimot 100% deltakelse. Det å ha valide funn å jobbe videre med har vært verdifullt og gir oss god kunnskap om hva vi skal prioritere i partssamarbeidet og i lederskapet vårt fremover.

Annenhver mandag har Statsforvalteren et kort informasjonsmøte kalt "Endelig mandag" for hele embetet. I tillegg benyttes lokalt intranett «Løvetavl@» til å gi ut informasjon i organisasjonen.

Likestilling og likeverd

Kvinneandelen i embetet har økt over tid og er i 2022 på 69 %. Vi er kjønnsfordelingen bevisst ved rekruttering, men med utgangspunkt i kvalifikasjonsprinsippet har vi ikke klart å øke andel menn. I ledergruppa har kvinneandelen vært 62,5 % og i utvidet ledergruppe (inkludert assisterende direktører) utgjør den 80 %. Kjønnsfordelingen varierer betydelig fra avdeling til avdeling. Utdanning- og barnevernsavdelingen og Administrasjonsstaben har en svært høy kvinneandel, mens Landbruksavdelingen og Miljøvernavdelingen har en balansert kjønnsfordeling.

Likestillings-, inkludering- og mangfoldsutvalget (LIM-utvalget) ved embetet består av en representant fra hver avdeling. Utvalget har utarbeidet en handlingsplan for perioden 2018 – 2021. Denne ble i 2022 påbegynt revidert. Statsforvalteren i Agder ble i 2018 sertifisert for likestilt arbeidsliv som en av de 15 første virksomhetene i Norge. Som sertifisert virksomhet har vi god tilgang på læringsarenaer og erfaringsdelinger med andre virksomheter.

HMS og arbeidsmiljø

Sykefraværet i 2022 utgjorde 5,4 %. Gjennom pandemien har vi hatt et svært lavt sykefravær og i 2022 så er vi omtrent på nivå med året før pandemien. I hovedsak er det langtidssykmeldte som trekker opp fraværet. Korttidsfraværet er lavt. Vi har gode rutiner for hvordan sykmeldte ansatte skal følges opp. Sammenlignet med andre embeter er sykefraværet totalt sett fortsatt lavt.

Vernetjenesten i embetet er organisert ved at alle avdelinger har et verneombud og et vara verneombud. I tillegg har vi valgt et hovedverneombud og et vara hovedverneombud.

Fra 2018 har vi hatt et felles utvalg for Arbeidsmiljøutvalg og Medbestemmelsesutvalg - Samarbeidsutvalget. Vi har i 2022 evaluert partssamarbeidet og er godt fornøyd med denne organiseringen, og viderefører denne.

Alle medarbeidere har minst en årlig medarbeidersamtale samt tilbud om årlig ergonomigjennomgang/arbeidsplassvurdering. Vi gjennomfører også lønssamtaler i forkant av lokale lønnsforhandlinger.

Medvirkning

Vi har et felles utvalg for arbeidsmiljø og medbestemmelse som vi betegner som "Samarbeidsutvalget". I samarbeidsutvalget har det i 2022 møtt tre representanter fra Akademikerne, en fra LO, en fra YS og en fra Unio, samt hovedverneombud og vara hovedverneombud. Arbeidsgiver har møtt med statsforvalter, assisterende statsforvalter og administrasjonsdirektør. Arbeidstakersiden har ledet utvalget. Samarbeidsutvalget har i 2022 hatt åtte møter og har behandlet totalt 67 saker. Viktige saker har blant annet vært sykefraværstatistikk, bruk av hjemmekontor etter ny forskrift, og gjennomgang, plan og oppfølging av medarbeiderundersøkelsen.

Ytre miljø

Embetet har i 2022 blitt resertifisert som Miljøfyrtårn, og vi er medlem av klimapartnere Agder. Det nye bygget vårt er BREEAM-sertifisert.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Interne forhold

Utviklingsbildet på Agder indikerer større oppgavemengde i tiden som kommer på en rekke områder, som areal- og miljøsaker, og ulike rettighetssaker. Vi opplever allerede stor vekst i oppgaver og utfordringer, som ikke er enkelt å kombinere med de siste års reduserte ressursrammer. Den nye budsjettfordelingsmodellen innebærer for embetet i Agder et markant nedtrekk på om lag 14%, eller i området 15-20 stillinger. Gjennom 2022 har vi dratt nytte av betydelig overførte midler fra foregående år, og noen ekstraordinære prosjektmidler. Dette gjør at vi har klart å styre mot et lite underforbruk, som søkes overført til 2023. Situasjonen nå viser at vi ligger an til å få et betydelig merforbruk i 2023, og vi vil måtte nedbemanne ytterligere inneværende år.

Embetsledelsen legger opp til at dette, som vi på mange områder opplever som en krise, skal benyttes som en konstruktiv effektiviserings- og utviklingsprosess, med mulighet for bred involvering fra tillitsvalgte og medarbeidere på de ulike fagområdene. Ivaretagelse av vår humankapital vil bli vanskeligere enn tidligere, men samtidig også viktigere. Lederutviklingsprogrammet VIDSYN har vært og er en nyttig arena for vårt arbeid med dette. Ledelsen er klar på at embetet må prioritere enda hardere framover. I tillegg til generelt effektiviseringsfokus på vår oppgaveløsning, må noen av de oppgavene vi håndterer i dag kuttet. Revisjon av vår strategiske plan og etterfølgende organisasjonsendringer er derfor en prioritert oppgave tidlig i 2023.

Vi ser fram til gjennomgangen av budsjettfordelingsmodellen. Det er også svært viktig at måltall for oppdragene våre, eksempelvis antall tilsyn pr år, beregnes på en måte som samsvarer med budsjettmodellens ressurstildeling på de samme departementsområdene.

Embetet har i 2022 hatt en turnover på 10,5 %, som er høyt for vår type virksomhet, og høyere enn de fleste andre embetene. Vi mister en del både yngre og eldre ansatte med erfaring på grunn av lang pendlingsvei fra bosted, bl.a. fra Kristiansandsregionen. Innføring av en ordning med mulighet for faste dager med hjemmearbeid har derfor betydning både for å beholde sentral kompetanse, og for å rekruttere nye medarbeidere. Av de opprinnelig ca. 120 ansatte i Vest-Agder som fikk avtale om flytterelaterte virkemidler i to år, var det 36 igjen da avtalen løp ut i desember 2022. Andelen medarbeidere over 60 år er nå 25%, og andelen kvinner er 69%.

Vi er fortsatt klare på at samlokalisering av embetet på ett sted uten noen enhet igjen i Kristiansand, er riktig for å ta ut alle faglige og administrative gevinster av sammenslåing. Vi har i de fleste tilfeller fortsatt kvalifiserte søkere til ledige stillinger i embetet, men det synes som kampen om de beste hardner til over tid. Et økt omland å rekruttere fra vil være vesentlig, særlig for noen typer spesialkompetanse. Både digital fleksibilitet, og et godt nok busstilbud for pendlere inn til Arendal, bør kunne bidra til dette. Vi har også merket oss de nye signalene om mulighet for å ha medarbeidere som er bosatt andre steder, og være tilknyttet eksterne kontorfellesskap.

Statsforvalterembetets konkurransefortrinn er interessante oppgaver og et godt arbeidsmiljø. Lønnsnivået er en stor utfordring i rekrutteringsarbeidet. Vi opplever systematisk at vårt lønnsnivå er lavere enn omkringliggende kommuner og andre deler av regional stat, og noen ganger betydelig lavere – ofte i størrelsesorden 20%. Dette er et forhold som embetene og våre oppdragsgivere vil måtte ta tak i framover.

Stor tilstrømning av nye saker innen flere store felt på rettsikkerhetsområdet er i dag en stor utfordring. Agder har landets lengste saksbehandlingstider for klagesaker på byggesaksområdet. Dette går også ut over muligheten til å bruke tid til utviklingsoppgaver og forebygging. Særlig klagebehandling etter plan- og bygningsloven, men også rettsikkerhetsoppgavene innen helse og sosial, barnevern og skolemiljø, krever lang intern opplæringstid. Områdene er derfor svært sårbare for tap av erfarne medarbeidere. Agder er også preget av mange svært store plansaker i forbindelse med det grønne skiftet og hovedveitbygging. Dette er samfunnsmessig svært viktige saker, som det er knyttet betydelig politisk interesse til. Disse sakene er også ofte svært arbeidskrevende og til dels konfliktfylte. Vi legger til grunn at situasjonen vil fortsette og kunne forsterkes gjennom 2023 og videre, og være en varig utfordring for embetets kapasitet.

Innarbeiding av FN's bærekraftsmål som struktur for embetes virksomhet, fortsatt fokus på levekårsutfordringer og en styrking av innsatsen mot klimaendringer, er sentrale oppgaver for embetet som må gjennomføres samtidig med nedbemanning. Vi ser at endrede arbeidsmåter og økt digitalisering er påkrevd.

Eksterne forhold

Vi vurderer at samarbeidet i region Agder er godt. En felles fylkeskommune ble etablert ved frivillig vedtak, og andre generasjon felles regionplan «Agder 2030» legges nå til grunn både av kommuner, statlige aktører og privat sektor. Fylkeskommunen har også etablert samhandlingsarenaen #våtagder for å samle kreftene i oppfølgingsarbeidet. Statsforvalteren i Agder deltar aktivt i samarbeidet med fylkeskommunen og de 25 primærkommunene om å løfte de felles utfordringene vi har: Klimagassutslippene må ned – og levekårene må opp!

Dagsorden på Agder er som nevnt også preget av svært store byggeprosjekter – massive nye motorveier, vindkraft og svært store satsinger på ny industri under det grønne skiftet. Embetets innbyrdes motstridende roller blir slik tydelig – vi skal legge til rette for bedre levekår gjennom vekst og utvikling, samtidig som vi skal søke å forbedre den så langt meget sparsomme måloppnåelsen i forhold til naturmangfold og klima. Vi ser derfor fram til å fortsette arbeidet med å ta FN's bærekraftsmål i bruk som en gjennomgående struktur for embetets arbeid. Vi mener embetet med sin brede tverrfaglige portefølje og strategiske posisjon som bindeledd mellom staten og kommunene, bør bli en sentral aktør i arbeidet for at Norge skal kunne nå sine mål på alle de 17 områdene. Det ligger også godt til rette for å samarbeide med fylkeskommunen om dette, ikke minst innen analyse og indikatorer mm.

Statsforvalteren har fra starten deltatt aktivt i det store felles og langsiktige levekårsprosjektet på Agder. Det bygger opp under våre interne satsing på barn og unge, jf. 0-24 satsingen. Levekårsarbeidet i Agder må forventes å kreve forsterket innsats fra Statsforvalteren framover. Vi prioriterer også

forebyggende tiltak relatert til demografi-utfordringen, for et mer eldrevennlig samfunn, er nå også tydeligere på dette i arbeidet etter plan- og bygningsloven.

Både nasjonal og global situasjon tilsier at innsatsen på klimafeltet vil bli sterkt økende framover. Embetet har allerede en viktig rolle, og vi ønsker oss større oppgaver, flere virkemidler og en enda tydeligere rolle. Statsforvalterens ansvar og oppgaver i gjennomføring av nasjonens klimaforpliktelser innen både utslippsreducerende tiltak og klimatilpasning bør klargjøres ytterligere.

Statsforvalterens kapasitet til å gjennomføre oppdragene innen samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig testet. Pandemi-årene har værmessig vært roligere på Agder enn flere av de foregående årene, men vi må anta at ekstreme vær-situasjoner vil opptre hyppigere i framtiden og utfordre oss på alle områder. Informasjons- og datasikkerhet er et annet felt med åpenbart store og økende utfordringer, både sivil og i totalforsvarsarbeidet. I 2022 har krigen i Ukraina satt ny dagsorden, med nytt trusselbilde og mottak av et betydeligantall flyktninger på Agder.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Embetets rammebetingelser ved starten av 2023 er avklart, og vi vektlegger de positive sidene. Ny leder av embetet er vel etablert, vi er samlet i et nytt effektivt og miljøvennlig bygg, vi har gode verktøy og pågangsmotet i behold. Medarbeiderundersøkelsen vår viser oppsiktsvekkende gode resultater, og vi hadde landets høyeste deltagelse i undersøkelsen. Embetets dialog med kommunene er tett, og preget av god tone og synlige tegn på at man vil hverandre vel. Vår status og renommé i regionen og hos viktige samarbeidspartnere er solid.

Opprettholdelse av kompetanse og kapasitet over tid gitt reduserte økonomiske rammer, og svært lite konkurransedyktig lønnsnivå, er derfor den viktigste driftsmessige utfordringen foran oss.

Klimaendringene og ny klimapolitikk er utfordringer som vi vet vil komme relativt raskt og med stor styrke, og som i økende grad vil påvirke hverdagen og arbeidsoppgavene i embetet. De store ambisjonene næringslivet i regionen har for industriell vekst, og de utfordringene Agder har på levekårsområdet, gjør vårt embete særlig utsatt for kapasitetsproblemer. Det er i dag åpenbart at summen av det alle kommuner vil i areal- og miljøpolitikken, ikke er sammenfallende med våre målsettinger og forpliktelser som nasjonalstat. Vi opplever i praksis å være den viktigste aktøren som bruker virkemidler for å begrense ny nedbygging av uberørt natur. Det er stor avstand mellom de vedtatte klimamålene både nasjonalt og lokalt, og de virkemidler som til nå er politisk vedtatt.

Agder har svært mange private barnevernsinstitusjoner i forhold til innbyggertallet. Embetet trenger mye ressurser til å gjennomføre tilsyn og andre tiltak for å sikre en god oppfølging av disse sårbare barn- og unge.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Agder.pdf](#)

7 Vedlegg

Lenke til ARP - <https://www.statsforvalteren.no/nb/agder/Folk-og-samfunn/likestilling-og-ikke-diskriminering/>

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	1 994.0
Budsjettavvik (%)	1.6 %

Husleie

Husleie (tusen kr)	15 160.0
Husleie (% av driftsutgifter)	12.3 %

SFAG fremleier lokaler, inntekter ved fremleie er trukket fra husleiekostnaden. Kostnaden for 2022 ble ca. kr 1 mill. høyere enn i 2021. Økte strømkostnader i 2022 er hovedårsak til økningen.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	105 819	57 245	48 574

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
052501	123 702
052521	3 331
Post 01 (unntatt 052501)	30 919
Post 20-29 (unntatt 052521)	118 499
Post 30-39	13 234
Post 40-49	0
Post 60-69	65 894
Post 70-79	188 864
Post 80-89	5 123

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	2 082.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	5.4 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	459.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	3.9 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	1 623.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	6.0 %
Antall legemeldte sykedager for menn	314.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	2.7 %
Avtalte arbeidsdager for menn	11 847.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 149.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.3 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	27 009.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	145.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.2 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	465.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.7 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	118.0	69.0 %	53.0	31.0 %	664 237.0	662 885.0	100.2 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	5.0	62.5 %	3.0	37.5 %	1 060 346.0	1 030 947.0	102.9 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	8.0	80.0 %	2.0	20.0 %	932 420.0	733 438.0	127.1 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	63.0	66.3 %	32.0	33.7 %	658 701.0	678 327.0	97.1 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	41.0	75.9 %	13.0	24.1 %	575 007.0	583 727.0	98.5 %
Kategori 5: Kontorstillinger	1.0	33.3 %	2.0	66.7 %	539 900.0	509 794.0	105.9 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger	0.0		0.0		0.0	0.0	
Kategori 7: Læringer	0.0	0.0 %	1.0	100.0 %	0.0	179 550.0	0.0 %

En assisterende fylkeslege jobber 60% stilling

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
Totalt antall årsverk	151.8
Totalt antall årsverk for kvinner	105.7
Totalt antall årsverk for menn	46.1
Totalt antall årsverk for faste stillinger	142.4
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	9.1
Sum andel administrasjon	5.4 %
Økonomi	3.5
Lønn	0.8
Personal	1.4
Resepsjon/sentralbord	1.7
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	0.8
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Medarbeider på økonomi sluttet mars. Ny administrativ direktør tiltrådt mars. Vi har oppført 0,8 årsverk på andre administrative oppgaver. Her er ført opp tid som medgår til ledelse (0,5) og ivaretagelse av alt som har med posttjenesten i embetet (0,3) Personal og lønn har noe delte ressurser.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
Turnover i prosent	10.5 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	171.0
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	18.0
Totalt antall ansatte som sluttet	26.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	4.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	22.0

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	118	53	171
Sum antall deltidsansatte	4	3	7
Sum antall midlertidige ansatte	11	4	15
Sum antall ansatte med personalansvar	4	4	8
Ufrivillig deltid	0	0	0

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	123 677.0
Administrativ kostnadsdekning	10 016.0
Brutto driftsutgifter	133 693.0
Lønn 052501	107 044.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	80.1 %

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2022
Sum antall ansatte	171
Antall ansatte under 20 år	1
Antall ansatte 20 - 29 år	17
Antall ansatte 30 - 39 år	30
Antall ansatte 40 - 49 år	43
Antall ansatte 50 - 59 år	38
Antall ansatte over 60 år	42
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	20
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	299
Antall kvinner i foreldrepermisjon	3
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	12
Dagsverk foreldrepermisjon menn	298
Antall menn i foreldrepermisjon	5